د کوښ تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

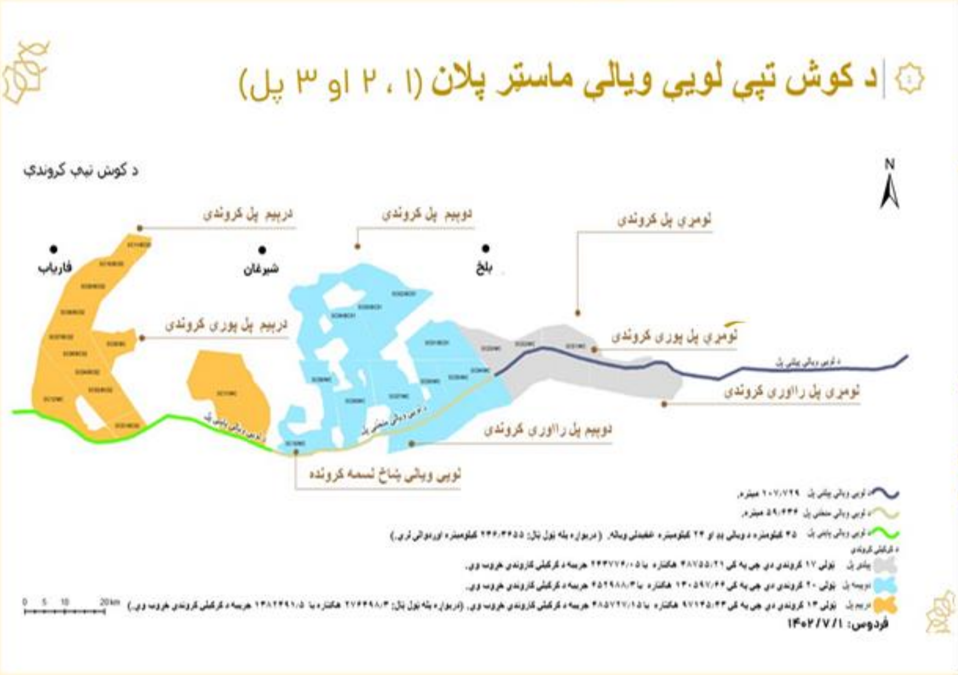

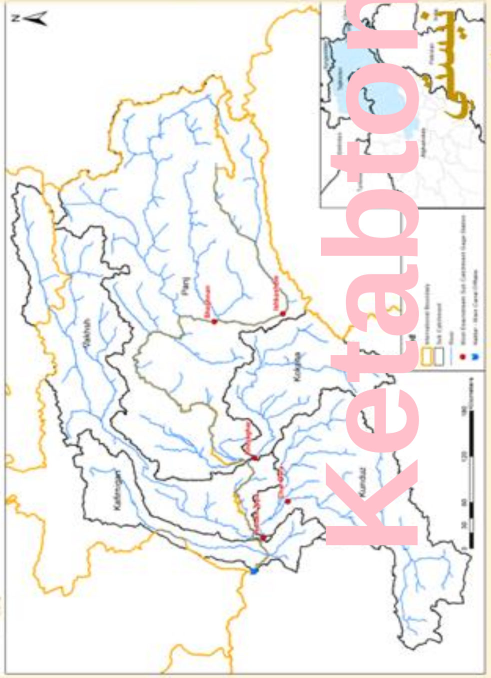

نيستي پاک

پلازمېنه کابل، افغانستان

د وري ۱، ۱۴۰۳ لېږدی

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

بسم الله الرحمن الرحيم؛ اللطف لرب السلام؛ الحمد لله رب العلمين و الصلات و السلام على سيدالمرسلين و على اله و اصحابه اجمعين

د الله په نوم پيل کوم چې پوره رحم کوونکی او پوره رحم لرروونکی دی؛ مهرباني د پينی پنځونکي ښتن بر لورينه ده؛
تولې ستاينې د الله دي هغه چې پالونکی د ټولو شيانو دی، څه چې ځمکې، اسمانونو او د دوی په منځ کې دي، رمتتيا او سلام دې وي پر رسولانو، د هغه پر کورنی او د هغه پر ټولو ملګرو.

۲. تيسس څرګندونه

تر روانپيره (اوسمهاله) پورې، د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څتکړنه (عکسل العمل) په وړاندې کوم تن څتکړنه نه ده کړي، د اموسين او کوش تپې لويه وياله لا افغان پښت (نسل) ته څرګند نه دی.

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څتکړنو په وړاندې د فردوس څتکړنې تراڼ (پيل، شروع، بريد)؛
د اموسين او کوش تپې لويې ويالې ربښت ترمنځ ببلوالی؛ ځانګړې ځانګېړنې؛ انځورونه؛ د ويالو (کانالونو) تعريفونه (څرګندونې، ښکارونې، د يوه توري يا سکالو تشريح کول يې)؛ پيخليک (تاريخ)، زموږ د اوبو وار او د اوبو اوړدپيرې (ستراتيژيکه) وېشه؛ کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه، معاملې، ټاټوبې د پالسی جوړولو برخې، سياسي او ربښتي (حقوقي) وسايل؛ وړانديزونه او ستراتيژې؛ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سينه؛ د سر سين او امو سين تتی (باسين، ډنډوکی)، ټاټوبې د سينونو ټولواله (سيستم)؛ د کوش تپې لويه وياله، د تخنيکي لوستې او ډيزاين، توپوګرافي او جيوډيتيک لوستې، جيو تخنيکي لوستې، د خاورې پروفايل کول او د ځمکې ډلبندی، د اوبو لګولو او اوبو ايستلو ډيزاين، د هيدروليک جوړښت ډيزاين، وتېزې او مالي ارزونه، د لګښت اټکل، مالي او وتېزې ارزونه، ټولنيز او چاپيريال

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ چوپېرۍ

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

لوستې (مطالعات)، د چاپېريال او ټولنيزو اغېزو ارزونه، ، هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زموږ څخه لرې او موږ ورته کره ځوابونه لرو، د واورېژونو او ګليشيرونه چټک ربښت، خړې، د خړې ګران کانړو او ځوړندې خړې کچې شننه، د کوش تپې لويې ويالې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمريزې انرژۍ کارول چې زما ځرګندول چې روڼوي کتنه داسې؛ څه بڼه لورى سپيني ته را وباسم؛ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د ترو ترلو آړوتې (شرط)، کوش تپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې ټاټوبې ته د رسيدلې تاوان آر (اصل)، لنډمګې پايلې پېر (وخت) او وړاندېزونو يېبره (حاصل يا ثمره) يې هم ستونځمن کار وو.

د دې هر يوه څېړلو ته زما اوږدپېرى (اوږد پړاوى) او اوږدمنګى (اوږد عمرى) ليد لورى.

۳. غټ ټکي

۱. **پېښتې...** ۱

۲. **تيسس ځرګندونه...** ۲

۳. **غټ ټکي..** ۳

۴. **د ښتکړنو اوډون (ترتيب)....................................** ۱۰

۴. ۱ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې تراڼ (پيل، شروع، بريد).. ۱۳

۴. ۲ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې............ ۲۳

۴. ۳ په منځنۍ اسيا کې د امو سين څخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه.. ۲۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ څپرکی **د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.**

۴. ۴ د امو سين لنډمنګي تولواله (سيستم)........................۲۸

۴. ۵ د ټاټوبي ځلېر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي...۳۰

۴. ۶ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړې دي: ۳۲

۴. ۷ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړې دي:.................................۳۲

۴. ۸ دوېيم:. د اوزبېکېستان د هايدرو ټيکنالوژی اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړې دي: ۳۵

۴. ۹ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړې دي: ۳۸

۴. ۱۰ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړې دي: ۳۹

۴. ۱۱ پېنځم:. افغانستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې له مرکزي اسيا هېوادونو سره يې مصلحت کړی و، ايجازه يې په ۱۸۷۵ زېږدي کې اخستې وه او امو سين باندې اسانتياوې ودانې کړې دي:...۳۹

۵. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:..................................۴۵

۵. ۱ پېښليک (تاريخ):...۴۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥ څپرکی **د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.**

٥. ٢ زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدپېرې (ستراتيژيکه وېشه ٤٩

٥. ٣ امو سین کلنې اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځینو څېړنو پیلو پر بنسټ ٥٣

٥. ٤ امو سین د بنسټیزو اوبو اډو (ستیشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه ٥٥

٥. ٥ له ١٩٩٢ زېږدي څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنی کچه. ٥٦

٥. ٦ له روسیې سره د افغانستان معاملې:.. ٥٧

٥. ٧ له روسیې وروسته معاملې:.. ٥٨

٥. ٨ ټاټوبي د پالسی جوړولو برخې ٥٩

٥. ٩ سیاسي او ربنتي (حقوقي) وسایل.. ٦٣

٥. ١٠ وړاندیزونه او ستراتیژې: ٦٥

٥. ١١ د آرال سمندرګي له اوبو پنډونکي سیندونه.. ٧١

٥. ١٢ د سردریا تتی (باسین، ډنډوکی).. ٧١

٥. ١٣ د امو سین تتی (باسین یا ډنډوکی) ٧٣

٥. ١٤ ټاټوبي د سینونو ټولواله (سیستم).. ٨١

٦. د کوش تپې لویه ویاله ١٣١

٦. ١ د کوش تپې لویې ویالې پروژې په اړه.. ١٤٨

٦. ٢ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) ١٤٩

٦. ٣ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو).. ١٥٠

٦. ٤ د جوړولو دوېیم پل (فاز، پړاو).. ١٥١

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ څپرکی

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډونه ته د فردوس ځنډونې.

۶. ۵ د جوړولو درېيم پل (فاز، پړاو)............................. ۱۵۱

۶. ۶ کوش تېپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه ۱۵۲

۶. ۷ د کوش تېپې لويې ويالې کرنيزو ځمکو ډګر.................. ۱٦۳

۶. ۸ د کوش تېپې لويې ويالې ودانيزې برخې...................... ۱٦۳

۶. ۹ د کوش تېپې لويې ويالې په کروندو کې د نباتاتو بنې او له سلو برخه يې چې د کرنې وړ دي. ۱٦٤

۶. ۱۰ يوه کال کې په يوه جريب ځمکه د پيداوار پايله ۱٦۵

۶. ۱۱ امو سين د سيمو د اوبو لښتيليکه (هايدروګرافي)......... ۱۷٤

۶. ۱۲ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصيحتونه) د خپلو اوبو په تړاو ۱۷۷

۶. ۱۳ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د ترو تړل............ ۱۷۸

۶. ۱٤ وټيز ټولنيز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعيت).............. ۱۸۳

۶. ۱۵ د کوش تېپې لويې ويالې پروژې وټيزې ګټې.............. ۱۸٤

۶. ۱٦ د وټيزې ارزونې لنديز.. ۱۸٤

۶. ۱۷ کوش تېپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې تاتوبي ته د رسيدلي تاوان آر (اصل) ۱۸٦

۶. ۱۸ پوله تېرېدونکي سينېزه سيمه.................................. ۱۹۰

۶. ۱۹ د پنج آمو خړوب شوې اواره ۱۹٤

۶. ۲۰ د بر پنج سيمه کې له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو کچه ۱۹۵

۶. ۲۱ په آمو سيمه کې له اوبو ګټنې څرنګوالى................... ۱۹۵

۶. ۲۲ رښتې حالت (حقوقي وضعيت)............................... ۱۹٦

۶. ۲۳ د کوش تېپې کانال ارزونه.................................... ۱۹٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲٤ لندمګې پایلې پېر (وخت)...................................... ۱۹۸

۶. ۲٥ د وړاندېزونو يېبره (حاصل يا ثمره)......................... ۲۰۳

۶. ۲٦ مور ته ننګونې: ۲۰٦

۶. ۲۷ غوره چانسونه:.. ۲۰٦

۶. ۲۸ د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر.. ۲۰۷

۶. ۲۹ توکي او د څېړنې شننې کړنلاره.............................. ۲۰۸

۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه: ۲۰۸

۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه ۲۱۰

۶. ۳۲ د ځې.کې.فې.ګې (ځواک. کموزورتيا. فرصتونه. ګواښونه) شننه ۲۱۱

۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پنډوسې ټول هېوادونه يې زمور څخه لري: په لاندې ډول دي او مور ورته کره ځوابونه لرو. . ۲۱۲

۶. ۳٤ له ښکاروندو (ستېنډرډونو) او کوډونو څخه ګټنې........ ۲۱٤

۶. ۳۴. ۱. د معمارۍ په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.. ۲۱٤

۶. ۳۴. ۲. د جوړښت (ستركچر) په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه (شفرونه):.................... ۲۱٥

۶. ۳۴. ۳. د برېښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.. ۲۱٦

۶. ۳۴. ٤. د ميخانيک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:.. ۲۱٦

۶. ۳۴. ٥. په بنسټيزه (زيربنا، اېنفراسټراکچر) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:................ ۲۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۴. ۶. د اتکلونو (براورد) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:........................... ۲۱۹

۶. ۳۴. ۷. د ټيکنالوژۍ کارول.................................... ۲۱۹

۶. ۳۴. ۸. د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډيزاين پراوونو کې د پوستکالو (سافتويرونو) کارول ... ۲۲۰

۶. ۳۴. ۹. سرته رسولو (اجرايوي) لوی مديريت............. ۲۲٤

۶. ۳۴. ۱۰. د کاري لارښوونو سرته رسول:..................... ۲۲٤

۶. ۳۴. ۱۱. لويې کړنې او ګرمتياوې: ۲۲٤

۶. ۳۵ د واورېژونو او ګليشيرونه چټک ربښت ۲۲٦

۶. ۳٦ خړې (سلاد يا رسوبات) او د خړې ګران کانې (رسوبي قيمتي کاني يا د خړې ارزښتناك کانې).......... ۲٤٧

۶. ۳۷ په کلداره (لويې ويالې سروندي) کې د امو سين د څوړندي (سويې بشپړې) خړې کچې شننه................ ۲۵۲

۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سين جريان اټکل........................ ۲٦۷

۶. ۳۹ سين د جريان د څارنې معلوماتو غوراوی.................. ۲٦۷

۶. ٤۰ د اوبو نېولو موډل بوړولو کړنلار (د کيچمينټ ماډلينګ ميتودولوژي)... ۲۷٤

۶. ٤۱ په کلداري کې د اوبو پرتلنې شننه............................ ۲۷۸

۶. ٤۲ د اوبو لګولو غوښتنه.. ۲۷۹

۶. ٤۳ د کورنۍ يو اوبو غوښتنه.................................... ۲۸۰

۶. ٤٤ د څارویيو د اوبو غوښتنه.................................... ۲۸۰

۶. ٤۵ د چاپېريال غوښتنې... ۲۸۰

۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سين د اوبو د پرتلنې په اړه پايله....... ۲۸۱

۶. ٤۷ په کلداره کې د امو سين جريان د جريانونو شننه.......... ۲۸۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبستان ولسمشر ځنډګړنو ته د فردوس ځنډګړنې.

۶. ۴۸ د اوبو لګولو او اوبو ایستلو تړولالې ۲۸۹

۶. ۴۹ په سروندې کې د اوبو کچه ۲۹۲

۶. ۵۰ د اوبو کچه د تړونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نیول شوې ۲۹۳

۶. ۵۱ په کوش تپې کې د برېښنا کچه د ب د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې...................... ۲۹۴

۶. ۵۲ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل ۲۹۹

۶. ۵۳ د پیسو په شرطونو کې د دوو غوراوی یو ترمنځ پرتله کول ۳۰۰

۶. ۵۴ د لګښت او ګټې پرتله کولو لنډیز ۳۰۱

۶. ۵۵ هایډرولوژي یا د اوبو پېژندنه.................................. ۳۰۳

۶. ۵۶ د کوش تپې لويې وياڵې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمریزې انرژۍ کارول:............................. ۳۰۷

۶. ۵۷ د اوبو لګولو د پمپ کولو تړولالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه... ۳۱۳

۶. ۵۸ د پمپونو اندازه کول، د PV لمریزې شیشې اوډنه او انورټرونه ټاکل.. ۳۱۴

۷. د انځورونو، څېرو، نخښو او لښتیلیکو لېست: ۳۴۰

۸. د کره لیکنۍ پښتو په پښتو تشریحي وییکو چوپړي، د پښتو ابېڅې په سته، په لاندې لښتیلیک کې کښل شوي: ۳۶۰

۹. بيبلو ګراپيBibliography د هغو لیکونو لېست چې په یوه سکالو یا بوړونکي او کښونکي پورې اړه و لري. ۳۷۷

۱۰. لیکي پوهه ۳۸۷

۱۱. د پښتې ست ۳۹۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. د څېړنو اوډون (ترتيب)

د دې څېړنې د چوپړو بڼه يا د دې ريسرچ پاڼې د کالب بڼه د اې في اې (APA) په کالب کې شوی دی. او د نوموړې لارښود څخه ګټه اخېستل شوې.

,, خپور شوی لارښود د امريکا اروا پوهنې ملګرتيا، پينځمه ګڼه. ۲۰۰۱،،

(ليونل، ۲۰۰۱م کال، ۱۰۱ چوپړی). چې امريکا د ماچيګن مطبوعاتو له پوهنتون څخه خپرېږي. کټ مټ کړی دی. زه بايد هڅه و کړم چې دا لاندې شيان و وينم او وې منم د خپلې ليکنې له پاره. له خپل ځان نه داسې پوښتنې و کړم چې ايا زه د ګران تاټوبې د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو په وړاندې د تاټوبې د لوړ اند تخينکي او علمي څېړنې بېلوالی کوی شم:

:- ايا ما د دوی سوالونو ته ځوابونه برابر موندلي دي؟
:- ايا دا ټول شيان چې ليکل شوي وړ دي ؟
:- ايا دا اسانه ده چې دا ليکنه دې درکړل، څارل يا تعقيبکړل شي؟
:- ايا ما په ډېره ښه کچه د ښوونې، پېيلې او د وييوکيو څخه ګټه اخېستې؟

په دې پوهېدل چې څه شي ته اړتيا چې وې ليکې، هغه شي ته چې زه اړتيا لرم چې وې ليکم پرې پوهېږم. دا تر ټولو غوره ورم دی د علمي ليکنې له پاره، ځان ډاډه کړه چې ته پوهېږې په ډاډمنه بڼه کله چې ته يې اړتيا لرې چې وېکړې، هر کله چې ته په رښتنې نړی کې يوه څه کاږې په ازموينه کې نه، په دې ځان پوی کړه چې ته پوهېږې چې ته يې په کومه بڼه کاږې او موخه د ليکلو مو څه ده.

او همدارنګه تاسو اړتيا لرئ چې د خپلو ليکولو ډول ته مو ځواب ورکړئ. د ليکو ډول مې داسې نه دی لکه يوه خپل ملګري ته چې په برېښناليک کې څه ليکم. دا علمي زياراېستل له هغو څخه ډېر توپير لري. تاسو به و مومئ د علمي پښتو ژبه کې او همدا رنګه چې خلک په کومه بڼه د رېسرچ پاڼې په پوهنتونو کې ليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د لیکلو فکر مو په دې بڼه کړئ، کله چې څه لیکم، زه اړتیا لرم چې څو جلا شیان د لاندېنو سربېره پام کې نېسم:

:- په اندونو فکر او پردې پرېکړه کوم، د کوم شي زه تکل لرم د لیکلو
:- پلان او برابروم خپلې لیکنې
:- لیکمه یې
:- کنټرول، نیونه، تمبونه یا د سمولو له پاره یې پلټنه کوم د خپلو لیکلو،او ښایې داسې شونې وي چې بدلون او یا و منم همغه.

ما به پردې ځان ډاډه کړه چې له لیکلو نه وړاندې به مې پلان ونیوه، پر دې به مې پام کوه چې کوم شیان په کومو لړونو یا څپرکو کې وي. او وخت به مې پرېښوده چې په پای کې زه خپلې کښلې و منم. او جغات مې کاږه چې کښلې مې په زړه پورې او ښې شي.

د خپلو کښلو د منلو له پاره مې ګړندیتوب او بېړه اسانه نه وه، ګواکې داسې پام مې کوه چې زه به نور هم بریالی وم کله چې وار په وار مې پورتنې شیان د پرمختلو ښتکړنو له پاره چارچول، او د خپلې زده کړې له پوهې مې کښل.

ګواکې دا ده چې کنه نو هر هغه څه چې مې لیکل لومړی مې هغې ته ښه فکر کو، بیا مې پلان جوړه وو ورته، بیا مې لیکل پیلول او بیا مې کتل چې څه مې زړه و هغه مې لرېکول او یا پر ځای پرېښودل، د لیکلو پام مې په دې بڼه د بریا له پاره چارچولو. سربېره پر هغو، د پښتو داسې غونډلې د ریسرچ پانې (د څېړنې چوپړي) کې راسره لا ملا تینګه وي. ترې ګټه مې اخیستې او له پښتو یې اینګلېسي ته ژباړه په دوې لېندیو کې اوډون کړې.

لګه:

۱. له هغه سره سم (According to X)

۲. د هغه په اند کې (in the opinion of X)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د هغه څرګندول چې رونوي کتنه داسې (X eXpressess the view that)

٤. هغه نظريه داسې کوي (X presents the idea that)

٥. لکه څنګه چې دا وايي (as X says)

٦. لکه څنګه چې راپورشوی د هغه په واسطه (ar reported by X)

۷. زده کړه داسې ښايي (the study shows that)

۸. د هغې پلټنه داسې په ډاګه شوي، یا د هغې څېړنه داسې ښودل شوي. (her research reveals that)

۹. دا څېړنه داسې سپيني ته باسي (this research proves that)

۱۰. د دې پيله ساده برابر وي دا (their results demostrate that)

۱۱. له ټولو نه وړاندې (First of all)

۱۲. بل لورې ته (On the other hand)

۱۳. زما په نظريې (In my opinion)

۱٤. په ټولو کې همداسې (All in all)

۱٥. په دې پوښ (قضيه) کې (In this case)

۱٦. دا به داسې ښکارېږي (It can be seen that)

۱۷. د دې بېلګه داسې ده (An example of this is)

۱۸. دا نو داسې نه ورته نه شو ويلی.(This is not to say that)

د دې څېړنچوپړو (ريسرچ پانو) د بورږولو (جوړولو) موخه د آمو سينيزې سيمې (سينديزې حوزې) د پولې اوبو پورې اړوند نغښتي توکي، د هغوی د اغېزې، د هايدروميټرولوژيکي ستېشنونو شننه، د برېښنا د پيداوارو کچې شننه، د کوش تپې لويې ويالې ګټنه، د ټاټوبې اړوندې ويالې سيمې ګڼه ګونې تود بخرو سپيني ته باستنه او همدارنګه د لوستونکو پوهول او پرديو ته رمټ ځوابونه څرګند وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٤. ۱ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې ترانې (پيل، شروع، بريد)

د اوزبېکېستان (ازبکستان) ښاغلی ولسمشر شوکت مرضايوف.
دا چې تاسو يوه ښه ولسمشر په منځنۍ اسيا کې يئ، په ټوله کې د خپلو وګړو سوکالي، ارامي، خوشحالي، سرلوړي، ښداينه او ودنه غواړئ.
افغانستان هم له تاسو ښخه په ورته ښه تمه لري، د دې له پاره چې تاسو که له دې پولې ښخه بېل شوي يئ خو د ټولو دود، کلتور، فرهنګ او د ډېريو ولسونه آن ژبه سره يوه ده.

افغانستان د منځنۍ اسيا د ټولو هېوادنو لوی کور دی؛ دا ټول کوشني کورونو ترې کرار، کرار د ېپخليک په اوړدو کې بېل شوي دي. لکه د يوه لوی کهول (کورنۍ) له نيکه (بابا) ښخه چې زوزان (زوزات يا اولادونه) بېل شوي وي او ځان ته هر يوه بېل کور ودان کړي. په رښت کې افغانستان هم په همدې ښه دی، هېڅ کله نه غواړي چې بېلو شويو کوشنيو کورونو ته زيان و رسوي، په هېڅ ډول نه، اوس هم د افغانستان اسلامي نظام په لويه کې په همدې پام، اند (فکر)، واند(خيال) او ولوله (احساس، عاطفه) کې دی، لکه د يوه مشر ورور په ډول چې د منځنۍ اسيا ټولو هېوادونو سره ښه او غوره چلن، لوړپېرې کړه وړو سلوکو، ګټوره ډيپلماسۍ او په لويه کې د ټولې اسيا زړه دی. د زړه په ډول د ټولې اسيا په تن کې خپل اوړدپېری کردار سرته رسوي.

د دې له پاره افغانستان د فارسي ژبې، اوزبيکي ژبې، تاجکي ژبې زانګو او د ښتو ژبې ټاټوبی دی. هغه مېړني، سرغندوي (مشهور) سپېڅلې اتلان، غښتلي او ننګيالي يې غېږ کې زېږولي دي، چې د نوموړو ژبو بنسټ يې رغولی دی. لکه اميرکبير کاشان په بخدي کې زوکړه شوی بيا فارس ته کډوال شوی او د فارسي ژبي بنسټ يې اېښی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، همداسې علي شير نوايي په هرات کې زوکړه شوي او اوزبيکي ژبې بنست يې ايښې، همداسي ابوريحان البيروني تاجکي ژبه، اوبو علی سينا بلخي، جلال الدين محمد بلخي اوډون کړی او همداسې اخون درويزه چې لغمان کې زوکړه شوی، بيا ننګرهار او له ننګرهار پېښور ته تللی مياروښان څخه، مياروښان او اخون درويزه د پښتو ژبي اوډوون رغښت کړی دی.
پورتنيو ټولو خپل ټاټوبی افغانستان د زړه په مينه ګڼلی او ګڼلی وو.

تاسو ته کره معلومات شته چې افغانستان په دې غونډوڅکه (کوره يا کره) کې يوه غرنی هېواد دی چې له سلو ۸۰٪ يې غرونه دي؛ يا ۱/۳ يوه پر درې برخې يې غرونو نيولې ده. ,, په هېواد کې ۱،۵۹٦ نومول شوي غرونه شتون لري. غرونه د ځمکې له سلو ۸۰٪ پوښي.،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (سويتلانا، ۲۰۲۳ زيږدی، ۴ چوپړی)
,, د ټولې ځمکې کچه يې ۶۵۲،۸۶۰.۰۰ مربع کيلو مېتره دی، په اسيا کې يوه له هغه هېوادونو څخه دی چې په پينئ (نړئ) کې ۴۲ لوی هېواد دی، په منځنئ کچه د سمندر له مخ څخه ۱،۸۸۵ مېتره لوړ دی، د غورونو تر ټولو هسکه لړئ د نوشاخ سوکه ده چې د سمندر له مخ څخه ۷،۴۸۵ مېتره لوړوالی لري، چې په نړئ کې تر ټولو لوړ هېواد دی، پلازمينه يې کابل دی، له نيوارک ښار د ملګرو ملتونو له دفتر څخه ۱۰،۸۵۰ کيلو مېتره واټن لري، د ځمکې کارول له سلو ۵۸٪ يې کرنيزې سيمې: ۳۷۹،۱۱۶.۰۰ خلورخنډې (مربع) کيلومېتر دي. له سلو ۲٪ يې ځنګلونه دي: ۱۲،۰۷۸.۰۰ مربع کيلومېتر دي. له سلو ۴۰٪ نور: ۲۶۱،۶۶۶.۰۰ مربع کيلو مېتره نورې سر ګډې دي،، د ليکوال ژباړه او څه غځونه يې (ورډ ډاټا.انفو، ۲۰۲۳، ۵ چوپړی)
۱۲۶ بېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر يخ (شا او خوا ۱۱۳ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه) د چاپېريال د هواويچې (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

زه خپلې ځېړنې د پخوانیو توکو خپرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي لید سره سپینې ته را اوباسم. چې الله العظیم په خپل لویې لوروینې توان ځخه د هېند سمندر ځخه اوبه را پورته کوي، بیا یې د وربځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په یوه کال کې ۲۲ واره پورې سپینې واورې، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلې او سینګاروي چې د ۶۳ سینونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ درېنګلې مېتره لمده واوره د هواویچې بدلون باندې ویلې کېږي او د نوموړو سینونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ درېنګلې مېتره اوبه امو سین ته غورځوي. د اوزبېکستان له پولې ځخه وړاندې.

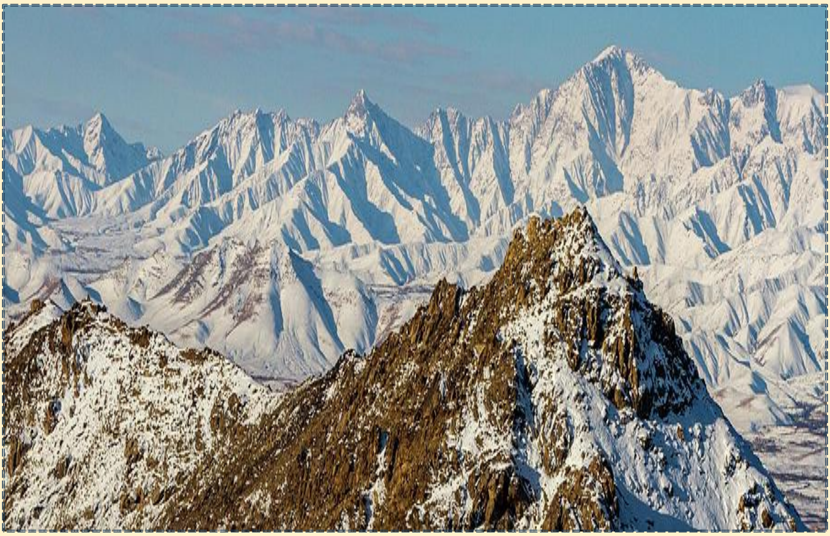

انځور ٤. ۱ واخان، بدخشان افغانستان

ربښتنې ربښت د وېښلو اوبو داسې دی، کره بې لورې ربښت په ډاګپیلې بنه همدا دی او د ځېړنو پیله ساده برابر وي دا چې امو(اکسیوس یا جیهون) سین کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېلیون درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده او د امو سین کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ځلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېلیون

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

درېنګلې مېټر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده. ټوټال امو(اکسيوس يا جيهون) سين ۹۷.۴ بېليون درېنګلې مېټر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

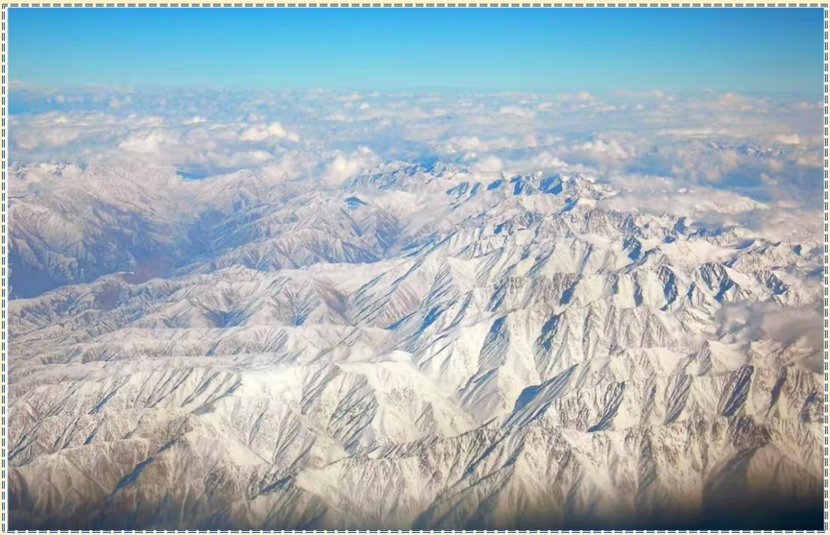

انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان

په منځنۍ اسيا کې د امو سين څخه د کروندو خړوبلو د کرکيلې کروندو د مېچې کچه په ټوله کې ۳۲.۶ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سيمه کې شتون لري.

۱) ۲.۳ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په اوزبېکستان شتون لري.
۲) ۱.۷ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په تروکمېنېستان شتون لري.
۳) ۱.۲ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په افغانستان کې شتون لري.
٤) ۰.۱ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په کرغېزېستان کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۵) ۰.۵ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې يې په تاجيکېستان کې شتون لري.

۱.۲ مېليون اېکتاره (۶ مېليون جريبه) د خړوب وړ ځمکې يې په افغانستان کې شتون لري. چې دا ځمکې د افغانستان د اوبو د کچې پيداورو په مېچه ډېرې لږې دي، ان د ټکي (صفر، هېڅ) سره برابرې دي. نوموړې د خړوب وړ ځمکې ډېرې لږې اوبو ته اړتيا لري، سرباري اوبو ته موږ اړتيا نه لرو، چې بندې او يا و يې ساتو. ستاسو لورې ته يې پرېږ دو. داسې هم نه کوو چې د اندخوی له لارې يې د ترکمانستان په تېرېدو مشهد ښار د ايران ته ۵۱۵.۷۷ کيلومېتره په کچه و لېږده وو. هغه د ايران په زړه که مصارف يې پرې کوي، د افغانستان اسلامي نظام ودانونې ته روزل شوي اېنجينېري يې د سرته روسولو وړتيا لري.

انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه يا هوماليا غرونو لړی، بغلان، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

په منځني ډول، په يوه فصل کې د وريجو د يوه هکتار فارم خړوبولو له پاره شا او خوا ۳،۰۰۰.۰۰ څخه نيولې تر ۵،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر اوبو ته اړتيا لري. لکه څنګه چې راپور شوی د کرنې او اوبو لګولو او ملداری وزارت په واسطه ۴،۸۰۰.۰۰ څلور زره او اته سوه درېنګلې مېتر اوبو ته اړتيا لري په ډاکه شوې.
د نړیوالو ربنت په سټه له پولې پورته تر اسمانه او له پولې لاندې د ځمکې تر تله د افغانانو ربنت دی، چې له خپلو ټاکلو او يا په منځ دوې ځايه شو اوبو کچې څخه ګټنې د کيڼ (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې له امو سين څخه اخلې په هر، هر ځای کې او که په خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) اخلې. کچه يې ډېره لږه ده. تاسو ته خپله برخه در رسېږي.

فصل: غنم، د خړوبولو لاندې ځمکه ۴۵۰،۳۳۰.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۷۱۳.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ وربشې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۴،۵۵۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ د وبنو فصلونه، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۱،۳۰۱.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳۹،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ خورما، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۵۵،۷۳۴.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۹،۱۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ خټکي، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۱،۵۲۸.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ هندوانې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۹،۴۵۵.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۳،۵۶۰.۰۰مکعب مېتر پر اېکتاره؛ نورې ميوې، د خړوبولو لاندې ځمکه ۲۲۹،۴۲۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۰،۱۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره؛ او ټول سبزيجات، د خړوبولو لاندې ځمکه ۱۱۲،۱۶۳.۰۰ (هکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۱۸،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتر پر اېکتاره. د کرکيلې کروندو بېلابېلو فصلونو له پاره د ۱ يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

هکتار ځمکې له پاره د اوبو لګولو اړتياوې (د FAQ، ۱۹۹۸، SSYB، ۲۰۰۸ وروسته په کې بدلون راوړل شوی)،، د ليکوال ژباړه له څه غځولو سره (محمد اي، ۲۰۰۸ زيږدی، ۱ چوپړی)

تاسو د هر تن خبرو ته ژر سمه ده مه وايئ، چې د اسيا په ګډه ناسته کې همدې خبرې ته متې را بډ وهئ، په لويه کې د ټولې اسيا په سوکالۍ کولو کې قدم پورته کړئ، د اموسين په پورتنۍ برخه کې د ۲۰،۰۰۰.۰۰ شل زره ميګاوات د زرغونې برېښنا له پاره لاس سره يوه کړئ، لګښت ستاسو، توکي د تاجيکيستان او بشري زېرمې د افغانستان، په لګښت له ګاونډي چين څخه نادره او سرغندوي نوم کښونکې نوي او مډرنه له سترو ستر اسباب و پيرئ او د اته کلونو ورسته د ټولې منځۍ اسيا هر وګړي ته وړيا برېښنا چمتو کړئ، دې ټکي له پاره ښه پام ورته و کړئ او بيا ورسته لاس په کار شئ، بل لورې ته مه لاس په کار کيږئ ځکه لوی الله ج په قران پاک ۲۶ سيپاره، ۴۹ سورت د حجرات په ۶ شمېره ايات کې وايي: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴾ (القران الکريم، ۲۰۰۳ زيږدی،۵۱۶ چوپړی). د ليکوال ژباړه ,, خدای تعالی امر کوي چې د فاسق د خبر څېړنه و کړئ ترڅو له هغه څخه ځان و ساتئ، داسې نه وي چې د هغه په بيان باندې پرېکړه و شي او په دې قضيه کې دروغ يا غلتي وي او د هغه د خبر (بيان) په اړه پرېکړه (قضاوت) تعقيب شي. الله تعالی د فاسقانو لاره حرامه ګرځولې ده او له دې ځايه د خلکو ډلې د يوه نامعلوم کس د روايت له منلو څخه نټه کړی دی، پخپله د هغه د فاسق کېدلو امکان نه شته او نورو يې هم و منله ځکه چې موږ يوازې د غوره فاسق شخص سره د څېړنې (پلټنې او تصديق) کولو امر شوی و او دا د بدکارۍ يقين نه دی ځکه چې حالت نامعلوم دی.،، (ابن کثير، ۷۵۱ ليږدی، ۳۵۵ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ژباړه (ای هغو کسانو چې تاسو ايمان راوړی دی (مسلمانان يئ)، که چېرې ته راتګ و کړ تاسو لره فاسق او بد کار! په يوه خبره سره، نو تاسو په ښه تحقيق په کې و کړئ، له جهته د وېرې د دې چې و به رسوي تاسو يوه قوم لره ضرر او تاوان په ناپوهۍ سره نو پس و به ګرځئ تاسو په هغه څه سره چې کړي مو دی خفه او پښېمانه)

تفسير: ټولې شخړې او جګړې، بغض او عداوت، انسان ته د دروغو له لارې پېښېږي، نو له دې خاطره الله تعالی ج بندګانو خپلو ته ارشاد فرمايي که چېرې تاسو ته کوم بد کاره انسان په کومه موضع کې خبر در کړ! تاسو په هغې کې ډېر فکر و کړئ، حق او باطل، رښتيا او دروغ يې ښه ځان ته ثابت کړئ، ورسته له هغې څخه په حل د موضوعاتو باندې اقدام و کړئ، له پاره د دې چې په احساساتو او تنګ نظري سره مو که کومه خرابي او ضرر رسولی وي، بيا يې جبيره مشکله او پښيماني يې هم څه په درد نه خوري، چې په دې صورت کې به ګر يا ظلم بر قرار او عدالت به نړيدلی وي، حال دا چې انسان بايد عدالت بر کرار کړي او د ګر رښې له بېخ څخه و باسي. ،، (افغانستان د عالمانو علمي استازي (هيئت). کابل ، ۱۹۴۵ زېږدی، ۱۲۰۷چوپړی)

د پينۍ (پنډوسکي، ځمکي) پر مخ د هر څېز د پيدايښت ماده، د هغوی بنسټيزه برخه اوبه دي. دا د الله تعالی له قول سره سم دي:
﴿ وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ﴾ [الأنبياء سورت: ۳۰ ايت] ,, او موږ هر ژوندی شی له اوبو څخه پيدا کړی دی،، [الانبياء: ۳۰] (ابن کثير، ۷۵۱ لېږدی، ۵۵۴ چوپړی)
له اوبو څخه ژوند زوکړه يا هر څه په اوبو ژوندي پاتې کېږي له اوبو پرته ژوند شتون نه لري، د هر ژوي (انسان او حيوان)، نباتات او هر شی په اوبو پايښت کوي. لوی الله ج د نطفې له ځاځکي څخه يې وېلاړ و کړه چې هر حيوان په اوبو کې پيدا شي لکه آدم عليه السلام چې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

اوبو او ختو څخه پيدا کړه؛ د هرڅه روح يې په اوبو ژوندګړ و ساته. په دې اساس رسول الله صلی الله عليه وسلم هغه شيخ ته و فرمايل چې د بدر په جګړه کې يې ترې و پوښتل: ته له چا څخه يې؟ رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل: ,, موږ له اوبو څخه جوړ يو.،،

په همدې ډول احمد او مسلم ويلي دي: عن ابی هريرة ان رسول الله قال: ,, **النيل و سيحان و جيحان و الفرات من انهار الجنة**،، وهذا القول نفسه رواه کعب الاحبار اذ قال: ,, **اربعة انهار من الجنة وضعها الله عز و جل فی الدنيا فالنيل نهر العسل فی الجنة والفرات نهر الخمر و سيحان نهر ماء فی الجنة و جيحان نهر اللبن فی الجنة**،،
احمد او مسلم له ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل: ,, نيل، سيحان، جيهان او فرات د جنت له سينونو څخه دي.،،

دا خبره کعب الاحبار رضي الله عنه روايت کړې ده کله چې هغه و ويل: ,, د جنت څلور سينونه لوی الله په دې دنيا کې ايښي دي: نيل په جنت کې د شاتو سين دی، فرات په جنت کې د شرابو سين دی او سيهان په جنت کې د اوبو سين دی او جهان په جنت کې د شيدو سين دی.،،
موږ او تاسو ته الله العظيم جنتي سين راکړي دي. لکه د پوښ کړو شېډو چای په ډول رنګ لري، د وګړو، ژويو (انسانانو او حيواناتو)، نباتاتو، الوتونکو او د هر څېز د پايښت جوګه دی.

په تېوله کې همداسې د اوزبېکېستان ښاغلي ولسمشر شوکت ميرزيايف تاسو چې د دوشنبې په ښار کې د منځنۍ اسيا د هېوادونو د مشرانو په پېنځمه پرلغښتې غونډه کې په افغانستان کې د کوشتېپې کانال پر جوړېدو نيوکه وکړه. د تراڼ په بنه در ته زما په راتلونکې پېر کې زما ځېرنې د ټاتوبي په لويه کې ګټنی ساينسي خلاص پرلغښتی (سيستماتيک) ځواب په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

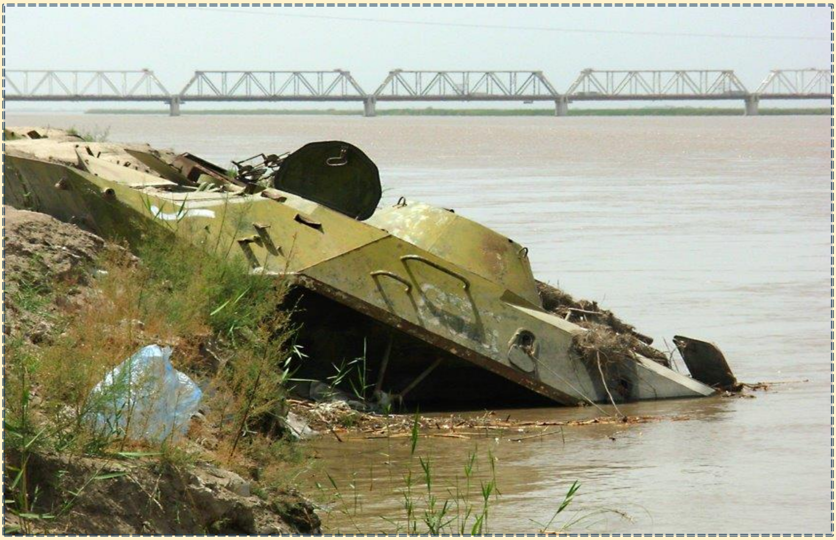

انځور ٤. ٤ د اکسوس يا جيهون يا امو سين انځور، چې د روسيې ځواکونو له لورې امو سين ته غورځول شوی ټانګ دی، اوس د بلخ ولايت، حيرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سين پر ژۍ کې پروت دی چې د يوه لوی ځواک پاتېشونې ځرګندونه کوي.

انځور ٤. ٥ د پنج سين پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالی، کوندوز، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ۲ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو په وړاندې د فردوس ښتکړنې.

د کوش تپې لويې ويالې په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف ښتکړنو (عکسل العملونه) چې په تاجيکېستان کې د اورال سمندرګي د ژغورنې د نړۍوال هڅې (صندوق) بنسټ اېښودونکو هېوادونو په سرمشريزه کې و ويل ,, د کوش تپې لويې ويالې (کانال) له لارې د اوبو استفاده به په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړي.،،

[په پيلني ځواب کې دا سپيني ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تپې کانال له لارې د اوبو استفادې څخه مخکې تاسو په منځنۍ اسيا کې د اوبو د لګښت نظم او انډول ته بدلون ورکړی دی؛ د امو سين څخه د منځنۍ اسيا هېوادونو په تېرو کلونو کې له خپلې ونډې څخه بې کچې ګټه اخستې!؛ روسانو د امو سين له پنځې (طبيعي) لارې څخه اړولی او بدلون يې د اوبو لګولو په لويو، لويو ويالو (کانالونو) په واسطه په اوزبېکېستان او ترکمېنېستان کې کړی دی، له اورال سمندرګي څخه يې د امو سين مخ اړولی، په ځانګړې توګه ترکمېنېستان د کراکوم لويې ويالې (قره قوم کانال) له لارې يې کسپين سمندرګي ته غځولې. يوازې په ترکمېنېستان کې يې شا او خوا يوه مېليون هکتاره کرنيزه ځمکه تر کرنې لاندې راوسته. د آمو زوړ سين نور پاتې نه دی. د اورال سمندرګی وچ شوی او دواړو د افغانستان په ګډون ټوله سيمه اغېزمنه کړې ده.]

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي ميرزايوف دوهيمه ښتکړنه په دغې سرمشريزه کې ,, د کوش تپې لويې ويالې د ټولو اړخونو او د امو سين پر تر (شرط، وضع، حالت، د يوه شي د پيدا کېدو له پاره په زړه پورې فضا، د حالاتو څرنګوالی، وړ شرايط، کيفيت، د قرار داد يا تړون شرط،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت، موقف یا وضعیت) یې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت په ګډون د یوې ګډې ډلې پر جوړېدو ټینګار و کړ.،،

[دوېیم ځواب داسې سپینې ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي دا، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلیه!؛ دا تر ټول غور څرک په لاس ور کوي، د منځنۍ اسیا ټول هېوادونه چې د آمو په سین کې ونډه لري ټول سره په ګډه او یوه ځای یوې پرېکړې، یوې تړې ته ور رسېږي او بیا دي په ګډه سره د امو سین پر تړې د اغېزو د څېړلو له پاره د اسلامي امارت ته را وړاندې شي!؛ په روان پېر کې هېڅ د افغانستان اسلامي امارت ته ګټه ور نه برېښي چې بېلا بېل له هره هېواد سره تړه و کړي، د دې له پاره چې تاسو په خپلو منځونو کې سره د امو سین د اوبو په انډول کې سره شخړې و لرئ او هغه دې سره روغې شوې نه وي.

د افغانستان اسلامي امارت ستاسو دغو څرګندونو په تړاو تر دې وړاندې یې ویلي وو، چې د کوش تپې لویې ویالې له لارې د امو سین له اوبو ګټه اخېستنه د افغانستان اسلامي امارت خپل ربښت (حق) دی او ټینګار یې کړی چې د افغانستان اسلامي امارت اړتیا نه لري، چې د نورو هېوادونو اوبه واخلي.

د افغانستان اسلامي امارت ویاند ذبیح الله مجاهد د ۱۴۰۱ کال د سلواغې په ۳۰مه ویلي و:،، یوه څاڅکی اوبه هم له نورو هېوادونو څخه نه اخلو، اړتیا نه لرو او نه غواړو چې وایې خلو. نو هېڅ ګاونډی هېواد دې اندېښنه نه لري او له اوزبېکېستان هېواد سره ډېرې ښې دوستانه اړیکې لرو. زموږ باور دا دی چې تاسو د افغانستان د ابادۍ او په پښو درېدو پلویان یئ. او په دې برخه کې له موږ سره همکار یئ.،،

د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغلي میرزایوف درېیمه ښتکړنه په دغې سرمشریزه کې ,, تاسو ښه پوهېږئ چې افغانستان په فعاله توګه د دغې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

لويې ويالې پر جوړولو بوخت دی. د کوش تپې لويه وياله فعالول ښايي په منځنۍ اسيا کې د اوبو د مصرف په نظم او انډول کې بنسټيز بدلون راولي. موږ باور لرو، چې د کوش تپې لويې ويالې د جوړېدو او د امو سين د اوبو پر ګټنې يې د اغېزو د څېړلو له پاره د افغانستان اسلامي امارت په ګډون زموږ د هېوادونو د څېړنيزو انسټېټيوټونو په ګډون د يوې ډلې جوړېدل اړين دي.،،

[په درېيم ځواب کې دا سپيني ته را اوباسم چې ساده ځواب برابروي، د اوزبېکېستان ولسمشر ښاغليه!؛ د کوش تپې لويې ويالې جوړولو او ګټنې ته د سپارل د ټولو افغانانو غوښتنه او د بشر لرغونې مينې بخدي (بلخ) اوارې پرتې سيمې چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دي لوږه غوښتنه او لوږه اړتيا ده، په سرلوړې بڼه ګټنې ته د سپارې د رغښت چارې په چار وي.

که تاسو د اوبو د توازن په اړه خبرې و کړئ، نو تاسو بايد د امو سين د اوبو په ونډې او رښت (پيمانه او حق) خبرې و کړئ، نه يوازې د يوه يا دوې ګډون کوونکو هېوادونو (تورکمېنېستان، اوزبېکېستان او تاجکېستان) په کچه. په دې پېر (وخت) کې د ټولو افغانانو په خولې د اوبو پنځې طبيعي توازن ګډوډ کړی و کله چې: تاسو پرته د افغانستان له ايجازې او خبرولو په خپل سر او زړه له امو سين څخه د لويو ويالو (کانالونو) تېرېدل د خړوبو اوبو له لارې د خړوبو اوبو د سطحې د لوړېدو لامل شول او ډېرې ځمکې يې په خړو خړو خاورو بدلې کړې. تورکمېنېستان له ۶۰ کلونو وروسته لا هم د خپلو کرنيزو ځمکو د مالګينتوب د له منځه وړلو له پاره مبارزه کوي.

کله چې د منځنۍ اسيا هېوادونو د امو سين په ښنډو کې د يوه اړخيزې کلابندۍ په جوړولو پيل و کړ او امو سين د افغانستان په لور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

و خوځېد، هر کال د افغانستان په سواحلو کې سلګونه هکتاره کرنيزه ځمکه د امو سين پر غاړه و غورځېده او دا لړۍ دوام لري. هر کال په دغو لاس په کار کېدو (اقداماتو) او د امو سين له اوبو څخه د يوې اړخيزې ګټنې (استفادې) په اړه ان (حتی) افغانستان هم نه دی خبر شوی. له همدې امله، د افغانستان د ټولو و ګړو حساب د منځنۍ اسيا ډېری هېوادونه سره شتون لري.

د افغانستان ټول علمي وګړي، د اوبو رسولو او خړوبولو اداري او څېړنيزو انستېټيوټونو ډلې د اوبو کره معلوماتو د شريکولو او خړوبلو له پاره غواړي. چې د امو سين د اوبو اندول مېچې ټولواله (سيستم) اوډون وي. په دې بڼه نه لکه زموږ ګاونډي هېواد ايران خپل د اټومي بټيو معلومات له نړۍ والو پلټونکو څخه پټوي او له اوږده پېره ناسم معلومات په لاس ور کوي. له تاسو څخه د روغو او سمو معلوماتو په لاس ورکولو سر بېره د ښه کړه وړه او ښه سلوکو تمه لري.

موږ نياو دې ته وايو چې هر هېواد ته خپله، خپله برخه بې لورې پرته له کوم، تاوتريخوالي، بيځايه طرفداري، زيان، تاوان و وېشو(تقسيم) کړو. د دې له پاره د امو سين کره، نوي، څېړنېزې، رښتې پايله ساده برابروي دا او داسې ده چې امو سين د پامير له لويو سړوبو د پنج لوی سين سر څخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کيږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پوله جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې څنډه کې د ننه کيږي د تورکمېنېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او د اورال بحيرې ته غور ځيږي چې ۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

رښتني رښت د وېشلو اوبو داسي دی، کره بې لورې رښت په ډانګپيلې بنه همدا دی او د څېړنو پيله ساده برابر وي دا چې امو(اکسيوس يا جيهون) سين کې د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده او د امو سين کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان څلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونده ده. ټوټال امو (اکسيوس يا جيهون) سين۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.]

٤. ۳ په منځنۍ اسيا کې د امو سين څخه د هر و ګړي په سر اوبو د مېچې کچه

د امو سين څخه افغانستان کې د هر و ګړي په سر ۲۱۶۳ مکعب مېتر ور سېړي خو تر ۴۴۱ مکعب مترو پورې له کوش تپې له بوړېدو سره، سره لړې ورسېړي، تاجيکېستان، کرغېزېستان کې د هر و ګړي په سر ۱۰۰۰-۲۰۰۰ مکعب مېتر پور اوبو برخه ور سېړي او ګټه ترې اخلي، اوزبېکېستان ۲۰۰۰-۳۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېړي او ګټه ترې اخلي او تروکمېنېستان کې د هر و ګړي په سر ۳۰۰۰-۶۰۰۰ مکعب مېتر پورې اوبو برخه ور سېړي او ګټه ترې اخلي.

تاجيکيستان پرې د نورک بند ۲۷۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه لري، راعون بند ۳۶۰۰ ميګاواټه برېښنا پيداوار زورنه له اوبو رسولو سربېره لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٤ د امو سين لنډمنګي ټولواله (سيستم)

د افغانستان له ۶۳ سندونو څخه چې سره ګډېږي زموږ د امو سين ترې بوړېږي (جوړيږي).

لکه: باميانو د تالا برپک سورخ آب سين، فولادي سين، سيغانو سين، پينده سين، د سالنګونو سين، د اندراب سين، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سين ۶۰۰ مېليونه مکعب مېتر کلنی منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۲۵۲۶ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۳۹۵ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱.۵ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ بنګی سين، تالکانو (تالقانو) سين، فرخار سين (بر کوندوز لوی سين ۳۶۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنی منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۶۵۲۴ مربع کيلومېتره، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۵۳۰ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۶.۹ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ (تالقان لوی سين ۲۴۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنی منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۰۸۸۸ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۷۹۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ کوکچې سين، انجمن سين، زرديو سين، کشم سين، (کوکچه لوی سين ۶۴۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنی منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۲۲۱۹۴ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۷۴۸ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان [l/skm²] RSP: ۹.۱ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)؛ پنج سين، واخان سين، پامير سين، شيوه سين، جوی سين، شهر سبز سين، کوف آب سين، ايش آب سين، اونجاب سين، ياوان سين، زيرکی سين، راغ سين، بدخشان سين (بر پنج لوی سين ۳۶۰۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنی منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۷۱۹۵ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۴۳۷ ميلي مېتره، ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېتر مربع دی)، چاه آب سين، آی خانم پنج سين، رستاق سين (لر پنج لوی سين ۶۰۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر کلنی منځنۍ اوبو تشيدني کچه، د سېمې کچه يې: ۱۱۶۱۱ مربع کيلومېتره ، په هر کال کې منځنی کلنی وربښت: ۶۳۸ ميلي مېتره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېګړنو ته د فردوس ځېګړنې.

ځانګړی د وتلو جريان[l/skm²] RSP : ۱۹.۷ پر سانيې کيلومېټر مربع دی)، (شورتپه ۵۲٤۰۰ مېليونه درېنګلې مېټر کلنۍ منځنۍ اوبو تشيدنې کچه، د سېمې کچه يې: ۵۰۰۵ مربع کيلومېټره ، په هر کال کې اوسط کلنۍ ورښت: ۱۷۹ ميلي مېټره، ځانګړی د وتلو جريان RSP [l/skm²]: ۱.۵ پر سانيې کيلومېټر مربع دی).
پامير او بداخشان سين اوبه مو دي يا ۶۳ داني تتي (تتی يې يکی وی ده، تشتونه، کنډولي، تغاري يا ډنډوکي، basin) دي چې امو سين ترې جوړېږي.

امو سين چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سينونو (چې ۲۴ د کوندوز سينونه مرستيالان څې د کوندوز سين ترې رغښت نيسې او په همدې بڼه دا نور، ۱۵ د کوکچې سينونه، ۶ د پامير، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سينونه) او له ۵۳ د تاجيکيستان سينونو (چې ۱ کوفارنيهان سين، ۱ سورخان سين، ۳۹ د پنج سينونو او ۱۷ د وحش سينونو + ۳ د درې برخو زېرمه يې له کېرغېزستان څخه پيل ده) د اوبو غورځيدو څخه رغښت نيسې.

د امو سين چې د افغانستان پامير له لويو سړوبو د پنج لوی سين سر څخه پيل، په لار کې ورسره د تاجکېستان سينونه مل کيږي د تاجکېستان او افغانستان پوله جوړ وي، ور په سې د افغانستان او اوزبېکېستان پولې جوړوي، د تروکمينېستان تر پولې څنده کې د ننه کيږي د تورکمېنېستان او اوزبېکېستان پوله جوړ وي او په کېرغېزېستان کې د اورال سمندرګي (بحيرې) ته غور ځيږي.

۹۷.۴ بېليونه درېنګلې مېټر منځني کلنۍ اوبه غورځونه، چې له سلو ۶۱٪ يې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ يې د افغانستان ونډه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٥ د ټاټوبي ځلېر چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي

هغه ځلېر (اود، ترېلی، جووړ، تالاو، تالاب، جهيل، د بېديا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د د سارا حوض، د ټيټنګ ډنډ) چې د امو سين سرچينې (زېرمې) دي او امو سين ته اوبه ورکوي؛ الله ج په پنځې ډول پيدا کړي دې چې اوبه ترې لبرېزېږي نو امو سين پنډ وي. چې نومونه يې دا دي لکه:.

١. چکمتين ځلېر، اوږدوالی يې ١٧ کيلومېټر، پېړوالی يې ٢.٥ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېټره، د بدخشان ولايت په واخان کې شتون لري.

٢. زرکول (ويکتوريا) ځلېر، اوږدوالی يې ١٠ کيلومېټر، پېړوالی يې ٣.٥ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٢٠٠ مېټره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٣١٢٩ مېټره، د بدخشان ولايت په پامير ولسوالی، قره بولاخ کلي کې شتون لري چې ١٢ کيلو مېټره پوله له تاجيکېستان سره جوړ وي.

٣. شيوا ځلېر، اوږدوالی يې ٢١ کيلومېټر، پېړوالی يې ١٧ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٢٥٠ مېټره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٤٧٠٠ مېټره، د بدخشان ولايت په ياسج ولسوالی، آرخت سيمي کې شتون لري چې ١٠ کېلو مېټره له تاجيکېستان له ګرځيوان سېمې سره پوله لري.

٤. انجمن ځلېر، اوږدوالی يې ٢ کيلومېټر، پېړوالی يې ٠.٥ کيلومېټره، ژوروالی يې تر ٣٠٠ مېټره، له سمندر څخه يې لوړوالی ٥٠٠٠ مېټره، د بدخشان ولايت او پنجشير ولايت کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. وغنان ځلېر، اوږدوالی يې ۱۶۰۰ کيلومېتر، پېړوالی يې ۰.۶۵۰ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۳۰۰ مېتره، ۱۲۵ کيلو مېتره د تخار ولايت له مرکز تالکانو څخه لري دي، د تخار ولايت کې شتون لري.

٦. کلفګان ځلېر، اوږدوالی يې ۱.۴ کيلومېتر، پېړوالی يې ۰.۶۰۰ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۱۵۰ مېتره، تخار په کلفګان ولسوالۍ کې شتون لري.

۷. کول تاله و برفک ځلېر، اوږدوالی يې ۳ کيلومېتر، پېړوالی يې ۱ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۱۲۰ مېتره، ۴۳۱۰ مېتره له سمندر څخه لوړوالی لري، بغلان ولايت چهار درې سيمې کې شتون لري.

۸. کوندوز ځلېر، اوږدوالی يې ۴۵ کيلومېتر، پېړوالی يې ۷ کيلومېتره، ژوروالی يې تر ۵۰ مېتره، کوندوز کې شتون لري.

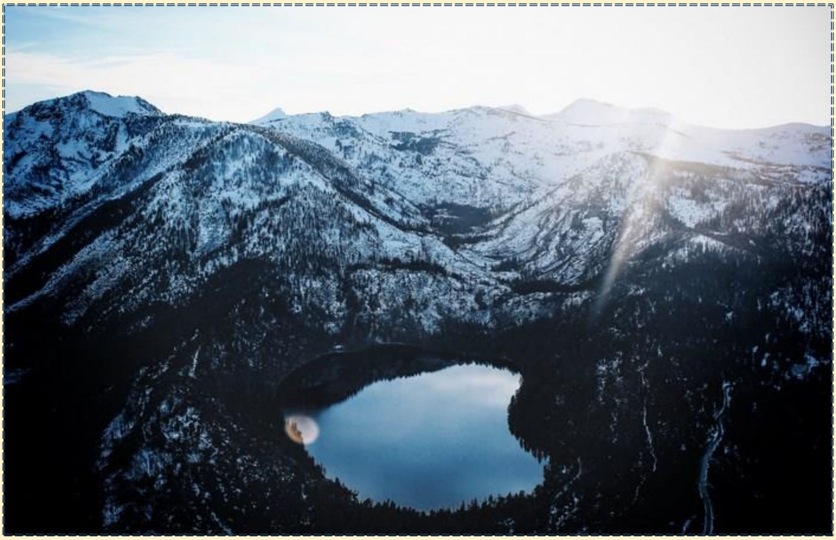

انځور ٦.٤ د انجمن ځلېر، نورستان، پنجشير، بدخشان يوه ځای کېدو ژۍ کې، د هېماليا غرونو لړۍ هندوکوش غرونه، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤. ٦ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان او کېرغېزېستان د هېوادونو اسانتياوې (تاسيسات) چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

هغه اسانتياوې چې نوموړو هېوادونو په امو سين باندې ودان کړي دي، پرته له دې چې افغانستان خبر کړي، دوی د تاريخ په اوږدو کې د امو سين باندې لاندېنۍ اسانتياوې ودانې کړې دي.

د يوه ربښتني څښتن او مالک په توګه دا د افغانستان ربښت (حق) دی چې د امو سين باندې هرې اسانتياوو په جوړولو سره له افغانستان څخه ايجازه واخلي. خو هېڅ نه د اخستل شوې او په خپل سر ودان شوي دي، په راتلونکي پېر (وخت) کې که افغانستان د اوبو مخه په ټوله کې ډب کړې او ګټنه ترې په خپله واخلي نو دوی ته د اوبو نه رسيدو پړه پر دوی ده، چې ولې يې پرې اسنتياوي د ګټنې له پاره په خپل سر ودانولې. په لاندې لښتيليک سپړنه کې په ګټه اوډون سره ښودل شوي دي.

٤. ٧ پيلنی:. د تاجيکېستان د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

١. د بند نوم: سربند سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴ مېليونه درېنګلي مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګنه: څرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۲۶ مېتره.

٢. د بند نوم: سنټرال يکه سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۲ زېږدی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالى يې: ۲۲ مېتره.

۳. د بند نوم: مومن اباد سروندى، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالى سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پير: ۱۹۵۹ زېږدى، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۲.۸۵ مربع کيلومېتره، لوړوالى يې: څرګند نه دى.

٤. د بند نوم: پيرپدنايا سروندى، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: کورغانتيپه، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالى سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پير: ۱۹۶۲ زېږدى، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالى يې: ۳۹ مېتره.

٥. د بند نوم: ګلوونايا سروندى، د ډکر ډول يې: اوبونه او برېښنا، ښار: ليوکينټ، سربند ولسوالى، ختلن ولايت؛ امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالى سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پير: ۱۹۶۲ زېږدى، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۹۶ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګنده نه ده، لوړوالى يې: ۲۶ مېتره.

٦. د بند نوم: بيګازى سروندى، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: ناورک، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالى سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پير: ۱۹۸۹ زېږدى، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۵ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۸.۰۴ مربع کيلومېتره، لوړوالى يې: ۵۸ مېتره.

۷. د بند نوم: بياروزه سروندى، د ډکر ډول يې: برېښنا پيداوار، ښار: ناورک، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالى سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پير: څرګند نه دى، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګنده نه ده، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۰.۱۳ مربع کيلومېتره ، لوړوالى

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې: ۷۰ مېتره.

۸. د بند نوم: ناورک سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پیداوار (هايدرو پاور توليد) ، ښار: ناورک (نورک)، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۰۵۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۹۸ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۰۰ مېتره.

۹. د بند نوم: روغون سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پیداوار (هايدرو پاور توليد) او اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: روغن، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۱۷ څخه تر ۲۰۲۹ پورې اوس له سلو ۹۰٪ بشپړ شوی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۳۳۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۱۷۰ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۳۵ مېتره.

۱۰. د بند نوم: سنتودې لومړی سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پيداوار (هايدرو پاور توليد)، ښار: نورک، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۹ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۵ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۹.۶۰ کيلو مېتر مربع، لوړوالی يې: ۵۸ مېتره.

۱۱. د بند نوم: سنتودې دوېيم سروندی، د ډکر ډول يې: اوبو برېښنا پيداوار (هايدرو پاور توليد)، ښار: ناورک دنګغاره، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم: وخش سند، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۶/۱۲/۲۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: څرګند نه دی، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: څرګند نه دی، لوړوالی يې: ۳۱ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتګړنو ته د فردوس ښتګړنې.

د امو سين په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړه ليک له مخې، د تاجيکېستان ونډه نږدې له سلو ۱۵,٤٪ تاکل شوې وه او د امو سين ته ٤۹ مېليارد مکعب مېتر اوبه بهيږي.

٤. ۸ دوېيم:. د اوزبېکېستان د هايدرو ټيکنالوژۍ اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: يوزناسورخان سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شورچې، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: سرخندريا سند، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۸۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۶۴.۴ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۳۰ مېتره.

۲. د بند نوم: اوچکزيل سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: زينګ، امو سين څخه اخېستل شوی: تېرميز لويه وياله (ترمذ کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۵۷ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۶۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۱۰ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۱.۵ مېتره.

۳. د بند نوم: ټوپلانګ سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شارګن، امو سين په سر په پای ځای کې: ټوپلانګ لويه وياله (ټوپلانګ کانال)، د بشپړولو پېر: ۲۰۰۲ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېليونه مکعب مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ښرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۸۰ مېتره.

٤. د بند نوم: ټوداکول سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نوايي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ټوداکولسکيا لويه وياله (ټوداکولسکيا کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰۰ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې کچه: ۱۲۸ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۱۲ مېتره.

۵. د بند نوم: تالیمرجان سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: جنګي نیشان، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: کرشي لویه ویاله (قرشي کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۵ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۵۲ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې کچه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۱۹۴ مېتره.

۶. د بند نوم: شورکول سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: نوایي، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: زرفشان لویه ویاله (زرفشان کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۴ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۹۴ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې کچه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۱۴.۵ مېتره.

۷. د بند نوم: تویمایان سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: پیټنیک، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: توی مایان لویه ویاله، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۷۸۰۰ مېلیونه مکعب مېتر ، د نېولې سیمې د کچې کچه: ۷۹۰ مربع کیلومېتره، لوړوالی یې: ۳۴ مېتره.

۸. د بند نوم: اکدارین سروندی، د ډکر ډول یې: اوبونه (پنه، خړوبول یا ایریګیشن)، ښار: سمرکند، امو سین سر ګډیدونکي یا مرستیالی سین نوم چې اوس ټکی اوبه امو سین ته نه غورځوي: اکدارین لویه ویاله، د بشپړولو پېر: څرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۱۲ مېلیونه مکعب مېتر، د نېولې سیمې د کچې کچه: څرګنده نه ده، لوړوالی یې: ۲۰ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياլې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۹. د بند نوم: اکتېپين سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: سورخان دريا، دجارکورغانسکي تومن، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: سورخنداريا لويه وياله، د بشپړولو پېر: ځرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۲۰ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۴ مېتره.

۱۰. د بند نوم: کارتک سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: نمنګان ولايت، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کارتک سين، د بشپړولو پېر: ځرګند نه دی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۴۵ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۴۵ مېتره.

۱۱. د بند نوم: کيمکرغن سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن) او له اوبو د برېښنا پيداوار (هايدرو فاور)، ښار: چراجچه ستي، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: کشکه دريا، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۰۰ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۳۳ مېتره.

۱۲. د بند نوم: ګيس سار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: شهرسبزسکي تومنان، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: اکسو لويه وياله (اکسو کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۹۰ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۷۰ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۱۳۸.۵ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۱۳. د بند نوم: کارولتيپين سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: جيزخ، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ايسکيټياتارتر لويه وياله (ايسکيټياتارتر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۳ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۵۳ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۵۱ مېتره.

۱۴. د بند نوم: پچکمار سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: ګوزر، امو سين سر ګډيدونکي يا مرستيالی سين نوم چې اوس ټکی اوبه امو سين ته نه غورځوي: ګوزر لويه وياله (ګزر کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۶۱ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۱۵۲۵ مېليونه درېنګلې مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ځرګنده نه ده، لوړوالی يې: ۷۱ مېتره.

لکه څنګه چې مخکې يادونه و شوه، د آمو سين په ښي خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړيې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د اوزبېکېستان ونډه نږدې له سلو ۴۵.۲٪ ټاکل شوې وه، مګر د آمو په حوزه کې د AI پيداوار (توليد) له سلو ۴.۸٪ ده.

۴. ۹ درېيم:. د تورکمېنېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړې دي:

۱. د بند نوم: زيد سروندی (بند)، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: تورکمېن اباد، امو سين څخه اخېستل شوی: کراکوم لويه وياله (قره قوم کانال)، د بشپړولو پېر: ۱۹۸۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۲۲۰۰ مېليونه درېنګلې مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګنه: ۴۶۵ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

لکه څنګه چې مخکې يادونه و شوه، د امو سين په بنې خوا کې د هېوادونو ترمنځ د ۱۹۸۷ کال د هوکړيې پر بنسټ (موافقې پراساس)، د تورکمېنېستان ونده نږدې له سلو ۴۵٪ تاکل شوې وه، مګر د امو په ساحه کې د AI پيداوار (توليد) له سلو سلنه ۴.۸٪ ده.

٤. ۱۰ څلورم:. د کېرغېزېستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازې او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي:

۱. د بند نوم: توګتاګول سروندی (بند)، د ډکر ډول يې: له اوبو د برېښنا پيداوار (هيدرو فاور فلانټ)، ښار: توګتاګول، امو سين څخه اخېستل شوی: توګتاګول سين، د بشپړولو پېر: ۱۹۷۶ زېږدی، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۳۴۱۱۶ مېليونه درېنګلي مېتر، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۲۸۴.۳ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۱۲۰ مېتره.

٤. ۱۱ پېنځم:. افغانستان د اوبو تخنيکي اسانتياوې چې له مرکزي اسيا هېوادونو سره يې مصلحت کړی و، ايجازه يې په ۱۸۷۵ زېږدي کې اخستې وه او امو سين باندې اسانتياوې وداني کړي دي:

۲. د بند نوم: کوش تپې سروندی، د ډکر ډول يې: اوبونه (پنه، خړوبول يا ايريګيشن)، ښار: بلخ، کلدارې ولسولی، امو سين څخه اخېستل شوی: کوش تپې لويه وياله (قوش تيپې کانال)، د بشپړولو پېر: لوړی د پېر پيل ۱۹۷۰ زېږدی، دوېيم د پيل پېر ۲۰۲۱ زېږدي څخه تر ۲۰۳۰ زېږدي پورې اوس له سلو ۱۴٪ بشپړه شوې، د بند د اوبو زېرمولو کچه: ۰.۰۵۶ مېليونه درېنګلي مېتر ، د نېولې سيمې د کچې ګڼه: ۱ مربع کيلومېتره، لوړوالی يې: ۷ مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

انځور ۴. ۷ د کوش تپې لويې ويالې د سروندي (اينتيک، ويير يا د پيل ټکي سېمه)، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان.

انځور ۴. ۸ د کوش تپې لويې ويالې د کېندنې د پېر شيبې، کالدارې ولسوالی، بلخ ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۴. ۹ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

انځور ۴. ۱۰ د لوړ پنج سيند، پامير، بدخشان ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۲ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ۴۴. ۱۱ واخان ځغاستی (کوریډور) کې د افغان کېرغېز تبر کېږدی، د لوړ پنج سیند تر څېرمه، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان.

انځور ۴ ۴. ۱۲ د کوز پنج سیند، خیخک، بدخشان ولایت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۳ چوپړی

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

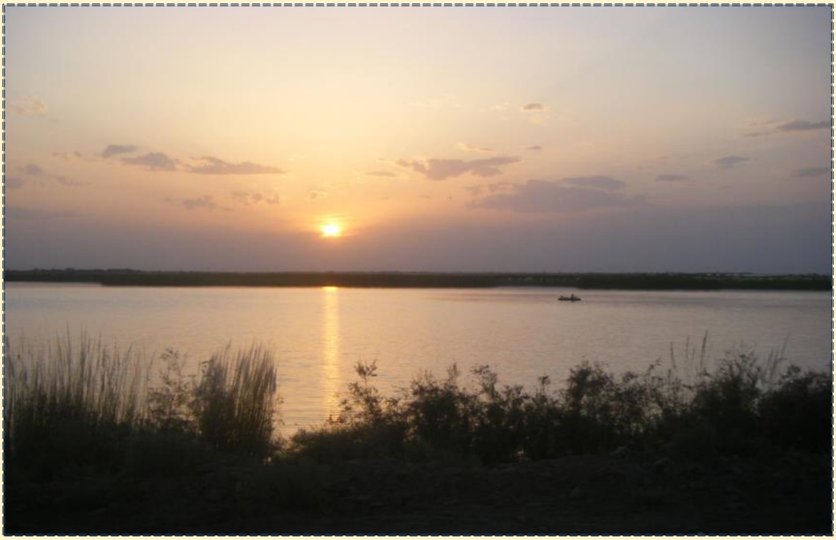

انځور ۴۴. ۱۳ د لوړ امو سیند، کلداره ولسوالۍ، بلخ ولایت، افغانستان.

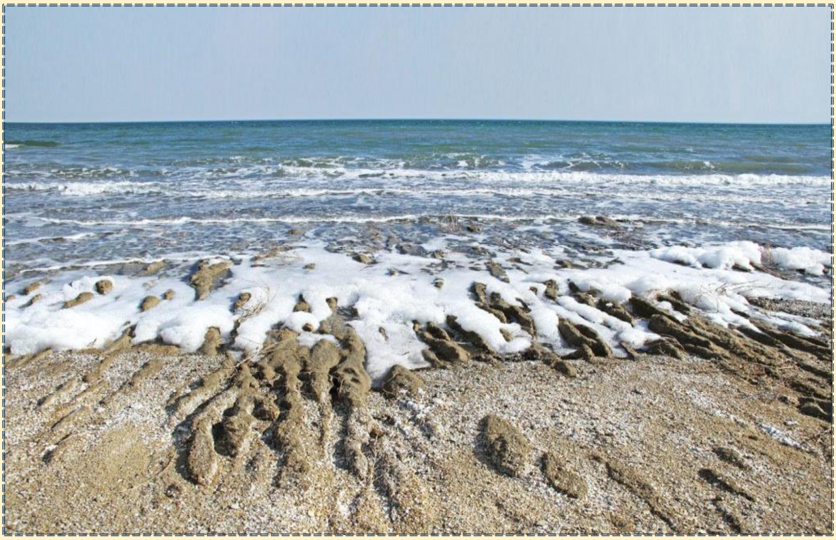

انځور ۴۴. ۱۴ د لر یا کوز امو سیند، اورال سمندرګی، کېرغېزېستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۴ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۴. ۱۵ د کوز امو سيند، د اوزبېکېستان په مونياق کې د اورال سمندرگي د کب نيولو پخوانۍ بېړۍ زنگ وهونکي گولۍ په شگو کې پرتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

٥. د ويالو (کانالونو) تعريفونه:

,, د اوبو يوه اوږده، پټلی برخه چې په شلخې (مصنوعي، سويې پنځې، بدل) ډول د کښتۍ يو د تګ راتګ له پاره يا له يوې سيمې څخه بلې ته د اوبو رسولو له پاره جوړه شوې وي. لکه د پانامې وياله (کانال) چې اتلانتيک او آرام سمندر سره نښلوي يا د سمندرونو ترمنځ د ليږد غوره اړيکه چمتو کوي.،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (کمبريج وييزپرمه، زيږدی، ١ چوپړی)

ميريم ويبستار بيا د ويلې تعريف په لاندې څلور ډوله سره کوي. ,,

١. يوتيوب لرونکي اناتوميکي لاره يا چينل (DUCT) ته وايي.
٢. چينل يا د اوبو کورس ته وايي.
٣. د سمندري تګ راتګ يا د اوبو ايستلو يا د ځمکې خړوبولو له پاره د اوبو مصنوعي لاره ته وايي.
٤. د مريخ په سيارې کې د بېلابېلو کمزورو تنګ ليکو ته وايي هغه چې د دوربينونو له لارې ليدل کيږي او يوه پېر د ځينو له خوا فکر کيږي چې د مريخ له خوا جوړ شوي کانالونه دي.،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (ميريم ويبستار، زيږدی، ١ چوپړی)

ليکوال د ويالې تعريف (څرګندونه، ښکارونه، ويالې يا کانال د يوه توري يا مو ضوع تشريح کول.) په لاندې ډول کوي.

د وی يا ويکيي له پامه وياله هغه سر لوسي تخنيکي الې (پلان، نخښې يا Contrivance) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای څخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهيږي.
او په اصطلاح کې د هر يوه پنځې او شلخې ډنډ، تتې، ويالې، ښاخ، بېلې، لښتې، وترې (چې پټې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پټې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبه اوړي.)، پټي (پټ ټي)، هدی (اډی)، اګل (د پټي دننه د پولې ترځنګ لښتی چې هرې اډۍ ته ترې د اوبو لار باسي)، ځرمې (د اګل پای او پاینی اډۍ چې ورسته خړوبېږي) کروندې (ځوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (Recourse, contrivance, expedience ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پنډ وي. لکه د کځور وياله، کوکران وياله،

٥. ١ پېخليک (تاريخ):

١. له ٤٤٣ مخزېږدي کې کوشنۍ وياله موږ په مهترلام کې د اریاني استوګنځي ګټوځنګ سېمې اړوند درلودله چې د هغه پير وګړو له لورې د الېنګار سين له سلينګار سروندې ځخه پيل او نېلاوات بېلې پورې بېرته د الېنګار سين سر ګډېده، هغه د کځور کوشنۍ وياله ٩ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، او ځور يې په سروندې کې ٢.٧١ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ١ مېتره، په پای کې ٠.٤٠ مېتره پېږوالی لري او د اوبو منځنۍ کچه په کې ٠.٣٠ مېتره ژوروالی لري. د کځور کوشنۍ وياله د الېنګار سين نخښلېدونکې ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ٦١٥٦٨٧، شمال: ٣٨٤١٢٨٩، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:٧٦٨ مېتره دی او د وياله پای يې ختيځ: ٦١٣٠٨٦، شمال: ٣٨٣٣٩٩٥، د سمندر (بحر) ځخه لوړولي کچه:٧١٠ مېتره دی. (په بله وينا کځور کوشنۍ زړه وياله پيل له پای ځخه ٥٨ مېتره ټېټ دی، يوه له بل ځخه په ٩٠٠٠ مېتره يا ٩ کيلو مېتره واټن لري او ٣.٣٣ کيلومېتره مربع، ٣٣٣ ايکتاره يا ١٦٦٥ جريبه د کرکېلې کروندې خړوب وي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په ورانديې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

۲. ,, د صفويانو د ګډې په پېر په کندهار کې نيکه حاجي يا اميرخان حاجي صيب (ميرويس نيکه يا ميرويس هوتک د نازو انا او ښالم خان زوی) په ۱۷۰۹ زېږدي کې ښاروال (کلانتر) وو ،، (ويکيپېډيا ـ ميرويس هوتک، ۲۰۲۱ زېږدی، ۶ چوپړی) د نوموړې ښار د کوڅو، کشونو، ويالو رغولو او پاکولو او د پښتون ځوان کهول پاسون ته د پورته کولو کړ وو. له دې سره سره يې د چارباغ غرګي ښو شاته د کوکاران کوشنۍ وياله بوړولې (جوړه کړې) ده.

چې د هغه پېر وګړو له لورې د ارغنداب سين له حاجی اغا باغوونو سروندي څخه پيل او کوکران کلي پای د ارغنداب پول پورې ببړته د ارغنداب سين سر ګډېده، هغه د کوکران کوشنۍ وياله ۱۳ کيلو مېتره اوږدوالی درلوده، ځور يې په سروندي کې ۳.۵۰ مېتره و د اوبو د لوړوالې کچه په کې ۲ مېتره، په پای کې ۰.۵۰ مېتره پېړوالی لري او د اوبو منځنۍ کچه په کې ۰.۳۵ مېتره ژوروالی لري. د کوکران کوشنۍ وياله د ارغنداب سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو ټي ايم يا برابروني ټولواله يا پېنۍوال پرېکوونکی مرکېتر): ختيځ: ۷۵۱۹۲۸، شمال: ۳۵۰۷۶۴۴، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ۹۹۸ مېتره دی او د وياله پای يې ختيځ: ۷۴۴۵۱۸، شمال: ۳۵۰۰۴۰۴، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه: ۹۸۵ مېتره دی. (په بله وينا کوکران کوشنۍ وياله پيل له پای څخه ۱۳ مېتره ټېټ دی، يوه له بل څخه په ۱۳۰۰۰ مېتره يا ۱۳ کيلو مېتره واټن لري او ۸.۹ کيلومېتره مربع، ۸۹۸ ابکتاره يا ۴۴۹۰ جريبه د کرکېلي کروندې خړوب وي.)

۳. په هېندوستان کې نوي ډهلوې ته د اوبو رسولو او کروندو خړوبولو بنسټ احمد شاه ابدالي دراني د ختيځ يامونا لويې ويالې په بوړولو (جوړولو) ابښی دی. ,, د ختيځ يامونا کانال هم د امپراتور احمد شاه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابدالي (۱۷۱۲- ۱۷۴۸) له خوا جوړ شوی و.،، (سنتوش کمار، ۱۹۷۶، ننه توزې xxxi چوپړی)
چې اوس په ټوله کې ۱۳۷۶ کيلو مېتره اوږدوالی لري، ۴۰ مېتره پېړوالی، چې تتی (تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی يا باسين) يې ۳۶۶۲۲۳ کيلومېتر مربع دی، تشول (ايستل يا ډيسچارچ) ۲۹۵۰ درېنګلي مېتر پر ثانيه کې دی.

۴. په ګران ټاټوبي کې موږ د ډېرو لويو ويالو (کانالونو) د رغولو بېلګې لرو لکه: د ننګرهار لويه وياله (کانال)، هېلمند لويه وياله، پروان لويه وياله، شبرخان (کوندوز، خان اباد مرکزي) لويه وياله، ګوهرګان (بغلان) لويه وياله، اجمير (پولخمري) لويه وياله.

۵. په لغمان ولايت کې لويې ويالې له ۳۷ څخه يې ګڼه اوړې چې ډېری يې زوړ پېخليک لري، لکه د سالو لويه وياله، پنجکورې لويه وياله، سنګره لويه وياله، نورلام لويه وياله، وت لويه وياله، پروايي لويه وياله، تګ لويه وياله، خدانو لويه وياله، زړې کلا لويه وياله، دړين لويه وياله، تګ لويه وياله، شاهي لويه وياله، بديع اباد لويه وياله، کېلمن لويه وياله، اکين اباد لويه وياله، کولکان لويه وياله، سراج لويه وياله، عليشنګ لويه وياله، شکرمان لويه وياله، غازي اباد لويه وياله، اسلام اباد لويه وياله، مهترلام لويه وياله، مهترلامک لويه وياله، تورکوټې لويه وياله، تبی کنج لويه وياله، چهاردي لويه وياله، بادپښت لويه وياله، زېرانيو لويه وياله، کڅ لويه وياله، مياعبدالکريم لويه وياله، ګمبيري لويه وياله، دهمزنګ لويه وياله، بولان لويه وياله، خروټو لويه وياله، چهارباغ لويه وياله، وکيل اباد لويه وياله، وزيراباد لويه وياله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٢ زموږ د اوبو وار او د اوبو اوږدپيږي (ستراتيژيکه) وېشه

زموږ نيکه پخوا د خپل کلي د اوبو په وېشلو کې په ژمنه ولاړې پرېکړې کولې. د کلي ټول کروندګر به هغه پېر په کروندو کې دې ته پام شو چې کروندې هر پټی يې په روغ بڼه نه خړوب کې ده؛ د پټی يو څېرمو، اډی او پولې ته اوبه نه رسېدې؛ د پټي هر پېټ وچ په سترګو ښکارېده؛ کرل شوی کښت ښه زرغونتيا نه څرګندوله، د ژېړوالي او تندې نخښې په کې تر سترګو کې دې؛ په سين او ورود کې اوبه په کمتون ورتللې، د وياليې ښاخونو به سروندې کې او وترو کې په چټکۍ کمښت مونده. دوی ټولو به بيا پردې پرېکړه و کړه چې اوس د کروندو خړوبولو له پاره وار و تړو.

د اوبو وار خبره به په ډېره کې د جامع مسجد تر څنګ ياده شوه، هر کروندهګر به چې له لرغون پېر څخه په کومه کچه د وار برخه په اوبو کې درلودله په همغه کچه به وار ورته ورکول کې ده؛
که د کومو کروندهګرو اوبو وار به وه چې کروندې به يې کوز يا لر ته پرتې وې بر کروندو والا ربښت نه درلود چې اوبه خپلو کروندو ته واړوي؛ بر کروندې و لرې لر کروندهګر ربښت نه لري چې خپل کروندو ته اوبه واړوي.

پنځې لړې اوبه به تر لوندولې پورې چې اودسونه پرې کېدل تل تر تله بهېدلې چې د چارپېريال چاره پرې ښه کې دله.

په پېنځه کلونو کې ډېری پېر وار نه تړل کې ده، د دې له پاره چې د اوبو کمتون کلونه به نه وو، اوبه به په کمتون نه وې، ورښتونه به ډېر وو، د جوارو، پلېيو، ګنېيو او غنمو پټو خاورې به اوبښتې وې؛ اوبه به په ويالو کې پرېمانه بهېدلې او ځان به يې د الېنګار سين ته غورځوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

چې د لغمان سین سره به ګډ شو، په درونټې سره به نږدې د کابل سین سره یوه ځای شوې او ځان به یې په اباسین ګډ او د هېند سمندر ته و رسوو چې د تودوخې او سمندر کې د بخار په ډول سره ورېځو سره ګډ بېرته د نومورې سیمې غرونو په سر څرخېدل چې د واورې او باران په ډول را و ورېږي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو په وار کې برخه نه وه، هغوی رښت نه درلوده چې خپلو کروندو ته اوبه واړوي.

د کومو کروندهګرو چې د اوبو وار درلوده، چې د وار موده به یې کله پوره شوه او اوبه به یې ډېرې وې، د وار پاتې برخه به یې خپلو ګاونډیانو ته ورکوله او یا هغه وګړو ته ورکوله چې په اوبو کې یې وار نه درلو ده چې خپلې کروندې پرې خړوب کړي.

د کروندو اوارې کې غنمو تخم شیندلو او خړوبولو د یوه من غنم له پامه د لغمان سیمې ټولټال اوبو کچې میچې پر بنسټ د اوبو واره موده وېشله.

پینځه منه د غنومو تخم به په یوه جریب زمکه یا پینځوس مېتره پر څلوېښت مېتره (۵۰ مېتره * ۴۰ مېتره = ۲۰۰۰ مربع مېتره) یا پینځه ویشت منه تخم به په یوه هېکتار زمکه یا سل مېتره پر سل مېتره (۱۰۰ مېتره * ۱۰۰ مېتره = ۱۰،۰۰۰.۰۰ لس زره مربع مېتره) کې شېندل له څلور وارې اوبو کلو څخه به یې نهه میاشتو کې خپل پیداور ور کول.

که د اوبو مېچې کچه په سین کې ډېره وه ژر به ټاکلې تخم کچه خړوبېده او که په هر کچه په سین کې لږه وه په ځنډ به ټاکلې تخم کچه خړوبېده. فصل: غنم، د خړوبولو لاندې زمکه ۵ جریبه یا (۱ هېکټاره)، د اوبو کارولو کچه ۳.۴ (سوې مخ کروندې ۴.۸) مکعب مېتره پر جریبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کرونده خړوب وله يا د اوبو کارولو کچه ۱۷ (سوې مخ کروندې ۲۴) مکعب مېتره پر اېکتاره کرونده خړوب وله.

د وار موده به يې په من، نيم من، چارک، نيم چارک، پاو، نيم پاو (يوه ساعت يا ۶۰ دکېکې، نيم ساعت يا ۳۰ دکېکې ، ۱۵ دکېکې، ۷.۵ د کېکې، ۳.۷۵ دکېکې ۱.۸۷ يا ۲ دکېکې) وه؛ يوه شپه او ورځ به ۲۴ منه وه، ورځ به ۱۲ منه او شپه به هم ۱۲ منه وه؛ د ورځې به چې لمر تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د شپې له لورې که سپوږمۍ تر نيم اسمان راته ۶ منه د اوبو وار وو، چې د نيم اسمان د نيم برخه وو ۳ منه د اوبو وار کې ده، د ژرندې د پل ۱۲۰ وارې کرځيدل يې نيم پاو او يوه پاو يې ژرندې د پل ۲۲۵ وارې کرځيدل بله چې يوه من يې د ژرندې د پل ۳۶۰۰ وارې کرځيدل بلل يا د ټکټکۍ (پايکو) ټکهار بله.

د منې په موسم کې به چې اوبه په کمتون شوې نو نيکه به مې د کروندهګرو د وابو وار، د اوبو مېچې او کچې ته په کتو پرېکړه کوله او يا به يې نوې پرې کړه کوله چې د ټولو کروندګرو د ښوخې وړ را تلله د شخړو او خنډونو مخه به يې ډب کولوله. د دې له پاره چې د ځمکو او اوبو وار په تړاو چې ځينې و ګړې شخړې، ماتې او بدې بوږ وې، راتلونکې يوه کال او يا د پينځو کلو له پاره په پورتنۍ بنه د اوبو وار او وېش پرېکړه کوله.

د کوش تپې ويالې رښت هم زموږ د نيکه د پرېکړې او د پښتنو دود په بنه دی.:

۱. **پيلنی رښت:** کوم هېواد چې په کومه کچه اوبه اموسين ته غورځوې يا د امو سين مرستيالان لرې په همغه کچه ونډه په امو سين کې لرې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. **دوېيم ربښت:** کوم هېواد چې د اوبو وار نه لري، ربښت نه لري چې د اموسين ښبنتن ښخه وار په زوره واخلي، د امو سين ښبنتن ټاټوبی افغانستان چې د اوبو سرچېنه يې ده په خپل زړه کولی شي چې له اړتيا سرباري اوبه يا ډېرې شوې اوبه کوزې سيمې ته پرېږدي.

۳. **درېيم ربښت:** د امو سيند ښبنتن ټاټوبی (افغانستان) کولی شي چې يوازې د چارپېريال د چارې کېدلو په کچه له سلو ۱۰٪ کچه (۹،۳۰۴،۰۳۳،۶۸۲.۳ يا ۹.۳۰۴ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې) د امو سين د ټولو اوبو ښخه کوز يا لر لورې ته اوبه پرېږدي، له پاتې له سلو ۹۰٪ کچې (۸۳،۷۳۶،۳۰۳،۱۴۱.۰ يا ۸۳.۷۳۶ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې اوبو) ښخه يې خپله اړتيا پوره کړي چې پرې لرليد کروندې (راتلونکي پېر کروندې) سوزېدلې دښتې او سويې مخ اوارې زمکې خړوب کړي.

٤. **ښلورم ربښت:** د امو سيند په منځ کې د پولې کرښه تېره شوې چې د امو سيند په هر پېر کې په هر کچه چې اوبه وې په دوی برخو وېشل کېږي. (۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ /۲ = ۴۶،۵۲۰،۱۶۸،۴۱۱.۶۷) يا ۴۶.۵۲۰ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې هر يوه ته رسېږي.

۵. **پېنځم ربښت:** د امو سيند ښخه ګته اخستونکي هېوادونه چې له يوه بل سره اوړدې، ګډې سياسي اړېکې لري، د اوبو د کمتون او کمښت په پېر له درنې اوسلې، پام او زغم ښخه کار واخلي، د دې له پاره چې ښبنتن الله په پنځې ډول د ژمي موسم په مرغومي (جدي يا نومبر) مياشت کې اوبه ټېټې کچې ته رسوي. (۱۳،۲۵۳،۹۰۸،۹۲۰.۰۰ / ۲ = ۶،۶۲۶،۹۵۴،۴۶۰.۰۰) يا ۶.۶۲۶ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې هر يوه ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

۶. **شپږم ربنت:** موږ د ډيپلماسۍ له لارې د هوکړه ليک سندونه او غوښتنليکونه دا سپيني ته را وباسي چې څو واري موږ له اوزبېکېستان هېواد څخه زموږ کوش تپې ويالې د اړينې اړتيا اوبو کلنۍ کچه چې (۱۳،۰۱۶،۴۳۰،۰۰۰.۰۰ يا ۱۳.۰۱۶ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې ټولې اوبه کچه کيږي) نه را کوي، د (۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ يا ۱۰.۰۰ د لس بېليونو مکعب مېتره کلنۍ کچې اوبو) غوښتنه ترې د افغان لوري هم شوې خو هوکړه ليک يې پرې نه دی کړی.

۷. **اووم ربنت:** زموږ د پښتو ژبې يوه متل دی چې وايي:. ,, د زور ور اوبه په پيچو مې خېږي ،، د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې)، غرک (حسد)، شخړې، ناګټلی تغر غځول، سياسي خولی په سرولو، پنډې ځېرکي ډيپلماسی، د څوکی لېوالو ته څوکی اوړدېيري کولو باندې کولی شي چې له ټولو اوبو څخه ګټنه واخلي او نورو ته د ګټني واک ور نه کړو لکه په کومه بڼه يې چې نور نړیوال هېوادونه کوي.

(۹۳،۰۴۰،۳۳۶،۸۲۳.۰۰ يا ۹۳.۰۴۰ بېليون مکعب مېتره په يوه کال کې ټولې اوبه د امو سين يوازې په خپله واخلي.)

۵. ۳ امو سين کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ځينو څېړنو پيلو پر بنسټ

په لاندېنۍ څېره کې د امو سين کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ۱۵ څېړنو پيلو پر بنسټ کره څرګنده شوې ده، چې ټولټال د امو د سين د اوبو پيداوار کچه په بېليون درېنګلې مېتر سره روښانه کوي. د امو سيند په پای کې چې کومې اوبه غړوپ کيږي ۱۶۸،۱۸۵ بېليون درېنګلې مېتر دي، لړ تر لړ کچه يې ۱۳.۲۵۴ ده او کره کچه يې چې ما سپيني ته باستلې د امو د سين د اوبو پيداوار کلنۍ منځنۍ کچه ۹۳،۰۴ بېليون درېنګلې مېتر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥٤ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

څېره ٥ . ١ امو سين کلني اوبو تېرېدني د کچو مېچه د ځينو څېړنو پيلو پر بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ٤ امو سين د بنستيزو اوبو اډو (ستېشنو) کې د اوبو د تېرېدو ماته او ګوډه کچه

په لاندېنۍ ځېره کې له۲۰۰۰ زېږدي ځخه تر ۲۰۲۰ زېږدي پورې د امو سيند د ځينو بنستيزو اوبو اډو کې د اوبو د تېرېدو منځنۍ کلنۍ ماته او ګوډه کچه په بېليون مېتر سره روښانه شوې.

د دې له پاره چې د ټولو اډو په روغه، مدرنه، کره او پرله په سې رمټ ځار او خوندې کوني کچې مېچه نه ده شوې، د اوبو اړوندې برخې د کار کونکو د مديرانو په ځينو ورځو کې د ټاکلشويو اوبو مېچې کره مېچه په کلوخ تپې، خواجه غار، کوف آب، اشکاشم او سست د اوبو مېچې اډې کې ده او کره برابر وي دا، دا نو داسې ورته نه شو ويلی چې ځرګند شوې کچې ناسمې دي.

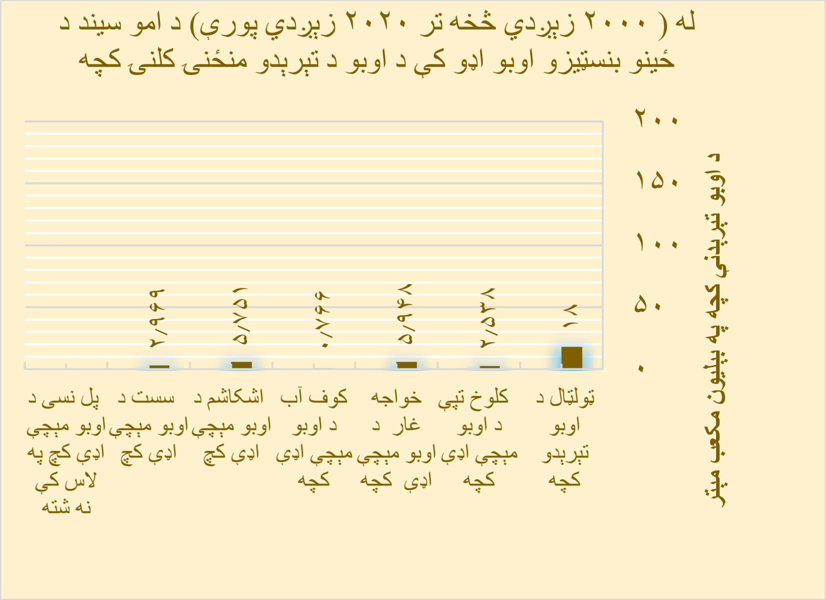

ځېره ٥. ۲ امو سين د بنستيزو اوبو اډو (ستېشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۵ له ۱۹۹۲ زیږدي څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

په لاندېنۍ ښېره کې د امو د سین د اوبو پیداوار کچه او له دې څخه د ګټنې یا مصرف په بېلیون درېنګلې مېتر سره روښانه کوې.

زموږ و ګړو یوازې په پنځې بنه تر روان پېر پورې د اموسین په ټوله سینیزه سیمه کې ۶.۱ بېلیون درېنګلې مېتر او د کوش تپې لویې ویالې ټولو کروندو د اړتیا اوبو کلنۍ کچې مصرف ۱۳.۰۱۶ بېلیون درېنګلې مېتر اوبو ته لاس ورغځولی دی چې دا د فردوس ښېړنې (د امو سین ټولې سیمې اوبو کلنۍ کچې ۹۳.۰۴ بېلیون مکعب مېتر) له سلو ۱۷.۷۸۵٪ نه کیږي. چې دا ډېرې لږې اوبه دې، چې ۸۲ ٪ له سلو دوې اتیا بېلیون مکعب مېتر په امو سین کې خوشې تېرېږي.

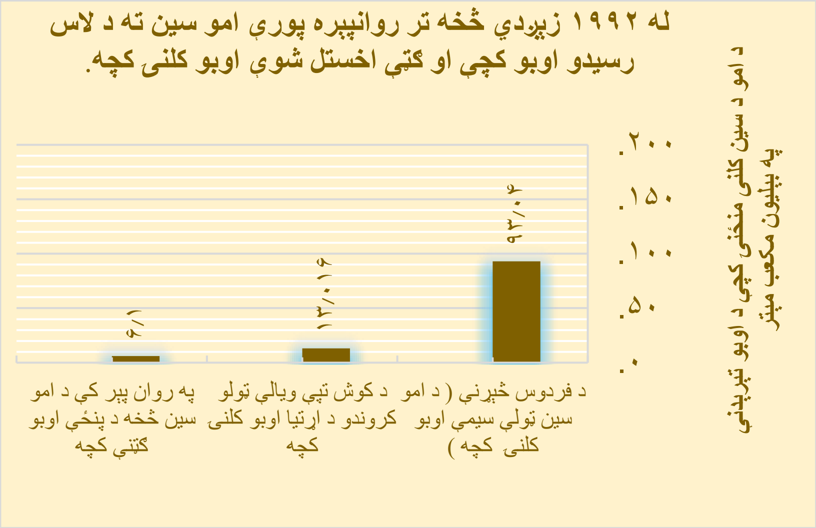

ښېره ۵. ۳ له ۱۹۹۲ زیږدي څخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنۍ کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ٦ له روسيې سره د افغانستان معاملې:

يوه له زړو معاملې څخه دا وه چې زموږ ټاټوبې د منځنۍ اسيا لوی کور افغانستان څخه يې کوشنۍ برخې سمرکند، بخارا، پنجده او نورې سيمې بېلې کړې.

د دې هېواد يوې سيمې تل تر تله د دښمن په وړاندې هر کله، هور او تور، دا دی او هغه دی، خدايړو که ميرځمن (دښن) ته تېر شم، لاس نه ور کوم او نه ور سره مل کېږي. په دا او دا يې شل، شل زره يا لس، لس زره سپېڅلې او غښتلي افغانان وژلي دي. له دې ورسته يې له ميرڅي (دښمن) سره لاس يوه کړی، او يا يې خاوره د پيسو، څه ډالۍ يو، ګدۍ ساتلو يا چې ته ښه خان يې په خان ويلو هغوی ته سپارلې او ور کړي. دا په ټوله کې د دوی تر ټولو ناوړه او بد عادت دی. نور دې لوی الله ج (الله العظيم) له داسې ناوړو انديښنو څخه لرې و لري او په زړه دې ورته تل در رحم او پوهې اوبه لوی الله ج تېرې کړي، چې پر داسې کړنو کړ نه شي.

۱. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۳۸۲ سرحدي تړون؛ ۲. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۶ تړون؛ ۳. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۴۸ تړون؛ ۴. د افغانستان شاهي دولت او روسيې ترمنځ ۱۹۵۸ تړون؛ ۶. د افغانستان او روسيې ترمنځ ۱۹۶۱ هوکړه ليک تړون او همداراز نور تړونونه.

له پورتنۍ يو څخه يوازې د ۱۹۵۸ تړون چې ۵ څپرکي او ۵۱ مادې لري، د پولې اوبو په اړه سپړنه (تشريح، توضيحات، ډله، ډول يا د غتبوغتو ټکو څرګندونه) لري؛ د سين غاړې کړنو (سواحلو کارونه)؛ د بېړۍ يو لېږد رالېږ مسلې؛ د بېړۍ چلولو مسلو همغږي(انسجام) او داسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څرګندونې ته د فردوس څرګندونه.

موږ پر دغې پرېکړه ولاړ يو او په ډانګپيلي ويښ موده. خپل دې تړون ته د زړه په مينه درناوی کوو.

۵. ۷ له روسيې وروسته معاملې:

د الماتا په تړون کې په ۱۹۹۱ زېږدي کې افغانستان ته برخه ور نه کړل شوه، په غونډه کې نه و او نه يې افغانستان ته بلنه ور کړه. IFAS په هغه غونډه کې د ګډون اجازه ور نه کړه اوس کوم حقوقي چوکاټ له دوی سره شتون نه لري.

يوازې د تاجيکېستان سره په ۱۳۹۳ زېږدي کې د هايدرولوژيکي او هايدرومېترولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه سند لرو چې MOU يې بولي. دا سند تر ۲۰۲۰ زېږدي پورې يې نيټه وه، چې وروسته بيا و غځول شو.

د توركمېنېستان سره شريکو اوبو پر سر د اوبو همغږي کونکې کمېټه لرو چې تر اوسه پورې يې ۴ غونډې کړي او بېلابېل مسايل يې تر شننې لاندې نيولي دي. لکه د جم دښتې د سين غاړې تنګول په اړه لاس په کار کېدل.

توركمېنېستان سره په ۱۳۹۶ زېږدي کې د هايدرولوژيکي د شمېر او ډول کچې راکړې ورکړې په اړه يادښت سند اوډون (ترتيب) شوی چې تر اوسه پرې هوکړه نه ده شوې او د دواړو له لورې نه منل کيږي، تړون لېږل کيږي او را لېږل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

له ازبېکېستان سره هم زموږ له اړخه د اوبو همغږۍ کمېټې حواله (مسوده يا ټاکنه، خوښونه، سکيچ نخښه) اومچه اوډون شوې چې تر اوسه د دوی له خوا نه، نه ده راليږل شوې.

په لويه کې د مرکزي آسيا هېوادونو سره د اوبيزو ادلون بدلون په پيلنۍيو مراحلو کې يوه څه او لږې ښې اړيکو ورسره لرو.

۵. ۸ ټاټوبي د پالسۍ جوړولو برخې

له څلوېښت کلنې جګړې وړاندې چې د اوبورسولو او اوبو خړوبولو په اړه کوم روغ او ګړندی اوږدپېرې ټولوالې (اوږدمهاله سيستم) شتون درلود، د جګړو له اړخه په ټپه و دربډه او په خپل منځي جګړو کې يې سرغنوي پرمختک نه په سترګو کې ده.

سړې تودې (تجربه) دا په ډاګه کوي، چې اوږدپېرې هر اړخيز پرمختګ وګړي له لوږې (فقر)، بد بختۍ، سويې ودنې او سويې سوکالۍ څخه په اوږد پيرې بنه ژغوري، او بل لورې يې وګړي ور سره غاړه غړۍ کوي.

په ټاټوبي کې د پالسۍ جوړولو يوه زړه برخه د افغانستان د کرنې او مالدارۍ وزارت دی، چې په ټول هېواد کې د کروندو او کرکيلې د لرغونې سهولتونه په غاړه لري، د ځمکو د ځانګړو ځانګېړنو، د کرکيلې، کروندو او ژوبو، بوټو او ونو ښارې، پلټنې، ازموينې، لويونې او غځونې بشپړې چارې پر غاړه لري، چې د نوموړي وزارت له تنې څخه د اوبو او برېښنا وزارت هم زوکړه شوی دی، او د ډېريو وزارتونو مور بلل کيږي. چې د پيخليک په اوږدو کې يې له هرې لويې برخې څخه يوه وزارت رغښت مونډلی دی. د کرنې لومړنی مديريت مو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښځکړنو ته د فردوس ښځکړنې.

۱۹۱۹ زېږدي کې د امان الله خان د واکمنۍ پر پېر رامنځته شو. د حبیب الله خان د واکمنۍ پر مهال او له هغه وروسته د کرنې د ودې له پاره یوه لړ تدبیرونه و نیول شول.

د سوداګرۍ وزارت له خوا له ۱۹۱۸-۱۹۳۷ ښخه تر ۱۹۱۸ کال پورې د کرنې، ځنګلونو، د سینونو د جوړولو، د ونو کښت، د سړو تودو (تجربوي) کرنیزو فارمونو د جوړولو، نرسریو او نورو په برخه کې نیول شوي کوټلي ګامونه په لاندې ډول دي. لومړی: د بندونو جوړول او د کانالونو استخراج له ۱۹۱۸-۱۹۳۱ ښخه؛ دوېیم: په ۱۹۳۷ زېږدي کې د کرنې د لومړي خپلواک ریاست بوړول؛ درېیم: په ۱۹۴۸ زېږدي کې د کرنې وزارت بوړول. څلورم: په ۱۹۶۰ کې د کرنې او اوبو لګولو وزارت ته د کرنې وزارت نوم بدلول.

هغه څه چې زموږ د کرنې او مالدارۍ وزارت یې کوي، دوی د عامه پالیسۍ، غوره موجود ساینس، او اغېزمن مدیریت پر بنسټ د خوړو، کرنې، پنځې (طبیعي) سرچینو، د کلیو پراختیا، تغذیه او اړوندو مسلو رهبري چمتو کوي.

دوی یوه لید لري چې د نوښت له لارې اقتصادي فرصت چمتو کړي، د کلیوالي ټاټوبي په وده کې مرسته و کړي؛ د کرنې پیداوارو ته وده ورکول چې د افغانانو ښه تغذیه کوي په داسې پېر کې چې کاونډیو په تغذیه کولو کې هم ټاکلي مرسته کوي؛ زموږ د وګړو پنځې (ملت طبیعي) زېرمې د ساتنې، بیارغول شوي ځنګلونو، د اوبو د ښه کولو او صحي شخصي کاري ځمکو له لارې ساتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

دوی ستراتيژيکې موخې د ډيپارتمنت له پاره د سړک نخښې په توګه کار کوي ترڅو ډاډ ترلاسه کړي چې دوی خپل ماموريت ترلاسه کوي او خپل ليد پلې کوي.

د کرنې او مالدارۍ وزارت د وګړو ځانګه ده. د خوړو، کرنې، اقتصادي پراختيا، ساينس، پنځې زېرمو ساتنې او نورو مسلو په اړه د کار له لارې، د کرنې او مالدارۍ وزارت د افغانانو نسلونو ژوند اغېزمن کړی.

تر ډېره پورې د ټاټوبې د ځمکو، کروندو د بېلوژيکې، جيولوژيکې، جيوټکنيکل، د خاورو او اوبو د ټوټو ازموينو، د ځمکې بنسټيز څېړنې (لوستل، کتل، لوستې يا مطالعات)؛ هر اړخېزه سروې؛ توپوګرافي؛ د هيدروليک ماډل څېړنو له پاره د حوالې شرايط برابرول؛ د کرکيلې ټولو توکو، اسبابو، لوښو، لرګو ته ځانګړې ځانګړنې، نخښې، اټکلونه، لارښونې، کړنلارې، اوډون او پوړونه بوړ.ول؛

د دې له پاره د افغانستان دولت د څو دانې اوږ.دپېرې ستراتيژۍ او رښت (قانون) و بوړ.ول (جوړکړل) چې د اوبو په برخه کې پرمختګ و کړي.

په ۲۰۰۶ زېږ.دي کې نوموړی کالب لارښونې اوډون (ترتيب) په چار کول، د اوبو رسولو او اوبو خړوبولو په برخه کې و منل شو. اوږ.دپېرې ستراتيژۍ دا څرګنده کړه چې ټولنې دا ګرمتيا لري چې اوبو د تتو له پاره پلانونو رغښت، اداره او وړاندې بيونه يې د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا ملاتړ کېږي؛ دوېيم: د اوبولګولو کوشنۍيو او منځنۍيو نخښو جوړول له پاره د اوبو کارونکو ملګرتيا (WUAs) په کې ځاګړي دنده لري او درېيم: د ګټه اخيستوکو څخه د هاميانيو (پيسو)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستل یا د (تادیه اصول) د لګښت بېرته راګرځولو توان ورکول چې د دې پالیسي له پاره ملاتړ و کړي.

په ۲۰۰۹ زېږدي کې د اوبو یوه نوی ربښت خپور شو (تعدیل شوی قانون نافذ شو)، په کې لاندېني درې ربښته ستر لړونه بوړ وي. لومړی: د سینیزې سیمو اداره کول او د اوبو د زېرمو د پلان کولو کړنلار په ګوته کول چې د سینونو د تتي ادره (RBAs) او کوشنۍ د سینونو د تتي اداره (SBAs) بوړوي هغه به د افغانستان د اوبو او برېښنا وزارت له لورې رهبري کيږي.

دوییم: د خدماتو چمتو کونکي (له WUAs سره) د اوبو رسولو بیعه پرې کړي او درېیم: ملکیت، خوزیدا او څارنې (اواینډ ایم یا حفظ او مراقبت (O&M پلانونه او نخښې به WUAs ته د اوبو لګولو ملګرتیا له لورې و سپارل شي.

د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختیا پروګرام (NWNRDP) په ۲۰۱۰ زېږدي کې و منل شو، د پراختیا پلان برخه د حکومت په توګه کار کوي. له ۲۰۱٦-۲۰۲۵ زېږدي څخه د ټاټوبي د اوبو خړوبولو کړنلار (پروګرام) د ملي اوبو او د پنځي زېرمو د پراختیا پروګرام NWNRDP کې جوړېږي او ۱.۵ بېلیون ډالرو سپما (بودیجې) ته اړتیا لري. موخه يې په ځان بسیا کول دي د غنمو کرنې له پاره، اوبولګولو خدمتونه پېډول، د نوي (تمدید) خدمتونو ته وده ورکول او په کرونده کې د اوبو مدیریت ښه شي، خوزیدا او څارنې يې و شي.

د اسیا پراختیایي بانک (ADB)، اروپایي ټولنه (EU)، د نړی والو له پاره د متحده ایالاتو اداري پراختیا (USAID)، نړی وال بانک (WB)، د کاناډا نړی واله پراختیایي اداره (CIDA) او د سویس د پراختیا او همکاری اداره (SDC) د پرمختګ ستر ملګري (شریکان) وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۹ سياسي او ربنتي (حقوقي) وسايل

د اوبو په اړه ځينې تاوتريخوالی د ايکولوژيکي ستونزو سره تړاو لري چې د انسان له خوا پرمخ وړل شوي فکتورونو سره تړاو لري. لکه د ځمکې پرمخ اوبه (سطحې اوبو) او د ځمکې لاندې اوبو څخه ډېرې اوبه وېستل (استخراج). د بېلګې په توګه په ايران کې د ارميا ځلېر (جهيل) وچېدل، د مرکزي ګوخوني دلدل، د ايران-ايراک (عراق) پولې په اوږدو کې د حوثي دلدل، په ختيځ کې د سيستان او هامون دلدلو هر يوه د اوبو د پاليسی او تخصيص په اړه د محلي لاريونونو سره مرسته کړې.

په هند او چين کې ډېرې ځلېر (جهيلونه) او سينونه د اوبو د ډېرې اوبه وېستل، سخت موسم يا د فکتورونو د اوډوون (ترکيب) په پايله کې وچېږي. په دې سره ځما څېړنه دا ثرګندوي او په پوخ کې کوي چې تاجيکېستان هېواد د ۴۰ کلونو له پاره په خپل ښکلي ډاتوبي کې د امو سين اوبه زېرمه کړي دي.

په بله وينا زموږ ښکلي ګاونډي هېواد تاجيکېستان په شلخي (سويې پنځې، عدوم طبيعي يا بدل) ډول، د هايدرو تخنيکي او د اوبو برېښنا اسانتياوې چې د افغانستان له ايجازي او مصلحت پرته يې امو سين باندې ودان کړي دي، د اموسين څخه د ۴۰ کلونو له پاره اوبه زېرمه کړي دي او سرغوندوي بڼه يې د اوبو له غوره مديريت څخه ګټنې اخستې دي لکه ,, مټه (پايه، تنه يا رکن :Pillars): د اوبو کچه (Quantity)، څه رنګوالی(Quality)، ګټنې اخيستل سودمند کېدل يا ګټنه رسول (Benefits)، د اوبو ګټنه اخېستنې ټولواله يا ډبليو يو ايس (Water Use System (WUS))،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (نعيم هايي، ۲۰۲۰ لېږدی، ۹ څخه تر ۱۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

,, ۲. د شلخي (مصنوعي) جزیرو رغولو ربنت، اسانتیاوو او ودانۍیو، د برمې کولو پلاټپارمونو د کېندنې له پاره د ټولو اسانتیاوو څخه ګټه اخستنې په خپل خوښه یې واک او کنټرول لرل. ۳. د ۵۰۰ مېتره مربع په وړانګه یا شعاع سره د ودانۍ یو څخه لرې د خپلو اسانتیاوو (تاسیساتو) له پاره د سیمې د امنیت له پاره په دې شرط چې د بېړۍ تګ راتګ مخ ډپ نه کړي ربنت دی (د ۵ مادې د غونډوسکي برخې او د سینونو د ربنت ټروون د ۶۰ او ۸۰ مادې مواد دي) ،، د لیکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲لیږدی، ۳۴۲ چوپړی)

,, د نړوالو حقوقو نیوتون دیوان اساسي ۳۸ ماده کې راغلې دي چې ,, د عدلانه پرېکړې له پاره سرته رسیدنه،، (۸۳ ماده، ۱ لړ) د نوموړي ټرون په پیله کې دواړه لورې خپلواک ګرځول شوي دي، په خپل واک سره چې په خپل منځ کې یې په کومو کړنلارو خوښه راغله پر هغې په خپل منځ کې عادلنه او بې لورې پرې کړې پرېکړه کولی شي. په دې ربنت چې په یوې غوره منلي پیلې ته پرې سره و رسیږي. لکه د ویش منځنۍ کربنه او یا منځنی لیک.،، د لیکوال ژباړه (محمد، ۱۴۰۲لیږدی، ۳۴۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥. ١٠ وړانديزونه او ستراتيژي:

د پنج امو په پوله تېرېدونکې (ترانزيتي) اوبو د ستونزو د هواري له پاره افغان لوري ته تر اوسه د دې اوبو د کارولو زمينه نه ده برابره شوې او له دې پام غورځول شوې برخې د ژغورلو له پاره بايد زموږ ګران هېواد ته غوټه پاملرنه و شي.

لاندې سکالو ته بايد پاملرنه و شي.

١. د سرحدي اوبو له پاره د يوې هر اړخيزې پاليسۍ، ستراتيژۍ بوږ.ول (جوړول)، ښکاروندي (معياري) کولو وروسته د پاليسۍ او ستراتيژۍ له مخې په بنسټيزه بنه لاس په کار کېدل.

٢. د پنج سين له اوبو څخه په سمه توګه د ګټنې له پاره د جام دښتې اوبو او برېښنا پروژې د ګډې څېړنې په اړه د تاجيکېستان له هېواد سره خبرې اترې بايد پيل شي. د ويلو ده چې دا پروژه د پنج آمو سين په ساحه کې يوه له غوره بندونو څخه دی، د هغې په ګډ بشپړېدو سره به د دواړو هېوادونو شا اوخوا ۶ زره ميګاواټه زرغونه برېښنا پيداوار برابر شي او زرګونه هکتاره د کرکيلې کروندې به خړوبه شي. بل لورې ته د پنج خان سين دواړو غاړو ته اوبه ورکول کېږي.

٣. د امو سين يا د پولې سين د اوبو څخه د ګټنې د ترلاسه کولو له پاره زموږ حکومت او په ځانګړې توګه د انرژۍ او اوبو وزارت ته اړينه ده چې د امو سين د پورتنۍ پروژې چارې و څېړي.

د دې پايله ساده برابروي دا چې د اوبو پروژو ته ګړندی والی ورکړل شي، د کوش تپې د برېښنا چټکتيا سره.

د دې پروژې په بشپړيدو سره به په يوه ثانيه کې ١١٠ مکعب مېتره اوبه چې په کال کې ٣.٥ بېليون (ميليارد) مکعب مېتر سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

برابرېږي، د کوندوز د کلا زال په کباد سيمه کې د آمو له سين څخه راتولېږي او د بلخ ولايت، جوزجان ولايت او فارياب ولايت سوځېدونکو ځمکو ته به و لېږدول شي. پرته له ځنډه په کيله ګی، ورساج، مامي کلا او کوزې کوکچې کې د اوبو د زېرمو د جوړولو چارې ترسره شي.

٤. ټول کلنی جريان چې له افغانستان څخه پنج امو اورال ته تېرېږي، د رښتني جريان اندازه يې د ځينو سټيشنونو د معلوماتو د نه شتوالي له امله دکيکه نه دي څرګند، يوازې د کولوخ تپې، خواجه غار، کوف اب، شغنان، اشکاشم او د سيندونو د اډې ټاکلي کچې څرکندي دي. د سست اډې سره. د شغنان اډې سربېره، د پورتنی يو اډو څخه د ټولو اوبو کلنی تېرېدلو کچې مېچه لږ تر لږه ١٨،٠٠٠.٠٠ مېليون مکعب مېتر دی، د کوزپنج يا لر پنج مرستيالې سيمې ای خانم اډې (ستيشن) اوبو کلنی تېرېدلو کچې مېچه څرګنده نه ده، او د کچې د شمېر له نه شتون له امله جمعه شوې نه دي چې ٣٥ ځای سره نږدې شتون لري، د اېنج. ص. ف څېړنې د اوبو د کچې مېچه دې په ډانګ پيېلې بڼه په پام کې و نيسې.

لاندې به د پنج امو سارا سمندر کې د اوبو ساحې د اوبو نقطې وي د امو د کيڼ اړخ د پيداوارو کوټې په دکيکه توګه شمېرلو له پاره بايد په اړينو ځايونو کې بيا اډې ځای پر ځای شي.

٥. د پنج امو د ځېلو په سيمه کې يوه غوره ننګونه د سيلابونو مستو څپو له امله رامنځ کېږي، ټولنيز او وټيز (اقتصادي) زيانونه دي چې کيڼ (ګسټ) اړخ ته (د افغانستان خاورې) ته يې لوی ځاني او مالي زيانونه اړولي دي.

٦. نباتات او د نباتاتو غالۍ د سين په ژۍ کې په پنځې بڼه شتون لري. د ځنګلونو ريبل او ربځول په بې رحمۍ سره د سين غاړو د رنګېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سبب شوي دي. د همدې له پاره بايد په دولتي کچه د دې کار مخنيوی وشي او په دې برخه کې بايد د ځنګلونو او بوټو د له منځه تلو د مخنيوي په برخه کې د بيار غونې چارې ترسره شي.

۷. ټولو وګړو ته دي په ټوله کې د ټاټوبي پالنې لوړ حس، غوره پوهاوی، د پښت (نسل) د زوکړې سرچينو ميندو او خويندو ته دې لوړې زده کړې ورکړل شي، چې په لرليد (راتلونکي بڼه) کې د پوهې په ګاڼه سمبال او بسيا زوزان ستر کړي.

۸. د اسلامي نظام د پاتېشوني کېدولو له پاره، له امريکا سره سرغندوي، ګڼلې، پياوړې، غښتلې سياسي او ډيپلوماسي اړيکې ټينګې شي په ښکاره، غرب د الله العظيم د مسلمانانو او مومنانو بندګانو د خوښی او سوکالی سبب شي، له امريکا څخه ايجازه واخستل شي، لېتيمو، د سرو زرو او يورانيمو د کورنی اتومي موادو په پيداوارو بوړولو کې په وتېزه او تخنيکي برخه کړ شي، چې څلور کاله ورسته د و ګړي هر تن ته لږ تر لږه ۲ دوې مکعب مېتره سره زر چې بيع يې (۱۹۳۲۰ کيلو ګرام پر مکعب مېتر* ۲ * د سرو زرو ورځنی بيبه ۵۵.۳ ډالره هر يوه ګرامه = ۲،۱۳۶،۷۹۲ مېليون ډالره) او يوه کيلو غني شوي يورانيم د اغزي لرونکو د ښتو څخه و باسې لکه کمبريي، بکوا، هېلمند، فارياب او بادغيس چې د يوه کيلو بيعه يې ۸ څخه تر ۱۱ مېليون ډالره کيږي. چې په منځنی کچه هر افغان وګړي او وګړې ته ۱۱،۶۳۶،۷۹۲ مېليونه ډالره برخه ورسيږي. زده کړه او پوهه دا سپينې ته را وباسې چې د دې دواړو کاني پيداوارو رغونکي او لاسته راوړنکو پلنټونو باندې ۱۰ بېليونه ډالرو ته اړتيا لري. په دې سره به د سيندغاړو کې د شګو له منځ څخه د درندو فلزاتو لکه سره زر، الماس، ياقوت، لعل، او زمورتو له چاڼولو څخه خلاص شي، خبره به يې اصلي زېرمو ته و رسيږي، په لنډيرې وينا د سروزرو کان په کېندنې به بسم الله شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۱۶ افغان کان کیندونکی مراد علي د بغلان ولایت د قره زغان کلي ته څېرمه په يوه غره کې ګرځي، افغانستان.

انځور ۵. ۱۷ افغان شپه میری (پولیس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولایت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۱۸ د افغان زرو کان اېستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلی، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان.

انځور ۵. ۱۹ د افغان زرو کان اېستونکی څټک او پانه په لاس له غره څخه د سرو زرو کوشنۍ ډبرې پرخې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ۵. ۲۰ د افغان زرو کان اېستونکی غلبېل چاڼ ښخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېمالیا) د سروزرو کان ښخه د سرو زرو کوشنی ډبرې اوباسې او زېرمې ته یې وړي.

انځور ۵. ۲۱ د قره زغان کلی، بغلان ولایت، د افغانستان هېمالیا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۱۱ د آرال سمندرگي له اوبو پنډونکي سيندونه

د آرال سمندرگي له اوبو پنډونکي سينه (سيندونه) دوې دي؛ يوه يې د سر سين (دريا) دی چې رنې سپيني اوبه لري لکه د شرابو په بڼه او بل يې د امو سين دی چې خړې اوبه لري لکه د اېشدلې شېدو چای په بڼه.

انځور ۵. ۲۲ د اورال سمندرگي تتی (باسين) او مرستيالانو (کلنگ ورکونکي، باج، تابع) سردريا تتي سيمه سپينچکي او امو سين تتي سيمه ژېړچکي رنگ سره.

۵. ۱۲ د سردريا تتی (باسين، ډنډوکی)

,, سر سين چې آرال سمندرگی له اوبو پنډوي، د کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تاجيکېستان، کزاکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له سترو ښارونو څخه تېرېږي لکه:. د خواجند ښار د تاجيکېستان، تاشکېنت ښار د ازبېکېستان، تورکېستان ښار د کزاکېستان، کېزيالرده ښار د کزاکېستان او د بيکونر روسي ښار د کېرغېزستان.

سرچينه (زېرمه): د نارين سينونو گڼه گونه (هغه ځای چې يوه يا څوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

یا ډېر سیندونه سره یوه ځای کېږي، حرای کېدو ځای، ګڼه ګونه) او کارا سین. په فرغانه سېمې د اوزبېکېستان کې شتون لري، ٤٠°٥٤′٠٣″N ٧١°٤٥′٢٧″E برابر (کارډینات) دی، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۰۰ مېتره دی.
شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°٠٩′١٥″N ٦٠°٥٢′٢٥″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
په خوله کې نيول (خوله): شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°٠٩′١٥″N ٦٠°٥٢′٢٥″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.
سردریا اوږد والی يې ۲۲۵۶.۲۵ کېلو مېتره (۱۴۰۱.۹۷ مېله) دی. د سردریا تتي اندازه يې ۴۰۲۷۶۰ کيلو مېتر مربع دی.
ډيسچار يې : په لږه کچه ۱۸۰ دربنګلي مېتر پر ثاينه کې، په منځنۍ کچه ۱۱۸۰ دربنګلي مېتر پر ثاينه کې او په منځنۍ کچه ۳۹۰۰ دربنګلي مېتر پر ثاينه کې دی.،، د لیکوال ژباړه له غځوني سره (ويکيپيډيا – سردريا سين ، ۲۰۲۲ زيږدی، ۱ چوپړی)

انځور ۵. ۲۳ سر سين (دريا) او امو سيند د کوز برخې اوبو غورځيدونکي سمندرګي د لويديځې غاړې انځور (د اورال سمندرګي لويديځې غاړه).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. ۱۳ د امو سين تتی (باسين يا ډنډوکی)

,, امو سين چې آرال سمندرګی له اوبو پنډوي، د افغانستان، تاجيکېستان، تورکمېنېستان او اوزبېکېستان هېوادونو کې بهېږي، چې د نوموړو هېوادونو له پولو څخه تېرېږي او په مرکزي اسيا کې شتون لري.

سرچينه (زېرمه): پامير سين، پنج سين، د سرچينې ځای يې د زرکول ځلېر، د پامير غرونه ,, افغانستان ،، (ويکيپيډيا – افغانستان، ۲۰۲۲ زېږدی، ۴۰ چوپړی). په واخان سېمې د افغانستان کې شتون لري، ۳۷°۲۷′۰٤″N ۷۳°۳٤′۲۱″E برابر (کارډينات) دی، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۱۳۰ مېتره دی.

شمال د اورال سمندرګی، په کزالي د کزاکېستان کې شتون لري، ٤٦°۰۹′۱٥″N ٦۰°٥۲′۲٥″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۴۲ مېتره دی.

په خوله کې نيول (خوله): د اورال دلتا (هغه خړه چې د سيلاب په اثر د سين په شا او خوا کې روغه شوې وي) سمندرګی، په اموسين دلتا کې شتون لري، ٤٤°۰٦′۳۰″N ٥۹°٤۰′٥۲″E برابر، له سمندر څخه يې لوړوالی ۲۸ مېتره دی.

امو سين اوږد والی يې ۲۴۰۰ کيلو مېتره (۱۵۰۰ مېله) دی. د امو سين تتي اندازه يې ۵۳۴۷۳۹ کيلو مېتر مربع دی.

ډيسچار يې : په لږه کچه ۴۲۰ درېنګلې مېتر پر ثاينه کې، په منځنۍ کچه ۲۵۲۵ درېنګلې مېتر پر ثاينه کې او په منځنۍ کچه ۵۹۰۰ درېنګلې مېتر پر ثاينه کې دی.

د امو سين تتي څېرې يا بېلوونکي نښې يا ښوونې: مرستيال سينونه ګست لورې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

بامیانو د تالا بریک، سورخ آب سین، فولادي سین، سیغانو سین، پینده سین، د سالنګونو سین، د اندراب سین، خان اباد ورود (لر کوندوز لوی سین)؛ بنګی سین، تالکانو (تالقانو) سین، فرخار سین (بر کوندوز لوی سین؛ تالقان لوی سین ؛ کوکچې سین، انجمن سین، زردیو سین، کشم سین، (کوکچه لوی سین؛ پنج سین، اکسو سین یا د سپینو اوبو سین، واخان سین، پامیر سین، شیوه سین، جوی سین، شهر سبز سین، کوف آب سین، ایش آب سین، اونجاب سین، یاوان سین، زیرکی سین، راغ سین، بدخشان سین (بر پنج لوی سین)؛ چاه آب سین، آی خانم پنج سین، رستاق سین (لر پنج لوی سین) او شور تپې سین دي، ښې لورې ته وخش، سرخن سین، شهر سبز سین او زرفشان.

رسمي نوم یې: امو، جیهون، اکسیوس، د اورال سمندرګی او دالتا د امو سین. ډیزاین شوی کال یې ۲، ۲، ۲۰۱۲ زیږدی. ،، د لیکوال ژباړه له غځوني سره (ویکیپیډیا – امو سین ، ۲۲۰۲۳ زیږدی، ۱ چوپړی)

انځور ۵. ۲٤ د ټاټوبي شبرغان ولایت، کرګین ولسوالۍ کې د امو سیند د ژۍ انځور چې د سیمې اوبو وړې برخه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۲۵ ازبېکستان په اورغينچ کې د امو سين له پاسه د پله انځور.

,, د امو سين پورتنۍ حوزه د نړۍ يوه له ترټولو لويو حوزو څخه دی، د سر اوبو مهمې سيمې او د هغې لويه برخه د پاميريانو له خوا پوښل شوې. د امو سين ۲,۵٤۰ کيلومېتره (۱,۵۷۸ ميل) اوږدوالی لري ځي او د اوبو رسولو ډنډونه يې پوښلي دي.

ټوله اواره يا مساحت ۵۳٤,۷۳۹ مربع کيلومېتره (۲۰٦,٤٦٤ مربع ميل دی؛ د ۲۵ مېليون څخه د ډېرو وګړو له پاره د ژوند ليک او د سوکالۍ سرچينه ده. د امو سين په ښکته برخه کې مېليونونه وګړي ژوند کوي.

حوزه په افغانستان، تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان کې شتون لري او د هغې د کچې پورې اړه لري.
اوبه د فصلونو د خړوبولو له پاره کارول کېږي چې له شپږ مېليون هکتاره څخه ډېره ځمکه پوښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

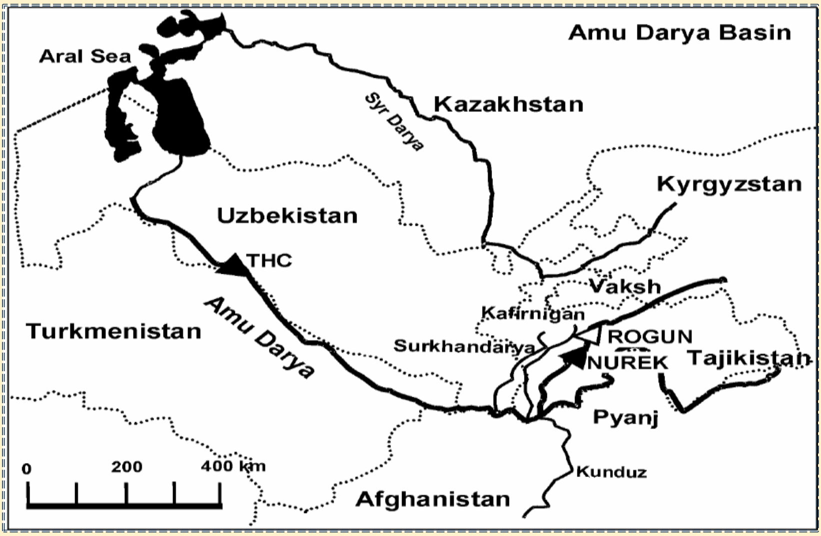

انځور ۵. ۲٦ د امو سين تتی، مرستيالانو (کلنګ ورکونکي، باج، تابع) سينو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تويمويان اوبو نغښنتی ځېره په ډاګه کوي.

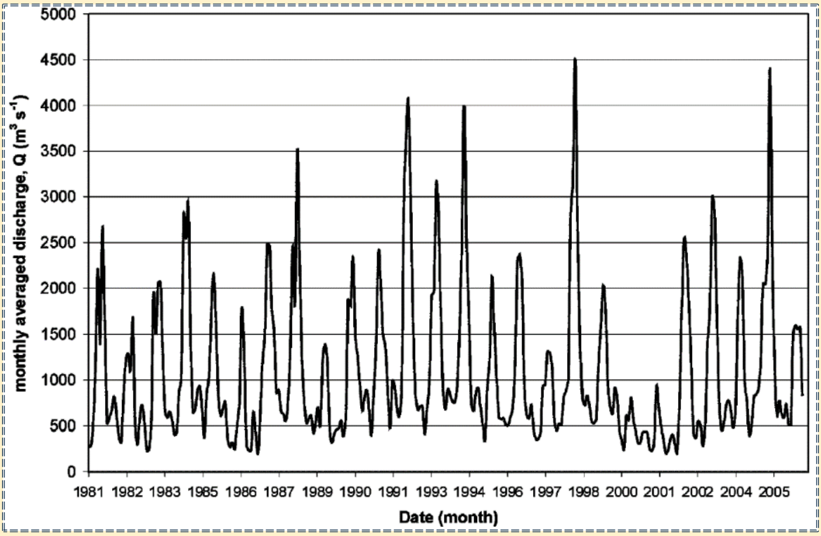

ځېره ۵. ٤ په کوز برخه د امو سين کې د ابو تشونه يا غورځوني منځنی مياشتنی کچه چې په ډرغناتا ستېشن کې له ۱۹۸۱ څخه تر ۲۰۰۶ زيږدي پورې ثبت شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

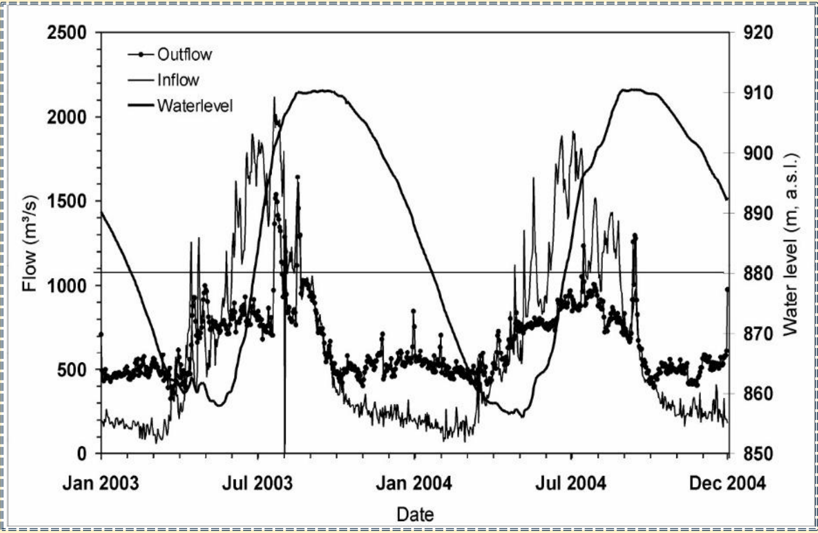

ځېره ۵. ۵ د ناورک سيند د اوبو ورځنی کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې (د تاجيکيستان انرژي وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زېږدي کې.)

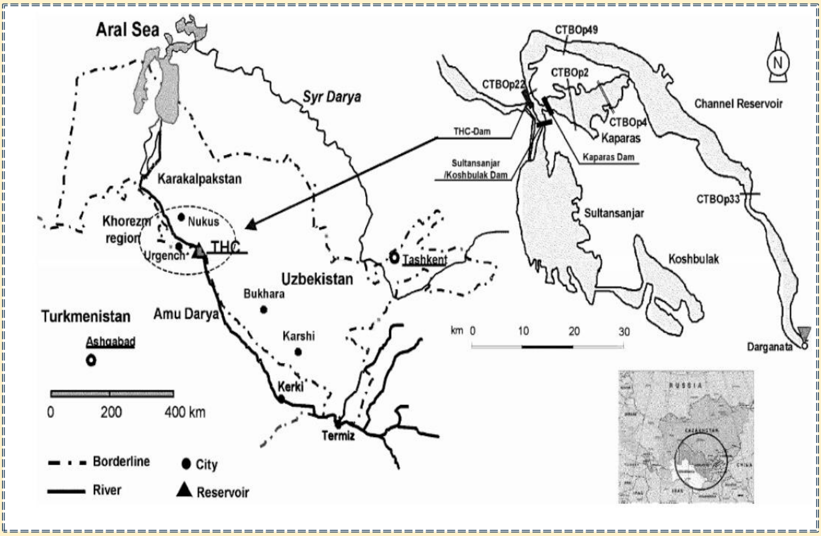

انځور ۵. ۲۸ کوز امو سيند د اوزبېکېستان ستر بند ځای، اړوند بندونونو نومونه او ځای پر ځای شوی تتي تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۸ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

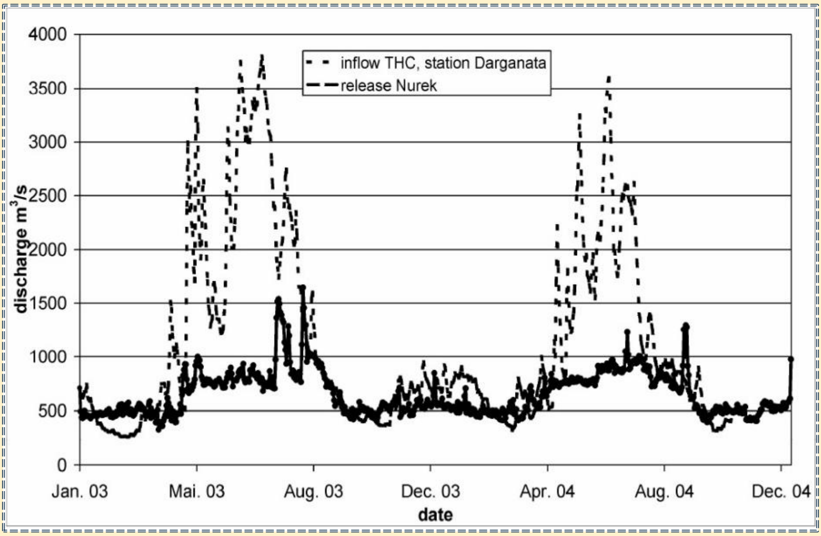

ځېره ۵. ٦ د ناورک سيند بند د اوبو کمښت تاثير په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زيږدي کې.

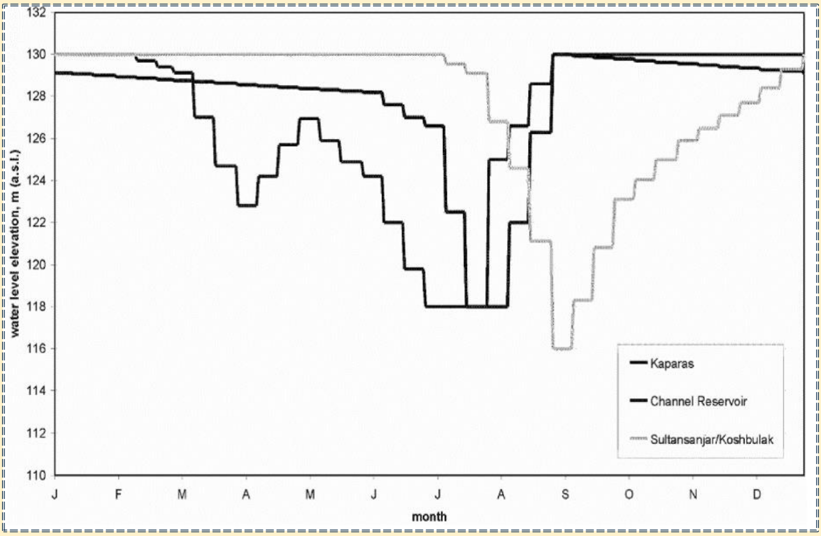

ځېره ۵. ۷ په وچکالۍ پېر کې تويموين د اوبو نغښتی (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) بند کې د کوز امو سيند کې د اوبو لوړالي کچه، د وخش سين په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ کډيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

د امو سين د اوبو رسولو تتی (ډنډ) ډېری برخه تاجيکېستان ټوله تنه، د کېرغېزېستان سويل لويديځ کونج، د افغانستان شمال ختيځ کونج، يوه تنګه برخه، د تورکمېنېستان ختيځ او د اوزبېکېستان لويديځ نيمه برخه.

د پامير سين په پامير کې د زورکول جهيل څخه سرچينه اخلي، قلعه پنجه غره ته او لويديځ ته بهيږي، ۵۰ کيلومېتره د واخان سين سره يوځای کيږي (کوم چې سرچينه اخلي د يوه ګليشير څخه) د پنج سين جوړولو له پاره. وروسته د پنج سين په يوه لويه برخه کې بهيږي د افغانستان او تاجيکېستان تر منځ پوله د، د وخش سين سره ګډېږي چې اوبه يې د تاجيکېستان خاوره ته له واخانه سرچېنه اخلي. د چماکټين جهيل چې د اوبو څخه خارجيږي د اکسو سين ختيځ ته، چې په پايله کې بدليږي د مرغاب او بيا د بارتنګ سينونه، په پای کې د پنج آکسس ځانګې سره يوځای کيږي. ۳۵۰ کيلومېتره په تاجيکېستان کې د روښان وومر په څنډه کې. د افغانستان په شمال ختيځه برخه کې د کوکچې سين اوبه کيږي د پنج سين له چپ څخه. سره د يوه ځای کې دو وروسته وخش دغه سيند د امو دريا په نامه ياديږي او په پای کې بهيږي د ۱٤۱۵ کيلومېتره سفر وروسته د اوزبېکېستان په ارال سمندر کې (۸۷۹ ميل).

د پنج او وخش له امو سره سنګم نه لرې د امو سين درې نور سينونه سره يو ځای کيږي. مرستيال سينونه: له جنوب څخه د کندوز سين په واسطه افغانستان او د شمال څخه د کفارنيهان په واسطه په تاجيکېستان کې (کافرنيهان) او سورخان سينونه. وروسته د لوړو حوزو څخه د وتلو سره امو سين ته ځي شمال لويديز د وچ توران ميدان څخه تېريږي، چيرې چې دا رامنځته کيږي. د کراکم دښتې تر منځ سرحد سويل لويديز او شمال ختيځ ته د کيزيلکم صحرا. د امو سين په دې سيمه کې خپلې ډېرې اوبه له لاسه ورکوي اوبولګولو، تبخير، او وريجو له لاسه.

د امو سين په کال کې د ۹۷,٤ مکعب کيلومېتره اوبه په شا او خوا کې د منځني اخراج برابروي، له سلو ٦١٪ د اوبو ويستل د تاجيکېستان،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

اوزبيکستان او افغانستان په خاوره کې پراته دي. او له سلو ۳۹٪ يې تورکمېنېستان کې پراته دي.

په داسې حال کې چې له افغانستان څخه په پراخه کچه د امو په دره کې بهېدونکي اوبه تقريبا په بشپړه توګه راځي، د پامير په غرونو او تيان شان کې د ګليشيرونو څخه، چې د شا اوخوا وچې ميدان څخه پورته ولاړ دی، د هوا رطوبت راټول کړی، شوني ده چې بل ډول وي، شايد بل چېرې وتښتي. د هغه د غرونو اوبو پرته د سرچينو په وينا، د امو سين به شتون نه درلود، ځکه چې دا په چټکۍ سره بارانونه په ټيټو سيمو کې چې ډېری سينونه يې له لارې تېرېږي جريان لري.،، د ليکوال ژباړه پرته له غځونې (۴ څېړونکي يا د ريسرچ ډله ايز ډله، اوليوېر اولسين، مېلاني باوېر، مليکه اکراموا، جوچين فريوبريچ ۲۰۰۸ زيږدی، ۲۷۸ څخه تر ۲۹۰ چوپړی)

،، په ۲۰۰۹ زيږدي کال کې افغانستان په پينځو لويو سينونو و ويشل شو، ډنډونه د پنج امو سين حوزه (PARB) دربيمه برخه ده، په افغانستان کې د سين تر ټولو لوی حوزه چې ټول مساحت لري۹۵۰۰۰ هکتاره PARB اووه فرعي حوزې لري، په دې اووه فرعي حوزو کې پورتنۍ پنج او ښکته شامل دي.

پنج چې د شمال ختيځ څخه د پنج امو سين سره يوه ځای کيږي، د افغانستان يوه برخه، د کوکچې سين ۶،۴۰۰ اوبه کوي Mm³/a د کوکچا سين فرعي حوزې څخه (کوم چې يوه د ۲۲،۰۰۰ کيلومېتره مربع ساحه) او د کوندوز سين ۶،۶۰۰ اوبه کوي Mm³/a. د کوندوز سين حوزه په خپله له دريو څخه جوړه ده، د سين فرعي حوزې: د پورتنۍ کوندوز سين فرعي حوزه (د ۱۶،۵۰۰ کيلومېتره مربع څخه ۳،۶۰۰ Mm³/a اوبه ايستل)، تالقان د سين فرعي حوزه (د ۱۳،۰۰۰ کيلومېتره مربع څخه ۲،۴۰۰ Mm³/a اوبه کوي) او د کوندوز د سين د سين فرعي حوزه (۶۰۰ Mm³/a له ۱۲،۰۰۰ km² څخه). دا دوې مرستيال ډنډونه د ۱۳،۰۰۰ Mm³/ پر ټول اوسط کلنی حجم توليد کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

په کال کې د ٦٣,٥٠٠ کيلومېتره مربع ټول د اوبو ايستلو ساحې څخه، په پايله کې په هر مربع کيلو مېتر کې د ٦,٥ ليټرو په اوسط ډول ځانګړی جريان، په هېواد کې ترټولو لوړ مشخص جريان دی.

د PARB د هېواد د ١٥٪ پوښي او له هغه څخه ډېر توليدوي١٩,٠٠٠ Mm³ يا لږترلږه د هېواد د اوسط د ٤٨,٤٪ هر کال د سطحې اوبو سرچينې توليدوي.،، (راجيب چاکرابورتي. ٢٠٢١ زېږدی، ١٥٢چوپړی)

٥. ١٤ ټاټوبي د سينونو ټولواله (سيستم)

ټاټوبی شپږ سينيزه ټولوالې لري.

١. امو تتو سينيزې سيمې ټولواله
٢. د هري سين (هريرود) او مرغاب تتو سينيزې سيمې ټولواله
٣. هېلمند تتو سينيزې سيمې ټولواله
٤. کابل (اېندوس) تتو سينيزې سيمې ټولواله
٥. شمال تتو سينيزې سيمې ټولواله
٦. سويې خړوب شوې سيمې ټولواله.

ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښې چې د شپږو سينيزو سيمو څرګندونه کوي په لاندې بڼه يې د ګڼې شمېر روښانه شوی دی.:

١. اموسين د تتو سينيزه سيمه؛ ٢. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ٣. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛٥. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.

په لاندې انځورونو کې رمټ له څرګند شوي دي له کښلو معلوماتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

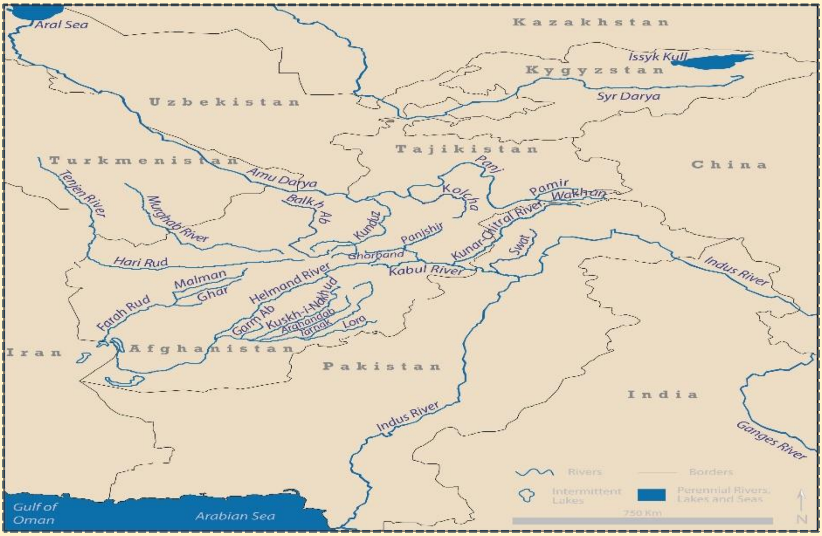

انځور ۵. ۵۲۸ پخواني افغانستان د سيندونو ټولوالې نخښه (نقشه، مپ) چې د سر سين، امو سين او اباسين (اندوز سين) سيمه بين النهرين (د سينو په منځ کې يا خوراسان) له ايسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي.

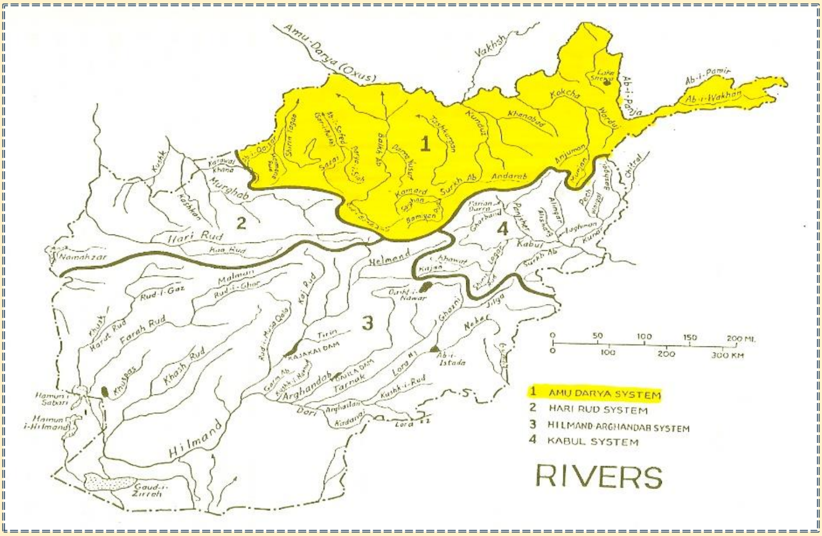

انځور ۵. ۲۹ امو (جيهون، اکسيوس) سين د تتې انځور، د ټاټوبو له ځينو سيندونو په ژېر شوي سيمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

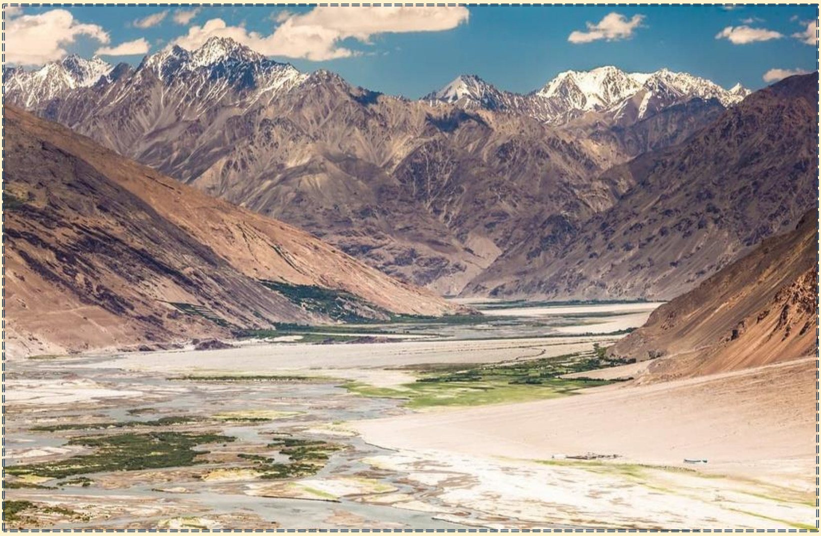

انځور ۵. ۳۰ پامير سين د ژۍ انځور، پامير ولسوالی، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۱ پنج سين بدخشان ولايت د تاجيکيستان او افغانستان پوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سين انځور، بدخشان، افغانستان.

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستيال سين د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نوموړې سين د پنډولو ځرګندونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

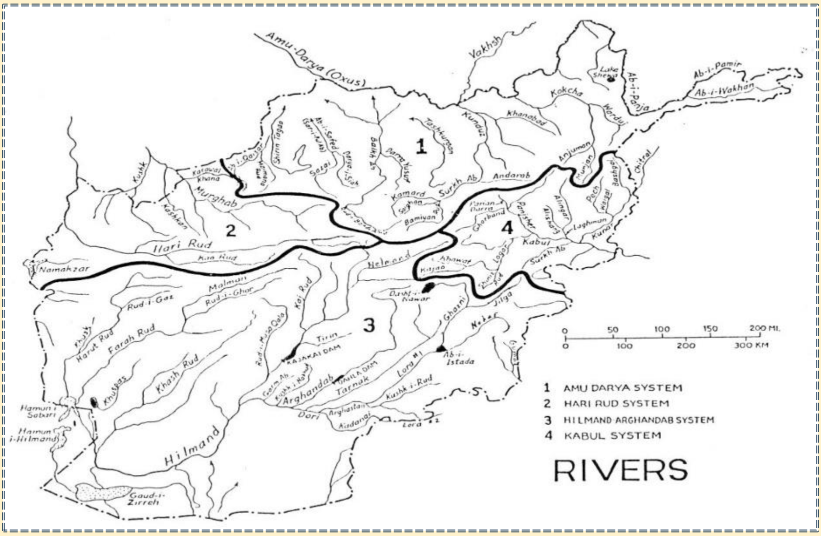

انځور ۵. ۳۴ ټاټوبي نخښه چې له سلو ۸۰٪ سينو اوبو د لېږد سېمې په ټوله کې ځرګندوي. پامير د څوکې سين چې ۵۰ کيلو مېتره په پامير کې بهېږي او بيا تاجکيستان ته دننه کېږي د اوکسو سين يا سپينې اوبو سين چې مرغاب او برتينګ سين ترې بوږېږي او کوز پنج امو ته غور ځېږي نه دي ښودل شوي.

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان يوې برخې يا د اوسنۍ تاجکيستان د سيندونو نخښه چې د امو سين مرستيالانو په ډاکه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٨٦ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

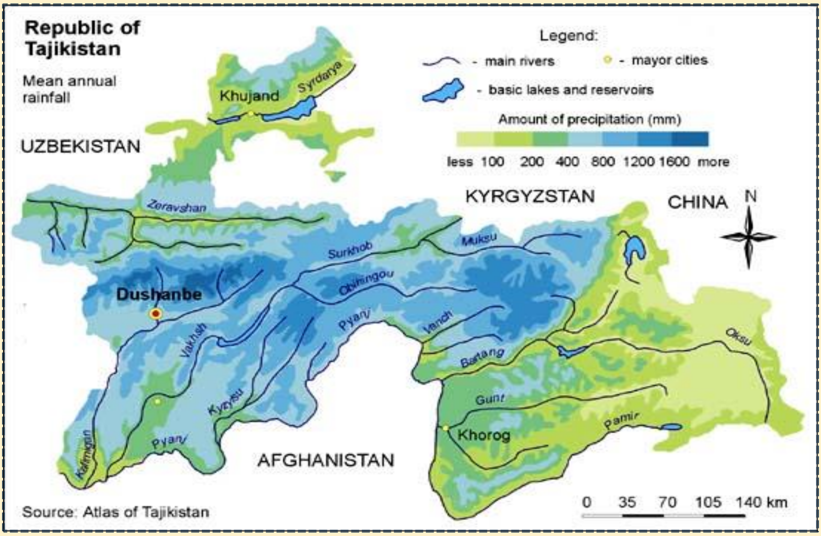

انځور ٥. ٥٣٦٥٥ د پخواني افغانستان يوې برخې يا اوسني تاجکيستان د سيندونو او وربښت مېچې نخښه.

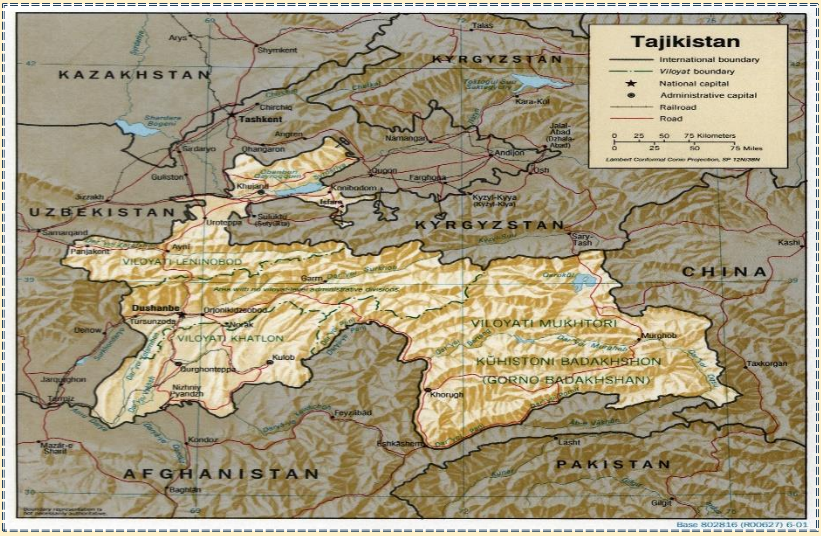

انځور ٥. ٣٧ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني تاجکيستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغيزيستان او کزاکپستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان يوې برخې يا د ترکمېنېستان د سينو تيولوالي انځور، چې پېنځه يې له افغانستان او يوه يې له اوزبېکېستان څخه پنډېږي.

انځور ۵. ۳۹ د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۸ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۵. ۴۰ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغېزېستان او کزاکېستان د سيندونو نخښه.

انځور ۵. ۴۱ د پخواني افغانستان د ځينو برخو يا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سيندونو تولوالې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۹ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۴۲ د افغانستان، تاجیکیستان، اوزبېکېستان، کېرغېزېستان او کزاکېستان د سیندونو نخښه چې د اورال سمندرګی پنډوي.

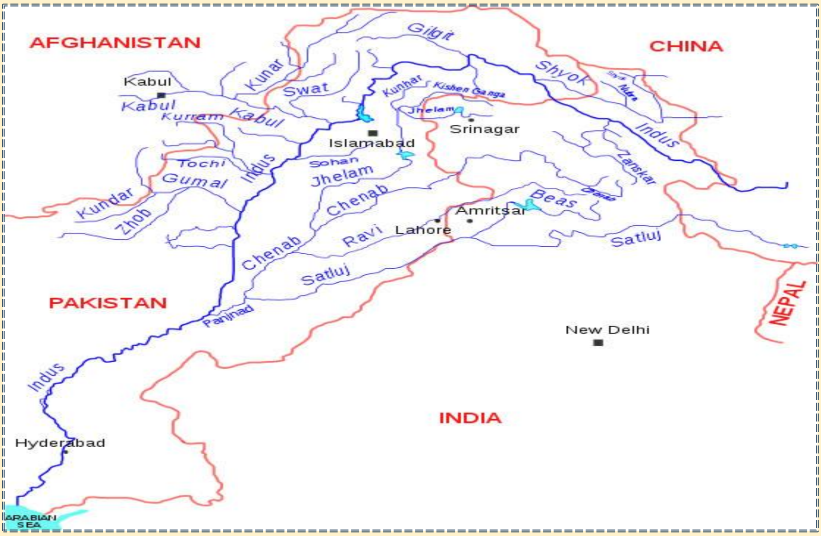

انځور ۵. ۴۳ پخواني افغانستان یوې برخې د سینو ټولواله، د اباسین سین مرستیالان انځور چې په اوبرنګه بانجاني کرښو سره ښودل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

انځور ٥. ٤٤ د مرکزي اسيا هېوادونو ټولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، يوه والي د پنډوسکي د وګړو سوکالۍ، بډاينې، ودنې، رمټتيا، بشرې زېرمو زېرمه ده.

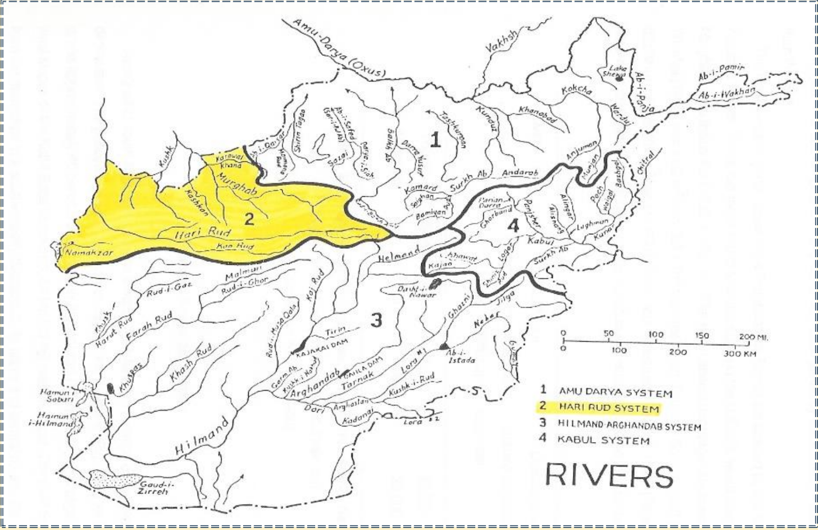

انځور ٥. ٤٥ هريرود ـ مرغاب د سيندونو ټولواله چې ١٣ سينونه لري، تورکمېنېستان او ايران ته لوړېږي او التّه په کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د مرغاب سيند ١٣٥٠ مکعب مېليون مېتر؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۱ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښېکړنو ته د فردوس ښېکړنې.

کاشان، کوشاخ ورود سينونه ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ هريرود سيند ۱۶۰۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۳۰۶۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي.

انځور ۵. ٤٦ هريرود سيند انځور مرکزي، اسيا، لوديځ افغانستان.

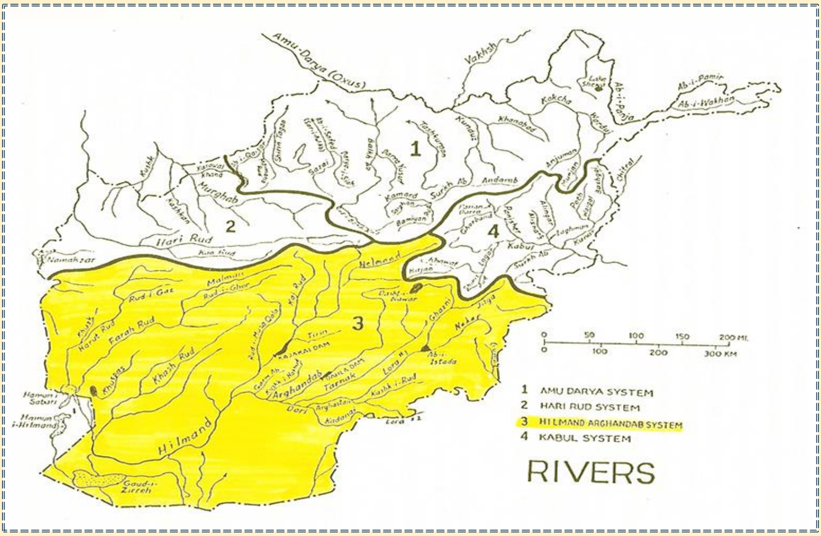

انځور ۵. ٤٧ هېلمند سيندونو ټولواله چې ۱۱ سينونه لري، ايران ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

الته په هامون ځلبر او کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د فراه سيند ۱۲۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ هېرات (هرات) سيند يا شينډنډ سين ۲۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ خوسپاس سيند ۴۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ خاش سين۱۷۰ مکعب مېليون مېتر، کچ سين ۶۰ مکعب مېليون مېتر؛ غزني سين ۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ کجکی ډنډ هېلمند ۶۰۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ موسا (موسی) کلا ۲۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ ارغنداب ۸۲۰ مکعب مېليون مېتر؛ کوز هېلمند سين ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ د سويل سين تتی (باسين) ۷۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنی کچه ۹۳۰۰ څخه نيولې تر ۱۲۰۰۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي يا غورځوي او خپل نس تش وي.
د هېلمند سينديزې سيمې د ټاټوبي د ټولې پراختيا لږ تر لږه له سلو ۴۷.۱ ٪ نيسي چې ۳۰۸،۵۱۳.۰۰ مربع کيلو مېتره سيمه څخه رغښت نيسي.

مکماهون (McMahon) چې په خټه انګريز و، د افغانستان د لويديځو سرحدونو د ټاکلو په وخت کې يې شتون درلود، د نيمروز ولايت په اړه داسې ويلي و ,, د نيمروز ولايت د کرکيلې د کښت ډېروالی د هېلمند سيند ډېرو اوبو دغه ولايت د کرنې پيداوارو له اړخه ترټولو غني کړی دی،،. خو دا د پرديو د دروغو خوښونکې خبرې دي چې په رښت کې نيمزوز د نړی مريخ دی، تشې شګې، بې اوبو اوارې، باغونو او ځنګلونو خالي.

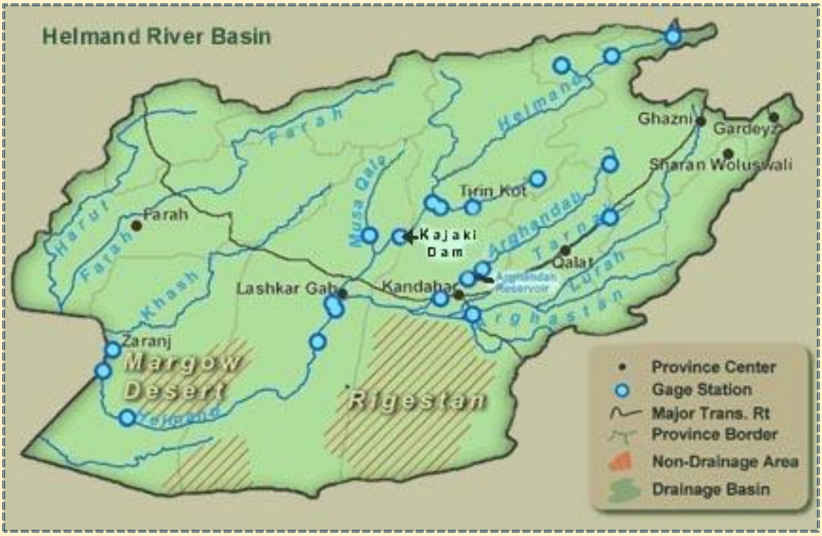

انځور ۵. ٤٨ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د ټاټوبي کې ځرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېتکړنو ته د فردوس ځېتکړنې.

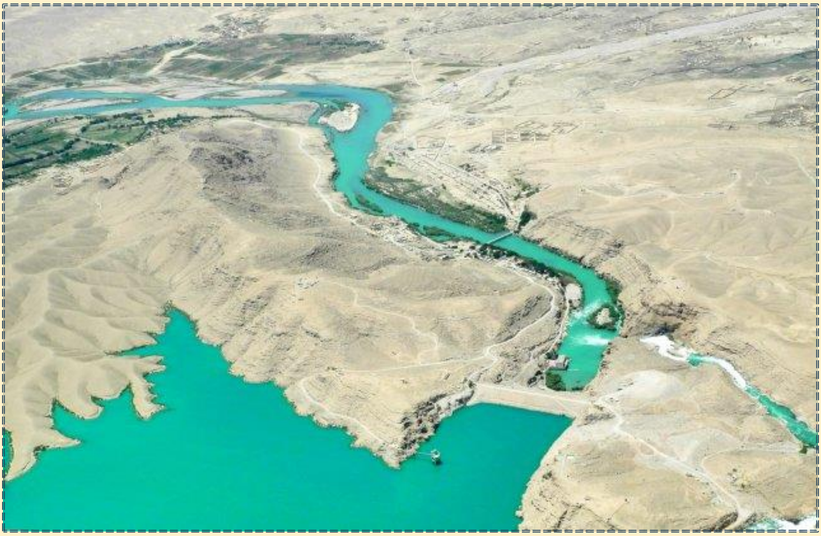

انځور ۵. ۴۹ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې ځنډې انځور، کجکي ولسوالۍ، هېلمند، افغانستان.

انځور ۵. ۵۰ هېلمند سين ناوې ولسوالۍ کې د يوه شېرل شوي امريکايي انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

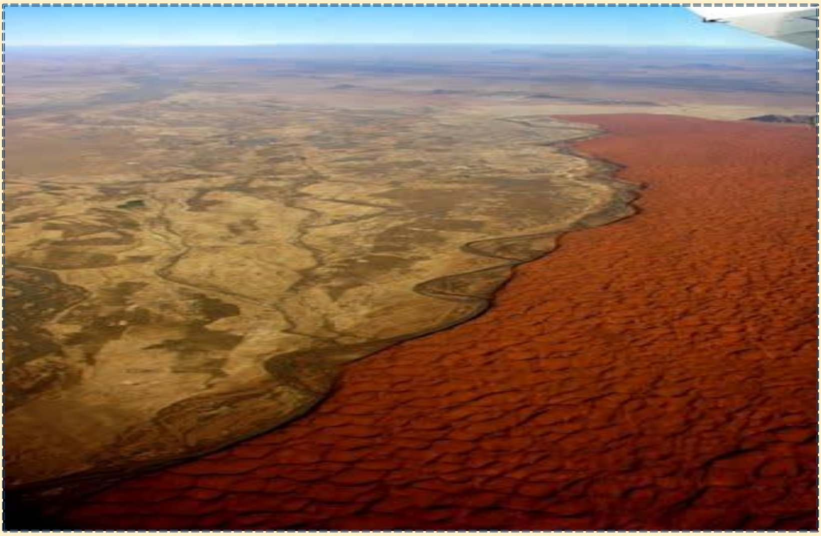

انځور ۵. ۵۱ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي.

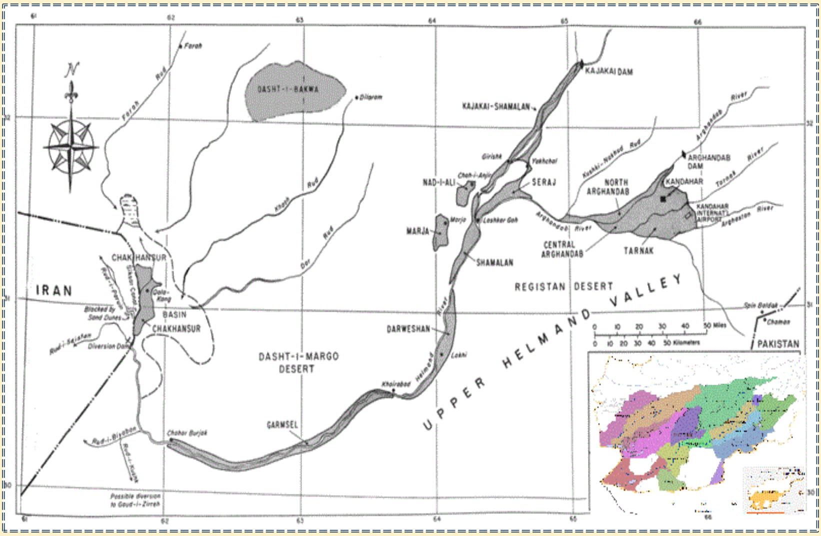

انځور ۵. ۵۲ هېلمند سين د ټتي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د ټاټوبي او ايران ګاونډي هېواد سره څرګندوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹۵ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ۵. ۵۳ اوروزګان سيند، ترينکوټ ولسوالۍ، اوروزګان، افغانستان.

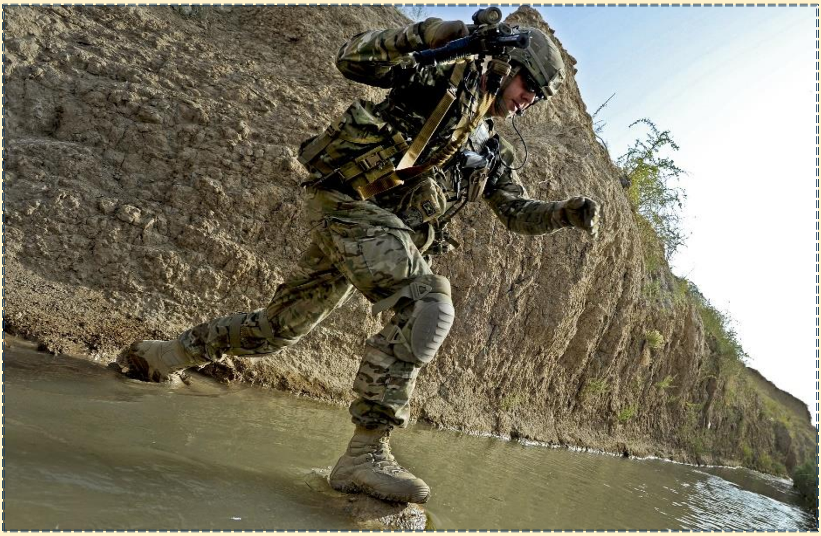

انځور ۵. ۵٤ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، قلات، زابل ولايت، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹٦ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۵۵ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالۍ، کندهار ولايت، افغانستان.

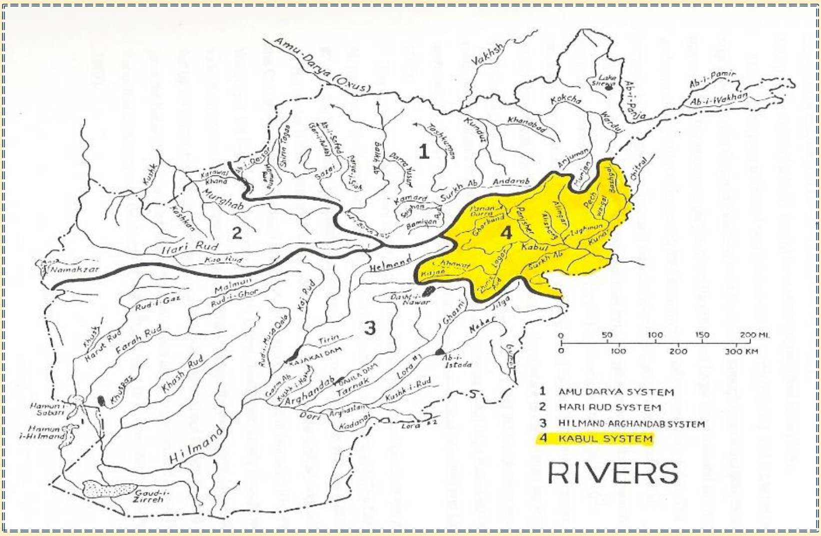

انځور ۵. ٥٦ پلازمينې (کابل) د سيندونو ټولواله چې ۱۹ سينونه لري، تر ټولو اوږ سيند دی چې د هند سمندر ته لوېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

مرستيالان يې د ګوملې سيند ۳۵ مکعب مېليون مېتر؛ مارو، شمال، خورم سينونه ۴۰۰ مکعب مېليون مېتر؛ پنجشېر سيند ۳۱۳۰ مکعب مېليون مېتر؛ کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر (تر روان پېره پاکستان هغه اوبه چې زموږ له پخواني چترال څخه بر کونړ ته د ننه کيږي د اوبو ستيشن يا اوبو مېچې اله نه ده ځای پر ځای کړې او نه يې ښه مديرت کړی دی، چې لاندې سيمې او کروندې او کورونو ته هر کال تاوانونه اړ وي مخه نه ده نيولې، که چېرې ۱۵۲۵۰ څخه ډېره ، ۲۴۰۰۰ وي نوبيا ۱۰۰۰۰ زموږ د کونړ دي او ۱۴۰۰۰يې له چترال څخه راځي. او که ۱۴۰۰۰ وي نو ۱۰۰۰۰ يې زموږ او ۴۰۰۰ يې له جترال څخه راځي)؛ بر کابل ۲۵۲۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۲۱۶۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه اباسيند ته غورځوي.

د ټاټوبي کابل سيند د برېښنا جوړولو لس ځايه ستر پيداوارو جوګه دی، د دې له لوړې سيمې څخه د ټېټې سيمې لورې د بهېدو له امله د پام وړ دي، سره له دې چې د دوی کړنه يوازې د سيند غاړو کوشنۍ يو ځمکنيو بنو په جوړولو کې خورا پياوړی استازی دی، په داسې حال کې چې د دوی اوبه د افغانانو له پاره د ژوند ژونګرتوب کوټه (حياتي خونه) ده. خو د لړلې سوسيسۍ او وران کارو له لورې د اوبو خړوبولو او برېښنا پيداوار چمتو کولو له پاره تل په پيلني پل کې ستونی بغۍ او مخه ډب کول کيږي.

انځور ۵. ۵۷ کونړ سيند، په منځنۍ کچه لړ تر لړه په کال کې کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېليون مېتر اوبه د کابل سيند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالۍ، کونړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ۵. ۵۸ پلازمينې (کابل) سين تتی، نغلو سر، سروبي ولسوالۍ، کابل افغانستان.

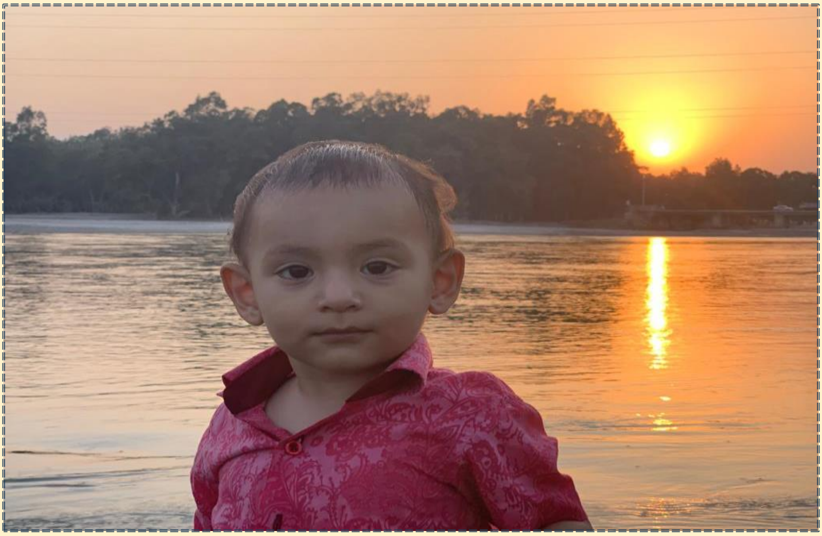

انځور ۵. ۵۹ پلازمينې (کابل) سين، عبدالرحيمزي سيمه، سرخکانو پله سره د مازديګري انځور، قرغه يي ولسوالۍ، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ٦٠ د الېنګار سين له دوې سيندونو څخه پنډېږي چې يوه يې رامګيل او کوليم سينونه دي.

د لغمان سين چې عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کيږي چې د ايندوس سين تتی يې ښني. د الېنګار نلیار پول ابو مېچه کولو تولوالې (ستېيشن سيستم) د چې په يوه کال کې په منځنۍ کچه ۲۴۵۰.۷٦۳ مکعب مېليون مېتر اوبه لغمان سين ته جوګي پله څخه کوزې لورې د چاردي ملايانو کلي ته نږدې غورځوي. د الېنګار د ابوغورځونې کچه (ډيسچارچ) په يوه ثانيه پر مکعب مېتره اوبو بهيږي، په لاندې بڼه ده :. په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره اوبه پرثانيې، په کب مياشت کې ۱۷.۸ مکعب مېتره، په وري مياشت ۵۴.۷ مکعب مېتره؛ په وري غويي مياشت ۱۲۷ مکعب مېتره؛ غبرګولي مياشت ۲۰۴ مکعب مېتره؛ په چنګاښ مياشت ۲۱۳.۸ مکعب مېتره؛ په زمري مياشت ۱۲۶ مکعب مېتره؛ په وږی مياشت ٦۰.۷ مکعب مېتره؛ په تله مياشت ۳٦.۲ مکعب مېتره؛ لړم مياشت ۳۲.۲ مکعب مېتره؛ په ليندۍ مياشت ۲۹.۱ مکعب مېتره او مرغومي مياشت ۱٦.۹ مکعب مېتره اوبه بهيږي. چې ټېټې کچې مېڅه يې په سلواغې مياشت کې ۱۳.۵ مکعب مېتره پر ثانيه ده او لوړې کچې مېڅه يې په چنګاښ مياشت کې ۲۱۳.۸ مکعب مېتره پر ثانيه ده، چې منځنۍ کچه يې ۷۷.٦٦۱٦۷ مکعب مېتره پر ثانيه ده. نوموړې کره مېچه له ۲۰۱۵ زيږدي څخه تر ۲۰۲۱ زيږدي پورې خونډې شوي مېچه ده؛ الېنګار د سين غاړه، ګلبيله، مهترلام ولسوالۍ، لغمان، افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

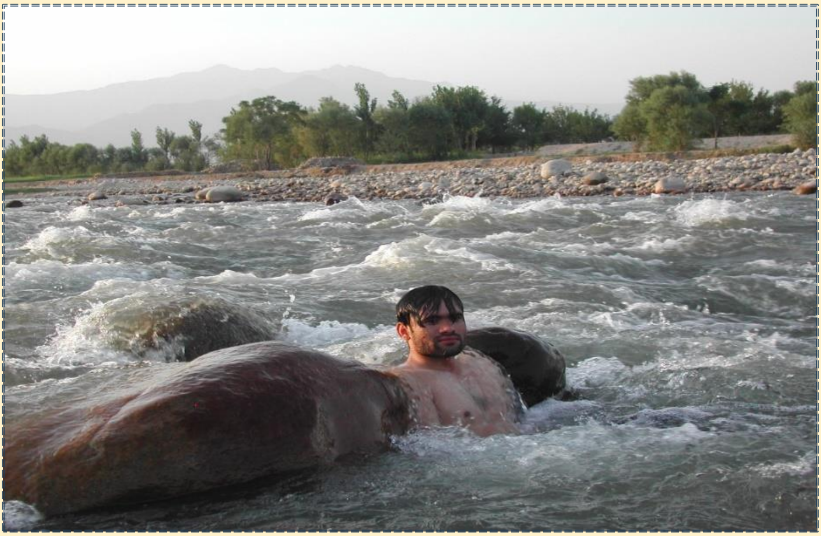

انځور ۵. ٦١ د اليشنګ سين، تيرګړيو سيمه، تيرګړيو پله سره د مازديګري انځور، مهترلام ولسوالی، لغمان، افغانستان.

اليشنګ سين د کاوون د غرو لوړو سوکو څخه سرچينه اخلي، په سلواغې کې مياشت کې ۲ مکعب مېتره اوبه پرڅانيې کېږي چې په چنګاښ مياشت ۱۰۶ مکعب مېتره رسيږي چې د اوبو چټکتيا يې د الينګار سين څخه ډېره ده. چې منځنی کچه يې ۳۸ درېنګلې (مکعب) مېتره پر ثانيه ده.

چې په يوه کال کې په منځنی کچه ۱۱۹۹.۱۶۳ درېنګلې مېليون مېتر اوبه لغمان سين ته جوګي پله څخه کوزې لورې د چاردي ملايانو کلي ته نږدې غورځوي.
چې غرونه يې تل په وا ورو پوښلي وي. او لاندېنی لرغوني لندی يې چې د ټاټوبي په پوستکالي بڼه په کښلې کې د ګل پاچا الفت له لورې خوندې شوي ده يادونه کوم.

زما زړګی د کاوون غر دی

په نورو ګرد وي پرما واورې و روينه

د لغمان سيند د اوبو مېچه کولو ټولوالي په سټه، په يوه کال کې په منځنی کچه ۳۶۴۹.۹۲۶ مکعب مېليون مېتر اوبه کابل سين ته غورځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۱ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ۵. ۶۲ د لغمان سيند چې د الېنګار او الېشنګ سيندونو له يوه ځای کېدو څخه جوړېږي. عزيز خان کڅ، معروفخيلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سين سره يوه ځای کېږي چې د ايندوس سين تتی يې ځبنې.

انځور ۵. ۶۳ وازه خوا، پکتيکا، د ګومل سين پنډولو يوه له واورو ډکه سېمه چې د سړوبو په ډول اوبه ګومل سيند ته غورځوي چې ۳۵۰ مېليونه درېنګلې مېتره اوبه په کلنۍ کچه کابل سينديزه سيمه کې پيداور زوکړه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۲ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ٦٤ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لوېکچي ټولواله.

,, پايښت: په ټاټوبي کې د سيندونو د اوبو پايښت د وګړو ژوندي پاتې کېدو له پاره اړين دي، مګر راتلونکی پېر د ډېری وګړو له پاره خورا ناڅرګند دی. په هر پېر، يوه شمېر ښکاروندي (معيارونه) رامنځته شوي ترڅو د ټاټوبي وګړو سره مرسته کوي، ترڅو دوی د اوبو رسولو ښه ساتنه و کړي (۳.۳ لښتيليک) په بنسټ. نوموړي منل شوي ښکاروندي (معيارونه) اړينه ده چې هرڅوک زده کړي او د ټاټوبي په ښوونځۍ يو کې ښوونه او روزنه شي ترڅو د ښه راتلونکي له پاره د اوبو رسولو او ساتلو غوره پلان جوړولو وړتيا و لري.

۳.۳ لښتيليک په ټاټوبي او شا او خوا کوزو هېوادونو کې د اوبو د پلان کولو له پاره د پايښت معيارونه (له ګليک وروسته، ۱۹۹۸). دا يوه هېله مند لړ دی ځکه چې دا ټول ښکاروندي (معيارونه) په روانپېر کې نه پوره کېږي.

۱. د اوبو بنسټيزه اړتيا دا ده چې د ټولو انسانانو له پاره د انسان روغتيا ساتلو له پاره ډمن ډاډ ورکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

۲. د اوبو بنسټیزه اړتیا به د اکوسیستمونو د روغتیا د بیا رغولو او ساتلو ډاډ ور کوي.

۳. د اوبو څه رنګوالي (کیفیت، ښه والي) باید د ټاکلو معیارونو لږ تر لږې کچې سره سم و ساتل شي، چې نوموړې د ځای او د اوبو د کارولو څرنګوالي پورې اړه لري.

۴. د ژویو (انسانانو) کړنې باید د تازه اوبو د زېرمو او بهېدلو (جریانونو) اوږدمهاله نوي کولو ته تاوان (زیان) و نه رسوي ,, اړین ده چې له سلو ۱۰٪ یې د پنځې چارپېریال له پاره ټېټو یا لږو سیمو ته پرېخښودل شي. ،،

۵. د اوبو د سرچینو د شتون، کارونې او څه رنګوالي په اړه معلومات باید راټول او ټولو اړخونو ته د لاس رسي وړ و ګرځول شي.

۶. د اوبو پر سر د شخړو د مخنیوي او حل له پاره باید بنسټیز میکانیزمونه جوړ شي.

۷. د اوبو پلان جوړونه او پرېکړه کول باید دیموکراتیک (خپلواک، ازاد) وي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازیتوب ربښتي (یقیني) کړي، د ټولو اغېزمنو اړخونو استازیتوب ته وده ورکړي او د اغېزمنو ګټو نېغ (مستقیم) ګډون ته وده ورکړي.،،
(د اوماها نیبراسکا پوهنتون، ۲۰۲۳ لیږدی، ۲۳ چوپړی)

بل لورې ته په ټول ټاټوبي کې ستر ۳۱۴ سړوبي (یخچالون) دي، له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ویلېدنې څخه امو سیند سرچېنه اخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

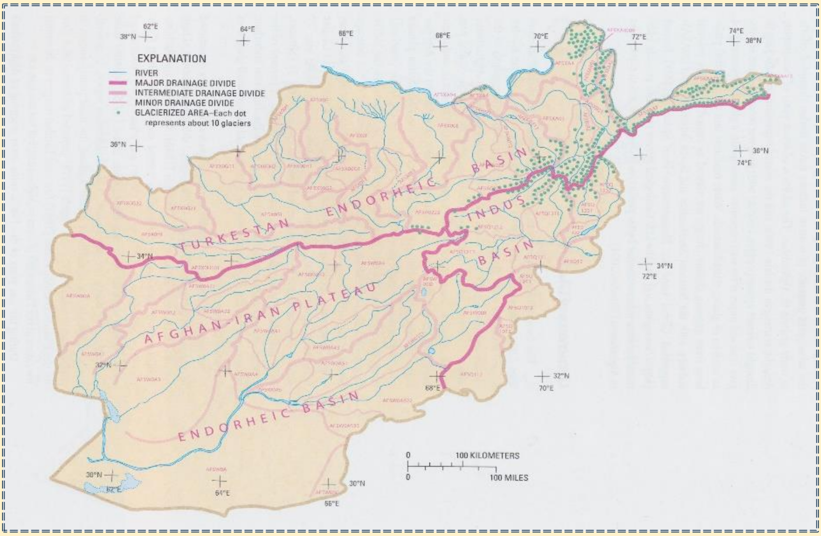

انځور ٥. ٦٥ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او دسيندونو لوېښکچې ټولواله.

,, شکل ٣. ١ سي. د افغانستان د سيندونو نخښه چې د اوبو ايستلو ماسټر ټولوالې (سيستمونه) څرګندوي او همدارنګه د ګليشير د ويلې اوبو سرچينې ښه يې (شنه ټکي، په دې سړوبو کې هر ټکی د ١٠ ګليشير يخونو سره مساوي کيږي چې د ټاټوبي په شمال او ختيځ کې منځه شوي (په يوه ځای کې سره ټول دي).،، (د اوماها نيبراسکا پوهنتون، ٢٠٢٣ ليږدی، ٢ چوپړی)

ډېر ستر هېوادونه د اوبو په سر په کوشنۍ يو هېوادونو سياسي لوبې کوي، خپلې ګټنې په کې ګورې چې ښه بېلګه يې د روسي هېواد له موږ سره وه، زموږ ولسمشر يې په دې تېر ويسته چې تاسو ته به د امو په سيند په شمال کې ستري ستري اسانتيا وي جوړې کړم، هغه يې و نه کړل، بخارا او سمرکند يې زموږ له لوی کور څخه بېل کړه، په همدې بڼه ډېری پينۍ وال و ګړي په امريکا ګوته نيسي چې په پنډوسکه کې د اوبو په سر شخړې زوکړه کړي او خپلو موخو ته و رسيږي، چې د امريکا ملګرو ولايتونو د سولې ودانولو په نوم يې ستر پوهنتون بوږولی دی، چې نوم يې د سولې دی خو په ربښت کې د سولې په نوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

جګړې په نرمۍ زوکړه کوي او له دې زورنې خپلې موخې هسکو سوکو ته رسوي، چې په سلګونو کړنې يې دا کانې سپينې ته را اوباسي، په هر پېر ګواکې دا ده چې کنه نو نه ورته نه شو ويلی چې داسې به نه کوي.
,, هېڅ پرمختللې هېواد د اوبو په سر جګړه نه ده کړې، په تاثر ده پرمختللي هېوادونه د اوبو زېرمو وېش سره کوي چې په دې کې سره ډېر نږدې وي سره، هېڅ کله هم شوي نه ده چې هېوادونه دي د اوبو شخړې په سر فوځي ځواک سره ښکر په ښکر کړي، د ريشو له سرحدي لويې جګړې ځخه په لومړی يو شپړو جګړو ځخه چې د دوېيم نړۍ والې جګړې ورسته شوي دي، دا راپور د اوبو په سر د شخړو زورنه ځرګندوي، د ټکر وېرې او د سولې جوړولو ستاراتيژي په کومه بڼه د اوبو ډيپلوماسي په مخکې وړي چې د وېرو په لړولو (اغېزه، نري کول يا پستول) کې مرسته کوي. ،، د ليکوال ژباړه (ډيوېډ، ۲۰۲۰ زيږدی، ۱ چوپړی)

په همدې د سرچينو نړۍ وال اينستېټوټ چې تر ډاکټرۍ کچې پورې په کې غلې ځېړنې، شننې، لاسته راوړنې او مندنې سپينې ته را وباسي، هم د خپلو هېواد د ځانګړو خدمتونو ادارو تر چتر او لاربسونې لاندې په کار کړ کېږي، چې تر ټولو لويه ليدي او لرليدي ليد يې په منځنې ختيځ باندې د اند او وند له غورځولو ځخه نه دی، چې له ۱۹۳۰ لېږدي يې پيل او تر ۲۰۱۸ لېږدي يې په لومړي پلان او دوېيم او دريېم او روان پېر پلان باندې کړ وو چې تر ټولو پنډه برخه يې له ۱۹۹۸ زيږدي ځخه ځرګنديږي او دوې زه او ۲۰۱۷ کې خپلو موخو هسکو ته رسيږي.
د وګړو په وړاندې ربنتې ځېره د چې تګلار (خوا، مخه، ميلان، تمايل يوې خوا ته مخ کول، تمايل ښوول: پاملرنه کول) پيښېدنه (واقع کېدنه، نابوبره، پرپيښېدنه، پيښه) په زور(قوت، تشدد، اجبار: تېری، سپکاوی: سختې، توندي، پاربدنه: تاو.) کې د توښه (ذخيره، خوری، پاسره: چېنه، منبع: تد بير، چاره.) يوه ځای کېدل (نښتل، تړل کېدل، مربوطېدل، شريکېدل، يوه ځاي کول، نښلول، مړل، مربوطول (ذهناً)، ملګريکول، شريکول، ګډول.) د اوبو توښې او د اوبو ټولوالې له پاره له ۱۹۳۰ ځخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۶ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

,, تګلارې پېښېدنه په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالې له پاره له ۱۹۳۰ ځخه تر ۲۰۱۸ پورې. هېڅ ځبر د ټکر چلولو جوګه نه کېږي، هېڅ یوازې د حل لاره به د اوبو امنیت له منځ وې نه سې، له نیکمرغه په لویه کې د حل لارې زموږ سره شته دي په چمتو شوي راپورکې.

د اوبو په سر ټکر ته د پای ټکی اېښودل، د اوبو او سوکالی خندونو ته د حل لارې چارې، د اوبو، سولې، سوکالی ملګرتیا له پاره په ډبلیو ار ای ټاکلې اېنستېټیوټ په درځنونو ستراتیژی لرې چې د اوبو اړوند ټکرونه او خنډونه ټېټوي په ځلورو ناستو ډلګیو یې وېشي. پنځې زېرمې، ساینس، ډیپلوماسي او د اېنجینېری لاسته راوړنې. چې د اېنجینېری لاسته راوړنې له سلو ۶۸ ٪ عراق (ابراک) کې لاسته راوړې دی چې اوبه له کمتون سره مخ دي.،، (چارلیس، ۲۰۲۰ زیږدی، ۲، ۴ او ۶ چوپړی)

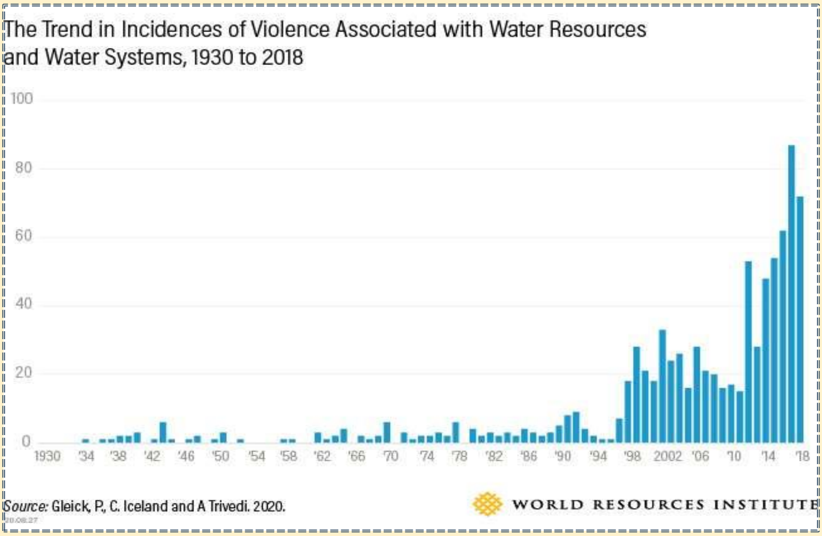

ځېره ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالې له پاره له ۱۹۳۰ ځخه تر ۲۰۱۸ پورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړني.

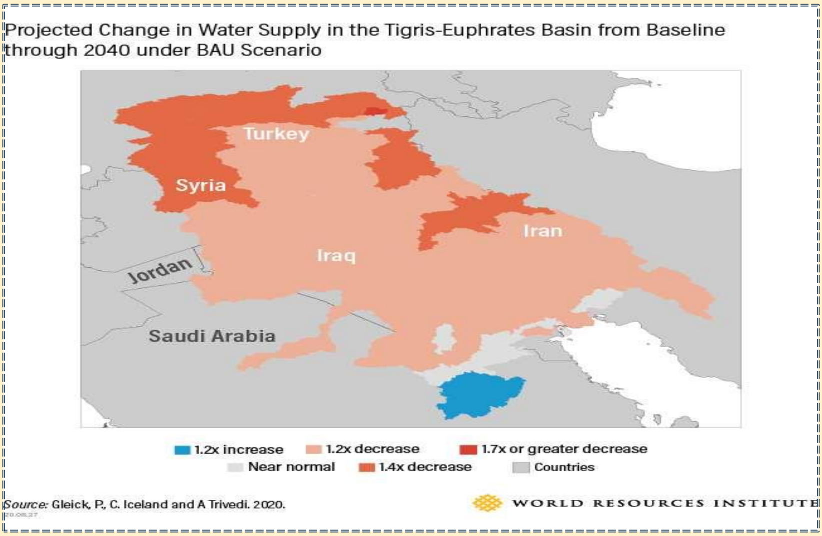

انځور ٥. ٦٦ د ټګريس ايوپورټس تتي ستپليکي ۲۰۴۰ زيږدي کال له پاره په سناريو (د فلم کيسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی.

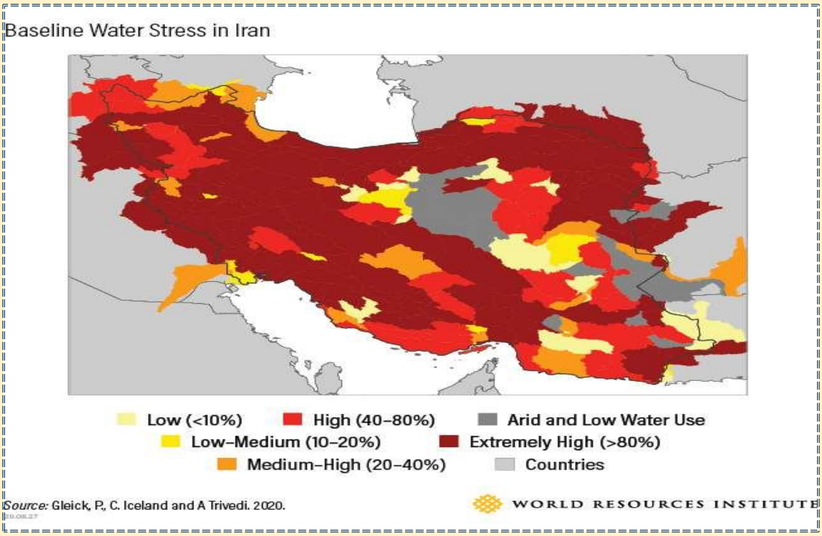

انځور ٥. ٦٤ ايران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې ليکه.

,, پيکه ژېړ رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښني د ستې ليکه: ټيټ کچه له سلو ۱۰٪ څخه کوشنۍ شمېر يې؛ پيکه سور رنګ شوې سيمه کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبو اندېښنې د ستې ليکه: لوړه کچه له سلو (۴۰٪-۸۰٪)؛ خاورين رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: وچه، شاړه (ځکه) وچه ميره او له اوبو څخه د لرې ګټه اخېستنې کچه؛ ژېړ رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: په منځنۍ لړه کچه له سلو (۱۰٪-۲۰٪)؛ سور رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: ډېره لوړه کچه له سلو (۸۰٪) پورته د ګټه اخېستنې کچه؛ مالته يي رنګ شوې سيمه کې د اوبو اندېښنې د ستې ليکه: په منځنۍ لوړه کچه له سلو (۲۰٪-۴۰٪)،، د ليکوال ژباړه له غځونې سره (چارلېس، ۲۰۲۰ زېږدی، ۶ چوپړی). له چارلېس سره سم دا په ډاګه کوم چې د کوش تپې لويې ويالې بشپړه سيمه سور رنګه د اوبو اندېښنې د ستې ليکه ده: چې په بلخ، شبرغان او فارياب کې شتون لري؛ په کې ډېرې سوزيدونکې تورتيلې کروندې دي چې ډېره لوړه کچه له سلو ۸۰٪ پورته د ګټه اخېستنې کچې ته اړتيا لري، اوبه ورته چمتو شي چې نباتات او ژوي پرې ژوند و کړي.

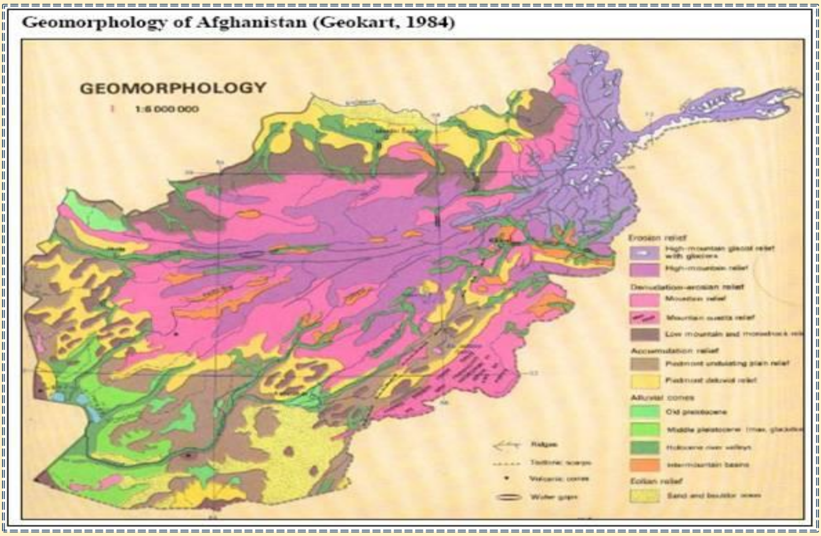

انځور ۵. ٦٨ د ټاټوبي جيومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸۴ زېږدی.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپ لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

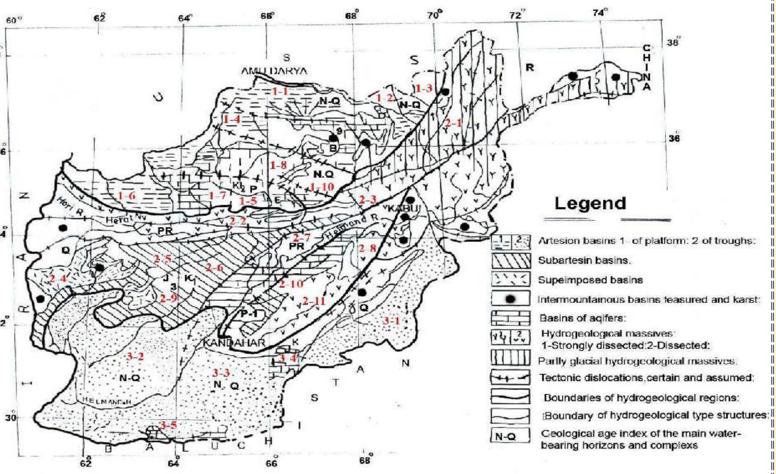

انځور ۵. ٦٩ ټاټوبي ځمککجونو له پامه په پرتو (۳۰ ـ ۳۸) او ودرېدو (۶۰ ـ ۷۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښنه. بل لورې ته له دې اوبو پېژندلو يا هايدرولوژي نخښې څخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلې.

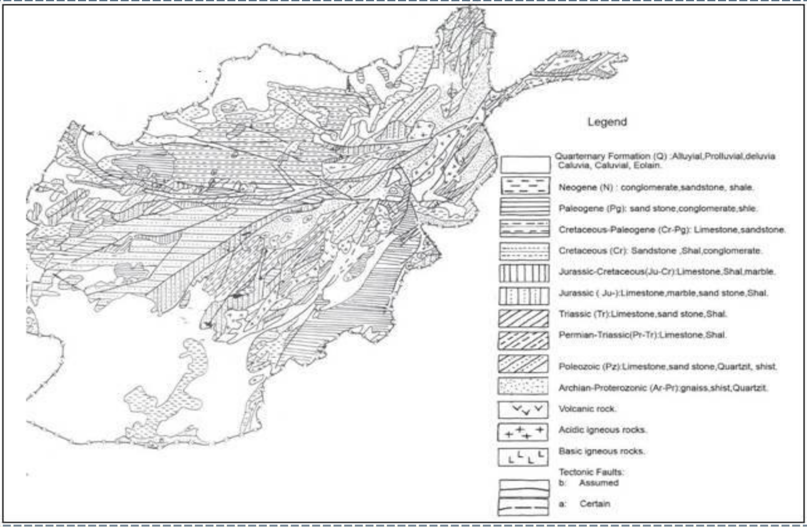

انځور ۵. ۷۰ ټاټوبي د ځمکو پېژندلو يا جيولوژي نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۴۱ ټاټوبي د سينونو توبولو (بهول، څڅول، خپرول، خورول، شپندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکی) نخښه.

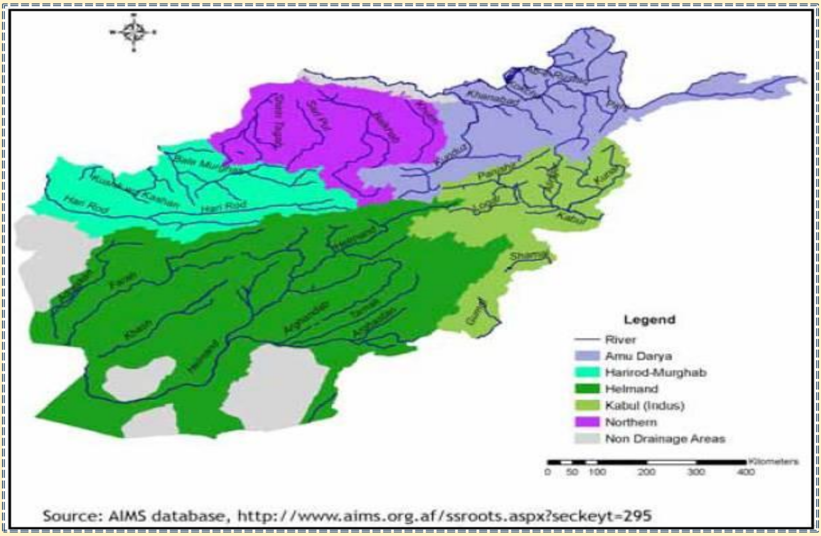

انځور ۵. ۴۲ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د ځينو سينو له پيله تر پايه خودل شوي دي، پرته له ځينو څخه لکه د پامير اکسو سين (سپينو اوبو سين چې ۵۰ کېلومېتره د پامير په څوکه، څوکه کې بهېږي او بيا تاجيکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۱ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

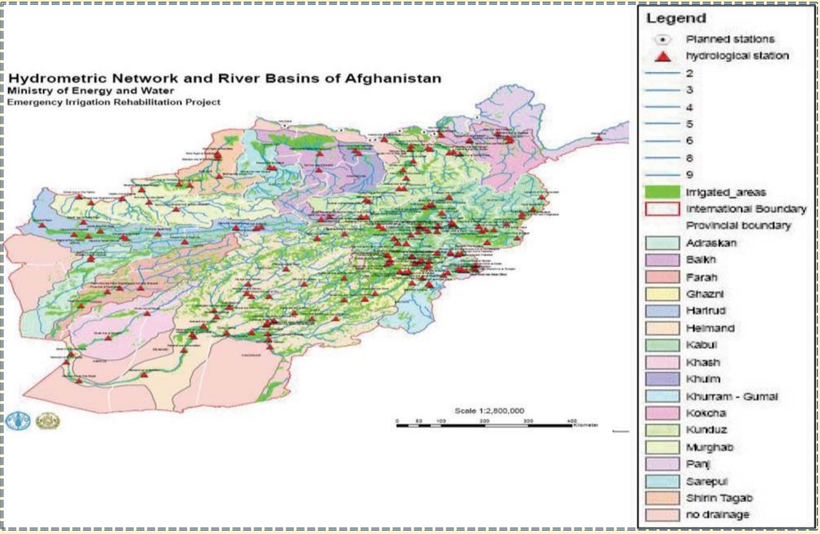

انځور ۵. ۴۳ ټاټوبي د اوبو مېچې ټولواليې جال او د سينو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بيارغوني پروژو کار ځاي روښانه وي.

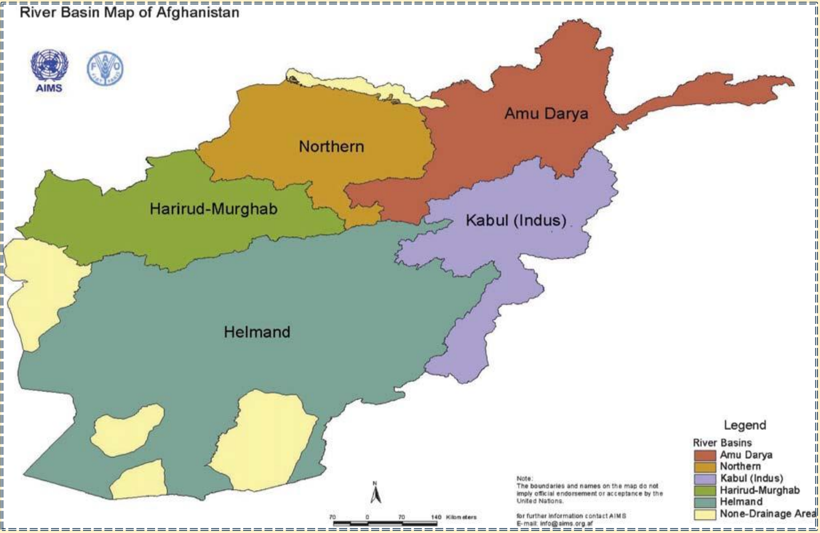

انځور ۵. ٤٤ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د شپږو سينيزو سيمو ځرګندونه کوي، ۱. د اموسين تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

انځور ۵. ۴۵ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

انځور ۵. ۴۶ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ۵. ۴۷ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) او د هندو کوش غرونو لويېکچې تولواله.

انځور ۵. ۴۸ د پامير غرونو سړوبي چې د تاتوبي ځوان تېرو څوکو لرونکي واورين غرونه دي، په واخان ځغاسته کې، پامير ولسوالی، بدخشان افغانستان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ٥. ٧٩ تاتوبي د سړوبو (يخچالونو) يا د هندوکوش دوپيمې لړۍ انځور.

انځور ٥. ٨٠ باميان هزاره جاتو واورين غرونو انځور چې امو سين ته اوبه ليږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۸۱ تاتوبې د سړوبو (يخچالونو) واخان غرونو لويېکچې تولواله.

انځور ۵. ۸۲ هندوکوش غرونو واورين له واوريژونو (د واورې توپان) څخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۸۳ تاتوبې بدخشان ولايت، پامير ولسوالی، واخان ځغاستې په واورو کې د کرغېز تبر کېږدۍ انځور.

انځور ۵. ۸۴ واخان ځغاستې په واوره کې د کرغېز تبر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ۱۲ بجې تودې هوا له پاره پيتاوي ته له کېږدۍ د باندې ودرولي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

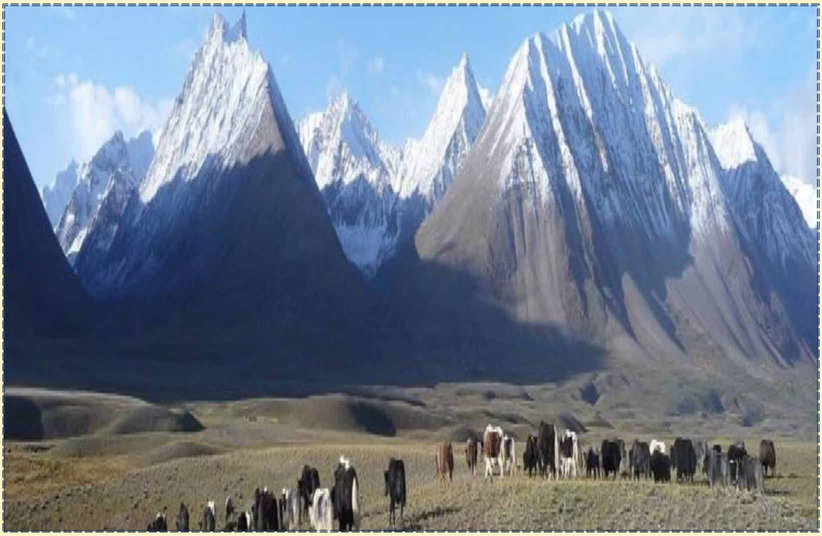

انځور ۵. ۸۵ واخان ځغاستي کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې ښوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز تبر ښارويو ګلې په کې څرېږي.

انځور ۵. ۸٦ امو سينديزې سيمې کې ځانګړی ډنډ دی چې واورين غرونه په ښوکو کې پنځې ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ۵. ۸۷ امو سين د ژی دلتا انځور. (هغه خړه چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډپ شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا)

انځور ۵. ۸۸ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۹ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

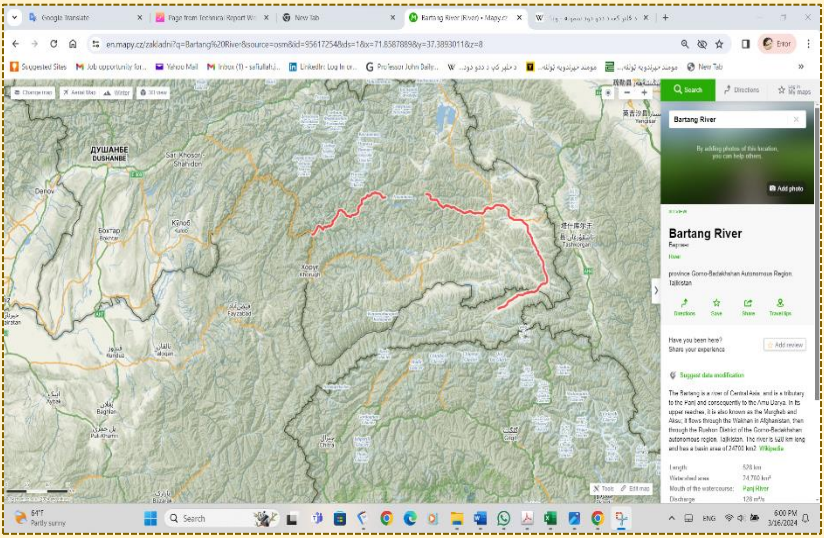

انځور ۵. ۸۹ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (AKSU OR BARTANG) انځور. چې ۵۰ کيلو مېتره په بر واخان کې بهيږي، د تاجيکېستان له پولې اوړې تاشقرغان ته ۴۷۸ کيلو مېتر په کې مزل وهي او ټول اوږد والی يې ۵۲۸ کيلومېتره دی لر پنج سره ګډيږي؛ واټر شېډ سيمه يې ۲۴،۷۰۰ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۲۸ درېګلې مېتر پر ثانيې دی، کلنۍ کچه يې ۴.۰۳۹ بېليون درېګلې مېتر پر کال کيږي.

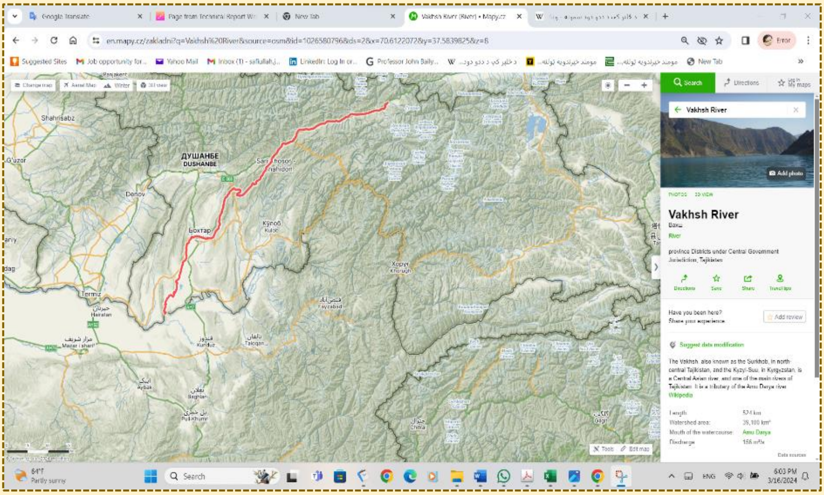

انځور ۵. ۹۰ د وخش (يا وخشي اوبو سين (VAKHSH چې په تاجيکېستان کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۰ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېتکړنو ته د فردوس ځېتکړنې.

مزل وهي او ټول اوږد والی يې ۵۲۴ کيلومېټره دی، لر پنج سره ګډيږي؛ واتر شيټ سيمه يې ۳۹,۱۰۰ کيلو مېټره مربع (څلورځنډی)، د اوبو بهېدني کچه يې ۱۵۶ درېګلي مېټر پر ثانيي دی، چې کلنۍ کچه يې ۴.۹۲۲ بېليون درېګلي مېټر پر کال کيږي.

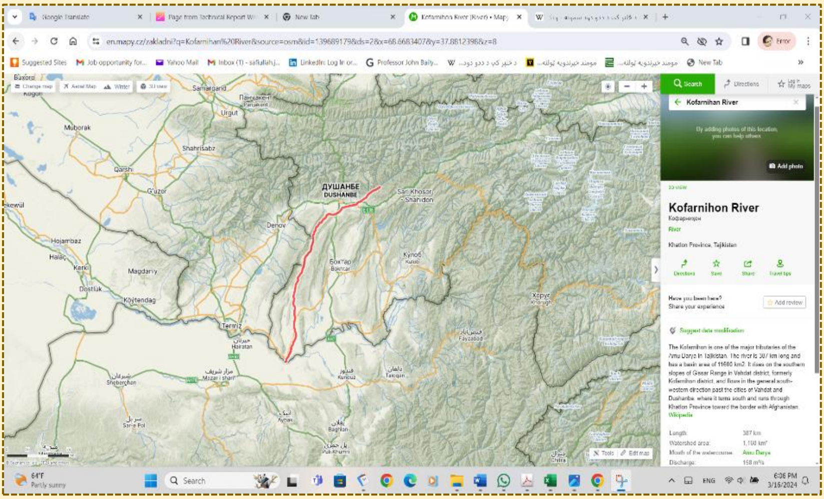

انځور ۵. ۹۱ کوفارنيهان د اوبو بهېدني کچه يې ۱۵۸ درېنګلي مېټر پر ثانيي دی، چې کلنۍ کچه يې ۴.۹۸۵ بېليون درېګلي مېټر پر کال کيږي.

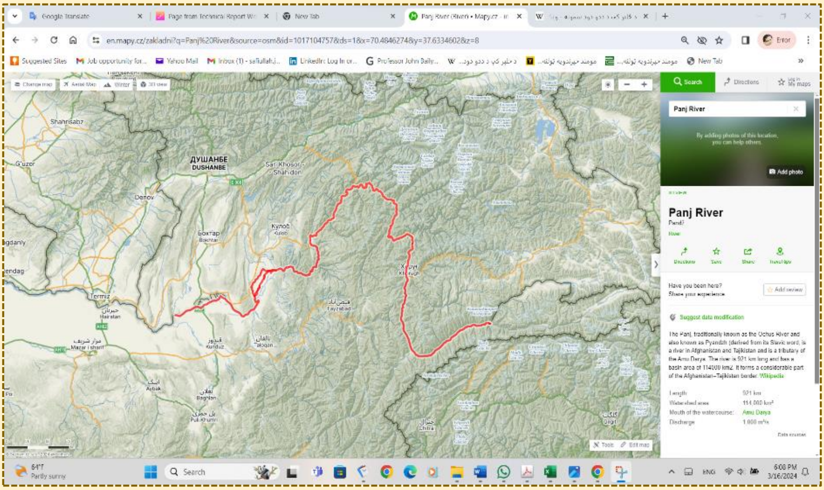

انځور ۵. ۹۲ پنج سين د اوبو بهېدني کچه يې ۱۰۰۰ درېنګلي مېټر پر ثانيي دی، چې کلنۍ کچه يې ۳۱.۵۵۶ بېليون درېګلي مېټر پر کال کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتګړنو ته د فردوس څښتګړنې.

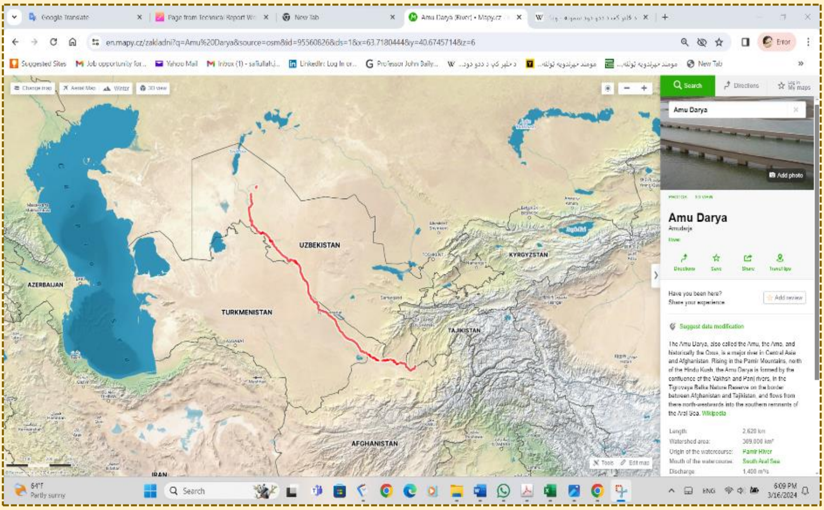

انځور ۵. ۹۳ امو سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۴۰۰ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴۴.۱۷۹ بېليون درېګلې مېتر پر کال کيږي.

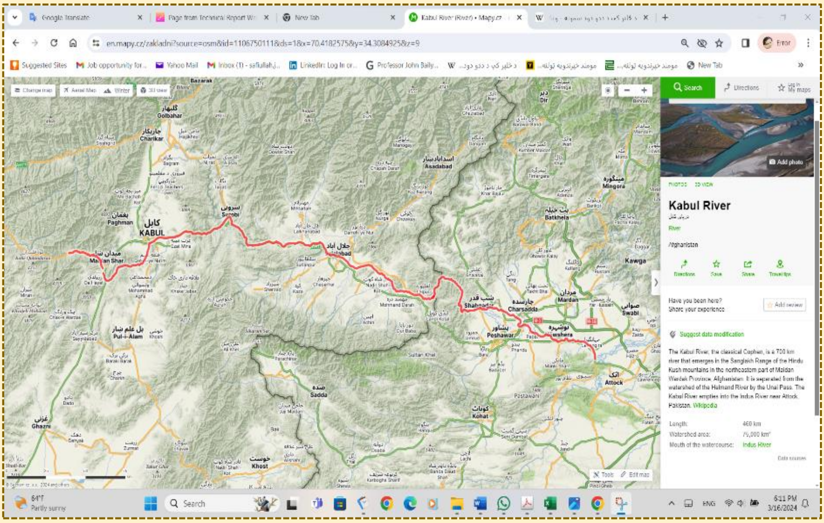

انځور ۵. ۹٤ کابل سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۵۶ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲۳.۸۵ بېليون درېګلې مېتر پر کال کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

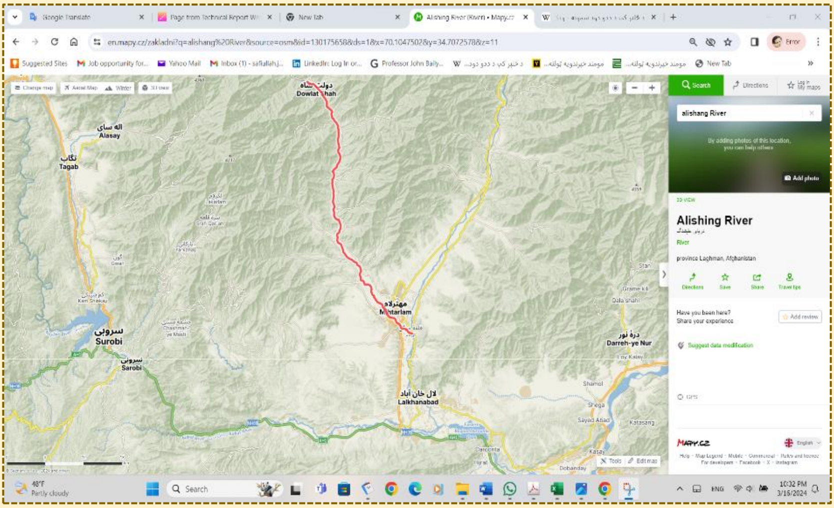

انځور ۵. ۹۵ اليشنګ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۸ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱.۱۹۹ ببليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

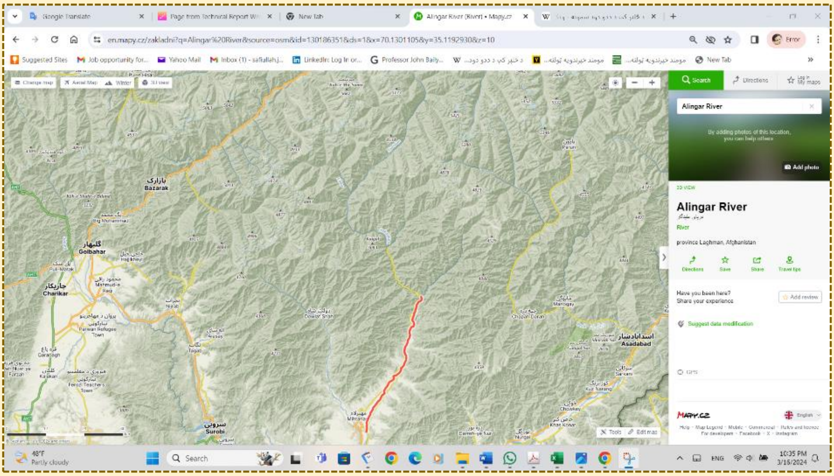

انځور ۵. ۹۶ الينګار سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۷.۶۶۲ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۵۰ ببليون درېګلې مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۳ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

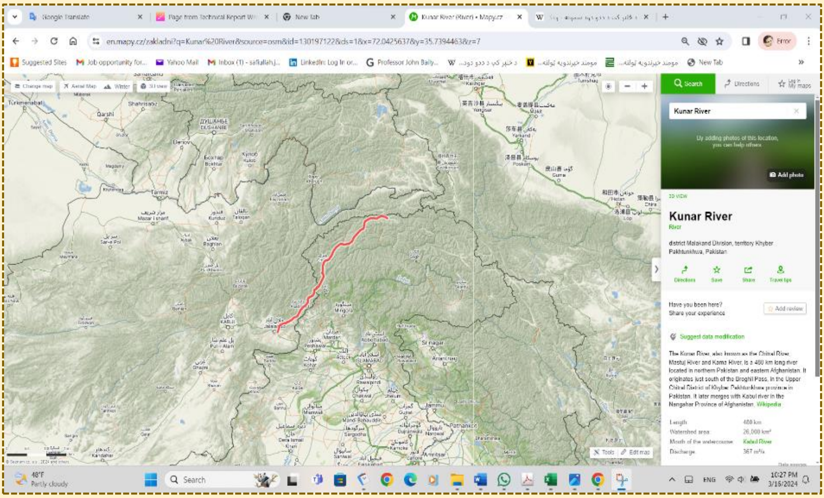

انځور ۵.۹۷ کونړ سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۳۶۷ درېنګلي مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۱۱.۵۸۱ بیلیون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

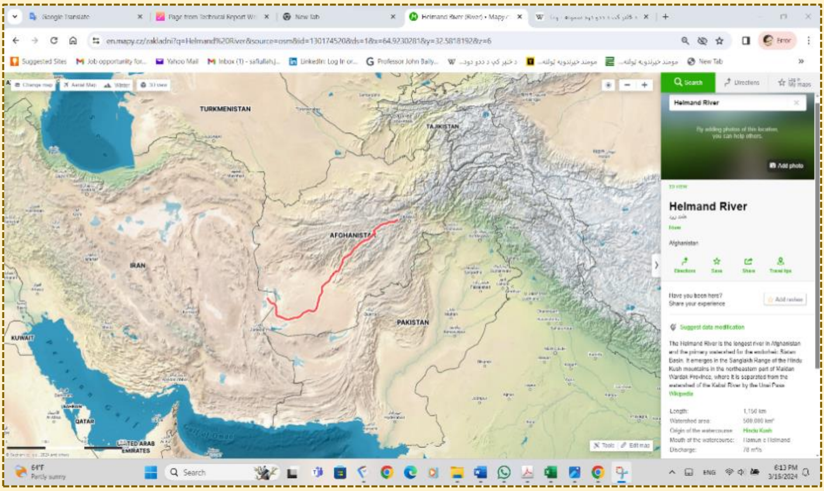

انځور ۵.۹۸ هېلمند سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۷۸ درېنګلي مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۲.۴۶۱ بیلیون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۴ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

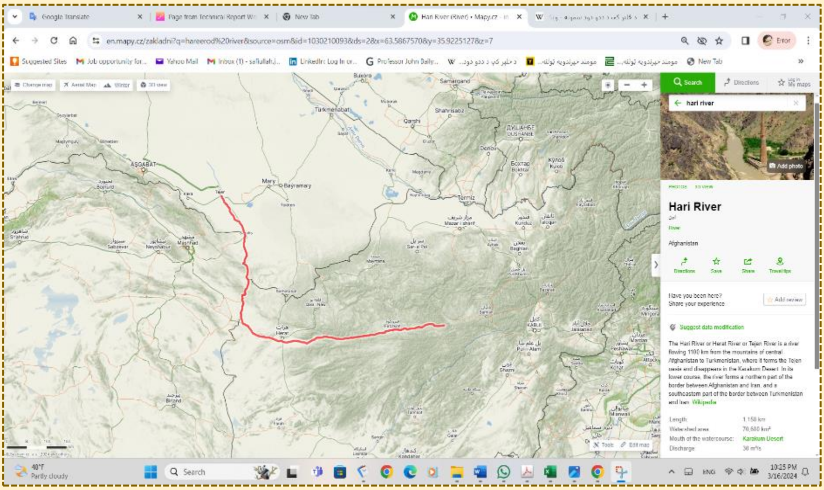

انځور ۵. ۹۹ هرې سین د اوبو بهېدنې کچه یې ۳۰ درېنګلي مېتر پر ثانیې دی، چې کلنۍ کچه یې ۰.۹۴۶ بېلیون درېګلي مېتر پر کال کېږي.

زما ځرګندول چې روښوي کتنه داسې افغانستان که خپلې د اکسو سین یا د سیینو اوبو سین، له پنج سره په خپل لاس کنترول کړي او په خپل واک کې یې و ساتې، که پنج سین په دوې برخو و وېشو، نو افغانستان د مرکزي اسیا کې لومړی اوبه چمتو کوونکی هېواد ګڼل کېږي.

د دوی نظریه داسې کوي چې پنج سین مو ګډه منځنۍ پوله ده، او له واخانه راغلي اکسو سین باندې یې ځان غلی نېولی او خپل یې شمېرلي.

لکه څنګه چې دوی وایي چې موږ ډېرې اوبه امو سین ته برابر وو. خو رښتیا دا دي چې د دوی ستر سینه چې د امو مرستیالان دي، چې ۹۴۷ پورې تېول کوشني سینو څخه درې مرستیال رغښت مومې چې پنج، وخس او کفرنیهان دی. چې پنج سین لړترلړ په کال کې ۳۱.۵۶۵ بېیلون درېنګلي مېتره اوبه پر سانیه امو سین ته غورځوي؛ وخش سین لړترلړ په کال کې ۴.۹۲۲ بېیلون درېنګلي مېتره اوبه پر سانیه امو سین ته غورځوي؛ کوفرنیهان سین لړترلړ په کال کې ۴.۹۸۵ بېیلون درېنګلي مېتره اوبه پر سانیه امو سین ته غورځوي. چې د تولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

غورځونې کچه يې امو سين ته ۴۵.۵۰۵ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده. د اين مپ واى سي زې (کرغېزستان اوبپانې) نظريه داسې ده چې لړ تر لړه د امو اوبو غورځونې کچه ۴۴.۱۷۹ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده.

بل لورې ته افغانستان چې لر پنج سين (بدخشان، پامير، واخان) لړترلړ په کال کې۳۶.۴۲ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوکچې سين لړترلړ په کال کې ۵.۶ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي؛ کوندوز سين لړترلړ په کال کې ۶.۰ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه امو سين ته غورځوي. چې د ټولې غورځونې کچه يې امو سين ته ۴۸.۱۲ بېيلون درېنګلې مېتره اوبه پر سانيه ده.

د دوی پلټنه داسې په ډاګه شوي، يا د دوی څېړنه داسې ښودل شوي. ,, ۹۴۷ سيندونه: د تاجکېستان جمهوريت د سيندونو او سيندونو څخه ډک دی. دلته شا او خوا ۹٤۷ سيندونه شتون لري چې له ۱۰ کيلومېترو څخه اوږده دي او ټول اوږدوالی يې له ۲۸۵۰۰ کيلومترو څخه ډېر دی. سينه د مرکزي آسيا د ټولو اوبو د زېرمو له سلو ٪۶۰ جوړوي.،، د نومبر ۲۶ د ۲۰۲۱ زېږدی.

لکه څنګه چې راپور شوی د دوی په واسطه خو افغانستان ترې کم نه بلکې ډېر دی، له ۱۰ کېلومېترو څخه اوږده سندونه شا او خوا ۱۲۰۰ سينه لري.

زما په نظريې امو سين چې زموږ د افغانستان له ۶۳ سينونو (چې ۲۴ د کوندوز سينونه مرستيالان ځې د کوندوز سين ترې رغښت نيسي او په همدې بنه دا نور، ۱۵ د کوکچې سينونه، ۶ د پامير، ۸ د بدخشان او ۳ د لر پنج سينونه) او له ۵۳ د تاجيکيستان سينونو (چې ۱ کوفارنيهان سين، ۱ سورخان سين، ۳۹ د پنج سينونو او ۱۷ د وحش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

سینونو + ۳ د درې برخو زېرمه یې له کېرغېزستان څخه پیل ده) د اوبو غورځیدو څخه رغښت نیسي.

امو سین چې ۹۷.۴ مېلیونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه لري چې له سلو ۶۱ ٪ یې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ونډه ده او له سلو ۳۹ ٪ یې د افغانستان ونډه ده.

رښتني رښت د وېشلو اوبو داسي دی، کره بې لورې رښت په ډاګپیلې بڼه همدا دی او د څېړنو پیله ساده برابر وي دا چې امو(اکسیوس یا جیهون) سین کي د افغانستان ۳۷.۴۱۴ بېلیونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده او د امو سین کې د تاجکېستان، کېرغېزستان، اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ځلور واړو هېوادونو ۵۹.۴۱۴ بېلیونه درېنګلې مېتر منځنۍ کلنۍ ابو ونډه ده. ټوټال امو (اکسیوس یا جیهون) سین ۹۷.۴ بېلیونه درېنګلې مېتر منځني کلنۍ اوبه غورځونه کچه ده.

لکه څنګه چې راپور شوې وو د نبراسکا پوهنتون او د خوړو نړۍ والې برخې په ۱۹۸۹ زېږدې کې شمېرې داسې په ګوته کولې چې، امو کې له ۳۶.۴۲ بېلیون ترېنګلې مېتر څخه یې ۲۹ بېلیون ترېنګلې مېتر د تاجیکېستان دي، او د کونړ په سین کې له ۱۵.۲۵ بېلیون ترېنګلې مېتر څخه یې ۴ بېلیون ترېنګلې مېتر د پاکېستان دي او پاتې ۱۰ (۱۱.۲۵) بېلیون ترېنګلې مېتر د افغانستان دي.

دا څېړنه داسې سپېني ته باسي چې د ۲۰۲۳ زېږدي د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدني کچې مچې په لاندې لښتیلیک کې ډکوي.

د ټاټوبې ټولې د ځمکي له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدني بنسټیزې کچې مېچه، ۱۰۳.۴۱۶ بېلیون درېنګلی یا مکعب مېتر پر ثانیې (Billion M³/s)؛ ټولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي) ۱۷.۲۳۶ بېلیون درېنګلی مېتر؛ ټولټال د ځمکې د سر اوبو کچه ۸۶.۱۸ بېلیون درېنګلی یا مکعب مېتر.

چې د هرې بېلابېلې سینېزي سیمې له ۲۸ بېلابېلو لویو سینو له شنني څخه اووډون څخه په پوښ کې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

د امو سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۴۸.۱۲ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۵۵,۸۳۷٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د کابل سين ټولټال کچه:. اوره يې (د ټاټوبي ځای نيونې سطحه) له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۲۳.۸۵ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۲۷,٦۷٥٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د شمال سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۲٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۱.۸۵ بېليون درېنګلی مېتر ده،۲,۱٤۷٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هېلمند سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۳۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۹.۳ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۱۰,۷۹۱٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده؛ د هريرود ـ مرغاب سين ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۵٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه ۳.۰۶ بېليون درېنګلی مېتر ده، ۳,۵٥۱٪ يې ټولټال له سلو [٪] کچه ده او د سويې خړوب ځمکې ټولټال کچه:. اوره يې له سلو ۱۳٪ ده، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه نه لرې.

د ۲۰۲۳ زېږدې د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچې لښتيليک

د سين تتی (بيسن يا ځای نيونې غولی، تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی)	د سين نوم	د ځمکې له پاسه، د کلنۍ اوبو بهېدنې بنسټيزې کچې مېچه، په بېليون درېنګلی يا مکعب مېتر پر ثانيې (Billion M³/s)	ټولټال له سلو [٪]
امو (جيهون، اکسوس) سين	پنج سين	۳۶.۴۲	٪٤۲,۲٦۰
	کوکچې سين	۵.۷	٪٦,٦۱٤
	کوندوز سين	۶.	٪٦,۹٦۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸ چوپړی

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د امو سين توليتال کچه	اوره يې له سلو ۱۳٪ ده.	۴۸.۱۲	٪۵۵,۸۳۷
کابل سين	ګومل سين	۰.۳۵	٪۰,٤۰٦
	مارو، شمال، خورم سين	۰.۴	٪۰,٤٦٤
	پنجشېر سين	۳.۱۳	٪۳,٦۳۲
	کونړ سين	۱۵.۲۵	٪۱۷,٦۹٦
	بر کابل سين	۲.۵۲	٪۲,۹۲٤
	لغمان سين (الينګار سين او اليشنګ سين)	۲.۲	٪۲,۵۵۳
د کابل سين توليتال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	۲۳.۸۵	٪۲۷,٦۷۵
شمال سين	تاشکرغان سين (خولم سين)	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	بلخ سين	۱.۶۵	٪۱,۹۱۵
	سپينو اوبو سين (آب سفيد)	۰.۰۴	٪۰,۰٤٦
	شيرين تګاب سين	۰.۱	٪۰,۱۱٦
د شمال سين توليتال کچه	اوره يې له سلو ۱۲٪ ده.	۱.۸۵	٪۲,۱٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېلمند سین	فراه سین	۱.۲۵	٪۱,٤٥٠
	شیندند سین (هېرات سین یا ادرسکن سین)	۰.۲۱	٪۰,۲٤٤
	خوش پاس سین	۰.۰۴	٪۰,۰٤٦
	خاش سین	۰.۱۷	٪۰,۱۹۷
	کج سین	۰.۰۶	٪۰,۰۷۰
	غزني سین	۰.۳۵	٪۰,٤۰٦
	هېلمند کاجکي سین	.۶	٪٦,۹٦۲
	موسا کلا (موسی قلع) سین	۰.۲۲	٪۰,۲٥٥
	ارغنداب سین	۰.۸۲	٪۰,۹٥۱
	لر هېلمند سین	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	د سویل سین تتی	۰.۰۷	٪۰,۰۸۱
د هېلمند سین تولټال کچه	اوره یې له سلو ٪۳۵ ده.	۹.۳	٪۱۰,۷۹۱
هریرود - مرغاب سین	مرغاب سین	۱.۳۵	٪۱,٥٦٦
	کاشان، کوشک سین	۰.۱۱	٪۰,۱۲۸
	هریرود سین	۱.۶	٪۱,۸٥۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۰ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د هريرود ـ مرغاب سين تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۵٪ ده.	۳.۰۶	٪۳,۵۵۱
سويې خړوب ځمکه	فراه		-
	نيمرو		-
	کندهار		-
	بلخ		-
د سويې خړوب ځمکې تولټال کچه	اوره يې له سلو ۱۳٪ ده.		
تولټال د ځمکې د سر اوبو کچه		۸۶.۱۸	٪۱۰۰,۰۰
تولټال د ځمکې د لاندې اوبو کچه (چې د اوبو د سر کچې له سلو ۲۰ ٪ په کچه دي)		۱۷.۲۳۶	٪۱۰۰,۰۰
تولټال د ټاټوبي د اوبو کچه (د ځمکې د سر او لاندې)		۱۰۳.۴۱۶	٪۱۰۰,۰۰

لښتيليک ۵. ۱ د ۲۰۲۳ زيږدي د ټاټوبي کلنۍ د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر خڼکړنو ته د فردوس خڼکړنې.

٦. د کوش تپې لويه وياله

د کوش تپې لويه وياله د ټاټوبي په شمال کې شتون لري، چې د پينې په اواره (سطحه) يوه له سترو ويالو څخه ګڼل کېږي چې د اسيا په زړه کې د افغانو اينجينرانو په لاس په شلخي (ديسي، سويي پنځي، مصنوعي يا عدمې طبيعي) بنه ودانيږي او د ټاټوبي سويې خړوب ځکمې خړوب وي.

نوموړې وياله درې پله (پړاونه، فازونه يا کدمونه) لري چې د لويې ويالي پيلنی پل (لومړی کدم يا ۱ فاز) ۱۰۷،۷۲۹ يوه سلو اووه زره او اووه سوه او نهه ويشت مېتره اوږد والی لري. په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی او خړ رنګه کروندې لري چې لومړي پل کروندې ګڼل کېږي. امو سين لورې ته يې د لومړي پل پورې کروندې وايو او خلم لورې ته يې د لومړي پل را اورې کروندې وايو، د لومړي پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالي څخه په ځوړ يا کوزې دي. په خپل ميل سره خړوبېږي او رااورې کروندې له لويې ويالي څخه پورته دې. په لوړ دي په لېفت خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالي څخه په لوړ يا پورته دي (د کرکيلې کروندې پيلنی پل تولې ۱۷ کروندې دي چې په کې ۴۸،۷۵۵.۲۱ ايکتاره يا ۲۴۳،۷۷۴.۰۵ جريبه د کرکيلې کروندې خړوب وي.)؛
د لويې ويالي منځنی پل (دوېيم کدم يا ۲ فاز) ۵۹،۶۳۶ نهه پينځوس زره او شپږ سوه او شپږ دېرش مېتره اوږد والی لري او په لاندې نخښه (مپ يا نقشه) کې په نيلي رنګ سره روښانه شوی دی. اسماني رنګه کروندې لري چې دوېيم پل کروندې ګڼل کېږي، امو سين لورې ته يا دولت اباد لورې ته يې د دوېيم پل پورې کروندې وايو، بلخ او چاربولک لورې ته يې د دوېيم پل را اورې کروندې وايو، د دوېيم پل پورې کروندې په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لويې ويالي څخه په ځوړ يا کوزې دي، په خپل ميل سره (په خپل ځاني غځولو د اوبو يا خپل سلوپ خړوبولو له لارې) خړوبېږي او رااورې کروندې له لويې ويالي څخه پورته دې، په لوړ دي په کينې (لېفت ايريګشن خړوبولو له لارې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

خړوبېږي ځکه چې له لویې ویالې څخه په لوړ یا پورته دي (د کرکیلي کروندې دوېیم پل تولې ۲۰ کروندې دي چې په کې ۱۳۰،۵۹۷.۶۶ اېکتاره یا ۶۵۲،۹۸۸.۳ جریبه د کرکیلي کروندې خړوب وي.)؛

د لویې ویالي پاینی پل (درېیم کدم یا ۳ فاز) ۴۵،۰۰۰ پېنځه څلوېښت زره مېتره (۴۵ کیلو مېتره) اوږد والي په کچه د لویې ویالې دغه او ۲۴،۰۰۰ څلورويشت زره مېتره (۲۴ کیلو مېتره) په اوږدوالي غځېدلي ویاله لري، په لاندې نخښه (مپ یا نقشه) کې په تت شپټلي رنګ سره روښانه شوی دی او ژېړ رنګه کروندې لري چې درېیم پل کروندې ګڼل کیږي.

امو سین لورې ته یا منډین، منجیک، خواجه دوکو، خانه چهارباغ اندخوی، لورې ته یې د درېیم پل پورې کروندې وایو، شبرغان او لیلي دښتې لورې ته یې د درېیم پل را اورې کروندې وایو، د درېیم پل پورې کروندي په خپل ځوړ خړوبېږي ځکه چې له لویې ویالي څخه په ځوړ یا کوزې دي او په خپل میل سره (په خپل ځاني غځولو د اوبو یا خپل سلوپ خړوبولو له لارې) خړوبېږي. رااورې کروندې له لویې ویالې څخه پورته دې په لوړ دي، په کېنې (لیفټ ایریګشن خړوبولو له لارې) خړوبېږي ځکه چې له لویې ویالې څخه په لوړ یا پورته دي (د کرکیلي کروندې درېیم پل تولې ۱۳ کروندې دي چې په کې ۹۷،۱۴۵.۴۳ اېکتاره یا ۴۸۵،۷۲۷.۱۵ جریبه د کرکیلي کروندې خړوب وي.)

د کوش تېپې لویې ویالې درې واړه پله چې په بلخ ولایت، شبرغان او فاریاب ولایتونو کې شتون لري ټول تال ۲۳۶،۳۶۵.۵ دوې سوه او شپږ دېرش زره او درې سوه پېنځه شپېته عشاریه پېنځه مېتره (۲۳۶.۳۶۵۵ کیلو مېتره) اوږدوالی لري.

او نومړې درې واړه پله ټول تال ۲۷۶،۴۹۸.۳ اېکتاره یا ۱،۳۸۲،۴۹۱.۵ جریبه د کرکیلي کروندې خړوب وي.

د کوش تېپې لویې ویالې کوش تېپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پیداوار پروژې غوښتل شوې سیمه، د لویې ویالې درې پلونو (فازونو، پړاونو)، کروندو ګڼې نومونه، کچو څرګندولو نخښې، انځورونه په لاندې انځورو نو کې یوه په بل په سې په لیکه شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۳ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

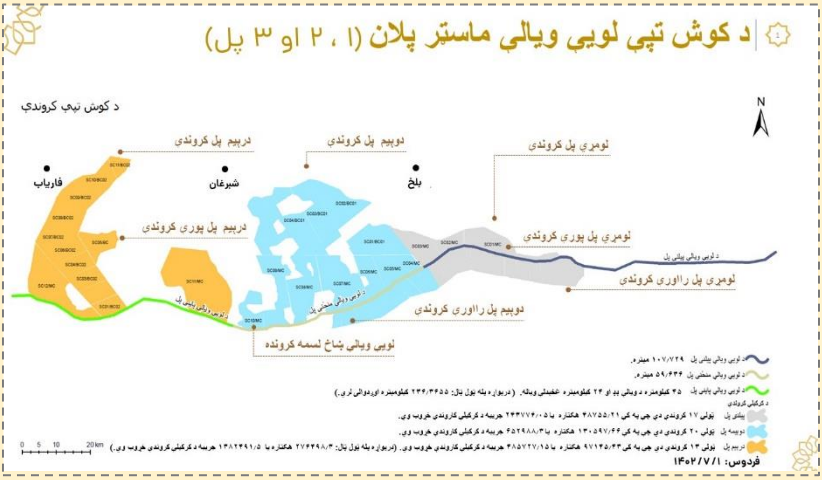

انځور ۶. ۱۰۰ د کوش تپې لویې ویالې ماستر پلان (۱، ۲، ۳ پل) د کوش تپې لویې ویالې کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پیداوار پروژې غوښتل شوې سیمه، د لویې ویالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګڼې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور.

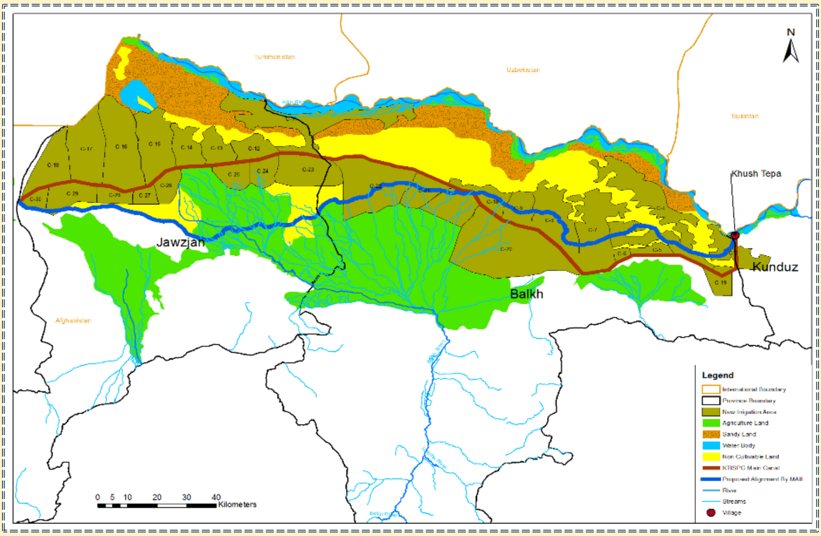

انځور ۶. ۱۰۱ د سویې خړوب شوې سیمې د خړوبولو پیلنې پلان یوې برخې بشپړ انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

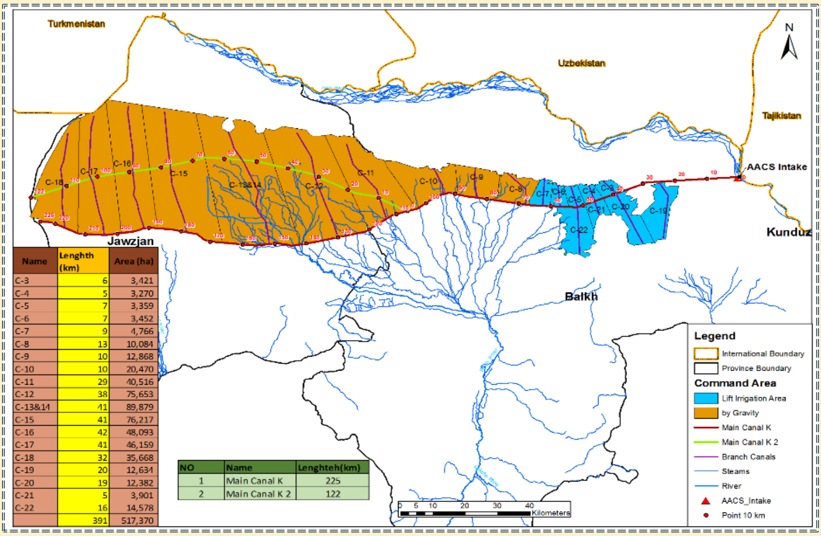

Name	Lenghth (km)	Area (ha)
C-3	6	3,421
C-4	5	3,270
C-5	7	3,359
C-6	7	3,452
C-7	9	4,766
C-8	13	10,084
C-9	10	12,868
C-10	10	20,470
C-11	29	40,516
C-12	38	75,653
C-13&14	41	89,879
C-15	41	76,217
C-16	42	48,093
C-17	41	46,159
C-18	32	35,668
C-19	20	12,634
C-20	19	12,382
C-21	5	3,901
C-22	16	14,578
	391	517,370

NO	Name	Lenghteh(km)
1	Main Canal K	225
2	Main Canal K 2	122

انځور ٦. ۱۰۲ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی.) بشپړه انځور.

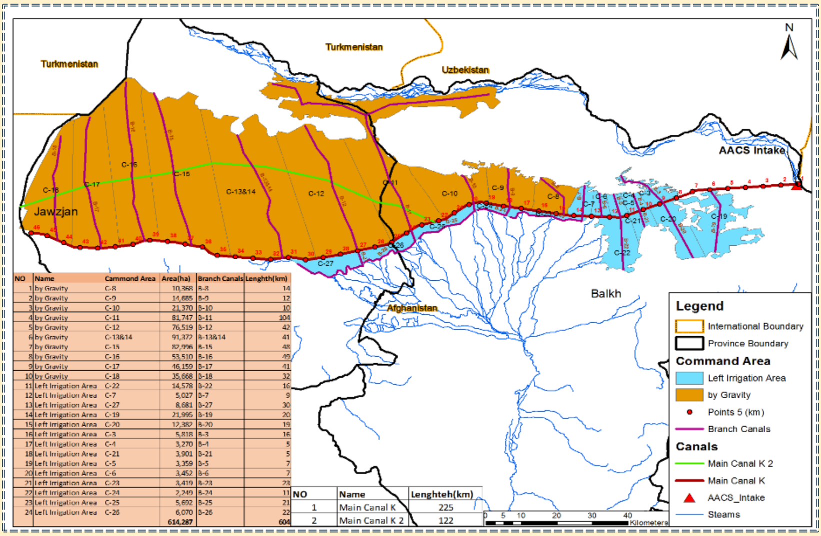

NO	Name	Cammond Area	Area(ha)	Branch Canals	Lenghth(km)
1	by Gravity	C-8	10,368	B-8	14
2	by Gravity	C-9	14,685	B-9	12
3	by Gravity	C-10	21,370	B-10	10
4	by Gravity	C-11	81,747	B-11	104
5	by Gravity	C-12	76,519	B-12	42
6	by Gravity	C-13&14	91,372	B-13&14	41
7	by Gravity	C-15	82,996	B-15	48
8	by Gravity	C-16	53,510	B-16	49
9	by Gravity	C-17	46,159	B-17	41
10	by Gravity	C-18	35,668	B-18	32
11	Left Irrigation Area	C-22	14,578	B-22	16
12	Left Irrigation Area	C-7	5,027	B-7	9
13	Left Irrigation Area	C-27	8,681	B-27	30
14	Left Irrigation Area	C-19	21,995	B-19	20
15	Left Irrigation Area	C-20	12,382	B-20	19
16	Left Irrigation Area	C-3	5,818	B-3	16
17	Left Irrigation Area	C-4	3,270	B-4	5
18	Left Irrigation Area	C-21	3,901	B-21	5
19	Left Irrigation Area	C-5	3,359	B-5	7
20	Left Irrigation Area	C-6	3,452	B-6	7
21	Left Irrigation Area	C-23	3,419	B-23	23
22	Left Irrigation Area	C-24	2,249	B-24	11
23	Left Irrigation Area	C-25	5,692	B-25	21
24	Left Irrigation Area	C-26	6,070	B-26	22
			614,287		604

NO	Name	Lengheteh(km)
1	Main Canal K	225
2	Main Canal K 2	122

انځور ٦. ۱۰۳ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی. د کروندو ګنې؛ په خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کين (ليفت ايريګشن) خړوبولو له لارې) بشپړه انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

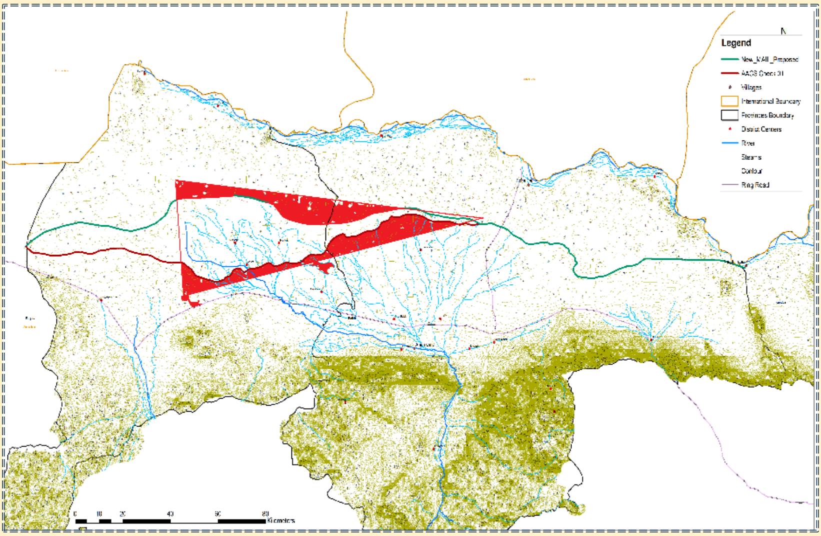

انځور ٦. ۱۰٤ د نوې سيمې مورګه (خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنده، غاړه (لکه د سيند)، کانتور) نخښه.

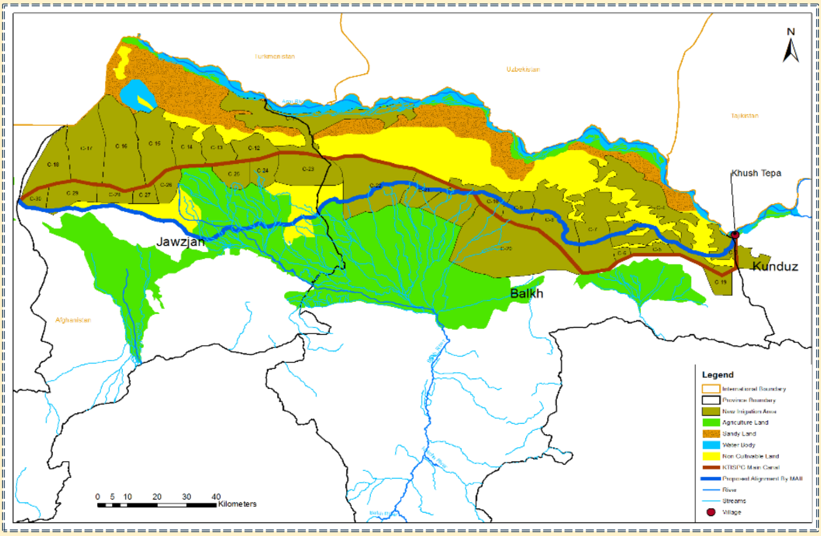

انځور ٦. ۱۰۵ کوش تپې لويې ويالې نوې پر ليکه نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تیپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

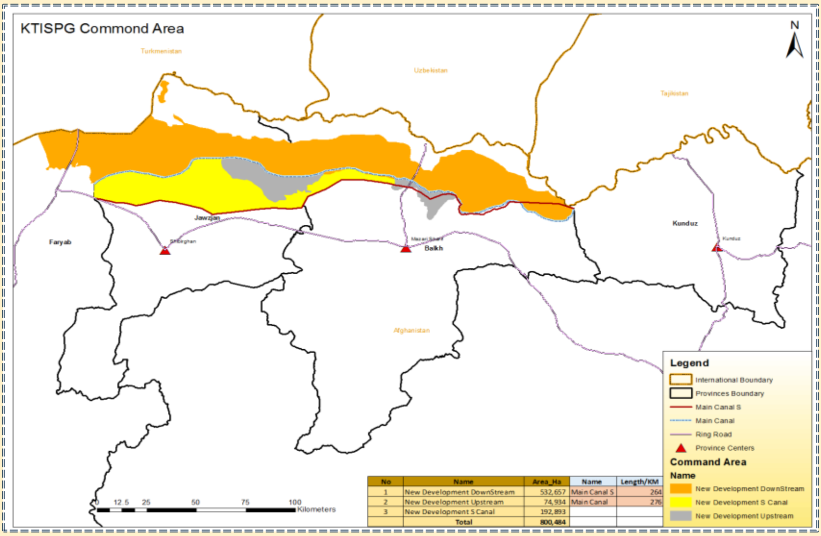

No	Name	Area_Ha	Name	Length/KM
1	New Development DownStream	532,657	Main Canal S	264
2	New Development Upstream	74,934	Main Canal	276
3	New Development S Canal	192,893		
	Total	800,484		

انځور ٦. ١٠٦ تاتوبي د سویې خړوب شوې سیمې د خړوبولو پیلني پلان اندخوی برخې انځور (کوش تیپې خړوبولو تولوالي او برېښنا پیداوار غوښتل شوې سیمه).

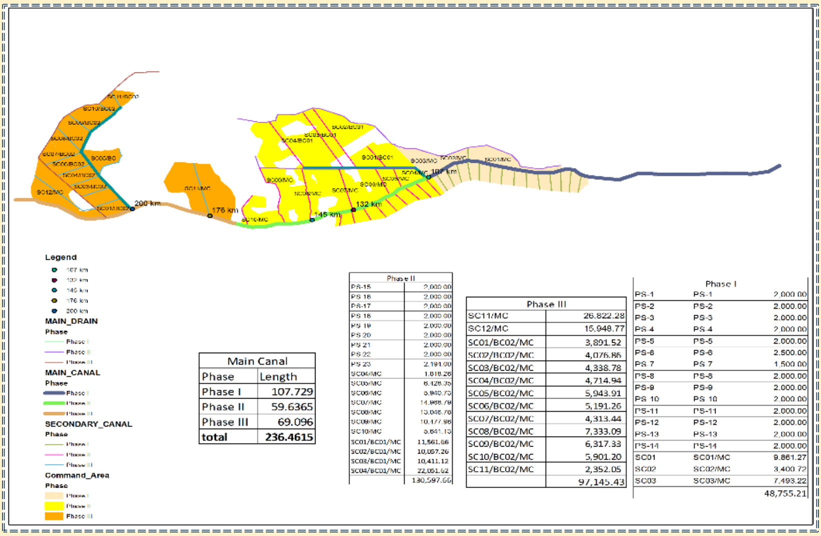

Main Canal	
Phase	Length
Phase I	107.729
Phase II	59.6365
Phase III	69.096
total	236.4615

Phase II	
PS-15	2,000.00
PS 16	2,000.00
PS-17	2,000.00
PS 18	2,000.00
PS 19	2,000.00
PS 20	2,000.00
PS 21	2,000.00
PS 22	2,000.00
PS 23	2,191.00
SC04/MC	1,818.26
SC05/MC	6,428.35
SC06/MC	5,940.73
SC07/MC	14,988.79
SC08/MC	15,048.78
SC09/MC	10,477.96
SC10/MC	5,841.13
SC01/BCD1/MC	11,561.66
SC02/BCD1/MC	10,057.26
SC03/BCD1/MC	10,411.12
SC04/BCD1/MC	22,051.62
	130,597.66

Phase III	
SC11/MC	26,822.28
SC12/MC	15,948.77
SC01/BC02/MC	3,891.52
SC02/BC02/MC	4,076.86
SC03/BC02/MC	4,338.78
SC04/BC02/MC	4,714.94
SC05/BC02/MC	5,943.91
SC06/BC02/MC	5,191.26
SC07/BC02/MC	4,313.44
SC08/BC02/MC	7,333.09
SC09/BC02/MC	6,317.33
SC10/BC02/MC	5,901.20
SC11/BC02/MC	2,352.05
	97,145.43

Phase I		
PS-1	PS-1	2,000.00
PS-2	PS-2	2,000.00
PS-3	PS-3	2,000.00
PS-4	PS-4	2,000.00
PS-5	PS-5	2,000.00
PS-6	PS-6	2,500.00
PS 7	PS 7	1,500.00
PS-8	PS-8	2,000.00
PS-9	PS-9	2,000.00
PS 10	PS 10	2,000.00
PS-11	PS-11	2,000.00
PS-12	PS-12	2,000.00
PS-13	PS-13	2,000.00
PS-14	PS-14	2,000.00
SC01	SC01/MC	9,861.27
SC02	SC02/MC	3,400.72
SC03	SC03/MC	7,493.22
		48,755.21

انځور ٦. ١٠٧ کوش تیپې خړوبولو تولوالي او برېښنا پیداوار پروژې غوښتل شوې سیمه، د لویې ویالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګنې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

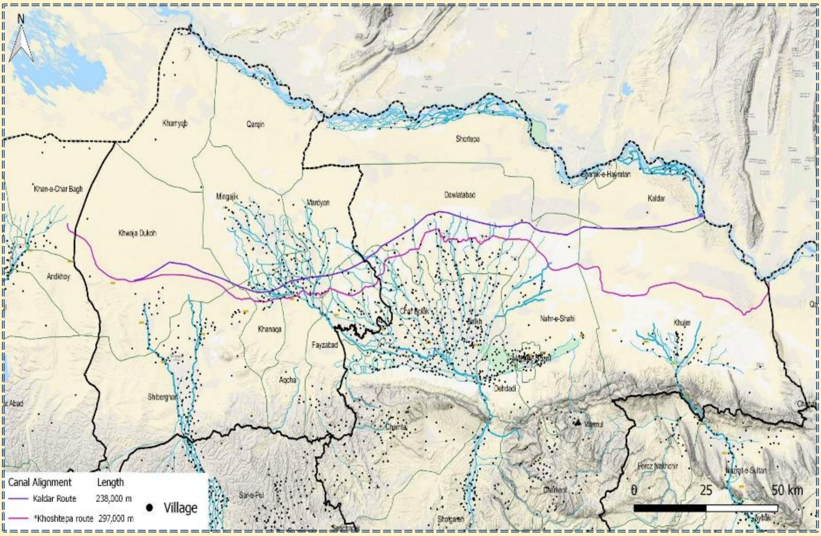

انځور ٦. ١٠٨ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو کلي او د ويالې پر ليکه کول او اوږدوالی. ٢٣٨ کېلو مېټره بانجاني رنګه د کلدارې او ٢٩٧ کيلو مېټره ګلابرنګه د کوش تپې (خواره واره کول، تيتول، تس نس کول، بشپړه ماتې ورکول، وياله په لاره برابرول، په لار روانول، لارتاك) نخښې انځور.

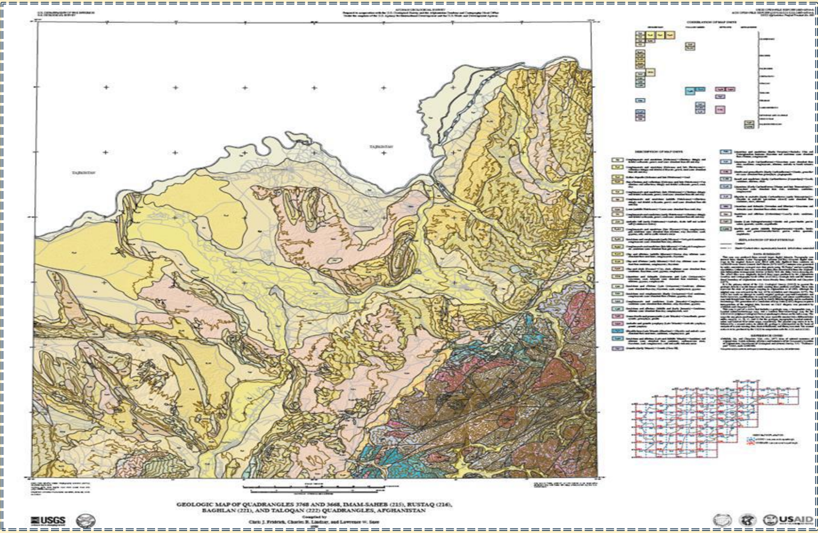

انځور ٦. ١٠٩ د پروژې جيلوژي برخه، د ټاټوبي جيولوژي سيمه ييزې برخې اړوند نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

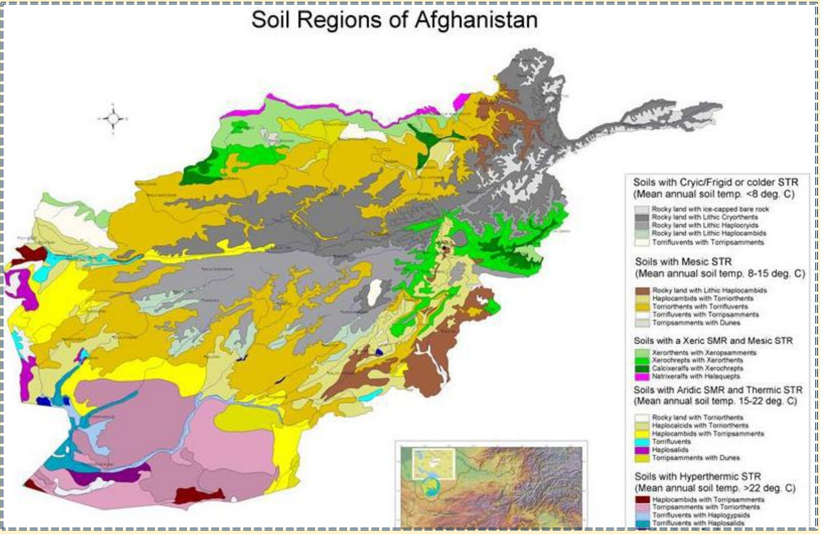

انځور ٦. ١١٠ تاتوبي د خاورې سيمه ييزه نخښه.

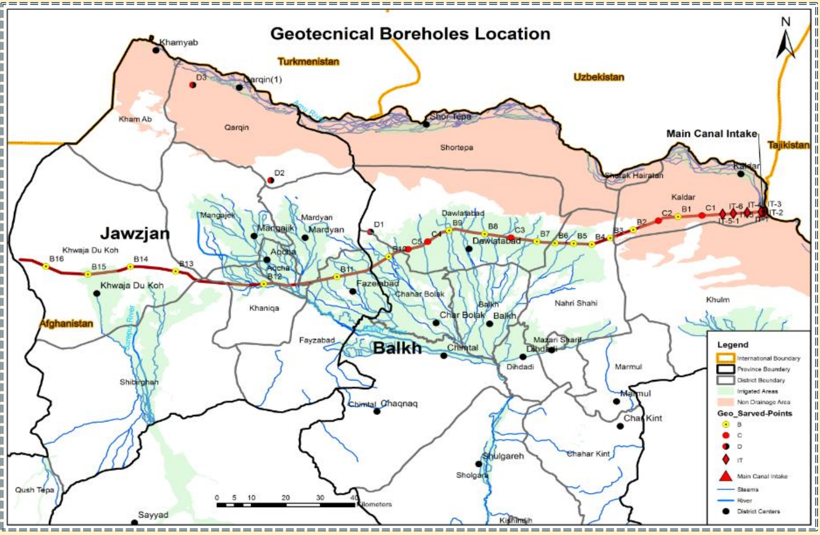

انځور ٦. ١١١ د کلدارې ويلې په غځيدلې لورې د جيلوژيکي ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې ويالې د ځمکې خاورو ازموينو څېړلو له پاره ترې ګټنه اخستې او داسې سپينې ته را اوباسي چې ټوله غوښتل شوې سيمې کرونډې د کرکيلې او خړوبولو وړ دي او وياله د اوبو لېږدولو وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۹ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

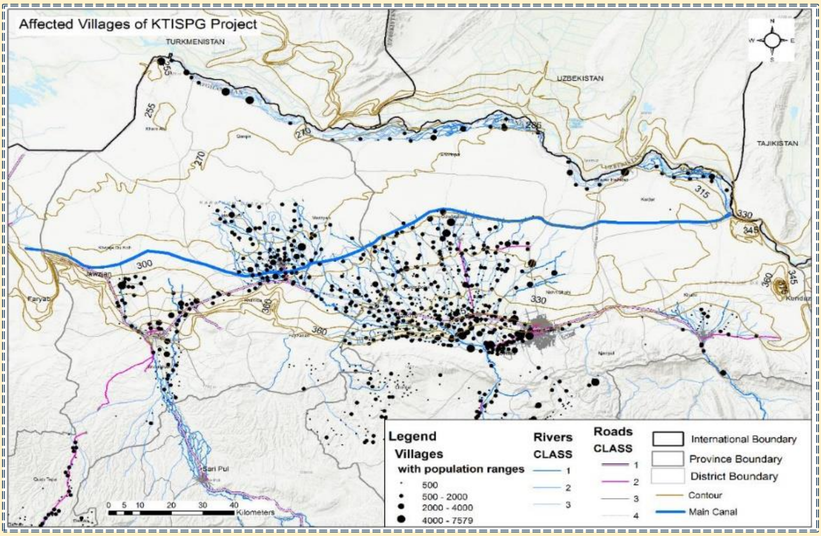

انځور ٦. ١١٢ کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پیداوار پروژې د لوستي سیمې دیموګرافیک نخښه. (چې د چارپېریال ساتنې تولوالې له پامه د څېړنو په پایله کې لاسته راغلې، پر سیمه، باندو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوي.)

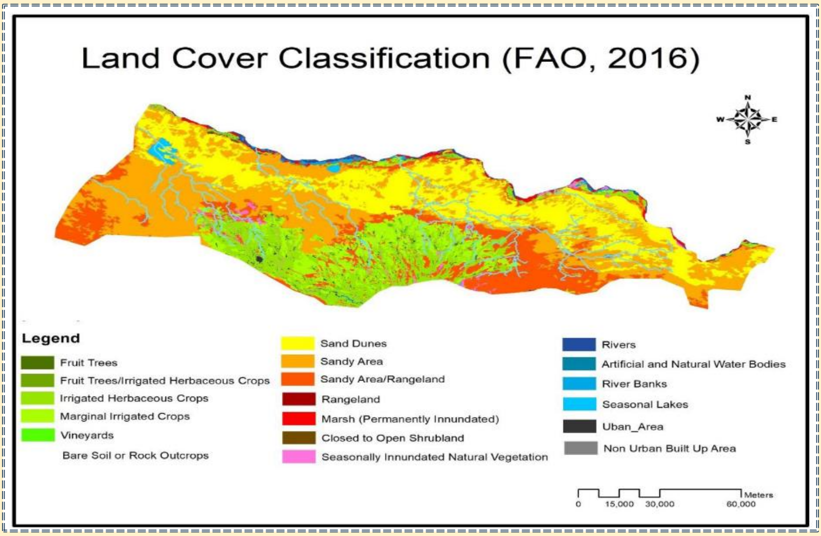

انځور ٦. ١١٣ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ایف اې او) په ٢٠١٦ زیږدي کې ویل په همدې بنه زموږ له پامه د نومړې سیمې د پوښلو تولګې هم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

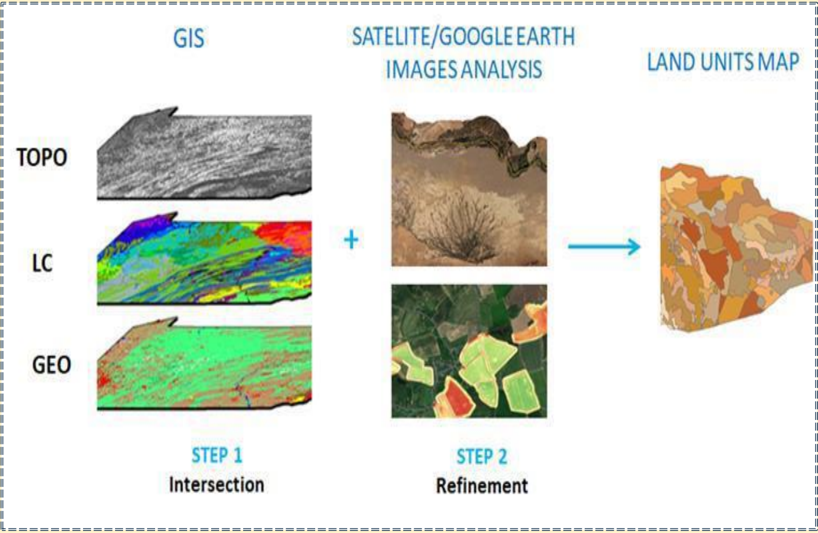

انځور ٦. ۱۱٤ ځمکې د يکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښه.

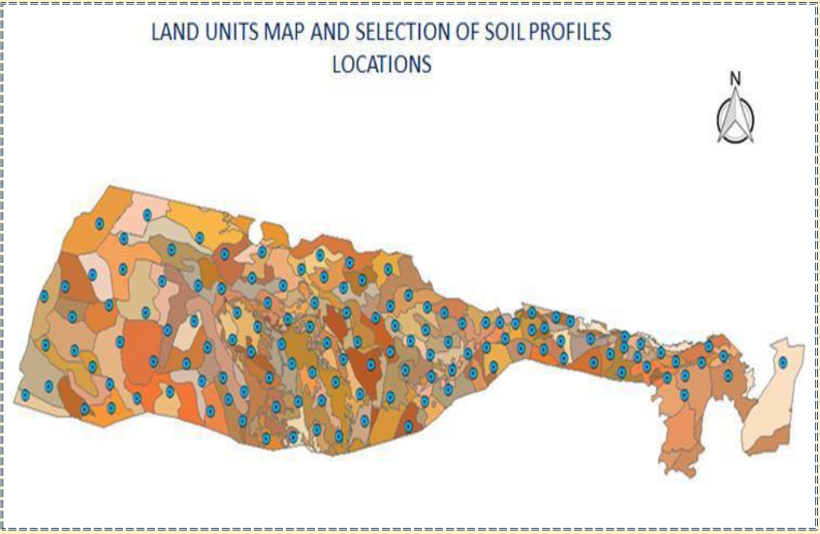

انځور ٦. ۱۱٥ ځمکې د يکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځايونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګاني کېندل شوي دي چې هره يوه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲٥ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ٥۰٪ يې تر ٥ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي او پيله يې د ګټنې او + ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

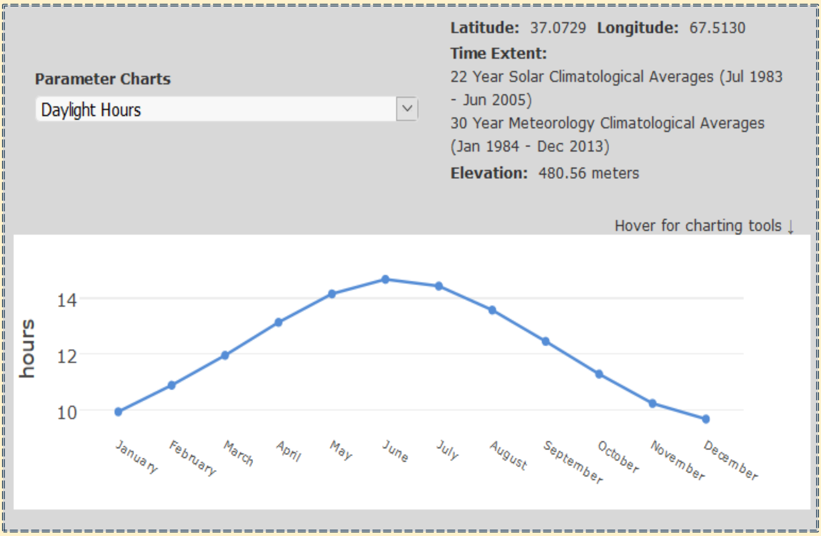

څېره ٦. ۹ د کلدارې اوبو ګوتکولو سرغندوي سينو د اوبو مېچې تولوالې کوز سيمې کې بيلون کچې د اوبو تمځايونو (اډې) نخښه.

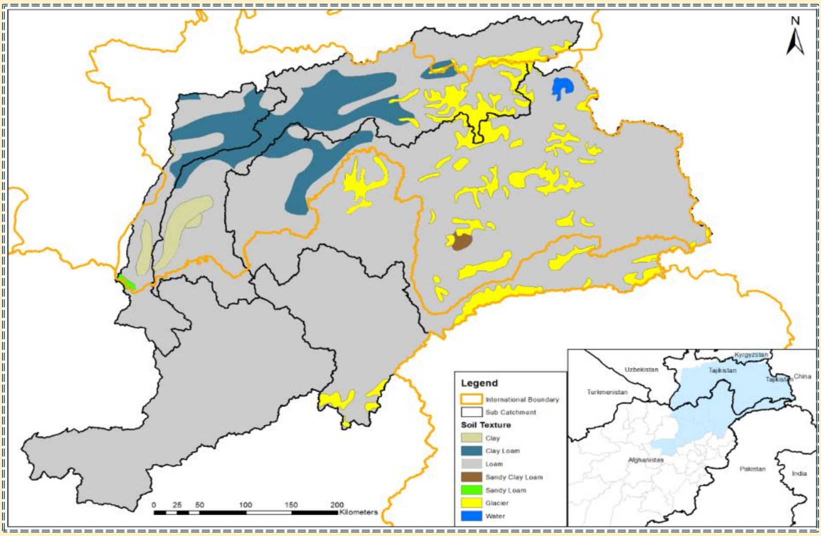

انځور ٦. ١١٦ کلدارې اوبو څښلو (ګوتکولو) د خاورې سرچينې نخښه. چې د خاورې؛ ختينه خاورې؛ نرمه خاورې يا د کرنې ښې خاورې چې ورستې پاڼې ورسره ګډې وي؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سړوبې (يخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښو ځايونه په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

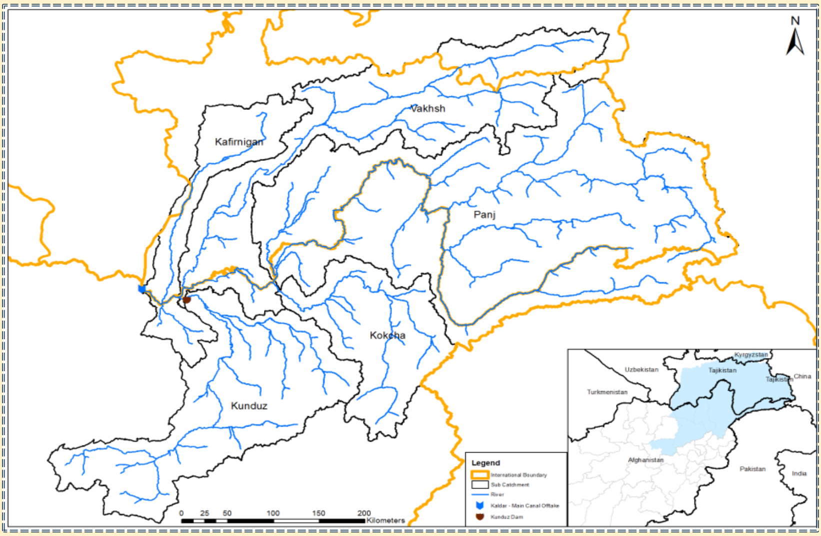

انځور ٦. ١١٧ کلدارې اوبو ښنلو (ګوتکولو) سروندی (اوفتیک، اینتیک یا بند) چې د کوشنۍ یو او لویو سینو (سیندونو) څېره څرګندوي، د تولو اوبه په همدې ځای کې سره یوه ځای کېږي.

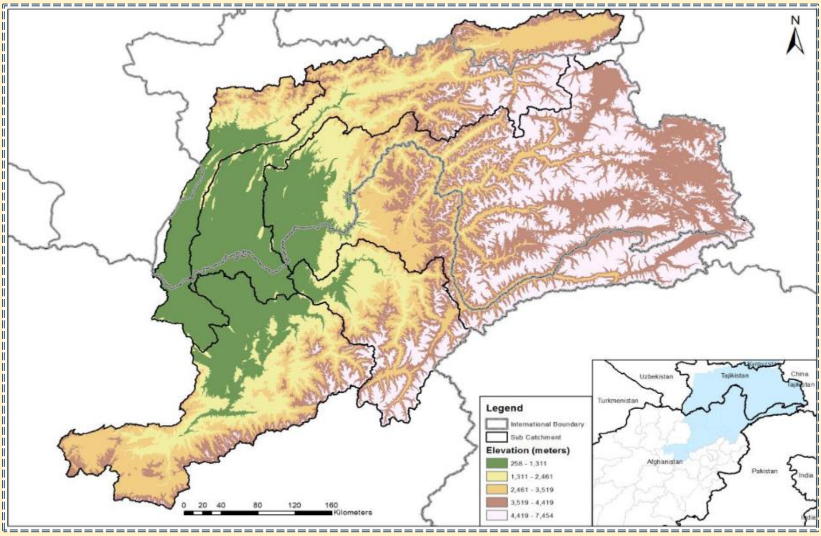

انځور ٦. ١١٨ کلدارې لويې ويالې اوبو ښنلو (ګوتکولو يا نيولو) خاورې له سمندر څخه د لوړوالي پېژندنې څېرې نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

کوش تپې لويې ويالې د ځای مېچه په نړۍ واله نخښه کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر پر سته داسې کښم.

۱. د لويې ويالې په سروندي کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر Universal Transverse or coordinate system) Mercator (UTM: ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۵.۶، پېړوالی: ۸۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي ټکي (سروندي) کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۳۹۰۱۱.۴۴، شمال: ۴۱۰۴۵۷۹.۲۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۷.۵۷، پېړوالی: ۱۷۵۹ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۱۰.۳۷ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر څخه د امو سين ۲.۳۷ مېتره ټيټ دی).

۲. د لويې ويالې په منځ ملا کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر؛ ختيځ: ۲۸۷۲۷۵.۴۱۴، شمال: ۴۱۰۴۴۷۳.۷۹۸، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۹۳.۹۹، پېړوالی: ۶۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۸ مېتره دی؛ د امو سين نخښلېدونکي ټکي کې د يو تي ايم يا برابروني تولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۲۸۶۳۲۸، شمال: ۴۱۳۸۶۶۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۶۸.۵۷، پېړوالی: ۵۵۸۰ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۶ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې سر څخه د امو سين ۲۵.۴۲ مېتره ټيټ دی او يوه له بل څخه په ۳۴،۲۲۵.۳۱۹ مېتره يا ۳۴.۲۲۵ کيلو مېتره واټن لري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۳. د لويې ويالې په پای (پای سر، اخيري سر) کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر ختيځ: ۷۰۲۷۱۳، شمال: ۴۰۸۸۸۴۶، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۸۶.۷، پيړوالی: ۲ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه ۱ مېتره دی؛ د اکېنې د پولې نخښلېدونکي ټکي کې د يو تي ايم يا برابروني ټولواله يا پينۍوال پرېکوونکی مرکيټر): ختيځ: ۷۰۰۲۴۸، شمال: ۴۱۲۳۶۳۷، د سمندر (بحر) څخه لوړولي کچه:۲۵۹، پيړوالی: ۱ مېتره، د پولې ديوال لوړوالي کچه ۵ مېتره دی (په بله وينا د لويې ويالې له پای څخه د تورکمنېستان پوله ۲۷.۷ مېتره ټېټه ده او يوه له بل څخه په ۳۴،۸۲۴.۱۹۲ مېتره يا ۳۴.۸۲۴ کيلو مېتره واټن لري).

په ټوله کې ۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره لويه وياله د پيل ټکي، يا سروندي څخه د پای ټکي يا د لويې ويالې پای ۱۱.۵۷ مېتره ټېټ دی.

,, د کوش تپې د خړوبولو د ځمکو د پراختيا پلان؛ نومړې لويه وياله د کوندوز او فارياب ولايتونو ترمنځ د امو سين په غاړه پرته ده، چې شا او خوا يوه مېليون اېکتاره ځمکه د کرنې له پاره چمتو کوي.
يوه سروې چې په ۱۹۵۰ زېږدي کلونو کې د افغانستان دولت له خوا ترسره شوې، د کېن (ليفټ) خړوبولو له لارې د دې ځمکو د پراختيا وړاندوينه کړې وه، خو د پراختيا له پاره د بوديجې نه شتوالی دومره لوی پلان نه دی موندل شوی. په شمالي افغانستان کې د کوش تپې لويه وياله په هېواد کې د ځمکې ترټولو لوی پراختيا استازيتوب کوي. ،،
ژباړه (مسعود او مهوش، ۲۰۰۴ زېږدی، ۴۹ چوپړی)

,, د امو سين د پولې ترپريدونکې اوبو د منځنۍ اسيا د هېوادونو کلنۍ ونډه د اورال سمندر د حوزې د مرستې له پاره کلنۍ جريان دی: تاجيکېستان: ۴۹.۶ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ۶۶ کېږي؛ افغانستان: ۱۷ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ۲۳ کېږي؛ اوزبېکېستان: ۵.۱ بېليونه درېنګلې مېتر اوبه په منځنۍ کچه پيداوار دی، چې له سلو ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

کېږي؛ کېرګېزېستان: ۱.۶ بېلیونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي؛ تورکمېنېستان: ۱.۵ بېلیونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی، چې له سلو ۲ کېږي.
ټول ټال د امو سین د اوبو پیداوار د USAID پورتنۍ سرچینې په سټه ۷۴.۸ بېلیونه درېنګلي مېتر اوبه په منځنۍ کچه پیداوار دی چې د ټولو هېوادونو له سلو سل ۱۰۰ کېږي.،، (مسعود او مهوش، ۲۰۰۴ زیږدی، ۲۸ چوپړی)

,, طالبان د کوش تپې لوی ویالې (کانال) له لارې د افغانستان وچو سیمو ته اوبه رسوي، کله چې لویه ویاله بشپړه شي، په لنډپېره توګه له نن ښخه دوې کاله ورسته دا کولی شي ۵۵۰,۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره (له ۲,۱۰۰ مربع میل ښخه ډېرې) دښتې خړوب کړي، په اغیزمنه توګه افغانستان د کرنې وړ ځمکې یوه پر درېیمه برخه ډېروي او حتا (حتی) افغانستان د لوموړي ځل له پاره د خوراکي توکو په تولید کې پرې ځان بسیا کوي. د افغان چارواکو او ښېړونکو په وینا د ۱۹۸۰ لسیزې راهیسې.
د ملي پرمختیا شرکت (NDC) د پروژې مشر انجنیر ذبیح الله میري وایې، ,, دا کولی شي د هېواد په هره کورنۍ اغېزه و کړي.،، خو په نړۍ واله کچه په رسمیت نه پېژندل شویو (منزوي) طالبانو له پاره، لویه ویاله د حکومت کولو له پاره د دوی د وړتیا یوې مهمې ازموینې استازیتوب کوي.
د کوش تپې لویې ویالې پروژه په لوموړي سر کې د افغانستان لوموړي ولسمشر سردار محمد داوود خان په پېر کې په ۱۹۷۰ لسیزه کې طرحه شوې وه او په ۲۰۲۱ کال کې یې د وروستي ولسمشر اشرف غني په مشرۍ کار پیل شو. کله چې د ۲۰۲۱ په اګست کې طالبانو واک ترلاسه کړ، دوی دا پروژه په میراث کې ترلاسه کړه او په چټکۍ سره یې د جوړولو له پاره شا او خوا ۱۰۰ مېلیون ډالر و منل (تصویب کړل) چې د افغانستان د کلني مالیې عاید شا او خوا ښلورمه برخه جوړوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

شا او خوا ۶,۰۰۰ کارګران اوس د ساعت په شا او خوا کې د کېندلو او د درنو بار وړونکو لارۍ يو کار کوي، د ۱۰۰ مېټرو (۳۲۸ فوټ په اوږدو کې د کېندې د جوړولو له پاره کار کوي، د کاليفورنيا د اوبو له ويالې څخه پراخه دی.

طالب مشرانو د خپل انځور د زرغونولو له پاره د يوې وسيلې په توګه کانال نيولی دی.،، له واشينټن پوسټ څخه د ليکوال ژباړه (جيري شيه، ۲۰۲۳زيږی، ۲ چوپيری)

کوش تپې لويې ويالې پروژه د افغانستان اسلامي امارت يوه ارزښناکه پروژه ده چې وتېزه (اقتصـــادي)، ټولنيز، چاپېريالي، ســياســي، ملي او نړۍوال ارزښــت لري. د دې پروژې د ســتر ارزښــت په پام کې نيولو ســــره، اړينه ده چې د پيل څخـه تر پـايـه پورې د هغې ټول بنســــتيز پړاوونه، چې د شـــونتيا لوســـتي، بشـــپړ خور ډيزاين، برابول (تدارک) پړاوونه، ترون، ودانيز، د پروژې مديريت او د پلي کولو څارنه په کې شامل دي. د واکي او رښت سره سم، سرغندو ښکاروندو او منل شوي اينجينيري پر بنسټ اړينه ده ترسره شي.

د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د امريکا د متحده ايالاتو نړۍ والې پراختيايي ادارې (USAID) په مرسته د کوش تپې ويالې پروژې د سويم پروګرام (SWIM) تر سپرې (چتر) لاندې د شونتيا لوستي ترسره کړي او د دغو لوستي وروستی راپور په ټوټو، ټوټو توګه وړاندې شوی دی او د ۲۰۱۹ زيږدي په پای کې بشپړ شوی دی.

د ځينو دلايلو له مخې د پروژې د عملي کړنه د پلي کولو پړاوونه د پروژې د تخنيکي لوستو او ډيزاين له پايني کېدو او بشپړېدو مخکې پيل شوي دي.

د ودانيزو چارو د طرحې او ډيزاين رياست چې د چارو ادارې لوی رياست تر سپرې (چتر) لاندې کړنې سرته رسوي، په دې پروژه کې د ترونکونکي (ملي پرمختيا کمپنۍ يا NDC) د ډيزين کتنې، د تخنيکي اندونو او يادونو د وړاندې کولو دنده په غاړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

کمپنۍ د پروژې په لومړي پړاو کې د لويې ويالې لومړي پل (فاز) کېندنه له ټکي څخه پيل او تر ۱۰۸ کيلومېترو پورې د لويې ويالې تړون له نومورې کمپنۍ سره ترل شوی دی. د (۲۹۴۹) نيټې د ۱۴۴۳/۱۲/۲۹ (۱۴۰۱/۵/۶) ګڼې فرمان له مخې د وزيرانو لوی رياست (رياست الوزرا) درانه مقام لويې ويالې د کېندلو او د طرحې د پلي کول و منل او د پروژې لومړي پل د ودانيزې برخې چارې يې ملي پر مختيا کمپنۍ ته و سپارلې. نومورې کمپنۍ پرې خپلې کړنې پيل کړې.

بنست

دندي دغه ربنت چې ګڼه يې (۲۹۴۹) ده او په دې ۱۴۴۳/۲۹/۱۲ نيټې فرمان د دوېيمې بند پر بنسټ د کوش تپې لويې ويالې پيلني پل ودانول او ډيزاين د تړون له لارې د پلي کولو په اړه جوړ شوی دی. د چارو اداري لوی رياست د مالي او اداري مرستيالي (۱۳) ګڼې ۱۴۴۵/۱/۸ نيټې غونډې د پرېکړې پر بنسټ او همداراز د پروژو د انسجام او څارنې رياست د (۶۹) شمېرې ليک چې په دې ۱۴۴۵/۱/۱ نيټه خپور شوی اوډون شوی دی.

يادونې وړ ده، چې د کوش تپې لويې ويالې پروژې د شونتيا لوستې د کرنې، اوبولګولو او مالداری وزارت د سويم پروګرام له خوا د امريکا د متحده ايالاتو د پرمختيايي اداري په مالي مرسته ترسره شوې ده بشپړ شوي دي. د نومورې وزارت د سويم پروګرام ياد شوو سندونو موندنې او سپارښتنې د پروژې پيلني پلانونه ګټل کيږي او د پروژې راتلونکي پړاوونه اړين د هغې پر بنسټ سر ته رسول کيږي. له همدې امله، ډېری توکي چې د دندو په ربنت کې شتون لري. د شونتيا لوستي (شونې کېدو څېړنې) دا سندونه او وړانديزونه د سويم پر بنسټ په پام کې نيول شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

۶. ۱ د کوش تېپې لويې ويالې پروژې په اړه

لکه څنګه چې پورته يادونه و شوه، د SWIM پروګرام د کوش تېپې ويالې (کلدارې لويې ويالې) پروژې له پاره د شونتيا لوستې ترسره کړې. که څه هم د دې پروژې وروستی شونتيا راپور چې په رسمي ډول د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت له خوا منل شوی وي، شتون نه لري، خو د راپور د هغو برخو پر بنسټ چې په غير رسمي او غير رسمي بڼه شتون لري، اړوند سرته رسونې ترسره شوې دي.
د شونې وړ لوستې (څېړنو) کې تخنيکي، وټيزې او مالي اړخونه، د اوبو لګولو، د برېښنا پيداور، د چاپېريال او سويېګټې (تاوان) منني ارزونه، پايښت پراختيا، نخښې، ځانګړې ځانګېرنې، بشپړ د بيې اټکلونه د نورو لارو ملي ملاتړ شنني ګډون لري.

د کوش تېپې لويې ويالې چې سروندی (اينټيک، بند، سر) يې د بلخ ولايت د خوم ولسوالۍ اموسين ژۍ سره د کلدارې ولسولۍ ختيځ لورې ته د کلدارې زړې ويالې سره ځای پر ځای شوی دی، د امو سين څخه اوبه څښې يا ترلاسه کوي. د کلدارې ولسوالۍ له ځمکو، د اورګاډي د پټلۍ، حيرتان کابل له لويې لارې، د دولت اباد، بلخ ولسوالۍ له دښتو او اکچې (آقچې) ولسوالۍ له پرتو اوارو سيمو څخه تېرېږي او د فارياب ولايت اندخوی ولسوالۍ ته رسېږي. د دغې ويالې ټول اوږدوالی د بلخ ولايت له کلدار ولسوالۍ څخه د فارياب ولايت اندخوی ولسوالۍ پورې شا او خوا ۲۳۸ کيلومېتره دی.

د کوش تېپې لويې ويالې څخه داسې فکر کېږي چې د بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو شمالي وچو او شاړو د اوبو اړمنو ځمکو ته چې د اوبو له نه شتون سره لاس او ګريوان دي، ورته به د کرنيزو ګټنې له پاره اوبه و رسوي.
په لومړي پل (فاز، پړاو) کې د لويې ويالې اوږدوالی د نيولو له ټکي يا سروندي (بند، اينټيک) څخه تر ۱۰۸ کيلومېترو پورې دی. له سروندي څخه تر ٤ کيلومېترۍ کې لويه وياله د شګو غونډيو په منځ کې ځای پر ځای ده چې لوړوالی يې د ويالې له غولي څخه ۵۰ مېترو ته رسيږي؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

له ۲ کيلومېترۍ څخه تر ۱۲ کيلومېترۍ پورې، د ويالې لاره ښه اسانه ده؛ له ۱۲ څخه تر ۲۰ کيلومېترۍ پورې د شګو غونډۍ يو څخه نږدې ٦ مېتره د ځمکې څخه پورته غځېدلی دی. له ۲۰ څخه تر ۳۲ کيلومترۍ پورې، د ځمکې چارپېريال (محيط) ښه اوار دی؛ سربېره پردې له ۳۲ څخه تر ۳۵ کيلومېترۍ پورې د شګو کوشنۍ غونډۍ شتون لري. په ټوله کې، د لويې ويالې په اوږدو کې شا او خوا ۱۲ څخه تر ۱۳ کيلومترو پورې د شګو غونډۍ شتون لري.

کوش تپې لويې ويالې د جوړولو بنسټيز پړاوونه د سويم SWIM (د اوبو لګولو او اوبو لګولو مديريت پياوړتيا يا Strengthening (Watershed and Irrigation Management د شونتيا لوستې د کوش تپې ويالې د چمتووالې پله (فازونه، پړاوونه) او پلې کول په څلورو پله يا (فازونه، پړاوونه) وېشلې دي چې په وينا يې هر پل (پړاو) به ۳ کاله پېر و نيسي او په ۱۲ کلونو کې به بشپړ شي.
د شونتيا لوستې (امکاناتو په مطالعاتو) کې د پروژې پله په داسې ډول اوډون او په پام کې نيول شوي چې دا د لويې ويالې له جوړولو وروسته تر وروستۍ کړنې پورې اړه لري؛ د لويې ويالې د جوړولو په پېر (وخت) کې په پام کې نيولو سره به د لويې ويالې جوړولو بريالۍ اصلي کړنې ترسره کېږي.

۶. ۲ د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو)

,, د بشپړ هر اړخيز ډيزاين ترسره کولو او بشپړولو له پاره د بنسټيزو کړنو د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پروژې د لويې ويالې غوره ښېرې له پاره د چمتو کولو (تدارکاتو) سندونه چمتوالی ټاکې، چې په کې د پروژې د ټولې سيمې هر اړخيز بشپړ توپوګرافيکې څېړنې، د امو سين د اوبو اندازه کول، د اوبو نمونې اخستل او پلټل شتون لري. نورې جيو تخنيکې څېړنې، د چاپېريال څېړنې، ټولنيز- وټيزې (اقتصادي) څېړنې، د چاپېريال برى ليک (جواز) ترلاسه کول، د اصلي ويلې سروندی او د سروندي (اېنټيک) د نيولو له پاره د هيدروليک ماډلونو بوږول (جوړول).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

نوموړې پل له پاره اړينه ده چې د پروژې د عملي کار پيل کولو څخه مخکې بشپړ شي. د دې پل له پاره د شونتيا وړ څېړنو درې کاله پېر اړتيا لري.

۶. ۳ د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانيزو کړنو پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې بوړول له پيل څخه تر ۱۰۸ کيلومېترۍ پورې؛ سروندی (د اوبو څښلو ځای، سر بند، اپنتيک يا ويير)؛ شاخونه (دوېيمه درجه لويې ويالې) چې تر ۲۰.۷۵ کيلومېتره اوږدوالی لري، څاروندي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۳ دانې؛ تېريدونې څاروندي (کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکي) ٤ دانې؛ پولونه ۹ دانې (د رېل ګاډي پول، لويې لارې پول، ولسواليو پولونه، د کليو پولونه)؛ د کروندو سروندي ۲۱٤۵ دانې، د پټۍ يو سروندي (۴ درجه ويالې سروندي) ۵۳۶ دانې؛ د کروندو سروندي له کوشنۍ يو پولونو او کلورتونه (۳ درجې ويالې سروندي له پولچکونو يا سورج او کلورټ ببخې کوشنې پولچکونه سره) ۲۹ دانې، لويې ويالې څښوبې (ډراپ يا لويه وايله له خپل سترې بنې څخه کوشنې کيدلې بنې ته غورځيدل) ۱ دانه او شاخونو کې څښوبې ۳ دانې؛ د پيلنې پل له پاره د ابو لګولو شبکې ودانول (له لويې ويالې څخه ۱۱ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، له شاخونه يا دوېيمه درجه لويې ويالې څخه ۲ د اوبو رسولو شاخونه اخستل، کروندو يا درېيمه درجه ويالې څخه ۱۵ د اوبو رسولو شاخونه اخستل)؛ پمپ ستيشنونه ۱٤ دانې او د لومړي پل (فاز، پړاو) د وېش شبکې.

په دې پل کې ټولټال ۲۷۷۷ بېلابېلې ودانۍ شتون لري. که چيرې په پيلنې پل د کوش تپې لويې ويالې له پاره ځينې بشپړې ودانۍ اړينې وګڼل شي، د ډيزاين په پړاوونو کې بايد په پام کې و نيول شي. ،، (سويم، ۲۰۱۹ زيږدی، ۱۳۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ٤ د جوړولو دوبیم پل (فاز، پړاو)

د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۰ کيلومېتره (له ۱۰۸ کيلومېترۍ ځخه تر ۱۶۸ کيلومېترۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۷ داني چې ۵۸ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (دربيمه درجه ويالې) ۴ داني چې ۷۶.۵ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ څارونډي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۱۲ دانې؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسواليېو پولونه، د کليو پولونه) ۲۵ دانې؛ پټیيو لښتي ۸،۱۰۴.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو ستېشنونه) ۹ دانې او دوبيم پل وېشنکې شبکې ۱۰۴ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوبيم پل کې ټولټال ۸،۳۳۱.۰۰ ودانۍ شاملې دي.

۶. ۵ د جوړولو دربیم پل (فاز، پړاو)

,, د دې پل ودانيزو کړنو د پلي کولو له پاره د شونتيا لوستې پر بنسټ درې کاله اټکل شوی دی. د لويې ويالې جوړول ۶۸ کيلومېتره (له ۱۶۸ کيلومترۍ ځخه تر ۲۳۶ کيلومېترۍ پورې (يا دوبيم پل ځخه تر پايني پل اندخوی ولسوالۍ پورې)؛ شاخونه (منځنۍ ويالې) ۲ داني دي چې ۴۲.۷ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ کروندو ويالې (دربيمه درجه ويالې) ۱۱ دانې چې ۸۴.۸۸ کيلومېتره اوږدوالی لري؛ څارونډي (ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي) ۱۴ دانې؛ تېريدوني څارونډي (کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکي) ۱۹ دانې چې (۱ يې پر لويې ويالې، ۱ يې پر ښاخ، ۱۷ يې په دوبيم درجه ويالې)؛ پولونه (لويې لارو پولو، ولسواليېو پولونه، د کليو پولونه) ۲۲ دانې؛ پټیيو لښتي ۶،۳۳۹.۰۰ دانې؛ د اوبو پورته کولو اډې (د اوبو پمپولو ستېشنونه) ۹ دانې او دوبيم پل وېشنکې شبکې ۹۲ دانې شتون لري. د لويې ويالې دوبيم پل کې ټولټال ۶،۵۳۷.۰۰ ودانۍ شاملې دي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زيږدی، ۱۳۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځښکړنو ته د فردوس ځښکړنې.

له نيکه مرغه کوش تپې لويې ويالې د پروژې عملي کړنه (کار) د ملي پرمختيايي کمپنۍ له خوا د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) پل ځخه مخکې پيل کړی دی. دده يې تر ډېره د سويوم په د جوړونې چمتوکولو پل (فاز، پړاو) اچولې او د جوړولو لومړی پل (فاز، پړاو) يې بېنا کړې (سترګې پرې اچولې يا پيل کړی دی)، تر ۱۰۸ کيلومېترۍ پورې د لويې ويالې کېندلو له بشپړيدو او د اوبو د سروندي د ودانۍ له پرمختګ وروسته، ټرونکونکي کمپنۍ ورو، ورو د پروژې د جوړونې چمتوکولو پل يادونې حس کړې او پريکړه يې کړه چې د بشپړې سروې، توپوګرافي په ګډون د جوړونې چمتوکولو پل يادونې ټولې په پام کې نيولې، خپلې سرې تودې (تجربې) نوې ساتې، د بشپړولو او لمن ټړلو له پاره يې کوټلې ګامونه پورته کړي دي.

۶. ٦ کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه

يادونه: د وسايلو او ماشينونو په برخه کې اړينه ده چې لړ تر لړه کچه په پام کې و نيول شي، خو د ټرونکونکي ټرون دا دی چې د ټاکلې ګڼې کچې له مخې د ماشينونو، نورمونو، پېژند او معلوماتو (ډيټا) ډول، ډول کچو ځخه کار واخلې.

ټرون کونکی کولی شي په خپلو کړنو کې له هر ډول وسايلو، ماشينونو، توکو ځخه ډېر يا لړ کار واخلي چې پرې خپل ټاکل شوی کار له ټاکلي پېر مخکې سر ته رسوي او کنه.

د ټرون لګښت يوازې هغه ټرون کونکی اخلې هغه چې ورته په ټرون کې ټاکل شوی وي او په لاندې لښتيليک کې ښودل شوي دي.

کچه	ماډل	د وسايلو او توکو سپړنه	ګڼه
		د توپوګرافي او سروې لوستې وسايل	۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ .۱	د نړۍ پرمختللی ځای موندني اډه یا ډي جي ایس ستیشن (Station DGP) چې لږ تر لږه تر ۱۰ کیلو مېټرو پورې سیمه تر پوښ لاندې نیسي.	Topcon (۱۰ km range)	٥
۲ .۱	د ټوټل ستیشن اله (total station) له ازمویل شوې ستاینلیک سره (calibration)	Sokkia im ٥٠ series I Z٠٠ ٨٧٥٦	۲٠
۳ .۱	د ثیوډولیټ اډه یا ستیشن (theodolite station) له ازمویل شوې ستاینلیک سره (calibration)	Tremble: Digital Theodolite: ٣D Model	۱
۴ .۱	د لیزري لیول الې یا لیزري ترازو (level) له ازمویل شوې ستاینلیک سره (calibration)	GEO MAX Gramin ٦٤s	۲
۵ .۱	لاسي نړۍ پرمختللی ځای موندني ټولواله یا لاسي جي پي ایس (GPS hand) له ازمویل شوې ستاینلیک سره	Garmin GPSMAP ٦٧i	۱٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. ۶	د کچې مېچې توکي (لېزري مېترونه، اوسپنيز او توتنې مېترونه ... .)	Bosch GLM – ۱٥۰, ۱۰۰, ٥۰ C	٤۰
۱. ۷	د سمې نخښې يا بېنچ مارک بنسټيز توکي (اوسپنيز سيخ، د پولادو مېخونه، سپري يا بوتل کې سپرې رنګونې)	Local	٥۰
۱. ۸	مېټرولا Motorola غږلېږې يا مخابرې	DP۱٤۰۰	٦۰
۱. ۹	د سروې بې پيلوټه الوتکې (د سروې سيوسيوی)	Matrice ۲۱۰ RTK V۲	۳
۲. د کېندنې ماشينونه			
۲. ۱	پرېکونکي خولې (Cutter Bucket) د بېلابېلو موخو کړنو ماشينونو له پاره چې د لږې کچې او ډېرې کچې بېلابېلو کچو د کېندنې کړنې سرته رسوي.	SCB-٦۰۰ Slot Cutter Bucket	٥۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ .۲	هایدرولیکي څیتکونه یا هایدرولیکي جاک هامر Hydrologic Jack) (Hammer	-ton ٤٠Komatsu Excavator Doosan	۱۲
۳ .۲	د کېندنې له پاره اوګر (Auger) له بېلابېلې کچې او ډولونه.	Borehole Hydraulic Drilling Rig Machine KR٥٠, KR٤٠-۱۲m٤٠kN.m	٤
۴ .۲	د کېندنې برمې (روټري) (Rotary)	High Efficient Muliti-Functional Construction Rotary Drilling Hydraulic Pile Drilling Rig With CAT Chassis KR۳٠٠C and DL ۳٦٠, Wheeled rotary drilling rig machine for bridge construction	۲
۵ .۲	کیبل لرونکي اېکسکواتور یا هایدرولیکي مزې لرونکي	ton ۲٠D, ۳۲٠	۱٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

	شاول (Shovel Hydraulic Machin)		
۲. ۶	پرېکاشن (Precaution)	NXY۲, Taber Type Abrasion Tester, ۳۰۰KN Tensile Breaking Strength And Elongation Testing Apparatus Universal Tensile Tester	٤
۲. ۷	د کمپرېسور ماشين (Compressor Machin)	SCR۲۰PM۲: ۱۰-۲۰ HP Rotary Screw Air Compressor with ۱۲۰L Tank, ۳۸۰V, Variable Speed,all-in-one machin	۲
۳. د خاورو اړوند ماشینونه			

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۱	ويلې کښونکی (ټرېنچر) يا د کېندني ماشينونه چې په يوازې وياڵې او لښتې بېلابېلو بڼو او کچو کېندونکي. (Trencher)	Agricultural Chain Trencher FOTMA Water Canal Cast Molding and SG۳۸۸F,	٤
۳. ۲	مېخانيکي بېلچه يا اېکسکواتور (Excavator)	SDLG E۷۱۵۰F earthmoving mini wheeled trench digger cheap ۱۵-ton mini size diggers small wheel excavator for sale	۱۵
۳. ۳	باب کت د کېندني برمه لرونکی (Bobcat Auger Drill)	BME-۱۰, ۱-ton Micro Small Digger Crawler Excavator and YFL٤٥	۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۴	(Bulldozer) بولډوزر	BULLDOZER SD۲۲ and CMG Official ZL۵۰GN ۵ Ton Front End Wheel Loader	۵۰
۳. ۵	کلامشېل لوډر (Clamshell loader)	Hot Selling Excavator Long Reach Boom Telescopic Robot Arm Excavator Telescopic Arm Clamshell for All Brands; ۲۰۰-٦۰۰ model	٤
۳. ۶	زمکې اوارونکی ماشين يا ګريډر (Grader)	G۹۱٦٥	۲۰
۳. ۷	خاورې وړنکې لاری يا ډامپر (Damper)	SX۳۳۱٥DT۳٦٦: hacman F۳۰۰۰ X۳۰۰۰ L۳۰۰۰۰ Dump Tipper Trucks ۸x٤ ۱۲ wheels	٦۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ .۳	(Ripper) ريپير	Small Crawler Bulldozers with Ripper; D١٦M unimax	٤
۹ .۳	مزي لرونکی ايکسکواټور (Cable Type Excavator)	EPFC١٢,٠; Track Spider Crane ١,٢t ٣t ٥t ٨t ١٢t Lifting Machinery	٢
٤. د سيمټو او کانکريټو اچونې ماشينونه			
۱ .۴	د کانکرېټو ګډولی یا کانکريټ مکسر (Mixer Concrete)	cbm ٢,٠; ٥,٥ZC self-loading ٤concrete mixer ٦wheels wheels self-loading concrete truck mixer	٤
۲ .۴	د کانکريټو پمپ (Concrete Pumps)	PUTZMEISTER M٤٧-٥	٤
۳ .۴	لړځونکی یا ويبراتور (Vibrator)	CNVR	٣٠

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۴.۴	د کانکرېټو وړونکې ګډولې یا کانکریټ لاری (ټرک) مکسر (Concrete Mixer Track)	; Chinese ٤x٦ ٤x٦Beiben cubic ٩hp ٣٤٠ meters mobile concrete mixer truck with pump	۲۰
۴.۵	کانکریټو تیارولو ماشینونه، کانکریټ پلانټ یا بچنګ پلانټ (Plant Concrete)	/h ٣m١٠٠ Mobile Concrete Ready Mixed Batching Mx Plant	۲
۴.۶	ويالې پورته کونکی، لويې ويالې لفټ، له لويې ويالې جګونی. (elevator Canal)	T; Mini ١ manned elevator ١٠elevates meters self-moving steering cylinder aluminum alloy manned lifting platform	٤
۴.۷	کرين، پورته کونی (Crain)	XCMA QAY٢٠٠: High Quality Used All Terrain Crane ٢٠٠ Tons XCMA QAY٢٠٠ Mobile Truck	٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۴. ۸	کېښ کونی ماشين، کمپتکتور Compactor	ZM-۱٤ and C-۱۰۰	۲۰
۴. ۹	اوارونی يا رولر Roller	YH-JS٦۰۰۰	۱۰
۴. ۱۰	د سيخانو کټ کونی او پرې کونی (Steel Bar Cutter (and Bender Machin	FAST-۸ intelligent F۸	٤
۴. ۱۱	د کانکرېتو تومانچه، يا ګن شوټر يا کانکريتو ويشتونکی (shooter Concrete gun)	Electric/diesel mortar spraying machine	٤
۴. ۱۲	په کانکريتو کې د پربوړکی يو مېچې اله، اير کانتينټ وسايل (Air Content Tools)	CA-۳ ۷L Indicator air content meter/Air Volume Meter Tester/ Concrete Air Content Measuring Instrument	۱۰
۴. ۱۳	د کرنکريتو در نرويدو او ټيګېدو مچې وسايل، سلمپ سيټ (Slump Set)	Slump cone set Sprayed steel Concrete Slump Tester	۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴.۴	هواویچې د مېچې الې یا وسایل یا د تودوخې ښودنې ماشین Temperature) (Measurements Machin	Laixin: Embedded wire thermometer for concrete	۳۰

لښتیلیک ٦. ۲ کوش تپې ویالې د کاري وسایلو او توکو لړې کچې لښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۷ د کوش تپې لويې ويالې کرنيزو ځمکو ډګر

د افغانستان کرنې او مالدارۍ وزارت د برنامې پاينې راپور په ستّه په درې برخو وېشلې.

,, پيلنۍ کروندې:. هغه کروندې چې لويې ويالې له لورې ګردۍ (کره) کېږي، کرنيزې کروندې او سويي کرنېزې کروندې ځمکمېچه يې ۵۵۰،۰۰۰ پېنځه سوه او پېنځوس زره اېکتاره يا (۲،۷۵۰،۰۰۰) جريبه ده.

دوېيمې کروندې:. هغه کروندې چې د کرکېلې وړ دي، د لويې ويالې، ويالې، کلو، بانډو سره، سره ځمکمېچه يې ۳۳۱،۴۹۸ درې سوه او يوه دېرش زره او څلور سوه او اته نوي اېکتاره يا (۱،۶۵۷،۴۹۰) جريبه ده.

درېيمې کروندې:. هغه کروندې چې کرنې په کې کېږي، نباتات په کې کښت کوي ځمکمېچه يې [۲۷۶،۴۹۸.۳] يا ۲۹۸،۳۴۸ دوې سوه او اته نوي زره او درې سوه او اته څلوېښت اېکتاره يا [۱،۳۸۲،۴۹۱.۵] يا (۱،۴۹۱،۷۴۰) جريبه ده. ،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۱۰ چوپړی)

۶. ۸ د کوش تپې لويې ويالې ودانيزې برخې

۱. د لويې ويالې اوږدوالی ۲۳۶.۳۶۵۵ کيلو مېتره دی، پېړوالی يې په منځنۍ کچه ۱۰۰ مېتره، ژوروالی يې له ۲۲ مېتره څخه نيولې تر ۸،۵ مېتره، د اوبو د لوړوالي کچه په کانال کې ۶،۵ مېتره دی اوبه له امو سين څخه د کرکيلې کروندو ته لېږد وي، چې د حيرتان لويې لارې له پله څخه نيولې تر اندخوی تر منځنۍ پولې پورې له ليلې دښتې تېر په کې بېږۍ تګ راتګ کولی شي.

۲. لويه وياله لږ تر لږه په يوه ثانيه کې تر ۷۰۰ درېنګلې مېتر ډېرې اوبه په پنځې بنه لېږدولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

۳. د لويې ويالې د ښاخونو ګڼه ۳۰ او اوږدوالی يې ۵۴۴ کيلومېترو پورې رسېږي.

٤. سروندی يوه دانه دی چې پېنځه په څلور مېترو کې ۲۴ دانې وره لري.

۵. په لويو لارو او د باندو لارو او کشونو باندې ۳۹ دانې پولونه لري.

٦. د لويې ويالې پر اوږدو د اوبو ۱۰۳ دانې څاروندي لري.

۷. په توله کې ۶۶ دانې وتري (ورخ) ودانۍ لري.

۸. په سلګونو ۱۰۰ کيلومېتره سړکونه او په زرګونو کيلو مېتره کوشني د اوبو رسولو او غځولو ودانيزي برخې لري.

۶. ۹ د کوش تپې لويې ويالې په کروندو کې د نباتاتو بنې او له سلو برخه يې چې د کرنې وړ دي.

۱. د نباتاتو ډول: غنم، له سلو ۲۵ يې کرنه؛ ۲. وربشي، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۳. پټاتي، له سلو ۱۰ يې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځايونو کې له سلو ۲۳ يې کرنه؛ ۴. باټنګڼ يا رومي، له سلو ۵ يې کرنه، په ملګنو او ښوره زاره ځايونو کې له سلو ۷ يې کرنه؛ ۵. جوار (ډيسې)، له سلو ۳ يې کرنه؛ ۶. توربانجان، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۷. بادرنګ، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۸. زرده کې، له سلو ۱ يې کرنه؛ ۹. مرچ، له سلو ۲ يې کرنه؛ ۱۰. ختکي، له سلو ۶۳ يې کرنه؛ ۱۱. هندوانې، له سلو ۶ يې کرنه؛ ۱۲. مميلي، له سلو ۴ يې کرنه؛ ۱۳. اينګ، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۱۴. پنبه، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۱۵. کنجت، له سلو ۷ يې کرنه؛ ۱۶. وربېنم يا کتان، له سلو ۵ يې کرنه؛ ۱۷. پيسته، له سلو ۳ يې کرنه؛ ۱۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بادام، له سلو ۲ يې کرنه؛ ۱۹. منې، له سلو ۱ يې کرنه؛ ۲۰. انار، له سلو ۸ يې کرنه؛ ۲۱. د وچې مېوې ونې (ويخکي يا انګور، خورمانی، پندوک، ملخنی، ببرې، مندتي، خستي، ګستمغزې، غوزان، ګستملګنې او کېشتي)، له سلو ۶ يې کرنه ده. په ټوله کې ټول ټال له سلو ۱۴۵٪ کېږي.

۶. ۱۰ يوه کال کې په يوه جريب ځمکه د پيداوار پايله

۱. **کوکنار (اپين):** په يوه جريب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کيلو ګرامه پيداوار ورکوي، په روانپېر کې د هر کيلو ګرام بيبه ۱۲،۸۵۸.۰۰ افغانۍ چې ټول ټال يې ۱۰۲،۸۶۴.۰۰ افغانۍ کېږي.

۲. **غنم:** دا زموږ د ټاټوبي يوه د کرکيلې لرغونو غلو څخه دي، چې خورا اوږد لرغونی پېخليک لري او د سرغندويتوب پېر يې د بشريت پيل شيبو ته رسېږي، کره موده يې يې معلومه نه ده.

,, د افغانستان په ټولو ولايتونو کې غنم کرل کېږي، په ځينو برخو کې د للمي او په ډېرو سيمو کې د خړوبولو په بڼه کرل کېږي.
په يوه جريب ځمکه کې ۳۵ کيلوګرامه غنم د تخم په بڼه کرل کېږي چې له هغې څخه ۱،۰۵۰.۰۰-۱،۴۰۰.۰۰ کيلوګرامه غنم تر لاسه کې دی شي.
په يوه جريبه ځمکه کې د غنمو د کښت لګښتونه په اوسط ډول په لاندې ډول دي:

۱.۲. د غنمو تخم ۳۵ کيلو ګرامه - په اوسني شرايطو کې د ۱۰۰۰ افغانۍ يو سره سمون لري.

۲.۲. توره کيمياوي سره - نيمه کڅوړه (۲۵ کيلوګرامه) د ۳،۵۰۰ افغانۍ يو سره برابره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.۲. سپينه کيمياوي سره - يوه کڅوړه (۵۰ کيلوګرامه) د ۲۵۰۰ افغانۍ يو سره برابره ده.

۴.۲. د ۵۰۰ افغانۍ يو د کرکيلي درمل (دارو يا دوا) شيندل.

۵.۲. د اوبو د غنمو د کښت ټول لګښت (سيند، وياله اوبه) په هر جريب کې ۷،۵۰۰ افغانۍ دي که چيرى اوبه وړيا وي.

٦.۲. که له دې څخه د خرچو نرخ راکم (تفريق) کړو، د يوه جريب ځمکې په بدل کې د کروندګر له پاره ۲۸،۰۰۰.۰۰ اته ويشت زره افغانۍ ترلاسه کيږي، که چېرې ځمکه د کرونده ګر خپله کرونده وي.

۷.۲. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر يې په نيمايي برخه کرلې وي، په يوه جريب کې د کروندګر کره بچت ۱۴،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۸.۲. که ځمکه د بل تن وي او کروندګر يې په اجاره کري، د هر جريب کره بچت (راګرځيدنه) کروندګر له پاره ۱۸،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۹.۲. که ځمکه للمي (په بيديا کې يوازې له باران څخه خړوبېږي) وي، په يوه جريب کې د کرونده ګر کره بچت (راګرځيدنه) ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ ده.

۱۰.۲. که ځمکه خړوبه او اوبه و پيرودل شي، په يوه جريب کې ۱۰،۰۰۰.۰۰ افغانۍ د کرونده ګر کره بچت (راګرځيدنه) يا ګټه ده.

۱۱.۲. **د غنمو پايله:** په يوه جريب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۱،۰۵۰ کيلوګرامه چې په روانپير کې د هر کيلوګرام بيه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول پيداوار بيه يې ۲۷،۰۰۰.۰۰ افغانۍ کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. ۱۱. ۱. **غنمو د پایلې لومړۍ یادونه:** د ملا امام سره مرسته (حق الله)، لسمه برخه او مالیه د ځمکې د خاوند په غاړه ده.

۲. ۱۱. ۲. **غنمو د پایله دوېیمه یادونه:** که ځمکه د کرونده ګر پورې اړه ولري، ۳۵ کیلوګرامه + ۱۰۵ کیلوګرامه + ۷۰ کیلوګرامه هم د کرونده ګر له برخې څخه کمیږي.

۲. ۱۱. ۳. **غنمو د پایلې درېیمه یادونه:** د ماشین کار اجوره د غنمو د بوسو له پلور څخه ورکول کیږي.

۳. زعفران:

۳.۱. **زعفرانو د لومړي کال پیداوار:** په افغانستان کې زعفران په لومړي کال کې پیداوار نه ورکوي، خو په دوېیم کال (د پیداواراتو په لومړي کال) کې د هر جریب ځمکې له پاره ۲۰۰ کیلوګرامه د زعفرانو پیاز او تر ۲۰۰ ګرامو پورې وچ زعفران د کروندګر له پاره پاتې کیږي.

۳.۲. **زعفرانو د دوېیم کال پیداوار:** د پیداوارو په دوېیم کال (د کښت درېیم کال) کې، د هر ۲۰۰ کیلو ګرامه زعفرانو پیازو برسېره، د ۲۰۰ څخه تر ۳۰۰ ګرامه وچ زعفران په یوه جریب ځمکه کې کرونده ګر ته پاتې کیږي.

۳.۳. **زعفرانو له درېیم څخه تر پینځم کال پورې:** په دې موده کې به د زعفرانو لوړ وزن د کروندګر له پاره د هر جریب ځمکې په هر ۲ ټنه پیازو (پیداوار) بر سېره له ۳ څخه تر ٦ کیلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرامو وچو زعفرانو پورې وي او د کروندہ ګر د پیازو پانګه به له ٦ څخه تر ۱۰ ټنو پورې لوړه شي.

۳.٤. **زعفرانو له شپږم او اووم کال:** په دې کلونو کې د کرل شوي زعفرانو اندازه کمېږي او په هر جريب ځمکه کې له ۳ تر ۴ کيلو ګرامو وچو زعفرانو ته رسېږي، خو د پيازو اندازه له ۱۲ څخه تر ۱۴ ټنو پورې لوړېږي.

۳.۵. **د زعفرانو د کښت لګښت:** د زعفرانو د کښت له پاره لومړی ګام د مناسبې ځمکې شتون دی چې د هېواد په هره برخه کې توپير لري.

۳ . ۵ . ۱ . د غواګانو او پسونو د سرې چمتو کول: دا سره هم خورا مهم ده او په هر جريب کې تر ٦۱۰۰ افغانۍ پورې لګښت لري.

۳ . ۵ . ۲ . د زعفرانو پياز چمتو کول: د زعفرانو پياز پېرودل هم د زعفرانو د کښت يوه مهمه برخه ده، د پيازو بيه، د پيازو په کيفيت او ډول پورې اړه او هر کال توپير کوي.

د زعفرانو د هر کيلوګرامه پيازو بيه ۵۰ افغانۍ ده او په يوه جريب ځمکه کې د کرلو له پاره دوه ټنه ياني دوه زره کيلوګرامو پيازو ته اړتيا ده، چې له سل زره افغانۍ يو سره برابره ده.

۳.٦. **د زعفرانو د ساتلو لګښت:**

هر کرنيز پيداوار (محصول، توليد) ساتنه يوه لګښت لري، زعفران هم يوه ځانګړی لګښت لري او د هغې دکيکې اندازې معلومول اسانه کار نه دی، دا څو کلونو څېړنو ته اړتيا لري.

۳.۷. **د زعفرانو پايله:** په يوه جريب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۲۵۰ ګرامه وي. په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسني وخت کې د هر ګرام بيه د امريکا متحده ايالتونو کې ۱۲۹۷.۵ افغانۍ ده، چې د ټول پيداوار بيه يې ۳۲۴۳۷۵ افغانۍ کيږي.

٤. **د پنبې کښت:** د پنبې کښت له ۳۰۰۰ کلونو راهيسې په افغانستان کې مشهور دی او ښې پايلې يې لرلې دي.

له دې پيداوارو څخه د استفادې په موخه د هېواد په بېلابېلو ولايتونو لکه: بلخ، کوندوز، پروان، هېلمند کې د نساجۍ او تېلو د توليد فابريکې جوړې شوې، چې د کورنۍ يو جګړو پر مهال بندې شوې او يا هم پخپله فابريکې خپل فعاليتونه پرې ايښي دي.

۱.۴. **د پنبې کښت:** دا بوټي د ۵ سانتي مترو په ژوروالي کې کرل کيږي، په يوه جريب ځمکه کې ۱۲۰۰۰ بوټي ښه وده کوي او د يوه جريب ځمکې له پاره ۸ کيلو ګرامه پنبې تخمونو ته اړتيا لري.

۲.۴. **د پنبې پيداوار:** په هر جريب ځمکه کې له ۷۰۰ څخه تر ۸۴۰ کيلو ګرامو پورې پيداوار ورکول کيږي.

۳.۴. **د پنبې بيه:** د افغانستان په هر ولايت کې د پنبې بيه توپير لري، خو د ورځنۍ يو معلوماتو له مخې د پنبې بيه يوه شان ده.

۷ کيلوګرامه د افغانستان په شمالي ولايتونو کې له ۷۰۰ تر ۸۰۰ افغانۍ يو پورې رسيږي او په کابل ښار کې له ۱۲۰۰ تر ۱۴۰۰ افغانۍ يو پورې پلورل کيږي.

۴.۴. **د پنبې د تخم بيه:**

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

د پنبې ۷ کيلو ګرامه تخم د کښت بييه ۶۴۰ افغانۍ، خو د پنبې د تخم، غوړی یو د تولید بييه ۲۵۰ افغانۍ ده.

۵.۴. **د کونجاړې بييه:** د بېلابېلو ولايتونو په بازارونو کې د موسم او ډول له مخې توپير لري، خو په منځني ډول د ۷ کيلوګرامو بييه ۶۰۰ افغانۍ ده.

۶.۴. **د پنبې غوړي:** د هر کيلو ګرام بييه په موسمونو کې توپير لري، خو د هر کيلو ګرام منځنی بييه ۱٦۰ افغانۍ ده. په يوه جريب کې د پنبې د کښت لګښت:

۴ . ۶ . ۱ . د پنبې تخم ۷۳۲ افغانۍ.

۴ . ۶ . ۲ . توره او سپينه سره ۱۰۰۰۰ افغانۍ.

۴ . ۶ . ۳ . د ٤۰۰ افغانۍ یو دارو(دوا) پاشل.

۷.۴. **د پنبې د غوړی یو پيداوارو تر لاسه کولو ټول لګښتونه:** ۱۱,۱۳۲ افغانۍ.

۸.۴. **د پنبې پايله:** په يوه جريب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۷۵۰ کيلوګرامه پيداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کيلو ګرام بييه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پيداوار بييه يې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کيږي.،، د ليکوال ژباړه او غځونه (حشمت الله، ۲۰۲۳ زيږدی، د پيلنۍ برخې ۳ چوپړی او د پاينۍ برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.)

۵. **پايله:**

۱.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې کوکنار و کرل شي ۸ کيلو ګرامه پيداوار ورکوي، په روانپېر کې د هر کيلو ګرام بييه ۱۲۸۵۸ افغانۍ چې ټول يې ۱۰۲۸٦۴ افغانۍ کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

۲.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې غنم و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۱۰۵۰ کيلوګرامه چې په اوسني وخت کې د هر کيلوګرام بيبه ۲۵.۷۲ افغانۍ ده، د ټول حاصل بيبه ۲۷۰۰۰يې افغانۍ کيږي.

۳.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې زعفران و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۲۵۰ ګرامه حاصل (پيبرور) ورکوي. په اوسني وخت کې د هر ګرام بيبه د امريکا متحده ايالتو کې ۱۲۹۷.۵ افغانۍ ده، د ټول حاصل بيبه يې ۳۲۴۳۷۵ افغانۍ کيږي.

۴.۵. په يوه جريب ځمکه چې په کې مالوچ (پاغنده) و کرل شي پيداوار يې په منځني ډول ۷۵۰ کيلوګرامه پيداوار ورکوي. په اوسني وخت کې د هر کيلو ګرام بيبه ۱۴۳ افغانۍ ده، د ټول پيداوار بيبه يې ۱۰۷۲۵۰ افغانۍ کيږي.

د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې اداري راپور پر بنسټ، تاجيکېستان له سلو ۶۲، افغانستان له سلو ۲۷، اوزبېکېستان له سلو شپږ اعشاريه درې، تورکمېنېستان او کېرغيزېستان له سلو دوې، دوې د امو سين اوبه جوړ وي، چې په دې لړ کې افغانستان له اوږدو کلونو راهيسې نه يوازې چې له خپلو اوبو ګټه نه ده اخيستې بلکې د دغه هېواد د خاورې يوه برخه هم د امو سين د اوبو خوراک شوې ده.

بل لورې ته زموږ د کوش تپې لويه وياله له اوزبېکېستان هېواد او پولې لورې خپلې اوبه نه دي اخستې، د تاجکېستان پولې لورې څخه مو اخستې. اوس، اوس مو د اوبو اخستلو ځای زموږ خپله برخه داسې ځای ټاکلی دی، چې د اموسين ډېره برخه يې زموږ لورې ده، او غرنۍ غرګۍ (کوشنۍ غرډوله غونډۍ) يې تاجيکېستان لورې ده. چې په دې ټکي کې هېڅ ډول سره د سين لورى څوک نه شي له ځايه ګرځولی.

زموږ لويه وياله که د اوبو له کمتون سره مخ شوه او داسې يې شونې نه کړه چې د اندخوی کروندې خړوب کړو يا لويه وياله تر هغه ځايه (۲۶۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

کيلومېترۍ) يا تر ويالې تر پايه و نه رسوي نو له ملاتړې لويه وياله ورته د کوش تپې له ټاکلي ټکي ښخه اخلو چې د کوندوز سين ښخه يې سروندی (اينټيک، سربند) په لس کيلو مېترۍ کې د پيلنۍ ويالې له ډډ (کالدارې ويالې) ښخه واټن لري. چې د ابو سرچينه يې د باميانو او سلنګونو د هندوکوش له د واورېژونو لوړو غرونو لړۍ ښخه سرچينه اخلي، له بغلان ښخه تېرېږي او په کوندوز ور ګډېږي.

,, د شوروي اتحاد له ړنګېدو وروسته د لومړي ځل له پاره اوبو ته پاملرنه و شوه، د شريکولو تړونونه او يوازې وروسته پاملرنه د اوبو په توګه لوی بندونو ته واړوله؛ په منځنۍ اسيا کې د زېربنا کنټرول (Wegerich et al.، ۲۰۰۷). سميټ (۱۹۹۵)
د اوبو شريکولو ترتيباتو ته په کتلو سره، استدلال کوي چې ,, په نړۍ کې هېڅ ځای نه شته د زېرمو پر سر د شخړو شونتيا دومره پياوړی دی لکه په منځنۍ اسيا کې. ،، د شوروي اتحاد له ړنګېدو راهيسې په دې اړه بحثونه روان دي.
د اوبو په شتون او تخصيص باندې د لويو بندونو اغېزې
د امو سين حوزه. په هر صورت، تر نن ورځې پورې دواړه سيمه ايز او هم نړۍ وال بحثونه د اټکلونو، انګېرنو او انګېرنو له خوا خورا اغېزمن شوي، معتبر معلومات يوازې لږ شتون لري.
د منځنۍ اسيا جمهوريتونو د خپلواکۍ ښخه مخکې، غالب د اوبو کارول د منځني او لاندې اوبو سرچينو په اوږدو کې د اوبو لګولو له پاره وو، د ارال بحيرې برخې. د اوبو لګولو ساحه په ډراماتيک ډول زياته شوې له ۱۹٦۰ ښخه تر ۱۹۹٤ پورې کله چې، د TACIS ۱۹۹۵ راپور پر بنسټ، ټولټال د ارال په حوزه کې د اوبو لګولو ساحه اعظمي حد ۷,٤۰۰,۰۰۰ اېکتاره ته رسيدلې (تانتون او جنت، ۱۹۹۹).
د مرکزي سياسي او اقتصادي خپلواکي
د آسيا جمهوريتونو د يوه شمېر بدلونونو پايله درلوده. په داسې حال کې چې ښکته د ازبېکېستان او توركمېنېستان جمهوريتونو هڅه و کړه چې خپل اوبولګولو ټينګ و ساتي، د تاجيکېستان او کېرغېزېستان جمهوريتونه، لږ څه لري، د انرژۍ رسولو د ښه کولو له پاره نور انتخابونه، نوي بندونه جوړ او ترميم شوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

د اوبو د برېښنا توليد زياتولو له پاره د موجوده بندونو عمليات.
د يخنۍ او واورې وريدل د ټولو ولايتونو د هوساينې له پاره اړين دي
د منځنۍ اسيا او د دوی د اوبو اړتيا ۹۰٪ له سلو نوي پوره کوي.
هواوېچې (اقليم) بدلون، د ګليشيرونو د ګړندی غوځېدلو لامل کيږي،
کوم چې په پوره کولو کې مرسته کوي.
په لنډ پېر کې د دولتونو د اوبو اړتياوې، مګر په اوږد پېر کې د تودوخې
کمېدل او د بخار لېږد ډېروالی نتيجه به ورکړي. برسېره پر دې د اقليم
بدلون په فريکونسی باندې اغېزه لري، د سختې وچکالی بېړه يا شدت،
د استثنايي زياتوالي په پايله کې د اوبو کمښت لکه څنګه چې د ۲۰۰۰-
۲۰۰۲ په اوږدو کې د امو سين په ښکته برخه کې رامنځ ته شو.
په ځانګړې توګه د وچکالۍ شرايطو له امله، د اوبو ډېر مصرف په
منځنۍ آسيا کې سرچينې او د خاورې مالګين کول د اوبو مهم عوامل
پاتې دي؛
د فشار ستونزې. د اوبو په ټوليز مقدار کې د کمښت په پايله کې د څښاک
د اوبو شتون د زغم وړ مالګينتوب کچه محدوده ده (کيوموف او
اکراموا، ۱۹۹۷) او د اوبو امنيت په جدي توګه له خطر سره مخامخ
دی.
لکه څنګه چې په ډېری نورو وچو او نيمه وچو زونونو کې، په مرکزي
کې سطحي اوبه د آسيا په پراخه کچه سينونو د زېرمو د پراخو سيسټمونو
له خوا تنظيم کيږي، د اوبو په څه رنګوالي او کچې دواړه اغيزه کوي.
د لويو بندونو مديريت او زېرمې د اوبو د څه رنګوالي (کيفيت) د ښه
کولو له پاره يوه اغېزمن اقدام دی، شتونلرونکي زېربناوې د پخوا څخه
د ترميم شوي کارولو له لارې د خوندي اوبو رسولو کې مرسته کوي.
له همدې امله د دې مطالعې اصلي ساحه معرفي کول دي، د لويو بندونو
او زېرمو ظرفيت د تطبيق وړ وسيلې په توګه په امو کې د اوبو د دوامدار
مديريت ستراتيژي پلي کول روښانه کوي.
د امودندوکی حوض تر دې مهاله يې يوه شمېر مطالب هم په بېلابېلو
خپرونو کې خپاره شوي دي، انفرادي خپرونې او په مرکزي آسيا او د
اروپا په کنفرانسونو کې. د دې له پاره چې د يوه ډېر جامع انځور وړولو
له پاره دا پاڼه هم د يوه ځای کولو موخه ده.
د پخوانی يو موادو تاليف سره د نوي بصيرت معرفي کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورږ هېله لرو چې دا ترکيب به څوان ساينس پوهان چمتو کړي او تاسيس کړي، متخصصين په مرکزي آسيا کې د نوي ليوالتيا سره موضوع ته د لومړي ليد سره وړاندې کوي.

۶. ۱۱ امو سين د سيمو د اوبو لښتيليکه (هايدروګرافي)

د امو سين په تولیزه توګه د ۷۹,۳ km³/a په سرعت سره، په منځنۍ اسيا کې تر ټولو لوی سين دی، دا د خپل اصلي سر اوبو د سنګم له خوا رامنځته کيږي، د وخش او پينج سينونه د امو مرستيال سينونه دي. د امو سين ټول اوږدوالی د پنج سين له سر څخه تر ارال سمندرګي پورې شا او خوا ۲,۵٤۰ کيلومېتره دی، د سين له سنګم څخه اوږدوالی ۱,٤۱۵ کيلومېتره دی. (فروبريچ او کيوموف، ۲۰۰۴). د امو سين د حوزې د نيول کيدو ساحه (شکل ۱).
۳۰۹,۰۰۰ کيلو مېتره مربع لري او د افغانستان او څلور مرکزي له خوا شريک شوی.
اسيايي جمهوريتونه: کېرغېزېستان، تاجيکېستان، توركمېنېستان او اوزبېکېستان.
د امو سين کلنۍ جريان د سين له پورته او پورته څخه تنظيميږي د لويو بندونو په واسطه ښکته. په پورته ساحه کې دا ناورک او دي د روګون بندونه، او د لاندې زېرمې ساحه د نفوذ له خوا مشخص کيږي،
د Tuyamuyun د هايدرو انجينرۍ کمپليکس (THC).
د امو سين مرستيال وخش سين له الپين سيمو څخه سرچينه اخلي، د پورته پامير د کېرغېزېستان په سويل ختيځه سيمه کې، چېرې چې ځينې برخې د ابراموف ګليشير او د فيدچينکو ګليشير د تيښتې په نسل کې مرسته کوي.
دغه سين د کېرغېزېستان له شمال څخه د تاجيکېستان جنوب لوېديځ ته بهيږي.
۲۶ انځور. د امو سين حوزه چې د هغې اصلي برخه او د روګن، ناورک او بندونو سره Tuyamuyun Hydro Complex (THC).
له پنج سره تر سنګم پورې، وخش ۵۲٤ کيلومېتره اوږدوالی لري، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷۵ چوپړی **د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.**

په تاجيکېستان کې د ۳۱,۲ زره کيلومېتره مربع ساحه. تر ټولو ستري سينونه د وخش څخه مکسو او اوبييهينګو دي (ملګري ملتونه، ۲۰۰٤).
د ناورک په ساحه کې د وخش سين اوسط کلنی جريان،
بند د ۲۰ km^3 سره برابر دی؛ د ۲۳ km^3 د ځغاستې ۱۰٪ احتمال شتون لري، او a ۹۰٪ احتمال چې جريان به له ۱٦,٦ km^3 څخه زيات نه وي. Giese et al. (۲۰۰۴)
د وخش او وسيلې له پاره د ۲۰,۰ km^3/a کلنی اوسط خارج کې دو راپور ورکړئ، د پنج له پاره د ۳٤,۳ km^3/a خارج کول. وخش يوازې ۲۵٪ ونډه لري،
د امو سين ټول منځنی جريان (۷۹,۳ km^3/a).
پنج په واکجير دره کې د ګليشير څخه سرچينه اخلي او د ګاليشير څخه جوړيږي.
د افغانستان او تاجيکېستان ترمنځ پوله د پنج سينونه دي،
په افغانستان او تاجيکېستان کې شتون لري. د افغانستان مهمې برخې واخان، پامير، بدخشان او کوکچه دي. له لويو څانګو څخه د تاجيکېستان په پنج کې ګونټ، بارتنګ، وانچ او کيزيلسو دي. وروسته د وخش او پنج له سنګم څخه د امو سين اوبه ترلاسه کيږي.
کوندوز (د افغانستان څخه)، کافرنيګان (د تاجيکېستان څخه)، او د شيرآباد او سورخندريا سينونه (د اوزبېکستان څخه) د افغانستان سينونه خلم، بلخ، سرپل او شيرنتنګ تر ډېره په سيمه ييزه کچه مصرفيږي او امو سين ته په ندرت سره رسيږو (احمد او وثيق، ۲۰۰۴).
د امو دريا د هايدروولوژيک رژيم په واسطه تشريح کې دی شي،
د کلني جريان حجم غير مساوي وختي توزيع ، شا او خوا ۸۰٪ سره د اپريل څخه تر سپتمبر پورې موده کې. ترټولو لوی مقدار په منځ کې رامنځ ته کيږي، اوړي د بر پامير په غرونو کې د واورو او ګليشيرونو د خړوبولو له امله.
د ۱۹۵۷ څخه تر ۱۹۸۰ کلونو په موده کې د سيمې ګليشيرونه له لاسه ورکړل، ۱۲٦ km^3 يخ (شاوخوا ۱۱۳ km^3 اوبه) د اقليم د بدلون له امله رامنځته کيږي. دا مقدار په ۱۹۵۷ کې د يخ د ټولو زېرمو ۱۹٪ جوړوي (ملي د اقليم د بدلون په اړه د اوزبېکستان جمهوريت کميسيون، ۱۹۹۹).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د عادي جريان رژيم په مياشتني اوسط ډول د تېټ څخه خارجيږي امو سين د تويامیون هايدرو کمپليکس (THC) په ساحه کې دی.
په ۲۷ انځور کې د حوالې سټېشن درګاناتا (۱۹۸۱-۲۰۰٦) له پاره وړاندې شوی.
۲۷ انځور. د امو سين د تېټې امو سين له پاره د مياشتني اوسط اخراج په درګانتا کې ثبت شوی سټېشن، ۱۹۸۱-۲۰۰٦.
دلته، د سين د جريان زياتوالی په اپريل / مې او جريان کې پيل کېږي د هر کال په جولای کې اعظمي حد ته رسيږي. دا په لوړه کچه خارج ته اشاره کوي، اوړي او په ژمي کې تر ټولو ټېټ، د عمومي اوبو څخه خپلواک شتون له پخوانۍ يو وختونو راهيسې دا ځانګړی جريان رژيم د خپل سيلاب سره په اوړي کې اعظمي د اوبو په برابرولو سره د اوبولګولو ملاتړ کوي او وخت ته اړتيا لري.،، (۴ څېړونکي يا د ريسرچ ډله ايز ډله، اوليوېر اولسين، مېلاني باوېر، مليکه اکراموا، جوچين فريوبريچ ۲۰۰۸ زېږدی، ۳ څخه تر ۶ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر خنډکړنو ته د فردوس خنډکړنې.

۶. ۱۲ افغانستان د ټولو وګړو غوره ورمونه (نصیحتونه) د خپلو اوبو په تړاو

موږ د ټاټوبي د پولي اوبو ځخه هېڅ ګټنه نه ده اخستې، د ګاونډیانو سویې ګونډیتوب له لورې ځخه چې د کاله له ور ځخه یې بلواګر، تړاکګر، سویې سوکلی، نه امنې ځواکونو او یرغلګرو ځواکونو ته لار ور کړې، پرې راغلي دي چې زموږ د ټاټوبي انډول (تعادل) یې په ټوله نړۍ کې ګډ وډ کړی دی. په یوه بانه او بله بانه یې هر ډول ډلي ټپلي او غلي موخې پر کار کړې دي چې زموږ د ټاټوبي د نه بریا سبب کېږي. له تېرو څلوېښتو کلنو کې زموږ له پولي اوبو ځخه د ګټنې نه اخیستلو له اړخه موږ ته په هر کال کې ۶،۴۵۶.۵۰۰ مېلیونه ډالر تاوان را رسیدلی دی. په منځنۍ کچه د کوش تپې لویې ویالې نه بوږولو په پایله کې ټاټوبي ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ بېلیونه، څلور سوه او پېنځه شپېته مېلیونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګډۍ له پېر ۱۹۷۰ زېږدي ځخه د پیلنۍ تخنیکي هر اړخیزې پلټنې، څېړنې او سروې د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېلیونه، یوه سلو او څلور نوي مېلیونه او پېنځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

په پښتو کې دوې متلونه یا (عربان چې ورته مثال وایي) ،، د زور ور اوبه په پېچومې خېږي ،، که موږ زور و درلود په زوره زموږ اوبه را ځخه هېڅ زور ور په لوړه لورې نه شي اخستلی، دا خو مو لا خپل رښت (حق) دی؛ ،، په پردۍ اوبو ژرنده نه چلېږي ،، او ،، په ځنګله کې د ګیدړ کواله نه چلېږي.،، که هر ځوک زموږ له پاره ځانونو ځخه ځناور جوړ وي موږ بیا ځناورو ته د ځواب ور کولو توان زورنه لرو. ټوله منځنۍ اسیا هم یوه باچا لري، موږ د ټولې منځنۍ د اوبو انډون نه دی وران کړی او نه یې ګډوډ وو.

الحمد الله چې موږ مسلمانان یو او د مسلمانو له ډلې ځخه یو، تل غوره او پاکې خبرې کوو د ژوند په هرو ځارو کې د اوبو په ځارو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

هم، نړۍ وال ټولو رښتو (حقوقو)، د چاپېرېال رښتو ته د زړه له کومې درناوی کوو، د کوش تېپې په سروندي کې له سلو لس ۱۰٪ اوبه در پرېږدو چې د اورال په جهيل کې چاپېرېال ګډوډ نه کړي، له سلو دېرش يې ستاسو دوې ګاونډيو. نور په هېڅ ډول خپل د اوبو برخه نه در کوو او همدا زموږ د اوبو وار دی. هرګوره چې زموږ له درې لويو کروندو خړوبولو څخه ورسته په ټوله کې اوبه ډېرې شوې هغه بيا د ټاکلي اوبانې (ميرو) په لاس زموږ د ټاټوبي کرنې او مالدارۍ وزارت له لورې د بهرنيو چارو وزارت په خوله در خوشې کېږي.

د کوش تېپې لويې ويالې پروژه چې ګټې اخستنې په منځنۍ کچه هر کال کې ۶.۴۵۶ بېليونه ډالر ګټه لري، د ټاټوبي خوبونو رختيا کولو له پاره نه پرې دې چې دا خوبونه دې پرې شي او د دې خوبونو رښتيا کولو له پاره دې ټاټوبي سپېڅلو او غښتلو مېندو داسې زامن را وړي چې د نومورې پروژې تر شاه د بريا له پاره د ژور علمي اندونو، وندونو، بوږولو، يادونو او روزنې ور کونو جغات (هڅه يا کوښښ) کوي، لکه: فضل الرحمن، اسدالله، محمد بصير، حسام الدين، سيد هاشم، محمد قاسم، عبدالقادر، عبدالرحمن؛ سيد هاشم، محمد بهير، محمد سير، حکمتيار؛ سيد نجيب، سخيداد، الياس، اسدالله، محمد رفع، عتيق الله، نعمت الله، عبدالله، حميد الله، صفی الله، نورالهدا، عبدالشکور، محمد مصطفی، همايون، ولي محمد، عبدالروف، محمد صابر، انورالحق، عبدالغني، محمد حسن، هيبت الله.

۶. ۱۳ د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د ترو ترل

د اوبو په سر د ماتو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په خپله خبره ولاړ نه وي، ګوډو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په خپله خبره په نيمه لار کې پرې ايښې وي او شخړو هغه برخو د اوبو د وېش چې ګاونډيان پرې په جګړو ته سره ولاړ شوي وي، د ترو ترل ته بايد موږ په لويه کې په علمي تخنيکي پوهګړي پام لاندې په اوږد پرې بنه په خپل ليد کې و لرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېګړنو ته د فردوس ځېګړنې.

زموږ د تاتوبي ببلې شوې برخې تل داسې جغات کوي چې هغه د وتخيلو خبره ,, پر واسکټ يې دعوا و کړه، يوه جيب در ته په خپله په برخه رسېږي.،، که زموږ په اوبو کې ونډه هم نه لري نه د خپلو ګټو او بډايه کېدلو له پاره زموږ په اوبو دعوا کوي چې که هېڅ نه وي نو يوه ځخه کڅه اوبه خو به په لاس ورشي. دا به داسې ښکاريږي چې نوموړې هېوادونه هېڅ نړۍوالو رښتو ته درناوی نه لري، موږ هم په هېڅ پير کې دې ته چمتو او چابک په خبره و لاړ و وسو چې هرو ناستو او سترو ناستو کې ور سره ګډون کوو، خو د برخې پرېکړه، تړه په ليکي بڼه نه ور کوو چې دوی په راتلونکي کې پرې دعوه ګير کيږي او ځان زموږ د برخې ځښتن بولي.

يوه لغمانی نکل دی چې ,, يوه ماشوم ښوونځی نه تړګی کاله ته راغی، مور ته يې ويل چې مورې لږ واتړ خو راکړه؟ هغه غلې شوه او هېڅ يې و نه کړل؛ بيا يې ورته و ويل چې مورې لږ ايچ دوې اوو H_2O خو را کړه؟ هغه بيا هم غلې وه او هېڅ يې و نه کړل؛ زوی يې ورته و ويل مورې په انګلېسي ژبه کې خو پرېږده په کيميا کې خو ببخې کمزورې يې، وايم لږې اوبه راکړه. ،، دا مې د دې له پاره و ويل چې زموږ ډېری لوړ پوړې خاروکې او په ګډی ناست لوړ پوړي، د مور په ډول ټولو وګړو ته د اوبو په چمتو کولو کې بې اکسيره، کيمياګر يا ګټور نه دي. اړوندې برخې اړينې بايد هغه چې زدهکړه سپينې ته را اوباسې ځان پرې بسيا کړي.

په ټوله کې د پښتو هغه متل دی چې ,, اوبه په ډانګ نه بېلېږي،، په زور، ربړ، وېرې، ډار، رټلو، وروسته پاتې کولو، د دښمن پندولو په سره د اوبو رښتي (قانوني) وېش نه کيږي.

اوبو د چارپيريال نړۍوال رښت له نظريې سره سم نورو هېوادونو ته په بهيدلو وړيا اوبو کې د اوبو د زېرمې هېواد يوازې له سلو ۱۰٪ يې د چارپيريال ساتنې له پار لرو برخو ته وړيا پرېښودلی شي، له پاتې ټولو ځخه يې د خپلو اړينو اړتياوو، پرمختللي کرنې له پاره خرڅه کولی او مصرفولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

د پښتو دغه متل په بڼه چې ,, ژرنده که د پلار ده هم په وار ده،، دا چې ژرنده د اوبو په مټه پيداور وړاندې کوي او اوس زموږ د اوبو وار دی، چې د خپلو ټولو وکړو او د اړوندو سيمو د وګړو د اوبو اړتيا په مډرنه او پرمختللي بڼه د تلل له پاره بډايه چمتو کړو.

په پرې کړې خبره داسې پرې کوم چې د بر پرېکړو ته لوموړيتوب ورکړو، ان د هغه د پايني استازي له پرېکړو او تړو څخه د بر پرېکړه بره وي، هره پيکړه بايد د هغه له پرېکړو سره و تلل شي اړينه ده چې د هغه د پرېکړې څخه به تېښه وي، لوړه او بره به نه وي، د پينی بې شمېره څېزونه او ۱۸۰۰۰ ټول علمونه هغه زوړه کړې د خپلو ژويو د ژونکو پنډولو له پاره، ځمکې او اسمانونه او څه چې د دوی په منځ کې دې يوازې بر زوکړه کړې. اوبه يې له اسمانه را څڅولې، څڅوبی کړي او کوي يې. اوبه يې د ژويو د ژونکو ژوند ګرځولی، له اووم اسمان څخه بره د يوه څخه تر بل اسمانه واټنه پورې يا اويا کاله مزل په کچه د اوبو لوړالي په کچه اوبو باندې د بر څوکۍ ده او دی پرې د خپل بروالي په بڼه ناست دی. د ټول عالمونو پالنه کوي، د وکړو د هر څېز ان د اوبو په سر ماتو، ګوډو او شخړو د تړو تړل يې په بشپېړ ډول په رالېږلي کښلې قران کې کړې دي. له پامه يې تړې و نه غورځو د وګړو د رښتو په منځ کې د تړو تړلو په پېر تېری کونکي و نه ګڼل شو.

د امو سين د بندونو او زېرمو رول په راتلونکي کې د اوبو رسولو په برخه کې د امو سين حوزه له پاره داسې سپيني ته را اوباسم چې په لنډه توګه، زما په اند، کوش تپې د امو او سين ترمنځ اړيکه عادلانه کوي.

۱. د اوبو د تعادل په اړه د منځنۍ اسيا هېوادونو اندېښنه او زموږ اندېښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۲. منځنۍ اسيا هېوادونو او زموږ ټاټوبي د آمو سين څخه ګټه اخيستنه کچې مېچه.

۳. په امو سين کې د يادو هېوادونو د اوبو پيداوارو (توليد) ونډه او زموږ د اوبو پيداوارو ونډه.

٤. په شګلنو دښتو کې د اوبو ضايعات او د ځمکو ملګنېکېدو (ښوره زار کېدلو) اندېښنو او دغه ډول پلمو ته د دوی وړتيا او زموږ وړتيا. [۱:. په ستندرډ ډول يې مخنيوي موږ کړی دی، په پيلنيو سرويګانو راپور کې شتون لري. (مناسب لينګ، د جيومبران ګټنه، او ۴ ميلي ربړي پردې) څخه ګټنه. ۲:. ځمکه دومره تېزابي او ملګنې کوي نه لکه څومره چې د تره خيلو کانال ناولې او تورې اوبو چې د دهسبز ولسوالۍ ټولې کروندو باغونه يې وچ کړل، نوموړو چټلو او ملګنو اوبو موږ ته دا سړې تودې را يادې کړې چې په کروندو کې له باټينګنو، مرچو، ګندنې او کچالوګانو څخه غوره پيداوار تر لاسه کړو.]

۵. د دوی اندېښنه له ناسم مديريت څخه او زموږ روغ او سم مديريت. [موږ په غوره نړۍ واله کچه خپله د کوش تپې لويه وياله په درې پلو وېشلې چې لومړی پل يې ۱۷ کروندې خړوبوي، او دوېيمه پل يې له دې کالدارې ولسوالۍ ځای پيل او په دولت اباد ولسوالۍ ټاکلي ځای پای ده چې ۲۰ کروندې خړوبوي. دريم پل يې له دې بلخ، چاربولک، اقچې ، شبرغان، خواجه دو کو ځای پيل او په خانه چارباغ او اندخوی ټاکلي ځای پای ده چې دومر ۱۳ کروندې خړوبوي. (سروندی يا سربند اينټيک، ښاخونه، بيالې، خاروندې، پولې، هدۍ، وترې، څرمې په بېلابېلو کچو لري له ودانيزو نغښتو ودانۍ يو سره.)].

٦. کوش تپې کانال ۱۳ بېليون مکعب مېتر اوبه مذاکره، تماس، آمارو تبادله او ارقام، اعتبار موندنه، ګډ مطالعات، وېش به اړه مذاکرات، سند رامنځته کول، تطبيقي ميکانيزم د سين.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غړک (حسد) ته اړينه ده چې موږ د ژورې ډيپلوماسۍ او ځيرکتيا اوږ او زوږ ولاړ و وسو.

۸. په منځنۍ اسيا کې د اوبو تاسيساتو او د کرکيلې کروندې په داسې ډول جوړل چې افغانستان په جريان کې نه دی اچول شوی.

۹. د شلخي (مصنوعي) جزيرو رغولو ربټت، کروندو بوړول، اسانتياوو او ودانيو، د برمې کولو پلاټپارمونو د کېندنې له پاره د ټولو اسانتياوو څخه ګټه اخستنې په خپل خوښه يې واک او کنټرول لرل.

۱۰. د دوی له لورې له راغلو اوبو څخه چې کلنۍ تاوانونو موږ ته رسيدلي دي، د وړل شويو وګړو، کروندو او داسې نورو تاوان بايد ترې واخستل شي.

۱۱. د دوی له لورې د اوبو دروهه (توطئه)، نېنګتيا (طمعې) غړک (حسد) له دې لورې را ولاړېږي چې د اوبو په کمتون يې ځينې کروندې شاړېږي، د اوبو په برېښنايي بندونو کې تر لږ تر لږه ۲۰۰ مېګاواټه تاوان په يوه سانيه کې ورسېږي. چې کلنی تاوان يې له ۲۰۰۰ مېليونه ډالرو ډېر راځي، خو دوی ده دې له پاره په ټاټوبي کې په سياسي ګډۍ او ګډوډۍ په کال کې ۲۰۰ مېليونه ډالر لږ خرچه او په کار اچوي چې پورتنۍ دوې زره مېليونه ډالره کلنی تاوان ورته په اوړېيره بنه په هر کال کې و نه رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۱٤ وتیز تولنیز تړ (اقتصادي اجتماعي وضعیت)

په منځنۍ اسیا کې د تولنیز وتیز پرمختګ ښاخونه په لاندې بڼه دي.
لومړی:. افغانستان تولهٔ ګڼه ګونه ۴۰.۹ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۸۸۵ ډالره، د ژوند تمه: ۶۰.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۳۵ درېنګلې مېتر دی؛ دوېیم:. ایران تولهٔ ګڼه ګونه ۸۰ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۵۴۳۹ ډالره، د ژوند تمه: ۷۵.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۳۹۶ درېنګلې مېتر دی؛ درېیم:. کزاکېستان تولهٔ ګڼه ګونه ۱۷.۸ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۷۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۰۸۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۷ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۵۸۹۵ درېنګلې مېتر دی؛ څلورم:. کېرغیزېستان تولهٔ ګڼه ګونه ۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۶ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۳۰۴۴ ډالره، د ژوند تمه: ۷۰.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۳۵۲ درېنګلې مېتر دی؛ پېنځم:. پاکېستان تولهٔ ګڼه ګونه ۱۹۲ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۵۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۴۸۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۶.۲ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۵۰ درېنګلې مېتر دی؛ شپږم:. تاجیکېستان تولهٔ ګڼه ګونه ۸.۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۲ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۲۵۱۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۹.۴ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۴۲۳۲ درېنګلې مېتر دی؛ اووم:. تورکمېنېستان تولهٔ ګڼه ګونه ۵.۶ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۸ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۱۳۰۶۶ ډالره، د ژوند تمه: ۶۵.۶ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۱۲۴۰ درېنګلې مېتر دی او اتم:. اوزبېکېستان تولهٔ ګڼه ګونه ۳۰ میلونه، د وګړو د پرمختګ ښاخونه: ۰.۶۷ دی، کلنۍ ملي ګټه: ۵۵۶۷ ډالره، د ژوند تمه: ۶۸.۸ کاله، کلنۍ د اوبو سپما (ساتلو کچه): ۸۰۱ درېنګلې مېتر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

۶. ۱۵ د کوش تپې لویې ویالې پروژې وتیزې ګټې

,, د ټاټوبې په وتیزه طرحه کې د کوش تپې لویې ویالې پروژې د رغولو پېر ۹ کاله دی، چې د ګټنې پېر یې لږ تر لږه ۶۰ کاله دی او د ۱۲۰ کلونو له پاره یې ډیزاین په پام کې نیول شوی.
د ۹ کلونو په موده کې لږتر لږه بیلیون د ډالرو سپما ته اړتیا لري، له دې ټول ټال څخه یوازې ۶۰۵ مېلیون ډالره د پیلنیو شپږو کلونو له پاره له باندنیو زېرمو څخه تدارک کېږي او پاتې هامیانې یې د لویې ویالې له دننه نې یو عوایدو څخه تر لاس کېږي. د کوش تپې لویه ویاله د وتیزې شننې په ستېه ۴ څلور کاله ورسته په ګټنې راځي چې د ۷ اووم کال راټول کړي عواید به یې ۱۸ میلینو ډالرو له خرچه کړو هامیانیو ډېر وي. د کوش تپې لویې ویالې له بشپړ ولو څخه ورسته د پیلني کاله ګټه تر ۴۱۳ مېلیون ډالرو وي چې کال په کال به یې عواید لوړېږي، ۳۳ کاله ورسته به که لوی الله کول عواید تر یوه بېلیون ډالرو لوړ شي او ۵۶ کاله ورسته به د کوش تپې لویې ویالې کلني عواید ۱۱.۵ بېلیون ډالرو ته و رسېږي.،، (سویم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۷ چوپړی)، (محمود، ۲۰۲۳ زېږدی ،۹ چوپړی)

۶. ۱۶ د وتیزې ارزونې لندیز

۱. د کوماندې (امرورکول) شوې سیمه: ۲۴۵،۰۰۰ هېکتاره کروندې.
۲. د پام وړ فصلونو شمېر:۱۹ ډوله.
۳. د کښت شدت: له سلو ۱۱۰ ٪.
٤. اي ای آر آر یا (EIRR): له سلو ۱۹.۵۹ ٪
٥. د پروژې خرچه یا سپما، (ENPV): ۴،۶۷۹ مېلیون ډالره.
٦. اي بي سي آر یا (EBCR): ۳.۹۵
۷. ایف ای آر آر یا (FIRR): له سلو ۱۶.۷۰ ٪
۸. ایف این پي وي یا (FNPV): ۱۳،۸۳۷.۰۰ مېلیون دالره.
۹. ایف بي سي آر یا (FBCR): ۶.۵۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. د تيټې بيې (تخفيف) کچه: د ماليې له پاره له سلو ۵.۳۱٪ او وټيزه (اقتصادي) له سلو ۹ ٪
۱۱. د پروژې ژوند: ۶۰ کاله
۱۲. د پلي کولو موده: ۱۲ کاله
۱۳. د انفلاسيون کچه: له سلو ۵٪
۱۴. د چي ډي پي (GDP) د ودې کچه: له سلو ۷.۲٪
۱۵. خوزيدا او څارنې O&M کلنی لګښت: د پروژې ټول لګښت له سلو۲٪

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۱۷ کوش تپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې ټاټوبې ته د رسيدلې تاوان آر (اصل)

په منځنۍ کچه د کوش تپې لويې ويالې نه بوړولو په پايله کې ټاټوبې ته هر کال (۶،۴۵۶،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) شپږ. بېليونه، څلور سوه او پينځه شپېته مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی، چې د سردار محمد داوود ګډی له پېر ۱۹۷۰ زېږدي څخه د پيلنۍ تخنيکي هر اړخيزې پلټنې، څېړنې او سروې د توان کچه په مېچه کړو ټول ټال (۳۴۲،۱۹۴،۵۰۰،۰۰۰.۰۰) درې سوه او دوې څلوېښت بېليونه، يوه سلو او څلور نوي مېليونه او پينځه سوه زره ډالره تاوان رسېدلی دی.

د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک				
د کلونو ګڼه	د بوړولو او (جوړول) او خرچو کلنۍ خرچې په [مېليون ډالره]	له کرنې کلنۍ بچت (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]	له ژويو کلنۍ بچت، (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]	ټول ټال کلنۍ بچت راګرزيدنه په [مېليون ډالره]
۱	۷۵	۰	۰	-۷۵
۲	۷۵	۰	۰	-۷۵
۳	۱۰۰	۰	۰	-۱۰۰
٤	۲۰۰	٥۰,۳	٥	-۱٤٥
٥	۲۰۰	۷۰,٤	۱٥	-۱۱٥
٦	۲۰۰	۸٥,٥	۱۹,۹	-۹٥
۷	۲۰۰	۲۳۰,۲	۳٤,۷	۱۸
۸	۲۰۰	۲۸۹,۱	۲۹,۸	۷۷
۹	۲۰۰	۳۲۹,٥	۳۷,۲	۱۱۷
۱۰	٤٤,۱	٤٥٦,۷	٤۹,٦	٤۱۳
۱۱	٤٦,٤	٥۱۰,۲	٥۳,۲	٤٦٤
۱۲	٤۸,۷	٥٤۰,۳	٥۷	٤۹۲
۱۳	٥۱,۱	٥٦۰,۳	٦۱,۱	٥۰۹
۱٤	٥۳,۷	٦۰۰,۷	٦٥,٦	٥٤۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

١٨٧ چوپړی

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

١٥	٥٦,٣	٦٤٣,٩	٧٠,٣	٥٨٨
١٦	٥٩,٢	٦٩٠,٣	٧٥,٣	٦٣١
١٧	٦٢,١	٧٤٠	٨٠,٨	٦٧٨
١٨	٦٥,٢	٧٩٣,٣	٨٦,٦	٧٢٨
١٩	٦٨,٥	٨٥٠,٤	٩٢,٨	٧٨٢
٢٠	٩٨,٣	٩١١,٦	٩٩,٥	٨١٣
٢١	٧١,٩	٩٧٧,٢	١٠٦,٦	٩٠٥
٢٢	٧٥,٥	١٠٤٧,٦	١١٤,٣	٩٧٢
٢٣	٧٩,٣	١١٢٣	١٢٢,٦	١٠٤٤
٢٤	٨٣,٢	١٢٠٣,٩	١٣١,٤	١١٢١
٢٥	٨٧,٤	١٢٩٠,٥	١٤٠,٨	١٢٠٣
٢٦	٩١,٨	١٣٨٣,٥	١٥١	١٢٩٢
٢٧	٩٦,٤	١٤٨٣,١	١٦١,٨	١٣٨٧
٢٨	١٠١,٢	١٥٨٩,٩	١٧٣,٥	١٤٨٩
٢٩	١٠٦,٢	١٧٠٤,٣	١٨٦	١٥٩٨
٣٠	١١١,٦	١٨٢٧	١٩٩,٤	١٧١٦
٣١	٢٨٦,٣	١٩٥٨,٦	٢١٣,٧	١٦٧٢
٣٢	١١٧,١	٢٠٩٩,٦	٢٢٩,١	١٩٨٣
٣٣	١٢٣	٢٢٥٠,٨	٢٤٥,٦	٢١٢٨
٣٤	١٢٩,١	٢٤١٢,٨	٢٦٣,٣	٢٢٨٤
٣٥	١٣٥,٦	٢٥٨٦,٦	٢٨٢,٣	٢٤٥١
٣٦	١٤٢,٤	٢٧٧٢,٨	٣٠٢,٦	٢٦٣٠
٣٧	١٤٩,٥	٢٩٧٢,٤	٣٢٤,٤	٢٨٢٣
٣٨	١٥٧	٣١٨٦,٤	٣٤٧,٧	٣٠٣٠
٣٩	١٦٤,٨	٣٤١٥,٩	٣٧٢,٨	٣٢٥١
٤٠	١٧٣,١	٣٦٦١,٨	٣٩٩,٦	٣٤٨٩
٤١	١٨١,٧	٣٩٢٥,٥	٤٢٨,٤	٣٧٤٤
٤٢	٢٦٧,٩	٤٢٠٨,١	٤٥٩,٢	٣٩٤٠
٤٣	١٩٠,٨	٤٥١١,١	٤٩٢,٣	٤٣٢٠
٤٤	٢٠٠,٣	٤٨٣٥,٩	٥٢٧,٧	٤٦٣٦
٤٥	٢١٠,٤	٥١٨٤,١	٥٦٥,٧	٤٩٧٤
٤٦	٢٢٠,٩	٥٥٥٧,٣	٦٠٦,٥	٥٣٣٦
٤٧	٢٣١,٩	٥٩٥٧,٤	٦٥٠,١	٥٧٢٦
٤٨	٢٤٣,٥	٦٣٨٦,٤	٦٩٦,٩	٦١٤٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

٤٩	٢٥٥,٧	٦٨٤٦,٢	٧٤٧,١	٦٥٩١
٥٠	٢٦٨,٥	٧٣٣٩,١	٨٠٠,٩	٧٠٧١
٥١	٢٨١,٩	٧٨٦٧,٥	٨٥٨,٦	٧٥٨٦
٥٢	٢٩٦	٨٤٣٤	٩٢٠,٤	٨١٣٨
٥٣	٨٠٥,٦	٩٠٤١,٢	٩٨٦,٧	٨٢٣٦
٥٤	٣١٠,٨	٩٦٩٢,٢	١٠٥٧,٧	٩٣٨١
٥٥	٣٢٦,٣	١٠٣٩٠	١١٣٣,٩	١٠٠٦٤
٥٦	٣٤٢,٦	١١١٣٨,١	١٢١٥,٥	١٠٧٩٦
٥٧	٣٥٩,٨	١١٩٤٠,١	١٣٠٣	١١٥٨٠
٥٨	٣٧٢,٧٩	١٢٦١٨,٨٧	١٣٧٧	١١٥٩٢,٩٩
٥٩	٣٨٥,٧٨	١٣٢٩٧,٦٤	١٤٥١	١١٦٠٥,٩٨
٦٠	٣٩٨,٧٧	١٣٩٧٦,٤١	١٥٢٥	١١٦١٨,٩٧
ټول ټال	١٠,٧٣٧,٩٤	٢١٢,٤٤٧,٥٢	٢٣,٢٠٥,٥٠	١٩٧,٧٩٩,٩٤

لښتيليک ٦. ٣ د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک

د کوش تپې لويې ويالې پروژې د خرچو او ګټو لښتيليک څخه د وتيزو (اقتصادي) اټکلونو پر بنسټ کره څرګندېږي او داسې پيله په پوخ کې کوي چې د کوش تپې لويې ويالې له بشپړ ولو په پای کې يا په ۱۰ کال د پيلني کاله ګټه يا د ۱۰ کال ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ۴۱۳ مېليون ډالره وي. چې کال په کال به يې ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) لوړېږي، ۳۰ کاله ورسته به که لوی الله کول ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ۱،۷۱۶ يوه بېليون او اووه سوه او شپاړس مېليون ډالره وي او ۶۰ کاله ورسته به د کوش تپې لويې ويالې ټول ټال کلنی بچت (راګرزيدنه) ۱۱،۶۱۸،۹۷ يوه لس بېليونه، شپږ سوه او اته لس عشاريه اووه نومي مېليونه ډالرو ته و رسېږي.

کره بورږوم د کوش تپې لويې ويالې پروژه اوږېږه پرتلنې لاسته راغلې کره شمېرې داسې پوخ کې کوم چې د ۶۰ کلونو په اوږدو د کوش تپې لويې ويالې پروژه د بوږول (جوړول) او خرچې په ۱۰،۳۷.۹۴ [لس بېليونه او اووه سوه او اووه ديرش عشاريه څلور نوي مېليون ډالره] کيږي، او ټول ټال کلنی بچت راګرزيدنه په ۶۰ کلونو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

۱۹۷،۷۹۹.۹۴ [يوه سلو او اووه نوي بېليونه او اووه سوه او نهه نوي عشاريه څلور نوي مېليون ډالره] کېږي چې (۲۱۲،۴۴۷.۵۲ دوې سوه اودولس بېليونه او څلور سوه او اووه څلوېښت عشاريه دوې پېنځوس مېليون ډالره له کرنې بچت يا راګرزيدنه ده او ۲۳،۲۰۵.۵۰ درېوېشت بېليونه او دوې سوه او پېنځه عشاريه پېنځوس مېليون ډالره له ژويو بچت يا راګرزيدنه) ده.

په ټوله کې دې پايلې ته رسېږو، چې د کوش تپې لويې ويالې پروژه ټول خنډونه سرېږ، تاوانو، بوړونې، خرچې له سلو ۵.۳۴ ٪ کېږي او ګټنه يې له سلو ۹۴.۵۷٪ ده.

د منځنۍ اسيا و ګړو ته د غوره خواړو، لکه غنم، غوړ، بوري، غوښې، پنېر، الوتونکو، کبانو، ستوري ډول کبانو، کډوالو الوتونکو، تورو بازانو، نادره چابک ښکار کوونکو (شاهين، ښرخ)، ګرانو لوړ بيې کانو چې له سلاد (خرې يا رسوباتو) لاسته راځي، اېندوانو، ختکۍ يو، انګورو، جغاندرو، بادمو، پستو، مندتو، زردالو، الوچو، منو، ناکو تغر خور وي، چې د دوی د زورنې، قويتوب (سوی ناروغی)، سلامتی، رمتيا، غښتلتيا، ، سوکالۍ او بډاينې جوګه ګرځي. لږ تر لږه په کال کې نړۍ والو هېوادونو ته د لاندې لښتيليک په بنسټ ګټنه ور رسيږي.

د کوش تپې لويې ويالې پروژې څخه نړۍ والو هېوادونو ته لږ تر لږه کلنۍ ګټو رسيدلو لښتيليک

کڼه	د نړۍ والو هېوادونو نومونه	له کرکيلې، ژويو، نه پيداکېدونکو الوتونکو، لوړې بيې کبانو، له سلاد (رسوباتو) ټول شوي لوړې بيې درنو کانو، اينګ او تور زرو ټول ټال کلنۍ بچت، (راګرزيدنه) په [مېليون ډالره]
۱	تاجيکيستان	٤١,٣
۲	افغانستان	٤١٣
۳	ازبېکيستان	١٢٣,٩
٤	تورکمېنيستان	٢٠,٦٥

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېکړنې.

٥	کیرغیزیستان	۱۲,۳۹
٦	کزاکېستان	۱۲
۷	ایران	۱۲,۳۹
٥	پاکېستان	٤۹,٥٦
٦	قطر، اماراتو، سعدی عربستان	۴۰۰
۷	مسکو، اروپا، امریکا او نړیوال پټ مارکیټ ته	۳۰۰
	ټول ټال نړیوال هېوادونو ته کلنی بچت یا راګرزېدنه په مېلیون ډالره	۱,۳۸٥,۱۹

لښتیلیک ٦. ٤ د کوش تپې لویې ویالې پروژې څخه نړی والو هېوادونو ته لړ تر لړه کلنی ګټو رسیدلو لښتیلیک

۶. ۱۸ پوله تېرېدونکي سینېزه سیمه

په نړی کې شاه او خوا ۲۶۷ سینیزې سیمې په پوله تېرېدونکي دي.

افغانستان ۶ سینیزې سیمي لري چې له ډلې یې څلور (کابل، هېلمند، آمو او هري او مرغاب) پوله تېرېدونکې (فرامرزي) دي. ټولټال ۵۳،۸ بېلیون مکعب مېتر اوبو څخه ۴۲،۲ یې پوله تېرېدونکې دي (شا او خوا له سلو ۸۰٪)

ایران، پاکیستان، تاجیکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان شریک اوبیز یا اصلي ګاونډیان دي.

په ټولو سیمو یا حوزو کې بره پروت (upstream) هېواد ټاټوبی دی چې دا ورته یوه د بر رب یوه ځانګړې لوړ لوروینه کړې.

ټاټوبی د تېرو ناامنی یو په وجه نه دی توانیدلی چې خپلې اوبه مدیریت کړي، ګاونډیانو د وضعیت څخه ناوړه ګټه پورته کوي.

افغانستان دمګړی یوازې له ایران سره د اوبو پر سر تړون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

کله چې افغانستان له خپلو بنستيزو او پنځې زېرمو څخه ګټه اخلي، ضرور به خپلې اغېزې په لاندې پرتو هېوادونو لري چې د دوی ستېکړنې (عکس العمل) راپارېږي.
د شمالي ګاونډيانو سره د شوروي دوران او وروسته تعاملات څېړو.
آمو سينيزه حوزه چې يونيان يې آکسوس او اعراب يې جيحون بولي.
د ټاټوبي په داخل کې ۹۰۶۹۲ کيلومېتره مربع ځمکه احتوا کوي او اوبو جريان کلنۍ کچې مېچه له سلو ۱۴٪ وګړي ګټه ترې اخلي او په ټوله کې له سلو ۲۳٪ د افغانستان کرنې ځمکې خړوبوي.
۲۰،۳ بېليون (مليارد) مکعب مېتر کلنيز اوبو جريان لري چې ۱۸،۴ يې پوله تېريدونکې دي.
دا سين له پامير غرونو سرچينه اخلي؛ د تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان سره د ګډې پولې له جوړولو وروسته آرال سمندرګي ته بهيږي.
۵ مرستيالان لري چې رستاق، خان آباد، کوکچه، کوندوز او پنجاب دي. ټولټال افغانستان د دې حوزې شاه خوا له سلو ۳۰٪ اوبه توليدوي او په لوړه کچه ترې له سلو ۵٪ تري ګټه اخلو. له سلو ۴۹،۶٪ يې تاجيکېستان توليد وي. تورکمېنېستان يې له سلو ۱٪ توليد او له سلو ۴۹ ٪ ترې ګټه اخلي، د پنبې رغاوه (صنعت)، قره قروم کانال او پاتې نور يې اوزبېکېستان توليد وي.
د آمو سينېزه حوزه د پامير غرونو څخه سرچينه اخلي او دوې اصلي شاخې لري. د پامير سين شمالي برخه د زرقول فرعي سين څخه ريښه اخلي چې د افغانستان او تاجيکېستان ترمنځ ګډ دی. د واخان سين جنوبي برخه د چکمتين فرعي سين څخه منشعب کيږي، دغه دوې شاخې په کلای پنج کې سره يوه ځای کيږي او تر ای خانم سيمې پورې د پنج سين نوم اخلي، د دې سيمې وروسته کله چې له کوکچې سره يوه ځای شي د آمو سين په نوم يادېږي. دغه سين د شمال ختيځ په لور له تګ وروسته د خم آب سيمې څخه وروسته بالاخره آرال سين ته بهيږي.

۱. د آمو د سين ټول اوږدوالی ۲۴۰۰ کيلومېتره ده چې د افغانستان، تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان ترمينځ ۱۲۵۰ کيلومېتره پوله جوړ وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۲. د اوبو مېچې ته په کتلو سره آمو سین د ابو لوړې کچې تېرېدل ۲۶۳۰ مکعب مېتر پر ثانیه ریکارډ شوی او د اوبو لوړې کچې تېرېدل یې په ۱۹۵۱ زېږدي کې ۳۹۹ مکعب (ترینګلی) مېتر پر ثانیه ریکارډ شوی.

۳. په پورتنۍ برخه کې د دې سین سرعت د میل د زیاتوالي له وجې څخه زیات دی خو په نسبتاً اوارو سیمو کې لکه د حیرتان ور په سیمه کې چې د سین میل کم ده ۳ مېتر پر ثانیه سرعت ثبت شوی. او په کلني ډول ۲۳۰ مېلیون ټنه خړه له ځان سره لېږد وي.

٤. د آمو سین د اوبو د تېرېدو (جریان) په اړه بېلابېلې شمېرې شتون لري، اما د ۱۹۸۷ زېږدي د مرکزی اسیا هېوادونو ترمنځ غونډه او ۱۹۹۲ زېږدي د الماتا تړون چې په دواړو تړونونو کې افغانستان ناپامه نیول شوی، د آمو کلنی مجموعی ظرفیت ۸۰.۲ بېلیون مکعب مېتر ښودل شوی. په اوزبېکېستان کې یې منځنی جریان ۴.۸ بېلیون مکعب مېتر، په تاجیکېستان کې ۴۹ بېلیون مکعب مېتر او په تورکمېنېستان کې ۰.۸۲ بېلیون مکعب مېتر، کېرغېزېستان ۱.۶ بېلیون مکعب مېتر او د افغانستان له پاره ۲۴ بېلیون مکعب مېتر اټکل شوي دی. د کافرنهان، قیزل او وخش واړه سینونه د آمو سین لوی حجم تشکیل وي او همداراز د پنج، کوندوز او کوکچې سینونه یې لویه برخه جوړ وي.

د بېلابېلو اداراتو د څېړنو په بنسټ چې ځینې یې اړنګلاندې دي د آمو سین کلنی ټوټال کچه د پنج امو سین ته ټول ټال د ابو غورځیدلو کلنۍ کچه په لاندې بڼه ده:

۱. لندل میلز کمپنی د شمېرو په سټه (LANDELL MILLS /AWARD TISC۲۰۱۳) (٤٨ بېلیونه مکعب مېتره اوبه.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د اوبو لګوني، اوبو د زېرمو، چارپېريال ساتنې او د يونيسيف ادارو له خوا (٤٢,٤٥ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

۳. د اوبو د زېرمو نوی شمېرو په سته (۴۰ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

٤. د ۱۹۸۷ او ۱۹۹۲ کلونو د مرکزي اسيا هېوادنو ترون په سته (۸۰,۲ بېليونه مکعب مېتره اوبه.)

د اوبو ونډه او ګټه اخستنه: د ۱۹۸۷ کال او ۱۹۹۲ کلنو د مرکزی اسيا د هېوادنو دغونډي د ارقامو په اساس د مشترکو هېوادونو د ګټی اخيستنه او د اوبو د توليد د ونډې:.

۱. افغانستان د اوبو د پيداوار کلنۍ ونډه ۲۴ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۳۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۱.۲ مېليون هکتاره (۰.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه څرګنده نه ده بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه څرګنده نه ده.

۲. تاجيکېستان د اوبو د پيداوار کلنۍ ونډه ۴۹ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۵ مېليون هکتاره (۲.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۹.۵ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۱۵.۴.

۳. اوزبېکېستان د اوبو د پيداوار کلنۍ ونډه ۴.۸ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۶٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۲.۳ مېليون هېکتاره (۱۱.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۲۹.۶ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۴۵.۲.

٤. توركمېنېستان د ابو د پيداوار کلنۍ ونډه ۰.۸۲ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱.۷ مېليون هکتاره (۸.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۲۲ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۳۵.۸.

۵. کېرغېزېستان د ابو د پيداوار کلنۍ ونډه ۱.۶ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۲ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۰.۱ مېليون هېکتاره (۰.۵ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۰.۴ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه ۰.۶.

٦. د ټول پنج امو د اوبو د پيداوارو کلنۍ ونډه ۸۰.۲ بېليون مکعب مېتر؛ د ونډې له سلو ۱۰۰ ٪؛ د کروندې خړوبولو وړ کرونده ۵.۸ مېليون اېکتاره (۲۹ مېليون جريبه)؛ د اوبو ونډه ۶۱.۵ بېليون مکعب مېتر؛ د ګټنې سلنه څرګنده نه ده.

۶. ۱۹ د پنج آمو خړوب شوې اواره

۱. د پنج آمو په حوزه کې خړوبې شوې ساحې مجموعي مساحت شا او خوا ۴۴۸،۲۸۸.۰۰ اېکتاره ته رسېږی.

۲. د اخيرو کلنو په جريان کې د اوبو لګونې په برخه د اوبو او انرژۍ وزارت له خوا په اېنجينېرۍ بڼه يوه څو بنسټيزې پروژې جوړې شوي چې له هغې ډلې څخه د سنګ مهر ويالې (کانال) بدخشان کې، شهروان ويالې د تخار او د کوندوز خان اباد پروژه د کوندوز د يادونې وړ ده چې په ټولې توګه ۸۵،۰۰۰.۰۰ اېکتاره ځمکه خړوبوي.

۳. سره د دې چې افغانستان ۲۴ بېليون مکعب مېتر اوبه د آمو سين کې توليدوي له دې څخه يوازې ۶.۱ بېليون مکعب مېتر اوبو څخه استفاده شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

,, د امو پر سين په منځنۍ اسيا هېوادونه هر يوه تاجيکېستان، اوزبېکپستان، تورکمېنېستان او کرغيزستان له لورې بوږول شوي اسانتياوې،، د ليکول ژباړه (نعمت الله، ۱۴۰۱ لېږدی، ۸۴ چوپړی)

۶. ۲۰ د بر پنج سېمه کې له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو کچه

د بر پنج سېمه له اوبو جوړې برېښنا د پيداوارو په وړتيا کې لوړ ځای لري. د روسيې ماهرينو څېړنو (متخصصينو د تحقيق) په بنسټ دا حوزه د ۱۴ څخه تر ۱۶ زره ميګاوات برېښنا پيداورو (توليد) وړتيا لري.

د ۱۹۸۰ زېږدي د برېښنا ماسټر پلان په بنسټ په ځينو ټاکلو ځاينو کې لومړنۍ سروې تر سره شوي.

سره د دې چې آمو سيمه شا او خوا ۱۹۰۰۰ ميګا واټه برېښنا پيداورو وړتيا لري، خو يوازې له دې سيمې څخه ۱۷.۹۵ ميګا واته برېښنا پيداورو څخه ګټنه اخستل شوې.

۶. ۲۱ په آمو سيمه کې له اوبو ګټنې څرنګوالی

۱. ۳۲.۶ مېليون اېکتاره د خړوب وړ ځمکې په دې سيمه کې شتون لري.
۲. ۲.۳ مېليون يې په اوزبېکېستان،
۳. ۱.۷ يې په تورکمېنېستان،
٤. ۱.۲ يې په افغانستان کې،
٥. ۰.۱ يې په کېرغېزېستان کې،
٦. ۰.۵ يې په تاجيکېستان کې شتون لري. (ناورک بند ۲۷۰۰ ميګا واته برېښنا پيداور لري. راعون بل بند ۳۶۰۰ ميګا واته)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډېږنو ته د فردوس ځنډېږنې.

دې سين څخه افغانستان کې في نفر ۱۰۰۰ مکعب مېټر کمې تاجيکېستان کېرغېزېستان ۲۰۰۰-۱۰۰۰، اوزبېکېستان ۳-۲ زره تورکمېنېستان ۳-۶ زره درېنګلې مېټره ګټه اخلې.

۶. ۲۲ رښتي حالت (حقوقي وضعيت)

۱. د ۱۹۴۷ او ۱۹۸۵ کال تړونونه. يوازې ۱۶، ۱۷، ۷ او ۸ ماده د کښتۍ يو چلولو سين غاړو تينګولو (تحکمياتو) په اړه مواد لري.

۲. د لويې روسيې وروسته منځنۍ اسيا هېوادونو (دوی) په ۱۹۹۲ زيږدي کې د آلماتا تړون لاسليک کړی او پخوانۍ پرېکړې تاکلې برخې (سهميه بندي) يې منلې (تائيد کړې).

۳. افغانستان کوم رښتي (حقوقي) تړون نه لرو يوازې د تاجيکېستان سره MOU– (د اوبو چارو يوه غړي کوونکي) ۴ غونډې شوې دي.

۶. ۲۳ د کوش تپې کانال ارزونه

۱. د هېواد په کچه غوره او لويه پروژه ده چې د کال شاه او خوا ۱۳ بيليون مکعب مېټر اوبه په اخيستلو سره له ۵۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتارو زياته ځمکه په کوندوز، بلخ، جوزجان او فارياب ولايتونو کې خړوبوي.

۲. په رښتي بنه له شمالي ګاونډيو هېوادونو سره کومه بين المللي تړې او تړونونه نه لرو، يوازې د ۱۹۴۷ او ۱۹۵۸ کال تړونونه لرو چې په هغې کې يوازې د کښتۍ يو تګ او راتګ، د سين غاړو نوي ودانول او تينګول (تحکيمات) په دوې منځنۍ برخو وېشلې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د نړۍ وال رښتو له نظره که چېري په يوه مسله کې د هېوادونو ترمنځ تړون شتون و نه لري نو بيا نړۍ والو دوديز رښت (عرفي قواعدو) په پام کې نېول کېږي چې غوره يې د معقولانه (بولنې) او منصفانه ګټې اخيستنې اصل، د مشاورې اصل، د نه ضرر رسونې اصل د ښه نيت له مخې د همکارۍ اصل دی.

٤. سياسي اړخونه هم د پروژې مهم دي. دا ځکه چې شمالي ګاونډيان هر يوه د خپل وتيز وګړني (اقتصادي او اجتماعي) پرمختګ له پاره په دې اوبو تکيه (متکي) دي. افغانستان چې وتيز وړتيا يې تېټه ده، د خوړو امنيت نه لري، لړه ګټه ځيني اخستې. تاجيکېستان ناورک او سنګ توده بندونه د برېښنا او کروندو خړوبولو له پاره جوړ کړې.

٥. اوزبېکېستان او تورکمېنېستان په ډېره کچه په ښه وتيزه وړتيا (اقتصادي وضعيت) کې قرار لري او ډېره استفاده ځيني کوي. له سياسي پلوه دا دوې لاندې پراته هېوادونه غواړې د پورته پرتو هېوادونو ګټه محدوده و ساتي کره کوم لويه وياله هره ثانيه ۵۰۰ مېتره اوبه اخلې چې د کوش تپې لويې ويالې به دا لويه وياله يا کانال اوبه هم زيانمنې کړي.

٦. ټاتوبی نړۍ وال رښت لرې چې له خپلو اوبو ځخه په هر ښه ګټنه واخلې او په راتلونکي پېر کې پرې ځواکمن کنټرول و لري او خپلې سويې خړوب ځمکې پرې خړوب کړي. د امو سين له ټکلي کچې ځخه له سلو ۵۰٪ ځخه نېولې تر له سلو ۹۰٪ برخې پورې رمټه ګټنه پورته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياړلي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېګړنو ته د فردوس څېګړنې.

۶. ۲٤ لنډمګې پايلې پېر (وخت)

د دې څېړنې په لنډپېرې پای کې لاندې پايلې لاسته راغلې دي:

۱. د آمو سينيزه حوزه د ټاټوبي په شمال کې له تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان سره ګډه سېمه ده. د آمو سينيزې سيمې يا حوزې ډېرې اوبه افغانستان توليد وي ورپسې تاجيکېستان دی. د واخان پورتنۍ ژۍ اوبو په سته چې ۵۰ کيلو مېتره په ټاټوبي کې بهېږي او بيا تاجيکيستان ته دننه کېږي د سپينې اوبو په نوم يا آقسو سيند چې له پنج امو ته را غورځېږي.

۲. تورکمېنېستان چې د دې حوزې ډېره کمه برخه اوبه توليد وي، د ټولو نورو اوبيزو ګاونډيو په تله ډېرې اوبو څخه ګټنه اخلې.

۳. ټاټوبی له تاريخي پلوه له لويې روسيې سره ربښتي تړونونه لري چې يوازې د ۱۹۵۸ زېږدي تړون په ټولې ډول د پنج آمو سين اوبو ته اشاره کړې وه.

٤. د لويې روسيې له ړنګيدو سره سم افغانستان سره له دې چې له شمالي ګاونډيو سره په دې اړه کوم ربښتي (حقوقي) سند نه لري بلکې د افغانستان او ګاونډ هېوادونو ترمنځ د همکاريو ښه پوتنسيل شتون لري.

۵. د ټاټوبي وتيز وګړني وړتيا هم د تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان په تله ټېټه ده، او د نړۍ والو ربښتو (حقوقو) او اسلامي شريعت پر بنسټ هم ربښت (حق) لري چې له دې سينيزې سيمې څخه د خپلې ټولنې بډايه کېدو او کرنې پراختيا کې ور څخه ګټه واخلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦. د دې له پاره چې د کوش تپې لويه وياله ملي او بنستيزه پروژه په ګټوره (مؤثره) توګه غوره پايلې و لري، اړينه ده چې په دې برخه کې کره او دکېکې سياسي، ربنتي (حقوقي) او تخنيکي ارزونې و شي او پرته د خپلو اوبو تاکلي واک هېڅ هېواد د پرېکړې له پاره واک په لاس کې ورنه کړي.

٧. په ځينو ځايونو کې د ستيشنونو د کمښت او نه شتون او د ځينو ستيشنونو د شمېرو (ارقامو) له امله، د افغانستان څخه د AMO سمندري معاونينو د جريان ربنتينې اندازه معلومه نه ده. يوازې په کليدي ستيشنونو لکه کلوخ تيپ، خاجه غر، اشکاشم، کوف اب او ساسات ستيشن کې، ارقام محاسبه شوي، چې نږدې ١٨ بېليونه درېنګلې (مکعب) مېتر دي. نيمګړې کچه ده.

٨. د دې سمندر د اوبو د کارولو په برخه کې، زموږ هېواد خورا تېټ دی. له افغانستان څخه د امو بحيرې ته د بهېدونکو اوبو اندازه ٣٧.٩٨٦ بېليون درېنګلې مېتر ده، خو افغانستان له دې اوبو څخه شا او خوا ٦،١ بېليون درېنګلې مېتر څخه ګټنه اخلې، چې د کرنې وړ ځمکې له شتون سره سره ډېره کمه ده.

٩. د پنج امو عامه سيمه د برېښنا پيداوارو ترلاسه کولو په برخه کې غوره بلل کيږي، خو د برېښنا د پيداوار له پاره دغه سيمه (چې تر ١٩٠٠٠ ميګاواټو پورې د برېښنا د پيداورو وړتيا لري) تر ډېره حده کار نه دی شوی. په دې برخه کې پر ١١ بندونو کار شوی، چې له دې ډلې څخه د لومړي او دوييم پلخمري بند پروژې دي، چې د ۴ ميګاواټه سرباري برېښنا د پيداورو وړتيا لري او پاتې نور ټول د ٠،١ او ٠.٥ ميګاواټو تر منځ دي، چې ګټه ترې اخېستل کې دی شي، د کوشنۍ يو نيلي ډيزاينونو په ليکه کې ډلبندۍ شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۱۰. له نړۍ والو رښتو (قوانينو) ښخه په سرغړونې سره د افغانستان له خبرولو پرته د شمالي ګاونډيو هېوادونو (تاجيکېستان، اوزبېکېستان او تورکمېنېستان) له خوا اسنتياوي (تاسيسات) جوړ شوي، چې د افغانستان له پاره يې جدي ستونزه رامنځته کړې ده.

۱۱. د امو سينيزې حوزې کلنۍ تولې اوبه چې په سټېشنونو کې ثبت دي ۱۸۶.۱۸۵ بېليون درېنګلي مېتر دي او نورې شمېرې چې په دې اړه وړاندې شوي سمې نه دي، خو دغه شمېرې د امو سينيزې حوزې کلني پيداورو وړتيا او کچه په تويموين د اوبو نغښتى (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) د امو سين په لړه برخه کې د اوبو مېچې په اډې (ستيشن) کې ښودل کېږي.

۱۲. په نسبي ډول په روان پېر کې د امو سين د اوبو تړون پلي کېدل د دواړو هېوادونو په ګټه دى او افغانستان هم تل منلې ده چې دغه تړون ته ژمن دى، اما د تړون د پلي کې دو له پاره په افغانستان کې د اوبو د مدېريت ودانۍ يو اړتيا لېدل کې ده او مخکې تر دې چې کوش تپې لويه وياله جوړه شي دا اړتيا نه وه پوره شوې او د خپوربدو (نافذېدو) ښخه تر اوسه دا تړون په هر اړخيز ډول نه دى پلى شوى چې د دې تړون نه پلي کې دو له امله افغانستان له بل هر چا زيات ضرر ليدلى دى. اوس چې د کوش تپې لويه وياله جوړېږي او افغانستان د دې وړتيا پيدا کړې چې د امو سين کلدارې ولسوالۍ په پيل کې د کدارې سروندې (اينتيک، سربند) د اوبو کچې منظمې کړي، د امو سين د اوبو تړون د پوره او منظم پلي کې دوى ته لاره اواره شوې ده.

۱۳. د امو سين پخواني تړون نه پلي کېدل په تېر پېر کې تل د ستونزو اصلي لامل نه وو او بل اصلي لامل د ګاونډيانو تر منځ د بنه نيت نه شتون وو چې تل سبب شوى وو، ترڅو د دغه حوزې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

سر د دې سره، سره چې له ټرون زياتې اوبه يوه هېواد ترلاسه کړي د ستونزو را ولاړېدو سبب شوی نه وو.

۱۴. د کوش تپې لويه وياله او دې ته ورته پروژو پلې کېدل د بلخ په سويې خړوب کروندو کې يانی افغانستان کې د شمال سرحدي پولې له ټرون څخه سرغړونه نه ده او د اسيايي هېوادونو ستګړنې په دې برخه کې د مشکل را پيدا کولو نه پرته کومه بله ګټه نه لري، په يوه صورت کې ازبېکېستان د ستګړنو رښت لري چې د شمال لرغوني ټرون د پرېکړو سره سم د دوی ونډه ورنه کړل شي.

۱۵. د اورال سمندرګي د وچېدو اصلي لامل پرته له چرپېريال او سيمې تاثيراتو د تاجکېستان هېواد په واسطه د وحش، راغون او ناورک بندونو، د تورکمنېستان هېواد په واسطه د امو سين د مخې ګرځول د کرمقول لوېې وياլې په مرسته او د ازبېکېستان د کرکي، بخارا، اورګيچ، نوکوس، خوارازم او کاراکالپکستين بندونو او څاه ګانو په طرف د اوبو ګرځول دي، د دوی دا کار د دې لامل کېږي چې اورال سمندرګي ته د امو سين اوبه و نه رسيږي.

۱۶. د يادونې وړ ده چې افغانستان په دې برخه کې دا په دا (په دې خاطر) ګرم نه دی چې په تېرو کلونو کې يې ډېرې زياتې اوبه اوزبېکېستان، تورکمېنېستان ته او اورال سمندرګي ته ورکړې دي، په مقابل کې دوی له دغو خپله ګټه اخستې او مصرف کړي يې دي وړيا او هغه اوبه چې د دوی له اړخه اورال سمندرګي ته تويېږي ترلې دي، دې ته په پام سره چې د ټرون سره سم دوی يوازې نيم په نيم کچه حجم اوبه په امو سين کې ونده لري او نور رښت نه لري، په يوه نوم او بل نوم د امو سين اوبه ټولې بې دربغه وړيا خرچه يا مصرف کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۱۷. د لومړنۍ يو اړتياوو په بنسټ افغانستان په روان پېر کې تر ټولو ډېره اړتيا لري چې د امو د اوبو څخه ګټه واخلي او اوزبېکېستان هم بايد لکه افغانستان اوس له افغانستان سره ښه نيت (حسن نيت) و ښيي، اما دوی تل د افغانستان په اړه له منفي کړنو او ستېکړنو کار اخستی، د دې په ځای چې افغانستان ته په سختو شرايطو کې لاس ورکړي.

۱۸. د کوش تپې لويې ويالې ګټه د منځنۍ اسيا ټولو هېوادونو ته رسېږي ځکه دغه لويه وياله د سويي خړوب ځمکې، د سوزېدونکو دښتو د ګردونو مخنيوي، سېلابونو کنټرول، د ينځې چارپېريال ساتنې، د سويې شتمنو وګړو شتمن کولو له پاره جوړ شوی دی او مخکې له دې سېلابونو د ټولو هېوادونو زياتې ځمکې، سرحد پولې غاړې ويجاړولې او ډېر تاوانونه يې ټولو هېوادونو ته وراړول.

۱۹. د امو سينيزه سيمه د افغانستان په ملي وتيزه برخه کې چې تر ډېره د کرنې په برخه ولاړ دی، بنسټيز رول لري ځکه د افغانستان د ټولټال کرنيزو ځمکو تر ۱۳ ٪ د امو سين په سيمې کې پرتې دې او کرنيز ګټور نوي پيداورو باندې ټاټوبی بسيا کولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲۵ د وړاندېزونو پېبره (حاصل يا ثمره)

۱. د پنج آمو سېنېزې سيمې څخه د ګته اخستنې له پاره دي ستراتيژيک، چټک او راتېول پلان رامنځته شي چې له مخې يې د ګاونډيو سره د مخ پر مخ درک او ملي ګټو ته په پام کې نېولو سره د پوهېدلو تغر و غړول شي؛

۲. د پنج آمو سېنېزې سيمې له پاره دي د شمېرو او ګڼو ګډه همغږي رامنځته شي چې د پنچ امو سين له پيل څخه تر پايه اورال سمندرګي پورې د ټولو بندونو هايدرو ګراف شل کلن لښتيلک ګډ بې لورې لاس په لاس خوندې شي؛

۳. د پوله تېرېدونکو اوبو په اړه د خبرو اترو (بحث او نهايې مسايلو) د مطرح کولو له پاره عالي مرجع تصويب؛

٤. د ټولې ګڼې ګونې پوهاوي رامنځته کول؛

۵. د نړۍ والو مرستو چمتو کوونکو او برابرونکو سره اړېکې ټينګول؛

٦. د شمالي ګاونډيو سره د پوهاوي، خبرو اترو لار و خارل شي؛

۷. د سيلابونو کنټرول او سين غاړو ټنګولو له پاره ګډ لوستي (مطالعات) و شي؛

۸. د برېښنا پيداوارو برداښت وړتيا په دې سيمه کې ډېر دى، بايد ورته ټينګه پاملرنه و شي؛

۹. د ګډواوبيزو پروژو باندې ټينګار وشي، لکه د جم پروژه، د کاسا ۱۰۰۰ او داسې نورې.

۱۰. د چټکې پرېکړې له پاره د حيرتان پله د اوبو سټېشن مسله دې حل شي، څو له ګاونډې هېواد سره په همغږۍ د اوبو د تېرېدلو کلنۍ کچې نا څرګندو شمېرو په اړه پرېکړه او تړه و تړل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دا مسله څو څو ځله له اوزبېکېستان هېواد سره هم په ډیپلوماتیکه توګه شریکه شوې، خو تر اوسه دا مسله نه ده حل شوې او دوی د اوبو د تېرېدلو اډې د مېچې کچه موږ ته په لاس نه راکوي.

۱۱. په ۳۵ ځایونو کې چې سینه او جهیلونه پرته له حسابه د امو سین ته تېرېږي، په هغه ځایونو کې چې د اوبومېچې اډې (ستېشن) شتون اړین دی باید یوه، یوه اوبومېچې اډه یا ستېشن ځای پر ځای شي، یا د جریان اندازه باید د سروې له لارې و ټاکل شي.

۱۲. په سیمه کې ځینې د اوبو مېچې اډې یا ستېشنونه (تنګشیو ستېشن، نیسي پل، یالور ستېشن) ځای پر ځای شوي، خو موږ یې شمېرې په لاس کې نه لرو، د شتون لرونکو شمېرو په ترلاسه کولو کې ستونزې باید حل شي.

۱۳. برېښنا د پیداوارو او د اوبولګولو د بندونو په برخه کې اړین ده چې د اوبو مدیریت او د برېښنا پیداوارو د ستونزو د حل له پاره کوټلې ګامونه پورته کړل شي، له پنډورې پاملرنې سره.

۱٤. د افغانستان په دننه هغه مسؤلینو ته چې د اوبو د مدیریت په برخه کې کار کوي، وړاندیز دا دی چې د امو سینیزې سیمې ته ځانګړې پاملرنه و کړي او د دغه حوزې د پلان سره سم د اوبو د مدیریت پروژو ته لومړیتوب ور کړي، ځکه دغه حوزه د کرنې پیداوارو په برخه کې د افغانستان د نیستي پاک حیثیت لري او د هېواد نړدې تر نیمایي له سلو کرنیزه ځمکه په دغه سیمه کې پرته ده.

۱۵. هغه دولتي اداري په ځانګړي ډول د افغانستان د اوبو او انرژي وزارت د اوبو د زېرمو ریاست چې د اوبو اړوند شمېرې راټول وي او چمتو کوي، وړاندیز دا دی چې د دغه شمېرو په راټولولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې له ډېرې پاملرنې او ځېرتیا ځخه کار واخلي او د ټولو سیمو موډلونه چمتو کړي تر ځو هغه ځوک چې ځېړنه کوي له ستونزو سره مخ نه شي، همدارنګه د ځېړونکو سره د شمېرو او معلوماتو په راټولولو کې تر خپله وسه مرسته و کړي. د بندنیانو ځېړونکو په ځېړنه تکیه کول روغ کار نه دی، له موږ ځخه باندنیان په ځېړنو کې سرغندوي نه دي، ځکه زموږ ټاټوبی زموږ خپل دی، له موږ خپله پردی تر موږ ښه نه پوهېږي.

۱٦. د افغانستان دننه هغه ځېړونکو ته چې د اوبو په برخه کې کار کوي وړاندیز دا دی، ترځو د افغانستان د هغو سیمو په اړه چې پوله تېرېدونکې دي زیاته ځېړنه ترسره کړي او دغه برخې ته زیاته پاملرنه و کړي ځکه د افغانستان له ټولو سیمو ځلور یې پوله تېرېدونکې سیمې دي.

۱۷. د افغانستان دولت مسؤلینو ته وړاندیز دا دی چې د امو سین نوی تړون دې د لیکوال د کچې سره سم د مرکزي اسیا هېوادونو د وندې کچه له پېنځه ناستو ځخه ورسته و تړې. تر لاسه کولو ټولو کره ځایونه چې تر اوسه پورې معلوم نه دي له دوی سره په ګډه معلوم او تآسیسات جوړ کړي تر ځو تړون په پوره توګه پلی شي.

۱۸. د افغانستان دولت مسؤلینو ته مې وړاندیز دا دی چې د امو سین د اوبو تړون د ښه پلي کېدلو په موخه د کوش تپې لویه ویالې سروندي کارونه ژر بشپړ کړي تر ځو د اوزبېکېستان د وندې په منظمه ورکړه کې اغېزمن واقع شي.

۱۹. مخکې یادونه و شوه چې د افغانستان د شپږ سینیزو سیمو [ټاټوبي د سینیزو سیمو (سیندیزو حوزو) نخښې چې د شپږو سینیزو سیمو ځرګندونه کوي په لاندې ښه یې د ګنې شمېرې روښانه شوې دي:. ۱. اموسین د تتو سینیزه سیمه؛ ۲. شمال د تتو سینیزه سیمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سینیزه سیمه؛ ۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛ ۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويي خړوب شوې سيمه.] له دلې څلور يې پوله تېرېدونکي بلل کېږي ياني له سلو۹۰٪ ډېرې اوبه پوله تېرېدونکي دي، نو دې غوراوي ته په کتو سره د لوړوزده کړو وزارت او د پوهنتون مسؤلينو ته وړانديز دا دی چې د پوله تېرېدونکو (Trans boundary) اوبو په اړه يوه مضمون د اوبو د زېرمو او چاپېريال ساتنې پوهنځی نصاب کې ور ګډ کړي تر څو هغه اينجينېران چې د اوبو په برخه کې کار کوي په دې اړه پوره معلومات و لري.

۲۰. په نوې غونډه او تړون کې افغانستان حال دا چې پيلنی لوی توليدونکی هېواد افغانستان دی، له پامه غورځول شوی، د افغانستان له پاره ۳۷.۹۸۶ بېليون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبو ونده جوړېږي، ولې د دې تړون په ستِه يوازې ۱۳ بېليون درېنګلې (مکعب) مېتر اوبه د افغانستان له پاره پرېښول شوې.

۶. ۲٦ موړ ته ننګونې:

د چارپېريال بدلون (اقليمي تغيرات)؛ بې باوری (بې اعتمادي)؛ د تاتوبي ناارامي (د افغانستان بې ثباتي)؛ تاکلی برداښت نه شتون (کافي ظرفيت نه شتون)؛ په ځان تکيې نه شتون (خودکفايی نه شتون)؛ د اړېکو سوړوالی؛ له سلو نوي وو څخه ډېرې اوبه د پولې دي؛ د ګنېګونې ډېر والی؛ ټول پوهاوي نه شتون، په تله نه برابر پرمختګ.

۶. ۲۷ غوره چانسونه:

د روسانو پېر د اوبو تړون؛ سياسي ټينګې ارادې شتون؛ لړ د استعدادونو جوړول؛ ښې اړېکې؛ نړی والو موسيسو او بسپنه ور کوونکو لېوالتيا؛ ګډې ګټې؛ ګډې پروژې او د اوبو چارو اوډون رښت (تنظيم قانون).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۲۸ د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د وګړو هر تن په سر

په ټوله کې ,, د کوش تپې لويه وياله ۱۹۴۲۳۰۱۸۰ يوه سلو ځلور نوي مېليونه او دوې سوه او دېرش زره او يوه سلو اتيا دربنګلي مېتر د خاورو کېندنه،، (محمد، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۴۵ چوپړی)
او د ټاټوبي د ټوله ګڼه ګوڼه ,, د ملګرو ملتونو وروستي معلوماتو د ورلډومیټر سپړنې په سته چې د پينځنی په ورځ، د اکتوبر ۲۰ ، ۲۰۲۲ په ډاګه کړه (٤٠,٩٤٠,٠٢٩) څلوېښت مېليونه او نهه سوه او څلوېښت زره او نهه ويشت تنه وګړي دي. ،، (مسعود، ۲۰۲۲، ۱ چوپړی)
چې په ۲۰۲۳ زېږدي د کې د کوش تپې لويې ويالې کيندنې لګښت (مصرف) د و وګړو په هر تن باندې ۴.۷۴۴۳ څلور عشاريه اووه زره څلور سوه او درې څلوېښت دربنګلي مېتر خاوره کېندنه په سر ور رسيږي. يا [The Kush Tepa Canal Excavation consumption in ۲۰۲۳ was ۵ Cubic Meter-Person (CMP)]

زما اند دا دی چې د ټاټوبي په ګډی ناست لوړ پوړي څارواکي، خپل يوه مياشت معاش، د لويې ويالې رغښت ته و بخښې، او زموږ هر افغان وګړی د خپلې برخې کچه ۵ (۴.۷۴۴۳) دربنګلي مېتر خاوره په خپله و کېندې او يا يې هاميانی (پيسې) ور کړي، انشا الله العظيم چې ډېر ژر به يې ګټنې ته چمتو کړو.

,, د کوش تپې لويې ويالې پروژې د بشپړولو پېروېش په سته څلورو برخو وېشل شوی دی چې پيلنی يې د چمتوکولو لړی (صحنه، ستيج: دېپېښې ځای، دريځ، رباط، مرحله، د پرمختګ اندازه، لوبول يا د صحنې په مخ راوړل) ده؛ دوېيمه يې د ودانولو لومړی لړی ده؛ درېيمه يې د ودانولو دوېيمه لړی ده؛ څلورمه يې د ودانولو درېيمه لړی ده؛ چې څلور واړه لړی يې د ۱۲ دوې لس کلونو پېر (وخت) کې په بشپړ ډول بشپړه شي.،، (سويم، ۲۰۱۹ زېږدی، ۱۳۱ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۶. ۲۹ توکي او د څېړنې شنني کړنلاره

د دغه څېړنې کړنلاره په لاندې اوډون کړی يو کې لړی په لړی روښانه شوې ده او نورې سپړنې ته اړتيا نه ليدل کيږي.

د سکالو اړوند معلوماتو راټولول؛ لومړی لاس معلومات او شمېرې (Primary data): دوهيم لاس معلومات او شمېرې (Secondary data)؛ له متخصصينو سره خبرې اترې (مصاحبه)؛ اړوند اداري، څېړنې، کښلې يا کتابونه، راپوروونه؛ DEM او د اسمان له لورې انځورونه (فضايي عکسونو) په مرسته، د GIS چارپېريال (محيط) څخه ځيني معلومات، د ګڼو (شمېرو يا ارقامو) او د حوزې اوسني حالت شننه (تحليل)؛ د اوبو مېچې شننه او د شته شمېرو سره پرتله؛ د سينيزې حوزې اړوند د اوبو ستونزې؛ د شمېرو شنني په پام کې نيولو سره دشته ستونزو لامل او حل لارې لټول؛ د نورو هېوادونو تجربې؛ اړوند تړونونه؛ داوبو اړوند ملی او نړی وال ربښت (قوانين)؛ موندنې او مناقشه؛ پايلې او وړانديزونه.

د دغو څېړنو د ترسره کول له پاره موږ توکو(د شمېرو او معلومات) ته اړتيا لرو، چې له بېلابېلو زېرمو څخه يې اړينه ده چې چمتو کړو، دا چې دا ډېټا څه ځانګړنې بايد و لري تر څو د هيلې سره سم د څېړنې پايله لاسته راشي، په دې موخه د ډېټا ځانګړنې په لاندې لښتيليک کې ځای په ځای شوې دي.

۶. ۳۰ د شمېرو او معلوماتو شننه:

د څېړنې د اړتيا وړ معلوماتو او شمېرو ځانګړنې:

۱. لومړی ګڼه:۱؛ سکالو: د شمېرو او معلوماتو (ډېټا) ډول؛ سپړنه: لومړنی او دوهيم لاس ډېټا چې په ګڼه او ليکلي ډول (له ګڼې او څه رنګوالي) سره پيدا کيږي؛ د کتنې پايله: شتون لري او که نه يې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. دوېیمه ګڼه:۲؛ سکالو: د ډېټا د پېر (وخت) پریود؛ سپړنه: د شتون په صورت کې وروستنۍ ډېټا او لږ تر لږه ۲۵ کلونو د بېلګې په ډول (۱۹۹۷ ـ ۲۰۲۳)؛ د کتنې پایله: شتون لري او که نه يې لري.

۳. درېیمه ګڼه:۳؛ سکالو: زېرمې یا اخځوک؛ سپړنه: شته لیکنې (مقالې) او راپوررونه، اړوند ادارې، کتابونه ساحوي ګړنلارې لکه پوښتنپاڼه، مرکې، یادونې، تړې، کمپیوټري پروګرامونه لکه لېندۍ یا ارک جي ای ایس (Arc GIS) او نور؛ د کتنې پایله: شتون لري او که نه يې لري.

٤. څلورمه ګڼه:۴؛ سکالو: د شتون شنتیا؛ سپړنه: د په دغه اړه کومه ډېټا چې شتون لري هغه تر ډېره راټوله شوې ده او په څېړنه کې ورڅخه ګټه اخیستل شوې ده ځینې خنډونه چې په ډېټا کې شتون لري هغه د ډېټا د شمېرو تر منځ توپیر دی چې د بېلابېلو برخو تر منځ ډېر دی. ؛ د کتنې پایله: شتون لري او که نه يې لري.

د دغه څېړنې له پاره معلومات او ډېټا له بېلابېلو زېرمو څخه لاسته راغلې ده چې په دغو زېرمو کې د اوبو او انرژۍ وزارت، زرعت، مالدارۍ او اوبورسولو وزارت، د سرغندوو ژورنالونو مقالې، کتابونه، اوبپاڼو، ورځپاڼو، راپرونو او د کمپیوټري پروګرامونو، لکه (GIS، Google earth pro) له چاپېریال څخه ګټه اخیستل شوې ده، وروسته د شننې په برخه کې شننه شوې او هغه پایله چې د دغو څېړنو څخه يې هیله کېږي لاسته راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۳۱ د تن په خپل اند د ځ.ک.ف.ګ شننه

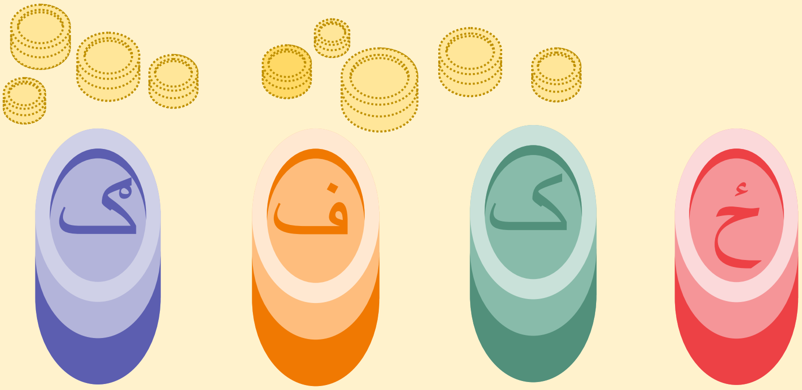

ځواک

- د بل چا په پرتله ښې کړنې کوو.
- موږ شخصي سرچینو ته لاسرسی موندلی دی.
- په بریالیو لاسته راوړنو ډېر ویاړو.
- په ارزښتونو باور لرو چې نور یې په ښودلو کې پاتې راغلي.

کمزورتیاو

- ډېری پېر د ځینو کړنو شخه ډډه کوو ځکه چې موږ د دوی په ترسره کولو کې د ډاډ احساس نه کوو.
- زموږ شا او خوا خلک به زموږ د ضعف په توګه څه و ګوري.
- موږ په خپله زده کړه او د مهارتونو په روزنه پوره باور لرو او که نه.

فرصتونه

- موږ د صنعت وده کوو، که داسې وي، موږ څنګه کولی شو د اوسنې نړۍ وال بازار څخه ګټه پورته کړو.
- موږ په نظام او صنعت کې داسې ارتیا شته چې هیڅوک یې نه پوره کوي.
- کومه نوې ټیکنالوژي موږ سره مرسته کولی شي.

ګواښونه

- موږ د رواڼپېر په کړنو کې له کومو خنډونو سره مخ یو.
- زموږ کوم همکاران موږ سره د پروژو له پاره سیالي کوي.
- زموږ دنده (یا د هغه شیانو غوښتنه چې موږ یې کوو) بدلیږي؟ او د ټکنالوژۍ بدلول زموږ ځای ویر وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ۳۲ د ځې.کې.فې.گې (ځواک. کموزورتیا. فرصتونه. گواښونه) شننه

کوش تپې ویاله

ک و

ځ

- بې توله گډون
- د رول په اړه د ځرگندوالي نه شتوالی
- تل ترتله د روزنې نه شته
- پوره پېژندلو نه شتوالی

ف

- لوړ پام، ژمنې
- په زړه پورې
- د تخصص ژوره
- د سړو تودو (تجربو) ډول، ډول

ک

- د ماهرینو له پاره د سیالی زیاتوالی
- د کرمتیا اندېښنې زیاتې شوې
- له دندې څخه ماهرینو ته لږ پیر
- د لنډ پیر ماهرینو له پاره د زنگ وهلو ډېروالی

گ

- په لویې ویالې کې خپل سرې پروگرامونه
- په کارځاینو کې خپل سرې پروگرامونه
- د ترون کونکې له خوا خپل سرې کړنه ډېر شوې
- د ترون کونکو زیاتوالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳۳ هغه وېرې چې د پښدوسې ټول هېوادونه يې زموږ څخه لري: په لاندې ډول دي او موږ ورته کره ځوابونه لرو.

موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ له لويې ويالې څخه د اوبو وېستل ,, که چېرې د لويې ويالې په جوړښت کې يا ځينی ودانی په ملګښې (تريو يا Saline) او يا د ځمکي تيزابي اوبو کې سرته و رسېږي، ټرونکونکي ټولې اوبه تشه وي او د ازمويښې پايلې د کټونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۱۹)

موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د ويلې را اورې کروندې يا له ويلې پورته ځمکي د کيڼ (ليفټ) خړوبولو له لارې خړوب وو چې تل به ويالې، شاخونه، لښتي، کروندې، پټې اوبخښې وي، که چېرې د لويې ويالې په جوړښت کې يا ځينی کروندې له ويالې لوړې وي، په خپل ځوږ نه خړوب کېږي، د نوموړو کروندو خړوبولو له پاره د لومړي پل (اول فاز) په سته ,, د لمريزی برېښنا پر بنسټ په لويو پمپونو، چې لږ ترلږه يې د توکو ګټنې عمر کچه ۱۰کاله وي او ۲۵ کلونو ورينتې (تضمين، ضمانت چې ټرونکونکی يې ماليک ته ورکوي، وعده يا جواز)، ټرونکونکي ټولې ګټنې ته چمتو کروندې د نوموړې ټرون په سته ازمويښې پايلې سره کټونکي ډلې ته سپاري،، (سويم، ۲۰۱۹زېږدی، چوپړی ۷)

د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره له نړی والو ښکاروندو څخه ګټنه اخلو چې يوه يې د نيويارک ښکاروندي او ځانګېرنې دي، د سيلاب او د سلاد کنټرولولو له پاره چې نه پرېږدي چې د اوبو د تېرېدو ځايونه وران کړي. ,, لږ تر لږه د ۲.۰۰۲۳۴ ابکتاره کرکيلي اوبخښتو ساتلو له پاره له وتلي پيپ جال د خړې (کنوبی، رسوبي مواد يا د اوبو يا باد په واسطه، خړه: تل ته کښېناستونکي مواد) نخښو څخه ګټنه اخلو.،، (اين وای ايس ای ايس سي، ۲۰۰۵ زېږدی، ۵ ای.۳۸ چوپړی)

بل لورې ته لويې ويالې ته د غورځېدونکو خوړونو، ويالو، لښتی يو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

ښاخونو او د اوبو کشونو؛ د پټې يو، کروندو څخه سړک ته د وتلو، له سړکه تېر شويو دروو، لښتی (وړه واله ، بياله Rivulet)، سيند (River)، رود (کوشني سين، له لوی خوړ څخه لوی خوړ او له کوشني سين څخه کوشني سين ته رود وايي) راتللو، مسله يي لولې (پيبر رول) خونديتوب، وتلو پيپونو خونديتوب توتو نخښو څخه ګټنې اخلو. ،، (اين دې دي اوو تې، ۲۰۰۵ زېږدی، ۲۵، ۳۲، ۴۵، ۱۲۰ او ۱۲۷ چوپړی)

هغه وېرې چې د پنډوسې تول هېوادونه يې زموږ له ناسم مديريت څخه لري، موږ د لويې ويالې د دوی د ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د روغ مديريت له پاره د کوش تپې وياله په څلورو پله (کدمونو يا فازونو) وېشو چې په بريالي بڼه بشپړه لويه وياله له ټولو اړوندو برخو او له اداري نغښتو يکړو سره ګټنې ته وسپارو. چې پورته مو په ۶. ۱ څخه تر ۶. ۵ سرليک کې نغوته کړې.

هغه وېرې چې د پنډوسې تول هېوادونه يې زموږ له تخنيکي چوپړ له د ډيزاين چوپړو څخه لري، موږ د لويې ويالې ډېريو وېرو مخه ډب کوو، لکه د نورو هېوادنو په ډول؛ د تخنيکي چوپړ د ډيزاين چوپړو له پاره د کوش تپې وياله د طرحې او ډيزاين ودانيزو چارو برخو له ښکاروندو (ستېنډرډونو) او کوډونو څخه ګټنې د هرې پروژې طرح او ډيزاين د ملي او نړی والو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، رښتو (قانونونو) او واکي (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کېږي.

د معماری (ارکېتچر)، جوړښت (ستركچر)، بنستيزه (زيربنا، اينفراستراكچر)، برېښنا، ميخانيک، اټکلونو (براور)، پلان جوړونې ځانګې په مټه له تخنيکي بشري زېرمو، نويو او مدرنه پوستکالو څخه ګټنې پورته کوو چې په لاندې ډول ورته بشپړه نغوته شوي.

ايا همدوره وړتيا وي د پنډوسې تول هېوادونه انديښنو او وېرو ته پوره نه دي.!!! د کوش تپې ويالې د ګټې اخستنې وسايلو او توکو لړې کچې مېچه وړتيا سره، سره.!!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳٤ له ښکاروندو (ستندړډونو) او کوډونو څخه ګټنې

د هرې پروژې طرح او ډیزاین د ملي او نړیوالو ښکاروندو، کوډونو (شفرونه)، ربښتو (قانونونو) او واکي (دود، مقرراتو، امر چلولو) سره سم سرته رسول کیږي. دا چې زموږ په ټاټوبي کې تر اوسه په ډېرو ځانګو او ښاخونو کې سیمه ییز واکي (معیارونو) ته پرمختګ نه دی ور کړل شوی او غځونه یې نه د بوږولې (جوړه شوې). له نړیوالو پرمختللو ښکاروندو، کوډونو، ربښتو (قانونونو) او واکي ګټنې ترې د ځینو شرطونو په پام کې نیولو څخه اخلو، په پروژو کې د وتیز ربښت (اقتصادي اصولو) په پام کې نیولو، د اسلامي او دودیز مسلو (فرهنګي مسایلو) په نظر کې نیولو سره کارول کیږي.

۶.۳۴.۱. د معمارۍ په ځانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ یو (ودانیو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ یو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د نیوفیرټ معمارۍ ښکاروندي (NEUFERT Architects Data)
- د اور وژنې اتحادیې ښکاروندي او واکي یا این ایف پي اې یوه سلویوه (National Fire Protection Association ۱۰۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.۳۴.۶ د جوړښت (ستركچر) په څانګه کې كارول شوي ښكاروندي او كوډونه (شفرونه):

- نړۍ وال د ودانۍ کوډ International Building Code (IBC)
- ودانۍ يو د كوډ اړتياوې د جوړښت سيمتو (ستركچر كانكريټ) له پاره.
  Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)
- لښې (شرحې، جزيات، ډيتيلونه، توضيحات) او لښول (ډيتيلول، توضيحات) د كانكريتو پياوړتيا له پاره (ACI ۳۱۵-۹۹)
  Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹)
- د ودانيو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډيزاين بار او اړونده معيارونه (۷ASCE) د ازموينې موادو له پاره امريكايى معيار (ASTM)
  Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE ۷)
  American Standard for Testing Materials (ASTM)
- امريكا انستيتيوت د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC)
  American Institute for Steel Construction (AISC)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.۳۴.۶. د برېښنا په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- ملي برېښنا کوډ يا نيک او يا NEC-۷۰ (National Electrical Code)
- نړۍ وال الکترونيکي کمېسيون IEC (International Electrotechnical Commission)
- د ګډو اسانتياوو واګي يا يو ايف سي UFC (Unified Facilities Criteria)
- د بريتانيا ښکاروندی يا بي ايس BS (British Standard)
- د اور وژنې ملي ټولنه NFPA-۷۲(National Fire Protection Association)
- د تالندې (الماسک) ساتنه يا اين ايف پي اې اووه سوه او اتيا NFPA-۷۸۰(Lightning Protection)
- ملي برېښنا د فابريکو ملګرتيا (اتحاديه) يا اين اي ايم اې NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
- د ژوند ژغورنې (خونديتوب) کوډ يا اين ايف پي اې يوه سلو يوه NFPA-۱۰۱(Life Safety Code)

٤.۳۴.۶. د ميخانيک په څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

- نړی وال میخانیکي کوډ یا آی ایم سي International Mechanical Code (IMC)
- امریکا د انجینیرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (یخچالونو) او سړېوړمې (ایر کنډیشن) له پاره (اشرې) American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
- امریکایي ډله (ټولنه) د ازموینې او موادو له پاره (ایس ټي ایم) American Society for Testing and Materials (ASTM)
- نړی وال د نلغځوني کوډ (آی پي سي) International Plumbing Code (IPC)
- د اور وژنې ملي ټولنه (این ایف پي اې) National fire Protection Association (NFPA)
- نړی وال د اور کوډ (آی ایف سي) International Fire Code (IFC)
- نړی وال زونبوړلو (زونجوړل) کوډ (آی زي سي) International Zoning Code (IZC)
- نړی وال د تیلو او ګاز کوډ (اي ایف جي سي) International Fuel Gas Code (IFGC)
- د اوسپنیزو پانو او سړېوړمې (ایر کنډیشن) تړونکو ملي ډله (سمکنا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)

- د افغانستان اينجينيري ولسوالی (اې اي ډي) Afghanistan Engineering District (AED)
- سيمه ييز منل شوي او سرغندوي کوډونه (شفرونه)

۵.۳۴.۶ . په بنسټيزه (زيربنا، اينفراسټراکچر) ځانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- د امارتي لويو لارو او ليږد را ليږد (وړو را وړو، ټرانسپورټ) چاروکو امريکايي ټولنه (آشتو) AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
- ودانۍ يو (ودانيو) د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (سټرکچر کانکريټ) له پاره.

Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

- امريکايي ډله (ټولنه) د ازمويني او موادو له پاره (ايس ټي ايم American Society for Testing and Materials (ASTM)
- د متحده ايالاتو د هسکو (بورو) بيارغوني اينجينيری USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

- لويې لارې د وړتيا لارښود (دوې زره ايچ سي ايم Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)

۶.۳۴.۶. د اټکلونو (براورد) څانګه کې کارول شوي ښکاروندي او کوډونه:

- افغانستان د ودانۍ يو ملي کوډ (Afghanistan Building Code).
- افغانستان د معمارۍ کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC).
- د ودانۍ يو نړۍ وال کوډ (International Building Code).
- د کارګرو بيلونه (لايحه طاقت کار، Labor bills).

۶.۳۴.۷. د ټيکنالوژۍ کارول

په ټوليزه توګه په ټولو برخو کې د ټيکنالوژۍ کارول د پرمختګ لامل شوی، په دې وروستيو کلونو کې د اینجینېرۍ او د ودانيو ډيزاين په برخه کې د ټيکنالوژۍ کارولو له امله لوی پرمختګ شوی دی. نوي وسايل اينجينېرانو ته دا توان او مټ ورکوي چې د نخښې په اوډون (ترتيب) کې په لوړ پام (ځېر تيا، دقت) او چټکتيا (سرعت) سره انځور (رسم) کړي، همدارنګه ودانيو د ډيزاين پر پېر (وخت، مهال) د اينجينېرانو له پاره د شمېرلو (محاسبې)، شننو (تحليلونو) لړۍ (پروسه) ګړندۍ کړي او ښه څه رنګوالی (کيفيت) چمتو کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ډیزاین پوړونه باندې د ټیکنالوژۍ اغیزو څخه دا یادونه کې دی شي چې د ناخرګند ډیزاین څه رنګوالی په لړ وخت کې په لړ لګښت او ډېرو اسانتیاوو سره ترلاسه کړو. له همدې امله د پلان یا طرحې جوړونې او ډیزاین کارځایونه (دفترونه) باید په نوې ټیکنالوژۍ سمبال شي او د هغې اېنجینېران او کاروونکي باید پېر په پېر (وخت په وخت) اړوندې روزنې ترلاسه کړي.

د کار د چټکتیا او ژور پام ته د ډېرې پاملرنې او اړتیاوو په پام کې نیولو سره د طرحې او ډیزاین ریاست د پروژو د سروې، ډیزاین او اټکلونو په برخه کې د ورځني چارو په پلي کولو کې د امکان تر حده د دې هڅونکي ټیکنالوژیو څخه کار اخلي.

د ټیکنالوژۍ کارول په لویه توګه په دوې برخو وېشل کیږي:

یوه یې د اسبابو (وسایل) او توکي (تجهیزات) دي او دوېیم یې د کمپیوټري پوستکالي (سافټویرونه، پروګرامونه) دي.

وسایل لکه؛ د معلوماتو راټولولو او د پروژو تخنیکي سروې له پاره GPS، Auto Level او Total Station کارول کیږي. د اېنجینېري پوستکالي د شمېرلو (محاسبې، حساب کتاب)، ټاکنې او پروژو ډیزاین له پاره کارول کیږي.

۸.۳۴.۶ د پروژو د طرحې (پلان جوړونې) او ډیزاین پراوونو کې د پوستکالو (سافټویرونو) کارول

هغه پوستکالي چې په ټوله کې د طرحې او ډیزاین ریاست بېلابېلو تخنیکي څانګو کې کارول کیږي په لاندې ډول دي:

د سروې په څانګه کې کارېدونکي پوست کالي:

- مدني درېیم پرمختګ CIVIL ۳D
- لېندۍ جي ای ایس ARC GIS
- اوټو کاډ Auto CAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

- اداب پي ډي ايف Adobe PDF
- مايکروسافټ افس MS Office

د معمارى (ارکيټيکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوست کالي:

- AutoCAD
- REVIT Architecture
- ۳Ds MAX +V-RAY
- Sketch UP + V-RAY
- ArchiCAD
- LUMION
- Adobe Photoshop
- Adobe Illustrator
- Adobe PDF
- Ms Office

د جوړښت (سټرکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوست کالي:

- **CSI Software's:**
  - ETABS Ultimate
  - SAP۲۰۰۰ Ultimate
  - SAFE
- **Trimble & Bently Software's**
  - Tekla Structures
  - Tekla Structural Designer
  - Tekla Tedds
  - RAM Connection

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **Autodesk Software's**
  - AutoCAD
  - Advance Steel
  - REVIT Structure
- Adobe PDF
- MS Office

د ميخانيک ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- AutoCAD
- Revit MEP
- Auto CAD MEP
- Water Gems
- Design Builder
- Energy Plus
- Open Studio
- HAPS
- Trace۷۰۰
- Duct Sizer
- VRF
- SolidWorks
- MS Office

د برېښنا ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوستې کالي:

- Pspice (Electrical Schematic Software)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- Dialux (Electrical Enginering Saftwer Program)
- MATLAB (Software for Numerical Computing)
- ETAP (An Electrical Engineering Software for Power Systems)
- LabVIEW (Designing Interfacing and HMIs)
- Keil Vision
- Final Words
- AutoCAD
- MS Office

د بنسټيزه (زيربنا، اينفراسټراکچر) ډيزاين په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- Civil ۳D
- AutoCAD
- MIDAS Civil
- Staad Pro
- CSI Bridge
- Geo Studio
- Geo۵
- Arc GIS
- HEC-RAS
- HEC-HMS
- MS Office

د اټکلونو (براورد، ايستميشن) په څانګه کې کارېدونکي پوسټ کالي:

- AutoCAD

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

- REVIT Architecture
- Civil ۳D
- Prime Avera P٦
- Adobe PDF
- MS Office

۹.۳۴.۶. سرته رسولو (اجرایوي) لوی مدیریت

موخې: د اداري اصولو او مقرراتو سره سم د طرحې او ډیزاین ریاست د کارکوونکو له پاره د اداري، مالي، لوژستیکي، وړلو را وړلو (وړنه را وړنه یا ټرانسپورټې) او نورو اړوندو اسانتیاوو برابرول په غاړه لري.

۱۰.۳۴.۶. د کاري لارښوونو سرته رسول:

د اجرایوي (د کارونو سرته رسولو) لوی مدیریت مسؤل دی چې د څانګو (امریتونو) او کارکونکو کاري اړتیاوې په اغېزمنه توګه (مؤثره) او ټاکلي پېر (وخت) سره چمتو کړي. د مالي، اداري، تدارکاتو، لوژستیک، وړل را وړل (وړنه را وړنه یا ټرانسپورټ)، بشري سرچینو (منابعو)، ولایتي سفرونو برابرولو اړوندې ټولې چارې د ریاست په کچه د پلي شویو رښتو (قوانیونو) او کړنلارو په چوکاټ کې ترسره کوي او د اړوندو ریاستونو سره یې پرلټه وي.

۱۱.۳۴.۶. لویې کړنې او ګرمتیاوې:

۱. د ورځنیو چارو خدمتونو برابرول او اوډوون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

۲. کارځای (دفتر) د کاري پلان سره سم د اداري او اجرايوي چارو پرمختګ.

۳. د کار ځای دوسيو (فايلونو) برابرول او اوډوون.

٤. د کارځای ليکونو (مکتوبونو) په ټاکلي پېر د ليکونو ځوابونه سرته رسول، د اړينو اړتيا وو سرته رسول او د هغه اوډوون.

٥. د ټولو راغلو ليکونو خوندي کول (ثبتول يا راجستر کول) او د رياست اړوندو څانګو سره شريکول.

٦. اړوندو چاروټاکو ته د پروژو تخنيکي کڅوړو لېږل.

۷. د PMIS په ټولواله (سيستم) کې د ليکونو خوندي کول (ثبتول يا راجستر کول) او د نومورې ټولوالې اړوندو کړنو لمن ټولول (ترسره کول).

۸. د لوړو چارواکو ژمنو او لارښونو (ODF) څارلو (تعقيبولو) له پاره په برېښنايي ټولوله کې د ليکونو او راپورونو ثبتول.

۹. د رياست دننه نظم او ډيسپلين(سمون، روزنه) برابرول.

۱۰. کارکونکوو د سفرونو اوډوون (ترتيب)، برابرول (تنظيم) او څارل (تعقيبول).

۱۱. د هامينۍ يو (پيسو) وېش راوېش ترل (حساب تصفيه) او د سفر امرونو څارلو کې اسانتيا راوستل.

۱۲. کار ځای د ورځنيو کړنو په اړه د راپورونو چمتو کول، اوډوون او وړاندې کول.

۱۳. د رياست د ټولو غونډو اوډوون، چمتو کول او د نورو ټېټو څانګو سره د اړيکو رغول.

د اداري له خوا د اړتيا سره سم په اونيزو غونډو او نورو غونډو کې ګډون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياړلې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶. ۳۵ د واوريژونو او ګليشيرونه چټک رښت

,, سړوبی (ګليشير، يخچال) څه شی دی؟ سړوبی (ګليشير) د يخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي.
د سړوبو (ګليشيرونو) دوې کټګورۍ شتون لري: الپين سړوبي او د يخ شيټونه (ښادرې، دړې، پټونه). د الپين سړوبي (ګليشيرونه) د يخ کندې سينونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او درو کې بهيږي. د الپين سړوبي برعکس، د يخ پاڼې، چې يوازې په ګرينلينډ او انټارکټيکا کې شتون لري، ټاکلي کچه نه لري؛ دوی په پراخه ګمبدونو کې په څو لورو کې خپرېږي (د واورې او يخ ملي ډيټا مرکز، د امريکا جيولوژيکي سروي
په ټاټوبي کې ستر واوريژونه په ۱۹۵۳ زيږدي کې په پامير کې وو چې په څلورو مياشتو کې ۴۵ کيلومېتره په منځنۍ کچه په ورځ کې ۱۲۱ مېتره وه.

۱. خاوره او واوره

په يوه ځانګړې سيمه کې څومره واوره راټولېږي، د عرض البلد او د کال په ټاکلي پېر پورې اړه لري. په لوړوالي، بوټو(نباتاتو)، سمندر ژۍ يا ساحل ته په نږدې والي، د باد او هوا ډولونه توپيرونه بېلوالی ,, واوره موسم،، رامنځ ته کوي.
په داسې پېر کې چې د يوټا نومي او کولوراډو سکيرونه ډېری پېر وچه، د ,, شيمپين پوډر،، ښخه خوند اخلي، د بېلګې په توګه، د کاليفورنيا سکيرونه تل د ,, سيرا سيمينټ،، سره کار کوي.
مګر د ځمکې او بادونو توپيرونه په ډېر لنډ واټن کې د واورې موسم (اقليم) کې د پام وړ بدلون لامل کيږي. باد کولی شي واوره له يوه غره څخه وغورځوي او په بل اړخ کې واوره زېرمه کړي چې د ورته غره د واورې په ژوروالي کې لس چنده توپير رامنځ ته کوي.،،
سړوبی (ګليشير) د يخ او واورو راټولول دي چې ورو، ورو د ځمکې په اوږدو کې تېرېږي. په لوړو ارتفاعونو کې، ډېره واوره ډېری پېر د ختکي په پرتله راښکته کيږي، د هغې ډله زياتوي. په پای کې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

جوړ شوي يخ سرپلس د ښکته لور په جريان کې پيل کيږي. په ټېټو ارتفاعو کې، معمولا د ختېکې يا يخ برګونو د ماتيدو لوړه کچه شتون لري چې د يخ ډله لرې کوي.

د ګليشيرونو دوې پراخه کټګورۍ شتون لري: الپين سړوبي (ګليشيرونه) او د يخ شيټونه.

د الپين ګليشيرونه د يخ کندې سينونه دي چې ورو، ورو د خپل وزن لاندې د غرونو لاندې او دره کې بهيږي. د يخ د پانو په څنده کې ګليشيرونه هم شتون لري. د الپين ګليشيرونو برعکس، د يخ پانې ټول براعظمونه پوښي. د وروستي سړوبي (ګليشيل) لوړ عمر کچه شا او خوا ۲۰,۰۰۰ کاله د مخه، د لارينټاډ يخ دړه (شيټ، تخته) د شمالي امريکا ډېره برخه پوښله، وزن يې هغه ډنډونه رامنځ ته کړل چې اوس لوی څلېرې (جهيلونه) لري.

روان پېر په ځمکه کې يوازې دوې يخ پانې شتون لري: انټارکټيک او د ګرينلينډ يخ شيټونه.

۲. د يخ دړه (شيټ، تخته، پټ، کمپله) څه شی دی؟

د يخ دړه د يخنۍ يخ يوه ډله ده چې په ځمکه کې شتون لري او له ۵۰,۰۰۰ مربع کيلومېټرو (۱۹,۳۰۰ مربع ميل) څخه ډېر پراخ وي.

د يخ څادرې يوه پېر د Pleistocene يخ دورې په لړ کې د شمالي نيمه کره ډېره برخه پوښلې وه.

اوس ځمکه يوازې دوې يخ پانې لري، چې يوه يې د ګرينلينډ ډېری برخه پوښي، د نړۍ ترټولو لوی ټاپو، او بل يې د انټارکټيک په لويديځ کې پراخ شوی. د يخ پانې په دوامداره توګه په حرکت کې دي، په پراخو ګنبدونو کې خپريږي.

په ګډه، د انټارکټيک او ګرينلينډ يخ شيټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹٪ څخه ډېر يخ لري. په انټارکټيک او ګرينلينډ يخ څادرو (شيټونو) کې د تازه اوبو ذخيره شوي کچه د ځمکې د تازه اوبو له سلو ۶۸٪ څخه ډېر دي.

د انټارکټيک يخ شيټ شا او خوا ۱٤ مېليون مربع کيلومېټره (۵,٤ مېليون مربع ميله) غزوي، تقريبا د متحده ايالاتو او مکسيکو ګډه ساحه. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرینلینډ یخ شیټ شا او خوا ۱,۷ مېلیون مربع کیلومېتره (۶۵۶,۰۰۰ مربع میل) پراخ شوی، چې د نړۍ ترټولو لوی ټاپو له سلو ۸۰٪ پوښي او د ټیکساس شا او خوا درې چنده مساوي دی.
دواړه یخ پاڼې په منځني ډول شا او خوا ۳,۲ کیلومېتره (۲ میل) ضخامت اندازه کوي. که د انتارکټیک ټوله یخ شیټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ۶۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرینلینډ ټوله یخ شیټ و خوري نو د سمندر کچه به شا او خوا ۷,۴مېتره (۲۴,۳ فوټ) لوړه شي.

۳. د یخ کندې څه شی دی؟

انځور ۶. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په یوکتات خلیج کې د HUBBARD GLACIER په ټرمینس کې د کالیو کولو پروسه ښیې - .اعتبار :کینیت کول شنایډر / فلکر

د یخ ښادرې (برګونه) د یخ لوی، لوی تلونکي ټوټې دي چې د ګلیشیر څخه بېلې شوي، لکه د الپین ګلیشیر یا یخ شیټ، او سمندر ته ورل کیږي.
د iceberg غونډله په لفظي توګه د یخ غره مانا لري، برګ د آلمان څخه اخستل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

يخ برګونه په ټولو شکلونو او اندازو کې راځي، د يخ درېنګلي يا مکعب اندازې ټوټې څخه د يخ ټاپوګانو پورې د کوشني هېواد په اندازه. د ,, آيسبرګ،، اصطلاح د يخ ټوټو ته اشاره کوي چې له ٥ مترو (١٦ فوټ) څخه لوی وي.
کوشني يخ ښادرې (برګونه) چې د برګي بټونو او ګلانو په نوم پېژندل کيږي، په ځانګړي توګه د کښتۍ يو له پاره وېره ونکی (خطرناک) کې دی شي ځکه چې دوی موندل سخت دي. شمالي اتلانتيک او د انټارکټيکا شا او خوا سړې اوبه په ځمکه کې د ډېری يخونو کور دی. د انټارکټيک يخ ځايونه شونې ده د يخ ښادرې و خوري چې له ۸۰ کيلومېترو (۵۰ ميل) څخه ډېر اوږد وي.
د واورو سړوبي (ګليشيرونه) هغه پېر رامنځته کيږي کله چې په ورته سيمه کې کال په اوږدو کې واوره پاتې شي، چېرې چې کافي واوره راټوليږي ترڅو په يخ بدل شي.
هر کال د واورو نوې ورېدل د پخوانۍ واورو پوړ (طبقې) ټوټې کوي او زورنې لاندې رواولې يا فشاروي.

دا له زورنې لاندې تېکې شوې واورې يا کمپريشن واورې دې ته اړ وي چې بيا بڼېښې غوندې (کريسټال) شي، په پيل کې د بورې د دانې اندازې او شکل سره ورته دانې جوړ وي.
په ورو، ورو (لږ، لږ يا تدريج سره) دانه لويږي او د دانې تر منځ د هوا جيبونه کوشني کيږي، چې واوره ورو، ورو (په تدريجي) ډول ترزونې لاندې تېکيږي (کلکه يا کمپيکټ کيږي) او په کثافت کې زياتوالی راځي. شا او خوا يوه کال وروسته، واوره په فيرن بدليږي.
د واورو او ګليشير يخ ترمنځ منځنی حالت. په دې وخت کې، دا د اوبو په څېر شا او خوا دوې پر درېمه برخه ده.

د پېر په تېرېدو سره، لوی يخ کرسټالونه دومره فشار شوي چې د دوی ترمنځ د هوا جيبونه خورا کوشني کيږي، په ډېر زوړ ګليشير يخ کې، کرسټال کولی شي د بالغې مچۍ اندازې ته ورسيږي. د ډېری ګليشيرونو له پاره دا پروسه له سلو کلونو څخه ډېر پېر (وخت) نيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وپالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

٤. ګليشير څه ته دي؟

د نړۍ واورين سړوبې يا ګليشيرونه دا اټکل شوي، ټول مساحت يې شا او خوا ۷۰۰,۰۰۰ مربع کيلومېتره (۲۷۰,۰۰۰ مربع ميل) لري. د نړۍ ډېرى ګليشيرونه په انټارکټيکا کې دي. ګليشيرونه په لويه توګه د قطبونو سره نږدې موندل کېږي، مګر ګليشيرونه د نړۍ په ټولو براعظمونو کې شتون لري، د ټاټوبې له نورستان څخه نيولې باميان تر واخانه پورې د اېندوکوش غرونو کې شتون لري، ان په افريقا کې هم شته. خو آسټراليا هېڅ ګليشير نه لري؛ په هرصورت، دا د اوقيانوس يوه برخه ګڼل کېږي، چېرې چې ګليشيرونه په نيوزيلينډ او د اندونيزيا او پاپوا نيو ګيني لوى ټاپوګانو کې موندل کې دى شي.
ډېرى ګليشيرونه په ژمي کې د لوړې واورې او په دوبي کې د ټيټې تودوخې په سيمو کې موندل کېږي.
دا شرطونه ډاډمن کوي چې هغه واوره چې په ژمي کې راټولېږي د اوړي په فصل کې له لاسه نه ورکوي. د دې ډول سيمو بېلګې الاسکا، پيټاګونيا او هماليا دي. د کاناډا په آرکټيک ټاپوګانو کې ډېر لږ واوره کېږي، مګر دا د کال په اوږدو کې دومره سړه وي چې ګليشيرونه جوړ شي. په لنډه توګه، ګليشيرونه په لوړو عرض البلدونو يا لوړو ارتفاعونو کې جوړېږي. استوا ته نږدې، د اړتيا وړ واورې او ټيټې تودوخې له پاره لوړ لوړوالى اړين دى.،، د ليکوال ژباړه او غځونه (NSIDC، د واورې او يخ نړيوال د شمېرو مرکز، ۲۰۲۰ زېږدى، ۷ چوپېرى)

د اګنيسکا ګوتير پلټنه داسې په ډاګه شوې، يا د هغې څېړنه داسې بشودل شوې. له فزيکي علومو څخه تر ټولنيزو علومو پورې، د NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز ساينس پوهان د څېړنېزو پروژو په غوښتل شوې ګډولې (مخلوط) باندې کار کوي چې د کرايسفير بېلابېل اړخونو باندې بنسټيز پام يا تمرکز کوي او دا چې څنګه په ټولنه اغيزه کوي، د واورې، سړوبو، ګليشيرونو، د يخ ټوپونه، د يخ ښادرو يا شيټونه، سمندري يخ، پرمافراست او داسې نورو؛ دا څېړنيزې پروژې د کرايسفير په اوږدو کې ترسره کېږي، د ارکټيک سمندر، انټارکټيکا، الاسکا، کاناډا، سيرا نيواډا، د راکي غرونو، قطبي بحرونو، تبت،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

سویلبارډ، ګرینلینډ، لویه غرنۍ آسیا، انډیز، د لوی صحرا په ګډون، لوېديځ متحده ايالات او نور ځايونه.

د خلاص ساینس او معلوماتو اتلول ,, خلاص ساینس هغه نظر دی چې د هر ډول ساينسي پوهه بايد په ښکاره ډول شريک شي څومره چې د کشف په پروسه کې عملي وي.،، مايکل نيلسن

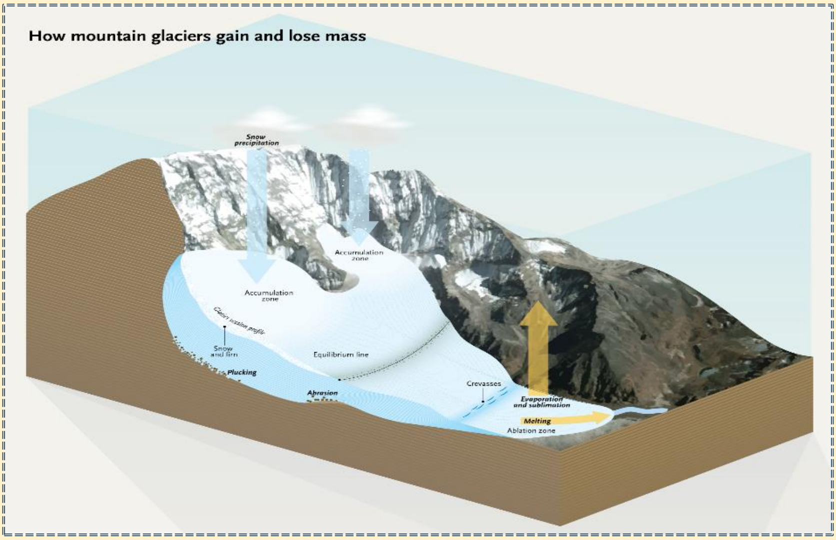

انځور ٦. ١٢٠ دا ګرافیک ښيي چې څنګه ګلیشیرونه د واورې او یخ په شکل ډله ایز لاسته راوړي یا له لاسه ورکوي. دوامداره اقلیمي بدلونونه به په پای کې د ګلیشیر پرمختګ یا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ریکارډو پرویټوني /GRID-ARENDAL

د دې له پاره چې زموږ ليدونکو ته غوره خدمت و کړي او زموږ ساينسي څېړنې د امکان تر حده د لاسرسي وړ کړي، د NSIDC اتلان ساينس خلاصوي. دا هغه مفهوم دی چې ساينسي څېړنې بايد د لاسرسي وړ، شفافې او د بيا توليد وړ وي. خلاص ساينس راز، راز والی (ترېپېر يا تنوع) او لاسرسي هڅوي، ساينس نور نړیوال او همکاري کوي او موندنې ګړندی کوي. په دې کې څلور ستنې شاملې دي: خلاص ډيټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص لاسرسی او خلاصه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وازه) بياکتنه. د خلاص ساينس د ودې له پاره د NSIDC ځېړونکي او کارمندان:

د معلوماتو ټيوټوريلونه کوربه کړئ، ترڅو وګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د NSIDC ډيټا کارول کېږي.

د وګړو سره د NSIDC ډيټا کارولو او پوهيدو کې د مرستې له پاره وسيلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د چارټيک متقابل سمندر يخ ګراف او کيو ګرينلينډ، د نخښې کولو وړيا وسيله چې د ګرينلينډ متمرکز ځېړنو ملاتړ کوي.

د OpenAltimetry پليټ فارم رامنځته کړئ، ترڅو د NASA د ICESat او ICESat-۲ ماموريتونو څخه ډيټا کشف، لاسرسي او ليد ته اجازه ورکړي، د UNAVCO، د سکريپس انستيټيوټ آف اوشينګرافي، د کاليفورنيا، سان ډياګو پوهنتون کې د سان ډياګو سوپر کمپيوټر مرکز سره په همغږۍ کې OpenAltimetry د پيچلي معلوماتو د لاسرسي او ليد له پاره اسانه کولو سره خلاص ساينس مثال ورکوي، ان د غير متخصصينو له لورې.

د ساينس ټيم هم په دوامداره توګه د لاسرسي ژورنالونو خلاصولو له پاره ساينسي څېړني مقالې وړاندې کوي، د NSIDC واورې او يخ نړۍوالو شمېرو مرکز اوبپانه کې on پوستکالی (سافټوير) او کوډ چمتو کوي، په بېله بيا عامه ذخيره لکه GitHub او Bitbucket.

شمېرې (ډاټا يا معلومات) خلاص کړئ، معلوماتو ته د لاسرسي وړ کول

په NSIDC کې د معلوماتو د لاسرسي برياليتوب زموږ د کار اصلي برخه ده، په ځانګړې توګه زموږ د ډيټا مديريت او مديريت پروګرامونو له لارې، چې د NASA ملي واورې او يخ ډيټا مرکز ويشل شوي فعال آرشيف مرکز(NSIDC DAAC) ، NOAA@NSIDC، او د ځايي کتنو تبادله شامل دي. د آرکټيک پوهه NSIDC .(ELOKA) د نړۍ وال ډيټا سيستم د CoreTrustSeal منل (تصديق) شوی منظم غړی هم دی، د نړۍ وال ساينس شورا يوه انډول ډيسپلينري ارګان NSIDC . کار کوي د غوره کړنو له پاره لارښود اصول تعقيب کړئ، کله چې دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د معلوماتو مديريت او لاسرسي ته راځي: د موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د ګډون وړ او د بيا کارولو وړ (FAIR) اصول او د ډله ايزې ګټې، واک کنټرول، ګرمتيا (مسؤليت) او ښه سلوکو يا اخلاقي کړو وړو يا اخالاکي اصول (CARE) اصول.

د ساينسي معلوماتو مديريت او سرپرستۍ له پاره د FAIR لارښود اصول د معلوماتو موندلو وړ، د لاسرسي وړ، د مداخلې وړ او بيا کارولو وړ کولو باندې تمرکز کوي. په پای کې د FAIR اصولو اصلي موخه د بيا کارولو له پاره د معلوماتو ناثرګند يا مطلوب کول دي.

يوه لويه لاره چې NSIDC د FAIR اصول عملي کوي، د NASA ملي واورې او يخ ډېټا مرکز د توزيع شوي فعال آرشيف مرکز (NSIDC DAAC) له لارې دي. هغه چې د واورو، سمندري يخونو، ګليشيرونو، يخ شيټونو، يخ شيلفونو، منجمد شوي ماليه ورکونکو تمويل شوي معلومات چمتو کوي. څمکه، د خاورې رطوبت، د اقليم تعامل او نور. چې هرڅوک يې کارولی شي، وړيا برسېره پردې NSIDC د هغې د ساتلو له پاره بشپړ، ماشين ته د لاسرسي وړ ميټاډاټا او د غوښتنليک پروګرام کولو د ګډون بييه (APIs) په خپلو معلوماتو کې د خدماتو له پاره تضمينوي.

NSIDC د داخلي معلوماتو حاکميت هم پېژني، د اصلي وګړو د ربښتو ملاتړ کوي ترڅو د دوی د معلوماتو او معلوماتو کنټرول وساتي. د داخلي ډېټا حکومتولۍ له پاره د پاملرنې اصول د داخلي نوښت او هوډ په وده کې د ډېټا رول باندې تمرکز کوي.

دا اصول د FAIR اصول بشپړ وي او د ډېټا حاکميت ته د اصلي وګړيو يا خلکو ربښت يا حقونه په پام کې نيسي: د خپلو معلوماتو راټولولو، مالکيت او پلي کولو اداره کولو ربښت حق. يوه لاره چې NSIDCد CARE اصولو اتلولي د دې له لارې ده ارکټيک (ELOKA)برنامه د سيمه ايزو مشاهدو او پوهې تبادلې له لارې ده، هغه چې د ارکټيک د ځايي ښکارهکولو يا مشاهداتو، پوهې راټولول، ساتنه، تبادله او کارول اسانه کوي. ELOKA د ډېټا مديريت، د کارونکي ملاتړ چمتو کوي او د اوسيدونکي آرکټيک متخصصينو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

ليدنې څېړونکو ترمينځ همکارۍ ته وده ورکوي. زموږ په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ د NSIDC ډېټا پاليسي و وينۍ.

د انويټ کورنۍ د پونډ انليټ (Inuktitut: Mittimatalik) کې د واورې موبايل په واسطه سفر کوي، د کاناډا د نوناوت په کيکيقتالوک سيمه کې يوه کوشنۍ، په لويه توګه د انوټ ټولنه چې د بافين ټاپو په سر کې ځای لري. د سيل ښکار د سمندري يخ په شتون پورې اړه لري. اعتبارGRID-Arendal/Flickr:

۵. اړيکه او پوهاوی

NSIDC د کرايسفير په اړه د معلوماتو له پاره يوه باوري سرچينه ده، په لويه برخه کې ځکه چې زموږ ساينس پوهان د ساينس شريکولو په ارزښت پوهيږي ترڅو د هر چا له پاره د لاسرسي وړ وي. دوی ډېرې وختونه د ساينسي څېړنو د عادي اړتياو څخه پورته او اخوا ته ځي ترڅو د بېلابېلو ليدونکو له پاره د مخابراتو او پوهاوي پروژو کې برخه واخلي، د ژورناليستانو، ښوونکو، پاليسي جوړونکو او عامو وګړو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ساينس پوهان، د بهرنۍ يو سازمانونو ساينس پوهانو سره په همغږۍ کې، په منظمه توګه د لوستلو له پاره اسانه ساينسي شننې يا تحليلونه پوسټ کوي چې څنګه د کرايسفير بدليږي او څه شی دا بدلونونه پرمخ وړي. په دې شننو کې د ارکټيک سمندر يخ خبرونه او تحليلونه، نن ورځ د يخ شيټونه، نن ورځ واوره شامل دي NSIDC. په روغه بڼه يا منظمه توګه د خلاص لاسرسي Cryosphere سيمينارونو کوربه توب کوي، هغه چې د NSIDC ساينس پوهان، ميلمانه د دوی کريوسفير څېړنې او موندنې شريکوي. برسېره پردې، د NSIDC ساينس ټيم غړي کانګرس ته د ګواهي ورکولو، عامه ليکچرونو ورکولو، د موسم يا اقليم بدلون څنګه د نړۍ په کنګلو برخو اغېزه کوي. د K-۱۲ ښوونځيو څخه ليدنه کولو سره د قطبي سيمو په اړه خپل تخصص وړاندې کوي ترڅو زده کونکي په لومړي سر کې کرايسفير ته ښکاره کړي. ساينس او ساينس پوهان. د NSIDC ساينس پوهان هم په منظم ډول د کريوسفير د بدليدو په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپورونو کې مرسته کوي، پشمول د ملي سمندري، اتموسفير اداري (NOAA) آرکټيک راپور کارت او د امريکا د هوا پېژندنې ټولنې د اقليم راپور رياست.

٦. همکاری او برابرول يا تمويل

په انتارکټيک ټاپو کې د ارجنټاين اليميرانت براون سټيشن ليد، ښېرونکي سمندر ته ښکته کېږي. اعتبار: ټيډ سکيمبوس، د چاپېريال علومو د څېړنې له پاره کوپراتيف انسټيټيوټ (CIRES)، CU بولډر NSIDC په عامه، خصوصي او غير انتفاعي سکټورونو کې د مختلفو سازمانونو سره د همکارۍ اوږد تاريخ لري. ساينس پوهان تل دوی د سازمان څخه بهر د کار کولو له پاره نوې لارې لټوي، د نرم پيسو او لومړني مسلک ساينس پوهانو په ګډون. د بېلګې په توګه د NSIDC ډېری ساينس پوهان د لوی کراسفير متمرکز سازمانونو سره ښکيل دي، لکه د ارکټيک پوهنتون، د انتارکټيک څېړنې ساينسي کميټه، د آرکټيک ساينس نړۍ واله کميټه، د امريکا جيو فزيکل اتحاديه، د متحده اياالتو پيرمافروسټ ټولنه، د امريکا د هوا پېژندنې ټولنه او د ساينس د پرمختګ له پاره امريکايي ټولنه.

دوی د ارکټيک هواوېچې د څېړلو يا اقليم مطالعې (MOSAiC) سفر له پاره په ځو اړخيزه څنډه ځارونکي کې هم برخه اخيستې، هغه چې په مرکزي ارکټيک کې د ارکټيک اقليم سيستم سپړلو له پاره د کال په اوږدو کې لومړی سفر و، همدارنګه د نړۍ وال Thwaites Glacier Collaboration، ګډ د متحده اياالتو او انګلستان پروژه د Thwaites Glacier پلټنه کوي چې په انتارتيکا کې يوه له خورا بې ثباته ګليشيرونو څخه دی.

د NSIDC ډېری ساينس پوهان د سمندري يخ وړاندوينې شبکې (SIPN) مشرتابه ټيم کې هم ناست دي، د ساينس پوهانو او برخه اخيستونکو شبکه چې د سمندر يخ وړاندوينې پوهې، وسيلو ته وده ورکولو او خبرو اترو له پاره کار کوي. سربېره پردې NSIDC د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

CIRES ليدني فيلو برنامې کې برخه اخلي، دواړه لومړني مسلک او ډېر لوړ پوړو ليدني فيلو ته بلنه ورکوي، ترڅو د NSIDC څېړونکو سره په بېلابېلو (مختلف موضوعاتو) کې د ټاکل شوي مهال ويش له پاره کار وکړي.
د NSIDC سانيسي څېړنو له پاره تمويل د بېلابېلو سرچينو څخه راځي، دNASA ، د ملي ساينس بنسټ(NSF) ، NOAA او د انرژۍ څانګه (DOE) په ګډون سره.
زه د دوی غورځاوڼ نه يم.

۷. يخ برګونه څنګه جوړېږي، او چېرته ځي؟

په جوکولسارلون کې د يخ برګ روښانه کوي، د ګليشير لېګون، چې په لومړي ځل په ۱۹۳٤ کې رامنځته شو کله چې بريېډيمر کور جوړول ګليشير په شاتګ پيل کړ. د يخ ځيني ټوټې د ۱۰۰۰ کلونو په څېر زاړه دي. اعتبار: نيک ټرنر/فلکر
يخ برګونه هغه پېر رامنځته کېږي کله چې د يخ خوسکي ټوټې شي، يا د ګليشيرونو، يخ له الماريو يا لوی يخ کندې څخه مات شي. يخ برګونه د سمندر د سيندونو سره سفر کوي، ځيني وختونه د ساحل په وړاندې ماتېږي يا په ټېټو اوبو کې نيول کېږي.

کله چې يوه يخ تودو اوبو ته ورسېږي، نوی اقليم د ټولو خواوو څخه بريد کوي. آيسبرګ په اواره (سطحه)، ګرمه هوا، واوره او يخ په حوضونو کې خړوب وي چې د خټکي حوضونو په نوم يادېږي. کولی شي د يخ کندې له لارې تېرېږي او درزونه پراخه کړي. په ورته پېر کې ګرمې اوبه د يخ کندې په څنډو کې تېرېږي، يخ خوري او د يخ ټوټې، ټوټې کيدو لامل کېږي. په لاندې برخه کې، ګرمې اوبه د يخ کندې له لاندې څخه پورته کوي.

۸. ولې يخ کندې مهمې دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

يخ ښادرې يا برګونه د شمالي اتلانتيک او د انټارکټيکا شا او خوا اوبو ښخه تېريدونکو کښتۍ يو ته خطر رامنځته کوي. وروسته له هغه چې ټيټانيک په ۱۹۱۲ کې نيوفونډليند ته نږدې ډوبه شوه، متحده ايالاتو او دولس نورو هېوادونو د يخ نړۍ وال ګزمه جوړه کړه. ترڅو په شمالي اتلانتيک کې د يخونو کښتۍ يو ته خبرداری ورکړي.

د يخ نړۍ واله ګزمه د يخ برګونو څارني له پاره الوتکې او رادارونه کاروي چې د بار وړلو لويو لارو کې تېرېږي. د متحده ايالاتو ملي يخ مرکز انټارکټيکا ته نږدې د يخ برګونو څارلو له پاره د سپوږمکۍ ډيټا کاروي. په هرصورت، دا يوازې د ۵۰۰ مربع مېتره (۵،۴۰۰ مربع فوټ) ښخه لوی يخ برګونه څارې. يخ برګونه د ساينس پوهانو له پاره د وسيلو په توګه هم کار کولی شي، څوک چې دوی لوستې کوي ترڅو د موسم او سمندر لړۍ په اړه نور معلومات زده کړي.
ساينس پوهان ولې د يخونو لوستې کوي؟

د ناروې د ټاپو وزمې د سويلبارډ ختيځ ساحل کې، موهن بکتا ته نږدې د يخ کندې يوه خونړۍ يخنۍ د سمندر په يخ کې ځای پرځای شوې ده. د دې اصل نامعلوم دی ځکه چې دا ممکن د بې شمېره نورو په ښېر له لرې ښخه تېر شوی وي.

د اقليم ساينس پوهان د يخ برګونه لوستې کوي ځکه چې دوی د پروسو د نښو له پاره ماتوي چې د يخ شيلف د سقوط لامل کېږي. ساينس پوهانو ليدلي چې د يخ برګونه د تودوخې اوبو ته د رسيدو په وخت کې د انټارکټيک يخونو د ويجاړيدو ستکړنې (عکس العمل) ښنه يې. د هغو فکتورونو په لوستې سره چې د يخ برګونو د ماتيدو لامل کېږي، ښېرونکي هيله لري چې د هغو اغېزو په اړه ښه پوه شي چې د يخ شيلف ماتيدو لامل کېږي، په ښه توګه وړاندوينه وکړي چې د يخ الماری به د تودوخې اقليم ته ښنګه ځواب و وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

سمندر پوهان د یخ برګونه ښاري ځکه چې سړې تازه اوبه چې دوی په سمندر کې برخه اخلي کولی شي د دوی له اصلي څخه لرې، د سیندونو جریان او د سمندر جریان اغېزه و کړي.

بیولوژیستان د یخ برګ لوستې (مطالعه) کوي، ترڅو معلومه کړي چې دوی څنګه د سمندر په ژوند اغېزه کوي. لکه څنګه چې د یخ برګونه منحل کېږي، دوی شا او خوا سمندر ته غذایي مواد رسوي. روستۍ یو څېړنو ښودلې چې د یخ برګونو شا او خوا اوبه د پلانکټون، کب او نورو سمندري ژوند سره یوه ځای کېږي.

۹. په ځمکه کې څومره یخ، یخ دی؟

روان پېر د ځمکې له سلو ۱۰ برخه د یخونو په مخ پوښل شوي ده، د ګلیشیرونو، یخ کیپونو، د ګرینلینډ او انتارتیکا د یخ پاڼو په ګډون، یخ شوې سیمې تر ۱۵ مېلیون مربع کیلومېتره (۵,۸ مېلیون مربع میل) پوښلې.

د وروستي یخ عمر د لوړې څوکې په جریان کې، هغه چې شا او خوا ۱۲,۰۰۰ کاله دمخه پای ته رسیدلی، ګلیشیرونو د ځمکې د ټولې ساحې شا او خوا له سلو ۳۲٪ پوښلې. د انتارکتیک لویې سړې لړ تر لړه د تېرو ۴۰ مېلیون کلونو راهیسې د یخ ښادر له خوا پوښل شوې. د څوارلسمې پېړۍ په پیل کې او د نولسمې پېړۍ تر نیمایي پورې دوام و کړ. نړۍ د ,, کوشني یخ عمر،، سړې تودې په ډاګه کوي (تجربه وکړه)، کله چې د تودوخې درجه په دوامداره توګه د ګلیشیرونو له پاره د نړۍ په ډېرې سیمو کې د پرمختګ له پاره کافي وه.

په متحده ایالاتو کې، ګلیشیرونه روان پېر ۹۰,۰۰۰ مربع کیلومېتره (۳۵,۰۰۰ مربع میل) پوښلي. ډېرې دا ګلیشیرونه په الاسکا کې شتون لري، دا چې ۸۷,۰۰۰ مربع کیلومېتره (۳٤,۰۰۰ مربع میل) د یخ، یخ لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښځکړنو ته د فردوس ښځکړنې.

۱۰. د يخنۍ يخ ښومره لوی کې دی شي؟

د مساحت له مخې ترټولو لوی ګليشير د انټارکټيک ټاپو کې د پلورونکي ګليشير دی چې له ۷,۰۰۰ مربع کيلومېټرو (۲,۷۰۰ مربع ميل) ښخه ډېر اندازه کوي. د يخ ترټولو لوی کرسټالونه چې يوه ګليشير جوړ وي، کې دی شي د منو په ښېر لوی وي. په هرصورت، په ځمکه کې ډېری نور يخونه شتون لري چې د لوی ګليشير ښخه خورا لوی دي. د بېلګې په توګه، د ګليشير نغښتي (کمپليکسونه) لکه د يخ ميدان او د يخ کيپونه د ۸۰,۰۰۰ مربع کيلومېټرو (۳۱,۰۰۰ مربع ميل) په اندازه لوی کې دی شي.

د يخ ښادرې (شيټونه) لکه په ګرينلينډ او انټارکټيکا کې لاهم لوی دي. ګرينلينډ ۱,۷ مېليون مربع کيلومېټره (۶۵۶,۴۰۰ مربع ميل) دی، او انټارکټيکا ۱,۲۳ مېليون مربع کيلومېټره (۴۷۵,۰۰۰ مربع ميل) دی. له ۲۰۰,۰۰۰ ښخه ډېر ګليشيرونه د يخ له شيټونو ښخه توپير لري. که دا ټول ګليشيرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه يوازې نيم متر (۱,۶ فوټ) ته لوړه کړي.

که د انټارکټيک ټوله يخ شيټ وچ شي، د سمندر کچه به شا او خوا ۶۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه شي. که چېرې د ګرينلينډ ټوله يخ شيټ و خوري نو دسمندر کچه به شا او خوا ۷,۴ مېتره (۲۴,۳ فوټ) لوړه شي.

Lambert -Amery glacial system په ختيځ انټارکټيکا کې د اوبو ايستلو ترټولو لويه ټولواله ده چې د ۱,۵۵۰,۰۰۰ مربع کيلو مېټرو (۶۰۰,۰۰۰ مربع ميل) ښخه ډېر مساحت لري او د ختيځ انټارتيکا د ټول مساحت نږدې له سلو ۱۶٪ جوړ وي. د انټارکټيک يخ په ځينو سيمو کې تر ۴,۹ کيلومېټرو (۳ ميل) پورې پېړوالی (ضخامت) لري. د لويديځ انټارکټيک يخ شيټ د برخو لاندې ځمکه ممکن د سمندر له اوارې ښخه ۲,۵ کيلومېټره (۱,۶ ميل) پورې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۰ چوپړی **د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.**

په لر پخښتونخوا کې د کوتیه ګلیشیر د تېز واورېژونو (واورې توپان) ریکارډ له هندوکش ورسته لري، په ۱۹۵۳ کې، دا په درې میاشتو کې د ۱۲ کیلومېترو (۷,۵ میل) څخه ډېر و، په منځنۍ ډول هره ورځ ۱۱۲ مېتره (۳۶۷ فوټ) وه.

د یخ کرسټال دننه بلبلونه رڼا خپروي، دا اجازه ورکوي چې د بېرته انعکاس کولو دمخه سطح ته ژور ننوځي. دا د یخ تمایل زیاتوي چې یوه څه سور او انفراریډ روښنایي جذبوي ترڅو نیلي رنګ ورکړي.
اعتبار :مارک کوپر / فلکر

۱۱. په ځمکه کې تر ټولو لوی ګلیشیرونه کوم دي؟

مختلف اندازه کولی شي د نړۍ ترټولو لوی ګلیشیرونه وټاکي، لکه د هغې اوږدوالی، مساحت، حجم، یا ډله. اوږدوالی او ساحه په اسانۍ سره د سپوږمکۍ انځورونو څخه ترلاسه کېږي. حجم او ډله ډېر ستونزمن دي، ځکه چې پېړوالی او کثافت (د ډله ایز له پاره) روان پېر د سپوږمکۍ څخه محاسبه نه شي کې دی.

د ساحې له مخې د نړۍ ترټولو لوی ګلیشیرونه په انټارکټیکا کې موندل کېږي، البته چې د لویې لمدې د ټېټې تودوخې او نسبتا فلیټ توپوګرافي له امله د ټېټ کلني ورښت سربیره، د اوږدې مودې په اوږدو کې د یخ لویه کچه راټوله شوې. په نړۍ کې ترټولو لوی ګلیشیر د سیلر ګلیشیر دی، چې د ۷,۰۱۸ مربع کیلومېتره (۲,۷۱۰ مربع میل) مساحت سره د انټارکټیک ټاپو کې ځای لري لري.

دا د ډیلاویر ایالت څخه یوه څه لوی دی، یا د یونان د کریټ ټاپو څخه یوه څه کوشنی دی. Thurston Island Glacier No. ۱ د ۵,۲۶۱ مربع کیلومېتره (۲,۰۳۱ مربع میل) مساحت سره دوهیم لوی دی او درېیم لوی د الکساندر ټاپو ګلیشیر نمبر ۱ دی، چې د ۴,۷۶۶ مربع کیلومېتره (۱,۸۴۰ مربع میل) مساحت سره; دواړه په انټارکټیک ټاپو کې شتون لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د انتارکتیکا څخه باندې، ترټولو لوی ګلیشیرونه په الاسکا کې د مالسپینا- سیوارډ ګلیشیر دي، چې مساحت یې ۳,۳۶۳ مربع کیلومېتره (۱,۲۹۸ مربع میل) لري. ورپسې د کاناډا په ارکټیک کې د ویکیهام ګلیشیر سویل دی، چې مساحت یې ۳,۱۷۶ مربع کیلومېتره (۱,۲۲۶ مربع میل) لري. په الاسکا کې د بیرینګ ګلیشیر د ۳,۰۲۵ مربع کیلومېتره (۱,۱۶۸ مربع میل) مساحت سره. که څه هم د بیرینګ ګلیشیر د ساحې له مخې په نړۍ کې اتم لوی ګلیشیر دی، دا په نړۍ کې تر ټولو اوږد دی، چې ۱۹۶ کیلومېتره (۱۲۲ میله) اوږدوالی لري.

د سپتمبر ۱۹۶۶ عکس په الاسکا کې د مالسپینا - سیوارډ ګلیشیر دی (انځورګر نامعلوم). دا د ۳,۳۶۳ مربع کیلومېتره (۱,۲۹۸ مربع میل) مساحت سره او د قطبي سیمو څخه باندې لومړی لوی ګلیشیر دی.
اعتبار :د NSIDC ګلیشیر عکسونو ټولګه
د نړۍ ترټولو لوی ګلیشیرونو په اړه نور معلومات ترلاسه کړئ.

۱۲. یخ یخ څومره اوبه ساتي؟

ګلیشیرونه او یخ کیپونه د نړۍ د تازه اوبو شا او خوا له سلو ۶۸,۷ ٪ زېرمه یا ذخیره کوي، د متحده ایالاتو د جیولوژیکي سروې په وینا، که د ځمکي ټولې یخونه و خوړل شي، د سمندر کچه به په ټوله نړۍ کې نږدې ۷۰ مېتره (۲۳۰ فوټ) لوړه شي.

په ګډه، د انتارکتیک او ګرینلنډ یخ شیټونه په ځمکه کې د تازه اوبو له سلو ۹۹ ٪ یخ لري. د انتارکتیک او ګرینلنډ په یخ شیټونو کې د تازه اوبو زېرمه شوي کچه، د ځمکې د ټولو تازه اوبو په له سلو ۶۸ ٪ دی.
له ۲۰۰,۰۰۰ څخه ډېر ګلیشیرونه د یخ له شیټونو څخه توپیر لري.
که دا ټول ګلیشیرونه ولړزول شي، نو دوی به د سمندر کچه یوازې نیم متر (۱,۶ فوټ) ته لوړه کړي. که چېرې د ګرینلنډ یخ شیټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ۷,۴ مېتره (۲۴,۳ فوټ) لوړه کړي؛
که د انتارکتیک یخ شیټ وچ شي نو دا به د سمندر کچه نږدې ۶۰ مېتره (۱۹۷ فوټ) لوړه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېرکړنو ته د فردوس ځېرکړنې.

انځور ٦. ۱۲۱ د آيسلېند په ساحل کې د نيمي شپې لمر لاندې يوه يخ برګ روښانه نيلي سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز.

انځور ٦. ۱۲۲ يوه سړی د ګرينلينډ يخ شيټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :انډريو سول/اميجيو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکبېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ۱۲۳ ساينسي وسيلې د الاسکا د لی کانټ ګليشير په څنډه کې ډاټا راټولوي. غورځيدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د يخ په لويو برخو کې فشار راوړي چې د ګليشير په نوم ياديږي. د يخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د يخ د ورو سيندونو په څېر د ګليشيرونو د جريان لامل کيږي. اعتبار: TWILA مون، NSIDC

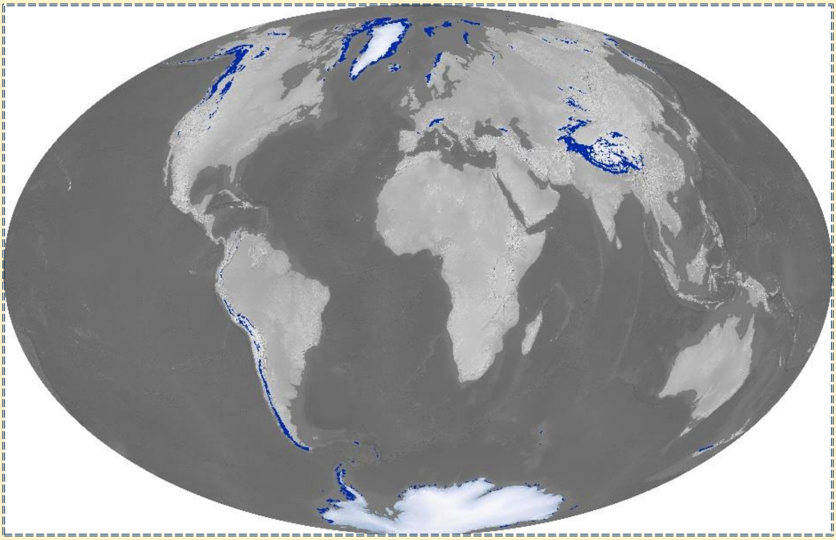

انځور ٦. ۱۲٤ د RANDOLPH GLACIER INVENTORY د نړۍ د ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ګليشيرونو مجموعه ده. دا د ګليشيرونو لومړی نړی وال کتلاک دی، او دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اتبار: د ناسا د ځمکې څارونکي ډله.

پورتنی انځور دا کره په ډاګه کوي چې ټاټوبی مو په سپين نلي رنګه بڼه د ګليشيرونو لومړي نړی وال کتلاک کې ځای لري، چې دا د اقليم د بدلون په اړه د بين الحکومتي پينل (IPCC) ساينس پوهانو سره د مرستې له پاره رامنځته شوی، ترڅو د بحر د چاپېريال لوړېدو اټکلونه ښه کړي. اعتبار: د ناسا د ځمکې څارونکي.

زده کړه داسې ښايي چې ۱۲۶ مېليونه درېنګلي (مکعب) مېتر يخ (شا او خوا ۱۱۳ مېليونه درېنګلي مېتر اوبه) د چارپېريال د هواويچي (اقليم) د بدلون له امله رامنځ ته کيږي.
زه خپلې څېړنې د پخوانۍ يو توکو خپرولو (له چاپه سلامتې تېرې کړو کښلو) سره د نوي ليد سره سپينې ته را اوباسم. چې الله العظيم په خپل لوې لورنې توان څخه د هېند سمندر څخه اوبه را پورته کوي، بيا يې د وريځو په واسطه باندې زموږ په غرونو په يوه کال کې ۲۲ واره پورې سپينې واورې وروي، غرونه مو د ناوو په ډول ښکلي او سينګار وي، چې ټول ټال ټول ټاټوبي کې ستر ۳۱۴ سړوبي (ايسبرګونه، د يخ څادرې، ګلېشيرونه يا يخچالون) بوروي، چې له ۲۴۰ ستر سړوبو اوبو ويلېدنې څخه امو سيند سرچينه اخلي.

له ټولو نه وړاندې يوازې د امو سينېزه سېمه د ۶۳ سينونو له لارې ۶۰,۸۲۱,۱۳۵,۷۲۶.۶۹ بېليون درېنګلي مېتره لمده واوره د هواويچي بدلون باندې ويلې کيږي او د نوموړو سينونو له لورې ۳۷,۴۱۴,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ بېليون درېنګلي مېتره اوبه امو سين ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۵ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

غورځوي. د اوزبېکستان په پوله ور دننه کېږي، د نوموړې هېواد او ترکېمنېستان دښتې او اورال سمندرګی یې غروب کوي.

بر (ج) په خپلې داسې لوروینه چې زموږ تاتوبی یې یوه زر او پېنځه سوه او شپږ. نوي غرونه باندې د اسیا د توپانونو مخه ډپ کوي، په لوړو غرو یې واورې پوښې، اسیا پرې تواوزن کوي، کله په ایسبرګونو چې اوبه کنټرول وي، سمندر پرې پنډوي، بیا له سمندره یې زموږ غرونو ته هر کال را لیږي، د اوبو له بخار څخه. په غرونو کې یې ځینې برخه واوره یخ څادرې کېږي او پاتې یې ورو، ورو ولې کېږي؛ د دوې زرو له ۱۰ کېلو مېتره کوشنیو سینو له لارې په تاتوبې کې بهیږي او ګاونډیانو ته ورځي.

په دې پوښ (قضیه) کې په تاتوبې کې د څېړی او نښتر پانو ډوله واوره چې له هره یوه، یوه مکعب مېتر څخه یې (۰.۸۳۰۲۵۴ او ۰.۴۰۰۰۴۲) مکعب مېتر اوبه بوړیږي.

په ټوله کې ۱۶۸,۱۱۵,۶۴۰,۴۶۳.۷۶ یوه سلو اته شپېته بېلیون، یوه سلو پېنځلس مېلیونه، شپږ سوه او څلوېښت زره، څلور سوه او درې شپېته عشاریه شپږ. اویا درېنګلې مېتره لمده واوره د هواویچې بدلون باندې ویلې کېږي. د نوموړو سینونو له لورې ۱۰۳,۴۱۶,۰۰۰,۰۰۰.۰۰ یوه سلو درې بېلیون، څلور سوه شپاړس مېلیونه، درېنګلې مېتره د ځمکې لاندې او باندې کلنی منځنی کچې اوبه له تاتوبې باندې بهیږي.

بل لورته د بر رب بل رحمت ګټور بارانونه دې چې د تاتوبې په هواویچې په ۳۶۰ ورځو یا یوه کال کې یوازې تر ۱۸ پورې بارانونه کېږي، ۱۰۸ ورځې وریځې وي او نورې پاتې ۲۳۴ورځې لمر وي.

له ۷۰ تر ۸۰ میلیمېتره د تاتوبې منځنی کلنی د ورښت کچه ده.
که له ورښت څخه په تاتوبې کې د اوبو کچه په لاس راوړو په لاندې ډول یې پایله په لاس راځي. د تاتوبې مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

اېکتاره کېږي را اخلو او د ټاټوبي منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۸۰ میلیمېټره سره یې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۵،۲۲۲،۸۸۰،۰۰۰.۰۰ پېنځه بېلیونه، دوې سوه او دوې وېشت مېلیونه او اته سوه او اتیا زره لېتره اوبه یا ۵،۲۲۲،۸۸۰ پېنځه مېلیونه، دوې سوه او دوې وېشت زره او اته سوه او اتیا درېنګلې یا مکعب مېتر اوبه کېږي.

د ګټور ورښت کچه (بارندګی موثر یا Effective rainfall) هغه باران دی چې په ۸۰ میلېمېتر باران و شي، ۱۰ میلېمېتر ورښت یې د ځمکې په اوراه سیلاب شی، او پاتې ۷۰ میلېمېتره یې ځمکه وڅښې او خپل نس پرې لوند کړي. (د هایدرولوژۍ پوهې دا برخه اړینه ده ځکه د خاورې په کومه کچه خړوبېدل، د اوبو څښل، د ورښت بېړه، د باران پېر او وار هم په پام کې وندې کول کېږي.

له ۱۰ تر ۱۵ سانتې ځمکه و څښې دا ګټور ورښت دی چې تر ۱۰ څخه تر ۱۵ سانتې پورې ځمکه اوبه ژورې و څښې یا غړوپ کړي. تر دې کمې ګټورې نه ګڼل کېږي، د کرکېلې، ځنګلو او کروندو څښلو له پاره.):. د ټاټوبي ځمکې په اوراه سیلاب مساوی کېږي، د ټاټوبي مساحت چې ۶۵،۲۸۶،۰۰۰ اېکتاره کېږي را اخلو او د ټاټوبي ځمکې پرمخ تلونکې منځنۍ کلنۍ د ورښت کچې ۱۰ میلیمېټره سره یې ضرب وو، چې د ټول ټال د ټاټوبي د ورښت اوبو کچه په لاس را کوي. ۶۵۲،۸۶۰،۰۰۰ شپږ سوه او دوې پېنځوس مېلیونه، اته سوه او شپېته زره لېتره اوبه یا ۶۵۲،۸۶۰ شپږ سوه او دوې پېنځوس زره او اته سوه او شپېته درېنګلې یا مکعب مېتر اوبه کېږي.

۱۰۳،۴۲۱،۲۲۲،۸۸۰ یوه سلو درې بېلیون، څلور سوه او یوې وېشت مېلیونه، دوې سوه او دوې وېشت زره، اته سوه او اتیا درېنګلې مېتره اوبو دي، د دې پیله ساده برابر وي دا چې د بر (ج) له لورې په یوه کال کې په ټول ټاټوبي کې د اوبو، ږلۍ، یخ له اسمانه راورولو او واوروې واورینولو له لرې دغه ۱۰۳.۴۲۱ بېلیون درېنګلې (مکعب مېتر کچه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۳٦ خړې (سلاد یا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قیمتي کاڼي یا د خړې ارزښتناك کاڼي)

خړې (سلاد یا رسوبات) او د خړې ګران کاڼي (رسوبي قیمتي کاڼي یا د خړې ارزښتناك کاڼي) یا (Sedimental / Sediment of (precious Stones
په نړۍ کې ټولو څېړونکو داسې پام کوه چې سلادونه یوازې د لویو ویالو د غولو ټینګښت له پاره کار کوي، خو په پایله کې دې ټکي ته و رسیدل چې د لویو ویالو د ورانی سبب کېږي.

بل لورې ته د جرمني څېړونکي په روانپېر کې په دې باندې کار کوي، خړې یا سلادونه سمندرونو ته غورځوي، چې د تل د لوړېدو سبب ګرځي، ډېر پام د دې له پاره کوي چې نوموړې غورځوني د سمندر چارپېریال د ناولیدو او د سمندري ژویو د ژوند اخیستو جوګه نه شي. بلکي د مړیدلو او خوراک جوګه یې و ګرځي.

خړه (سلاد) په درې ډوله دي:.

۱. **ګټورې خړې (سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې ټول د کاربن کورنۍ پورې اړه و لري، چې د ابو د ژویو، کبانو، بناتاتو د مړیدو او خوراک تمکه (غوړه مړۍ) ګرځي.

۲. **تاوني خړې (مغرز سلادونه):.** کلسیم کاربونیتونه، برومیدونه او کلوریدونه چې د اوبو په منځ کې د ژویو او نباتاتو له د ژوند اخیستلو جوګه ګرځي. د تاوني سلادونو یا رسوباتو کچه له سلو ۰.۰۰۱ څخه نیولې تر ۰.۰۰۰۱ پورې ده یا ۱/۱۰۰۰۰ دي، چې نومړې له سلو څخه ډېره کوشنۍ کچه ده، د هېڅ سره برابره ده خو شتون لري.

چې دا موږ ته کره او روغه پیله په لاس را کوي، چې زموږ د اوبو سر چینې یا د امو سیند سرچینې له سترو او پاکو سېروبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(يخچالونو)، ځنګلونو څخه تېرېږي، نه له داسي دښتو څخه چې په هغو کې اغځي ډېر وي چې التّه د يورانيو کورنۍ توکي شتون لري.

۳. **ګډوله خړې (مختلط يا مکس سلادونه):.** هغه سلادونه دي چې نه ګټه لري او نه تاوان، لکه د ځينو ژويو وراستې منځې(هستې) او له ځمکې لاندې اېره شوي ايرې (فوسيلونه).

د لويې وياڵې له پاره اسانه کړلاره دا ده چې په يوه لوی ټانکر کې د اموسيند له اوبو څخه ډک کړل شي. سر يې پرې ښه ټينګ و تړل شي، چې د زورنې، خوټيدلو او وچيدلو (تبخير) څخه خوندي وي. په منځنۍ کچه تودوخي کې ۲۵ سانتي ګريد کې له يوې شپه او ورځ (۲۴ ساعتونو) کې يې پيله په لاس را وړل شي، چې څومره ميلي متېره يې د سلادو کچه ده. په هر کچه چې د ازموينو د اوبو زېرمه کولو او يا ساتنې لوښی ستر وي، په همغه کچه يې د ازموينو د پيلو کچه د پنځي حالت سره نږدې وي.

که د روسوباتو ازموينه په ودانيزو توکو ازمويني لابراتور کې تر سره کوو، د هايدرو مېتر په بنسټ نو نومورې د خړې (سلادو، رسوباتو) اله په اتومات ډول د سلادونو کچه (په اوبو کې د خړې کوشني زرې) په ۱۰ ثانيې، ۳۰ سانيې، ۱ دکېکې، ۱۰ دکېکې، ۳۰ دکېکې، ۱ ساعت(پار)، ۵ ساعته، ۱۲ ساعته او ۲۴ ساعته کې ټاکلي اندازې ټاکي.

لکه: د يوه ازماينښتي اټکل له پاره يوه کانسپ دی و نيسو چې ۲۴ ساعتونو کې؛ د لابراتوار په ۲۵ سانتيګراد چارپېريال توخه کې؛ په ۵۰۰ سی سي اوبو کې له ټاکلي پير څخه ورسته ۵ ميلي مېتره د سلاتو پېروالی څرګنديږي او په لاس راځي. اړوندې برخې کولی شي چې په کالدارې ولسوالۍ د سروندي په سر کې ازموينې لاسته را وړي او رښتې کچه يې د راتلونکي له پاره د غځولو له پاره خوندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۹ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

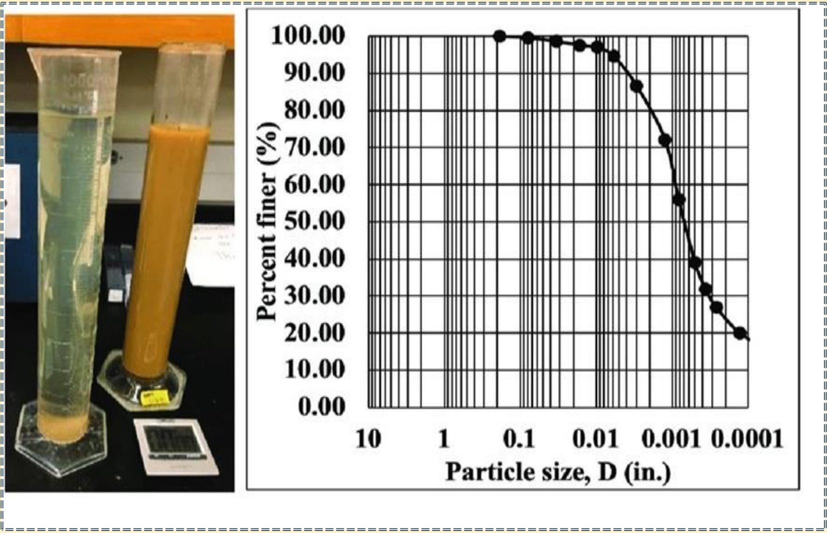

ښېره ٦. ١٠ په اوبو کې د کوشنۍ یو بڅرو پروالی ۲۵۴ ملي مېتر ښخه نیولي تر ۰.۰۰۰۲۵۴ تر میلي مېتر پورې کوشني (۱۰ اېنچو ښخه نولې تر ۰.۰۰۰۱ اېنچ) له پورې او د بڅرو (زرو) د کچې سلنه له تېکي ښخه (۰ تر ۱۰۰ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموینه اله هایدرو مېتر.

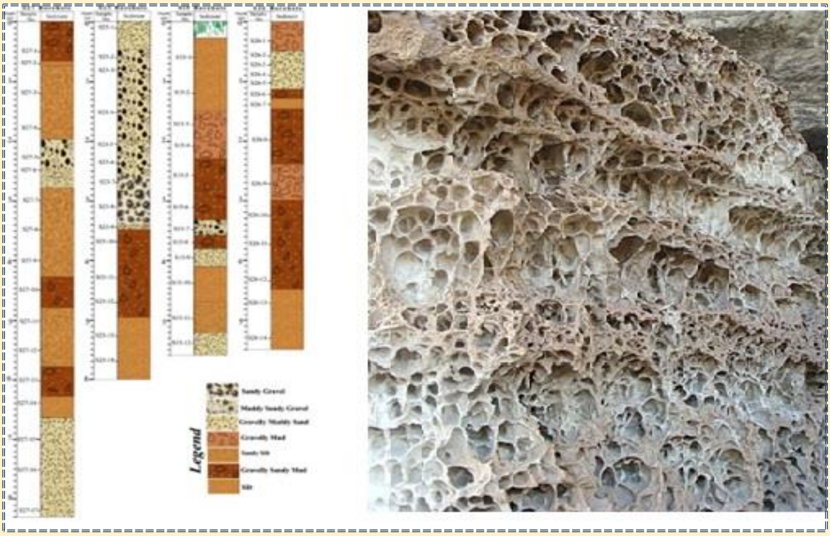

انځور ٦. ١٢٥ د کیمیا معدني جوړښت او د ډبرو فزیکي ځانګړتیاوو تشریح د لیتوولوژی په نوم یادېږی (شګه، ختّه، شګه، ختّه) په دوبیم مانا کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېتکړنو ته د فردوس ځېتکړنې.

لیتوولوژی بېلګې د شګو ډبرې، سلیټ، بیسالټ، یا د چونې ډبرې شامل دي.

انځور ۶. ۱۲۶ د کوش تپې لویې ویالې د پیل ځخه تر ۴۲ کیلو مېتری پورې د خاورو ازموینې او خړې لوستې پایلې له پاره په ستارتا اینجینری لاربراتور کې په ۲۵ د اکتوبر د ۲۰۲۳ زېږدي کې تر پلټنې لاندې نیولی وو، د ۴، ۸ او ۱۲ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢٥١ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

انځور ٦. ١٢٤ د کوش تپې لويې ويالې پر ليکه غځولو نخښنه؛ د شونتيا لوستې لوړ مديريت له لورې خپل لوړ پړې سره څېړل کېږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالداۍ وزارت مرستيال وزير غفوري د ويالې پاۍ په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نوموړی وزارت په ٢٣ د ډيسمبر د ٢٠١٩ زېږدي کې د لويې ويالې د شونتيا لوستې (څېړنو) پاينۍ راپور لمنه ترې؛ انځور يې پلوشې کاظميار اخستی.

په کانال کې برى مندل (تسخير) په لويه کې په کانالونو کې ورانی (تخريب) د موادو لېږد، بيولوژيکي او کيمياوي رسوباتو په بڼه وېشل کېږي. د موادو د لېږد په شکل کې برى مومي،
د کانال په مرکزي سيمو کې د خړوبولو او ختو په څېر ښه دانه شوي سليټونه تعليق شوي او په آرامه چاپېريال کې زېرمه کېږي.
هغه تخمونه چې په کيمياوي او بيولوژيکي ډول رامنځته شوي د تودوخې د بدلونونو له امله په بحرونو کې موندل کېږي.

په منځنيو چارپېريالونو کې ورانی منځنی چاپېريالونه، هغه چاپېريالونه دي چې د سمندري او ځمکې د چاپېريال تر منځ سرحد وي. په دې چاپېريال کې ورانی په بېلابېلو لارو ترسره کېږي. په ساحلي چاپېريال کې برى مندل (تسخير) د کانالونو شا او خوا چاپېريال د کانال هغه برخه ده چې د دوې سينو حدودو تر منځ ځاى لري او په دې سيمو کې ورانی د لېږد برخو په بڼه ترسره کېږي.
لېږدونکي (انتقالي) رسوبات: لکه شګه، سليټ او خټه، چې د سيند په واسطه لويو ويالو (کانالونو) ته ننوځي، چېرته چې د سينديشن جريان د سرعت د کمښت له امله واقع کېږي. کاربونيټ: کاربونيټ د حيواناتو، نباتاتو د فعاليت او د کاربن ډاى اکسايډ د اخراج په پايله کې رامنځته کېږي.
د غير لېږدونکي موادو زېرمه کول دي، د هغه موادو زېرمه کول چې د سين په اوبو کې منحل شوي او لاندې مواد په کې شامل دي.
کيمياوي تسخير: په دې حالت کې، د چاپېريال د کيمياوي شرايطو د بدلون په پايله کې ورانی ترسره کېږي.
په اوسط ډول هر کال د نړۍ د سيندونو له لارې لس بېليونه (ميلیارده) ټنه خزلې (شيندل يا کثافات) لېږدول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څنګړنو ته د فردوس څنګړنې.

د افغانستان په سينونو کې د ځوړندو (تعليق) شويو تېرو په برخه کې لوستې (مطالعات) د کمپيوټري ستېشنونو د نشتوالي او يا د کوشنۍ يو يا وېشل شويو لوستې (مطالعاتو) د شتون له امله خورا ستونزمن دي او ترسره شوي لوستې نيمګړي، نيمګړي دي او نه کارول کېږي.

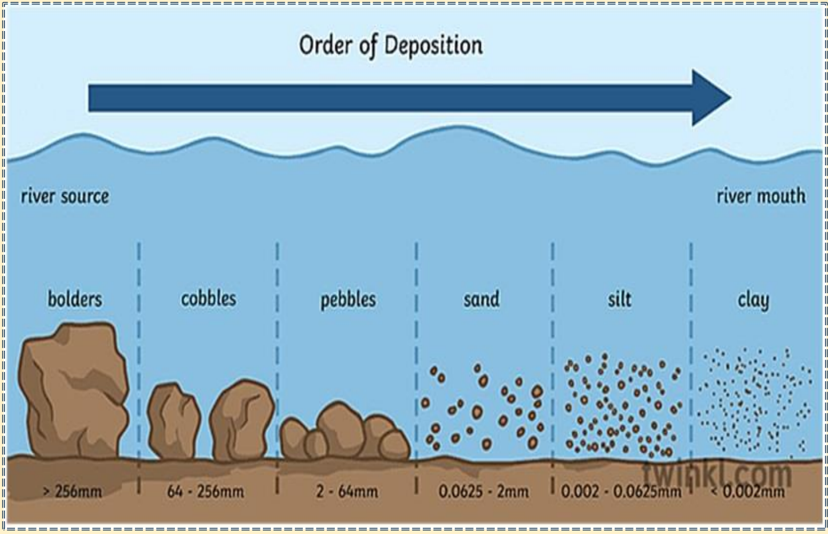

انځور ٦. ۱۲۸ د خړې (سلاد يا رسوباتو) سپارلو ډولونه.

د ځوړندې خړې (کنوبې، رسوبي توکي؛ د اوبو يا باد په واسطه)، خړه يا تل ته کېښناستونکي توکي يا سيډمينټ، بارونو شننه (تجزيه، تحليل، برخې برخې کول، د کوشنيو برخو څېړنه)

۶. ۳۷ په کلداره (لويې ويالې سروندې) کې د امو سين د ځوړندې (سويي بشپړې) خړې کچې شننه

په کلداره کې د امو سين د خړې بشپړه کچه شتون نه لري، ځکه چې په سيمه کې د اوبو ميچې اډه (ګيج کولو ستېشن) شتون نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د لويې ويالې اوبو څښلو (غړوپولو يا اخستلو) ځای کې امو سين باندې نږدې د کوکچې سين څخه د خوجه غار اوبو ميچې اړه شتون لري، چې پايله يې څه ورته والی لري، د دې له پاره چې د خړو کچې ميچه يې څېرمه سره نږدې ده.

د خړې مېچې معلومات له ۲۰۱٤ زيږدي څخه تر ۲۰۱۷ زيږدي پورې يې د مياشتنۍ خړې د کچې مېچه سپينې ته باستلې ده، په ځينو مياشتو کې تشې لرې، چې په لاندې لښتيليک کې تر سترګو کيږي.

په کلداره کې د ورانۍ زورنې (بار) اټکل کولو له پاره غوره لاره به د سروندي (کيچمينټ) فزيکي ماډل کارول وي، چې کولی شي په سيندونو او ويالو کې د وراني او وراني زورني ارزونه و کړي.

په هر ډول، د اوبو لګولو ويالو، بندونو او بندونو له لارې چې د اوبو تل خپل لورې اړوي / ټاکلي کچې د خړو شتون نه لري په پراخه توګه بدلون کيږي. په دې توګه، داسې شونې نه چې د اوبو اخيستلو پر بنسټ د ماډول شننه / انګړ، انګړ په ډول په سروندې کې بېلګې واخستل شي، د خړې زورنې انډول کره کچه په سپينې ته را وېستلی شي.

د لوستې له پاره، د خړې د بارونو د ميچې کولو له پاره يوه سړې تودې بنه کړنلاره شتون لري، هغه د ريناړډ (۱۹۷۲) د برېښنا کړنه چې د اوبو ايستلو سيمې پورې د خړې وېستلو پورې اړه لري، په دې بنسټ کارول شوې و چې دا په سيندونو او تتو کې د خړې ټاکلي کچې لاسته را وړې (په ۲۰۰۱ زيږدي کې آر. ايچ. ويب او ډاکټر هېرټلې).

د رياضياتو له پامه، د ريناړډ معادلې د ورته مسلې له پاره په لاندې ډول ده:

Su=Sg (Au/Ag)^۰,۸۸

دلته Su د خړې کچې لاسته راوړل پايله په لاس را کوي په سويې مېچه شوي ځای کې؛ Sg د خړې کچې لاسته راوړل پايله مېچه شوي ځای کې؛ Au د اوبو ايستلو سيمه د ناڅاپه ځېلو ځای کې او Ag د اوبو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ایستلو سیمه د اوبو ایستلو ځای کې. برسېره پر دې، د ریناردډ کړنلار د خړې کچه په ۱،۲۰۰ کیلو ګرامه په یوه مکعب مېتر کې د خړې کثافت په غاړه مني.

په ۰۷-۱۲ څېره کې د خړې سره ورته مفهوم په کار اچول شوی دی. لښتیلیک: په کلدار (د کوش تپې لويې ويالې سروندي) کې د امو سین کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار) او ۳. *په کلدارې ولسوالی کې د اموسین میاشتنی د خړې بار اټکل شوې بنه* د وچ، نورمال او لندبل کال له پاره ښيي. د خړې وزن لوړ بار وړل د غبرګولي (جون) په میاشت کې پېښېږي، د خړې بار له ۶.۲۷ څخه تر ۹۷.۰۵ کیلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپیر لري.

همدار راز د خړې وزن لږ تر لږه د لړم (نومبر) په میاشت کې وي، د خړې بار له ۰.۴۷ څخه تر ۰.۷۳ کیلو ګرام پر مکعب مېتر پورې توپیر لري.
په کلدارې (کوش تپې لويې ويالې) کې د کلنی خړې وزن (بار) په منځنی کچه ۱۲.۶۲ کیلو ګرام پر مکعب مېتر دی.

۷-۵ ګڼه لښتیلیک او ۴. *په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې لويې ويالې کې د میاشتني د خړې زورنې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه څېره.*
د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې کې د میاشتنی اټکل مېچې راټولولو کچه ښيي. د لاسته راوړلو وزن (تسخیر بار) په متناسب ډول د کالدارې (کوش تپې) په لويې ويالې د اوبو بهېدل (تګ یا جریان) د امو سین بهېدو او د خړې وزن بارولو سره ورته اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

د امو سین د بهېدنه دوره، د تودوخې کال په توګه کارول شوې ده ځکه چې په دې دوره کې د خړې ډېره کچه په لاس راځي. د خړې ترټولو ډېره کچه د غویي (مۍ) په میاشت کې وي، د لوړې غوښتنې سره سم، د کوش تپې لویې ویالې د خړې وزن کچه ۵۱.۳۲ کیلو ګرام پر مکعب مېتر(۴،۴۳۳.۶۹ ټن پر ورځ) سره برابره ده.

په روان پېر کې لږ تر لږه د خړې وزن (بار) به د مرغومي (جنوري) په میاشت کې وي، د لږې غوښتنې دورې سره سم، د کوش تپې لویې ویالې د خړې وزن کچه ۰.۱ کیلو ګرام پر مکعب مېتر (۰.۵۷ ټن پر ورځ) سره برابره ده.

د کوش تپې لویې ویالې د خړې وزن کچه په یوه کال کې ۹،۹۱۸.۱۷ ټنه اټکل شوې ده. په بله مانا نوموړې کچه خړه په کانال کې ځي او کېښني.

لکه څنګه چې پوچینو ایټ ال په ۲۰۰۲ زېږدي کې ویلې دي، په امو سین کې د خاورو ځځلو په لویه کچه له ۰.۰۰۱ میلي میتر څخه تر ۱۰ میلي میتر پورې اندازه وي، چې ډېرى یې له ۰.۵ میلي میتر څخه تر ۱۰ میلي میتر پورې وي. په دې لړۍ کې د شګو زړې په لویه کې له وړو شګو (۰.۵ څخه تر ۱ میلي مېتر)، ډېره غټه شګه (له ۱ څخه تر ۲ میلي مېتره)، ډېرې ښې ډبرې / دانه (۲ څخه تر ٤ میلي مېتره)، ښې ډبرې (٤ څخه تر ۸ میلي مېتره) او منځنۍ کچې ډبرې (له ۸ څخه تر ۱۰ میلي مېتره) پورې وي، ۵. *د وینتورت له پامه سره سم چې په ۱۹۲۲ زېږدي کې د کوندوز په وړاندیز شوي اوبو مېچې اډې کې د خړې زورنې (بار) کچې ښننې او د خړې دانو مېچې سپړنې لښتیلیک په بنسټ ده.*

د نیوین (۱۹٤٦) زېږدي وینا سره سم په امو سین په اوبو کې د شګو کوشنۍ یو ټوټو د منډې یا ارغېډلو کچې له پاره له ۲۸ څخه تر ۴۷ سانتي مېتر پر ثانیه (یا ۰.۲۸ څخه تر ۰.۴۷ مېتر پر ثانیه دی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شګو له پاره له ۴۷ څخه تر ۸۴ سانتي مېتر پر ثانيه (یا ۰.۴۷ څخه تر ۰.۸۴ مېتر پر ثانيه دی) ده په دې توګه، د سروندي هیدرولیک جوړښتونو ډيزاين بايد په غوره توګه دا په اوبو کې د شګو کوشنۍ يو توټو د منډې يا ارغېډلو کچې (جريان سرعت) په پام کې و نيسي چې د خړې وزن (بارونه) مديريت کې.

لښتيليک: په کلداره کې د اصلي لويې وياڵې د خړې بارولو اټکل شوی.

مياشتې	پروژې د اوبو غوښتنه (m³/s)	خړې زورنه		
		ګرام پر مکعب مېتر (Kg/m³)	کيلو ګرام پر مکعب مېتر (g/m³)	ټن پر ورځ (Ton/day)
وری	۳۱۴.۴۲	۶,۱۱۰.۵۰	۶.۱۱	۵۲۷.۹۲
غويې	۸۵۸.۰۲	۵۱,۳۱۵.۸۹	۵۱.۳۲	۴,۴۳۳.۶۹
غبرګولی	۱,۱۰۳.۹۶	۲۶,۸۷۳.۴۲	۲۶.۸۷	۲,۳۲۱.۸۶
چنګاښ	۸۹۳.۹	۱۰,۸۷۳.۴۲	۱۰.۸۷	۹۳۹.۲۷
زمری	۷۷۷.۳۳	۹,۷۶۶.۶۸	۹.۷۷	۸۴۳.۸۴
وږی	۵۳۳.۳۵	۵,۹۰۱.۹۸	۵.۹	۵۰۹.۹۳
تله	۲۷۶.۳	۲,۷۷۲.۸۴	۲.۷۷	۲۳۹.۵۷
لړم	۵۹.۳۱	۷۷.۰۹	۰.۰۸	۶.۶۶
ليندۍ	۳.۰۹	۱۸.۸۵	۰.۰۲	۱.۶۳
مرغومی	۲.۷۱	۶.۶۲	۰.۰۱	۰.۵۷
سلواغه	۲۰.۰۱	۳۴۰.۳۶	۰.۳۴	۲۹.۴۱
کب	۱۱۳.۴۲	۷۴۵.۴۲	۰.۷۵	۶۴.۴
منځنۍ کچه				۹,۹۱۸.۷۶

لښتيليک ٦. ۵ په کلداره کې د اصلي لويې وياڵې د خړې بارولو اټکل شوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

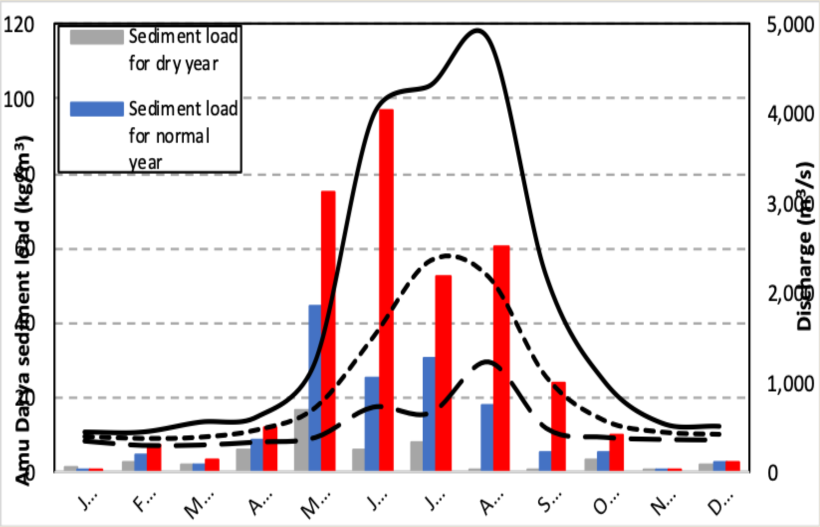

ښېره ٦. ۱۱ په کلدارې ولسوالی کې د اموسين مياشتنی د خړې بار اټکل شوې بڼه.

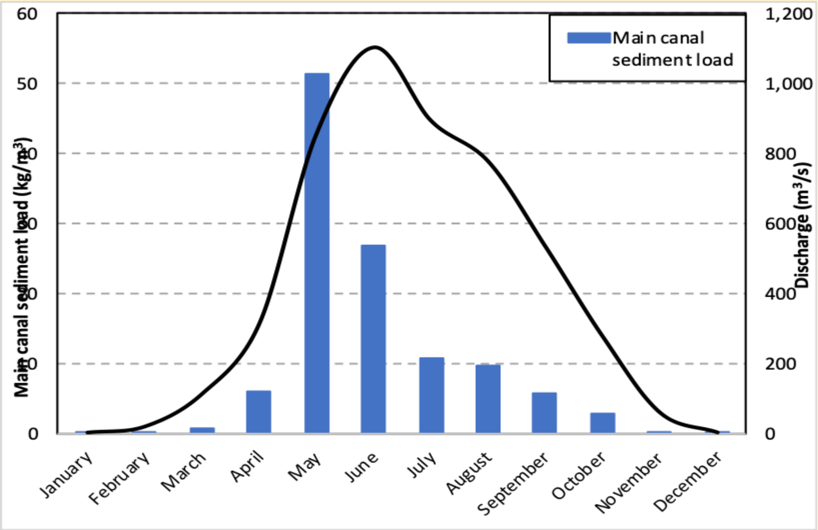

ښېره ٦. ۱۲ په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې کې د مياشتني د خړې زونې (بار)کچې اتکل شوې ګڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٢٥٨ چوپړی

د کوش تپې لويې وياڵي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

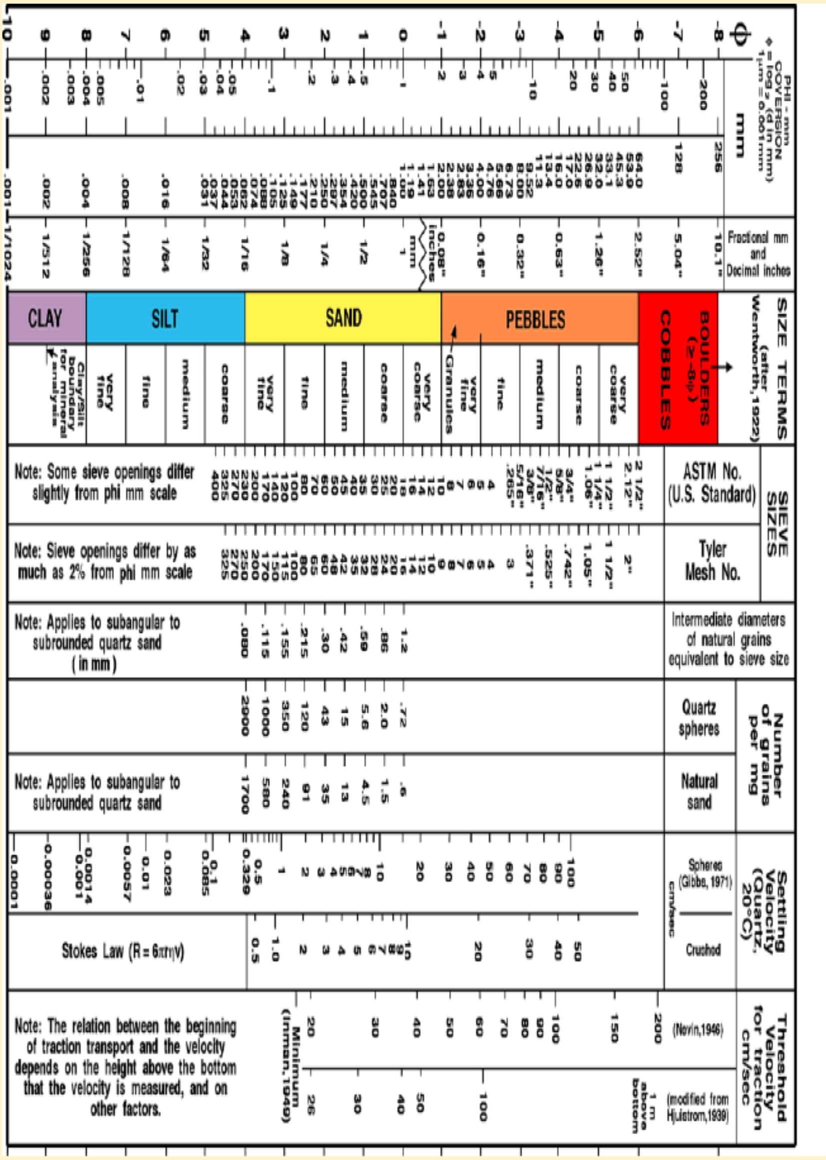

لښتيليک ٦. ٦ د وينتورت له پامه سره سم چې په ١٩٢٢ زيږدي کې د کوندوز په وړانديز شوي اوبو مېچې ادې کې د خړې زورنې (بار) کچې شنني او د خړې دانو مېچې سېرنې لښتيليک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵۹ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

۶ ګڼه ښېرې او (لښتیلیک: د کوندوز ولایت په کلا ذال کې د وړاندیز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل) راتلونکی ښیي. دا اټکل د ریناړډ په (۱۹۷۲) زیږدي کې د برېښنايي کړنو په کارولو سره د کوکچه مرستیال نیولو ځای کې د خوجه غار اوبو مېچې اډې کې د ازموینو پایلې لاس ته راغلو کچې خړې په کارولو سره، د کوندوز (کوندوز مرستیال سین کولوخ تپې اوبو مېچې اډې (ګیج ستیشن) کې د هغې سره برابرې خړې سره ترسره شوې.

بند منځني ژوند اټکل شوې کچه ۵۰ کاله دی (په ۲۰۱۲ زیږدي کې د MIT په خولې)، په هر صورت د کوش تپې لویې ویالې پروژې له پاره داسې انګېرل کېږي چې په اوږدپېرې بڼه د سموونه (اصلاح) او بیارغونه سره به نوموړی سروندی تر ۵۰۰ کلونو پورې کار و کړي.

د لاندې لښتیلیک پر بنسټ د لویې ویالې اړونده ټول یوه ځای شوې خړې وزن (بار) کچه ۱.۱۳ بېلیونه مکعب مېتره
(یا ۱،۱۳۰،۰۰۰،۰۰۰.۰۰ مکعب مېتره) دی. نوموړې د بند مړه زېرمه ګڼل کېږي.
بل لور ته سروندی غولی د امو سیند له غولې ښخه لوړ بوړول له سلو ۲۰ ٪ د خړې کچه را ټېټ وي. چې اوس تر ۱.۲ مېترو پورې سروندي غولی د امو سین له غولې ښخه لوړ دی، دا د دې جوګه کېږي چې ډېری کچه درندې، سترې خړې په خوله کې کېښني او کوشنی خړې لرونکي خړې له اوبو سره ویې ویالې کې مزل و وهي. سرو رنګه خړې لکه د اېښېدلې او ګرمو شېدو چای بڼه د امو سین اوبو ته ور کړي ده، له یوه اړخه خړه د کرکېلې کروندې ملداره (قوي، بډایه) وي، د بوټو، ونو، کبانو خواړه دي او ورو، ورو د ویالې د ډکېدو جوګه هم ګرځي، چې له ۵ ښخه تر ۷ کلونو کې د پاکولو انشر ته اړتیا ښرک تر سترګو کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

لښتيليک: د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل.

کلدارې (کوش تپې) لويې ويالې د ګټې اخستنې کلونو موده	د خړې (سلادونو، رسوباتو يا سيډمينټ) جمع کول	
	د خړې کچه بېليون ټنه	د خړې کچه بېليون مکعب مېتره
	Billion) (Tons/Year	(Billion M³/Year)
۵	۰.۰۳	۰.۰۱
۲۵	۰.۱۵	۰.۰۶
۵۰	۰.۳	۰.۱۱
۱۰۰	۰.۶	۰.۲۳
۱۵۰	۰.۹۱	۰.۳۴
۲۰۰	۱.۲۱	۰.۴۵
۳۰۰	۱.۸۱	۰.۶۸
٤۰۰	۲.۴۲	۰.۹
۵۰۰	۳.۰۲	۱.۱۳
۶۰۰	۳.۶۳	۱.۳۵
۸۰۰	۴.۸۳	۱.۸
۱۰۰۰	۶.۰۴	۲.۲۵

لښتيليک ٦. ٤ د کوندوز ولايت په کلا ذال کې د وړانديز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

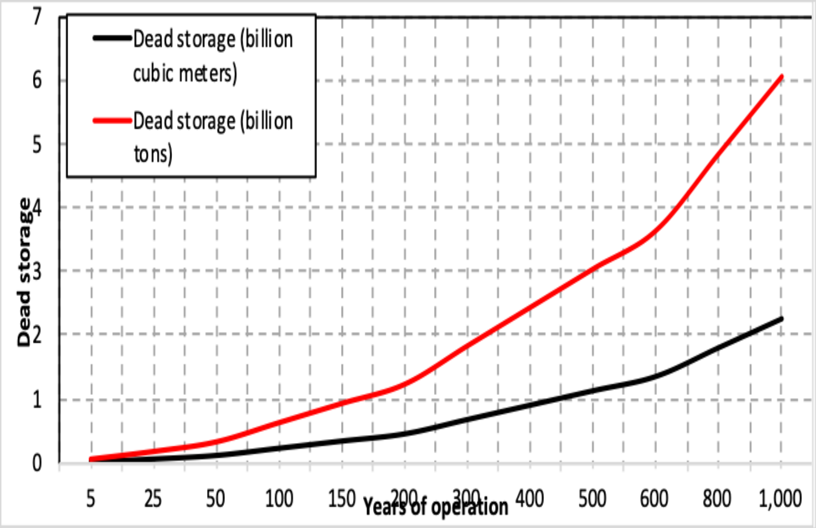

څېره ٦. ١٣ د کوندوز په وړاندېز شوي بند کې د خړې راټوليدلو کچه. د غوښتل شوي بند کچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

د خړې د لېږد پېژند (د سيډيمينټ ترانسپورټ ډېټا)
لښتيليک: د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګيج ستېشن)، کوکچې سين فرعي اخستو ځاى کې د خړې بار ليدل شوې کچې.

اوبو د مېچې اډه	خواجه غار				
سين	کوکچه				
اوبو د رسولو سيمه (کيلو مېټر مربع)	٣٢,١٧٣.۴٧				
کال	٢٠١۴	٢٠١۵	٢٠١۶	٢٠١٧	٢٠١۴
مياشتې	بهېدل يا د اوبو تېرېدل (m³/s)				د خړې
ورى	—	١٢۴.٢	١٨٠.٨٨	—	—
غويى	١۴٩.١	١۵٠.۴	٢۵٩.٢٣	١۶۶.٢۵	٧۵٧٢.٢
غبرکولى	—	۴۵١.٨۵	۵١٧.٨	—	—
چنګاښ	—	٧٩۶	٣٢۶.٩۴	٣٢٩.٨٧	—
زمرى	٢٢٣.٧	۴١٢.٣	—	—	٧٩.٩٩
وږى	—	١٨۶.٨٨	١۶۴.۴	١٨۵.٣١	—
تله	—	—	١٢٧.٠١	—	—
لړم	—	١٢٨.٣	—	—	—
ليندى	۴٨.٠۶	—	٩۵.۶٩	—	١۵۶.٩٨
مرغومى	—	۵٢.٣۶	٩١.٢٩	—	—
سلواغه	—	٧۶.۴٢	—	٧٧.٢٣	—
کب	—	—	٧٩.۶٨	—	—

۲۶۳ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	بنسټیزه کچه		ټیټه کچه
			د اوبو تېریدل (m³/s)	د خړې وزن (g/m³)	د اوبو تېریدل (m³/s)
۱۸۱۸.۳	۱۱۵۷.۵	_	۱۵۲.۵۴	۱۴۸۷.۹۳	۱۲۴.۲
۳۳۳۷.۶	۴۳۸۴.۹	۸۰۲۰.۱	۱۸۱.۲۵	۵۸۲۸.۷۱	۱۴۹.۱
۲۰۱۵.۹	۶۵۲۰.۳	_	۴۸۴.۸۳	۴۲۶۸.۱۵	۴۵۱.۸۵
۵۰۰۷.۷	۲۰۵۷.۶	۲۷۳۴.۰	۴۸۴.۲۴	۳۲۶۶.۴۷	۳۲۶.۹۴
۲۶۷۹.۷	_	_	۳۱۸	۱۳۷۹.۸۸	۲۲۳.۷
۱۸۶.۸۸	۱۲۴.۴۵	۱۰۶۵.۸	۱۷۸.۶۴	۴۵۹.۰۷	۱۶۴.۴
_	۶۵۹.۳۶	_	۱۲۷.۰۱	۶۵۹.۳۶	۱۲۷.۰۱
۸۶.۲۷	_	_	۱۲۸.۳	۸۶.۲۷	۱۲۸.۳
_	۳۰۱.۹۹	_	۷۱.۸۸	۲۲۹.۴۸	۴۸.۰۶
۱۰۳.۲۵	۱۱۵.۴۳	_	۷۱.۸۳	۱۰۹.۳۴	۵۲.۳۶
۳۴۶.۹۹	_	۶۷۹.۴۵	۷۶.۸۳	۵۱۳.۲۶	۷۶.۴۲
_	۲۷۰.۸۹	_	۷۹.۶۸	۲۷۰.۸۹	۷۹.۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

د خړې وزن (g /m³)	لوړه کچه: د اوبو تېرېدل (m³/s)	لوړه کچه: د خړې وزن (g /m³)
١١٥٧.٥٣	١٨٠.٨٨	١٨١٨.٣٣
٢٣٣٧.٥٣	٢٥٩.٢٣	٨٠٢٠.١
٢٠١٥.٩٣	٥١٧.٨	٦٥٢٠.٣٦
٢٠٥٧.٦١	٧٩٦	٥٠٠٧.٧٢
٧٩.٩٩	٤١٢.٣	٢٦٧٩.٧٦
١٢٤.٤٥	١٨٦.٢	١٠٦٥.٨٧
٦٥٩.٣٦	١٢٧.٠١	٦٥٩.٣٦
٨٦.٢٧	١٢٨.٣	٨٥.٢٧
١٥٦.٩٨	٩٥.٦٩	٣٠١.٩٩
١٠٣٢.٢٥	٩١.٢٩	١١٥.٤٣
٣٤٦.٩٩	٧٧.٢٣	٦٧٩.٥٤
٢٧٠.٨٩	٧٩.٦٨	٢٧٠.٨٩

لښتيليک ٦. ٨ د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګيج ستيشن)، کوکچې سين فرعي اخستو ځای کې د خړې بار ليدل شوې کچه.

لښتيليک:. په کلدار (د کوش تپې لويې ويالې سروندي) کې د امو سين کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار).

مياشتي	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر ثانيه)	کورنۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر ثانيه)	ځاروۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر ثانيه)	تول تال (مکعب مېتره پر ثانيه)	تول تال (مکعب مېليون)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتېکړنو ته د فردوس ښتېکړنې.

ورى	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غویی	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرکولی	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګابښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمرى	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	.۲۰۸۲
وږى	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
لیندۍ	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومی	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لویې ویالې پروژې کلنی غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتیلیک ٦. ۹ په کلداره (د کوش تپې لویې ویالې د امو سین سروندي) کې د خړې اتکل شوې کچې زورنه (بار).

انځور ٦. ۱۲۹ کلدارې د شګو بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکرنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ۱۳۰ کلدارې د شګو غونډۍ بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۶. ۳۸ په کلداره کې د امو سين جريان اټکل

۶. ۳۹ سين د جريان د څارنې معلوماتو غوراوی

په افغانستان کې د سيندونو غځولو د ۱۹۴۰ لسيزې په منځ کې پيل شو (اولسن او سيتر، ۲۰۱۰). دا د يوه ځو سايټونو سره پيل شو، هغه چې په ورو، ورو (تدريجي) ډول د ۱۹۷۰ لسيزې تر وروستيو کلونو پورې ډېر شوی. افغانستان د امو سين په سيمه کې د اوبو مېچې اډې د کوندوز او کوکچې رېوندو (په اړخ، په څنګ، څنګزن، يوه اړخيز، پريوه خوا، له يوې خوا) کنډکونو کې ځای درلود، د پنج رېوندو (فرعی) سيمې په برخه کې هېڅ نه و. د شوروي يرغل له امله د اموسين د اوبو مېچې (بهېدو کچه يا جريان) څارنه بنده شوه.

په دې توګه، د ۱۹۸۰ زېږدي کال سپتمبر څخه وروسته تر دې وروستۍ يو پورې (يانې د ۲۰۰۵ زېږدي کال څخه) د سيند اوبو مېچې کچه هېڅ معلومات نه دي راټول شوي.
ډېری تاريخي شبکې په ۲۰۱۰ زېږدي کې بيا جوړې شوې او د افغانستان د انرژۍ او اوبو وزارت (MEW) له خوا پر مخ وړل کيږي.

په ټولی توګه، د معلوماتو دوې ځايونه شتون لري. زاړه (۱۹۴۰زېږدي څخه تر ۱۹۷۰زېږدي) او خورا وروستي معلومات دي.

پوښتنه دا ده چې د پروژې له پاره د معلوماتو کوم ځای (سيټ) څخه اړينه ده چې کړنه (کار) واخيستل شي؟ زاړه يا وروستي؟

له چاپه تېر شوي سندونه (ادبيات) ښهيي چې په دې اړه ټولمنلې پرېکړه شتون لري، چې د امو سين د سيندونو جريان اوس هم په کميدو دي (کونووالوف، ۲۰۰۷؛ بيګمورود، ۲۰۰۲؛ بيډفورډ، ۱۹۹۷).

د لاندې فکتورونو د ګډولې له امله د اوبو کمښت رامځته کيږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

۱. د سړوبو (لويو سړوبو يا ګليشيرونو) کمېدل چې د اوړي په جريان کې د جريان ساتلو له پاره غوره دي؛

۲. د واورې کرښه، چې دا به ځمکه پاکه کړي په دې کې به بوټې او ونې (نباتات) وده و کړي، او د پام وړ په بړاس بدلېدني (تبخير) له امله به اوبه خرچه (مصرف) کړي؛

۳. د واورو په څېر د جريان بدليدونکي بنې، د خولو په پېر (وخت) کې د ورو خوشې کېدو سره، په زياتېدونکي ډول د باران په توګه راوتلی چې د اوربشت چټک جريان هڅوي؛

٤. د اوبولګولو له پاره مخ اړولو (انحراف) زياتوالی ځکه چې زاړه ويجاړ شوي سکيمونه بيارغول کېږي او نوي جوړېږي.

د امو سين په اوږدو کې د جريان کمښت اټکل شوی، چې له سلو ۱۰٪ څخه تر ۳۰٪ پورې به وي (مسعود او مهوش، ۲۰۰٤).
خو په ربښت کې له سلو ۱۰٪ څخه تر ۱۳٪ ډېر شوی نه دی.

شکل ۰۷-٤ او ۰۷-٥ شکل د امو سين د جريان د کمېدو تېرېدنه په ګوته کوي (په نيزني کې، ۰۷-٦ شکل کې) او ښکته جريان (په کرکي کې، ۰۷-٦ شکل کې)، په اوډون سره، د وړاندېز شوي ټکي (سفر نقطې) څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

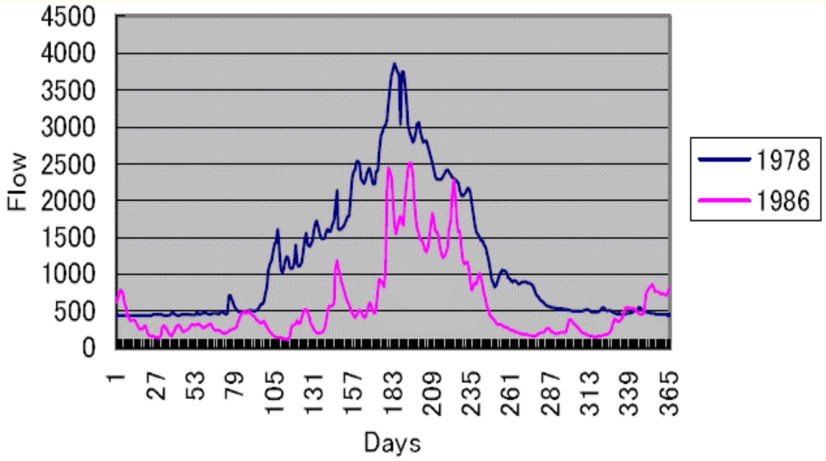

څېره ۶. ۱۴ شکل ۰۷-۴: په نيزني کې د پنج سين د جريان د کميدو رجحان – جريان په M۳/S کې دی (فوچينو، سوکاتاني او توديريچ، ۲۰۰۲).

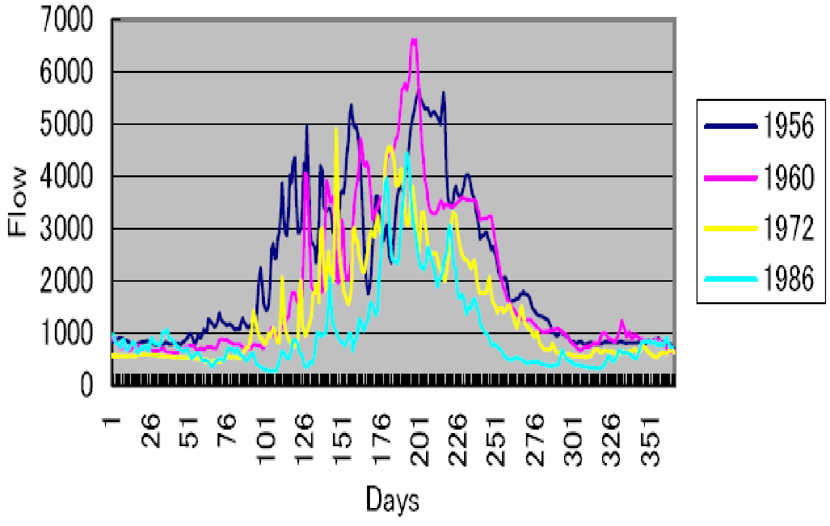

څېره ۶. ۱۵ شکل ۰۷-۵: په کرکي کې د امو سين د جريان د کميدو رجحان، د وړاندېز شوي آفتيک نقطې نور ښکته جريان (بهيدنه په مکعب مېتره پر ثانيه کې ده) (پوچينو، تاسو کاتاني، تودريچ ۲۰۰۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتېکړنو ته د فردوس ښتېکړنې.

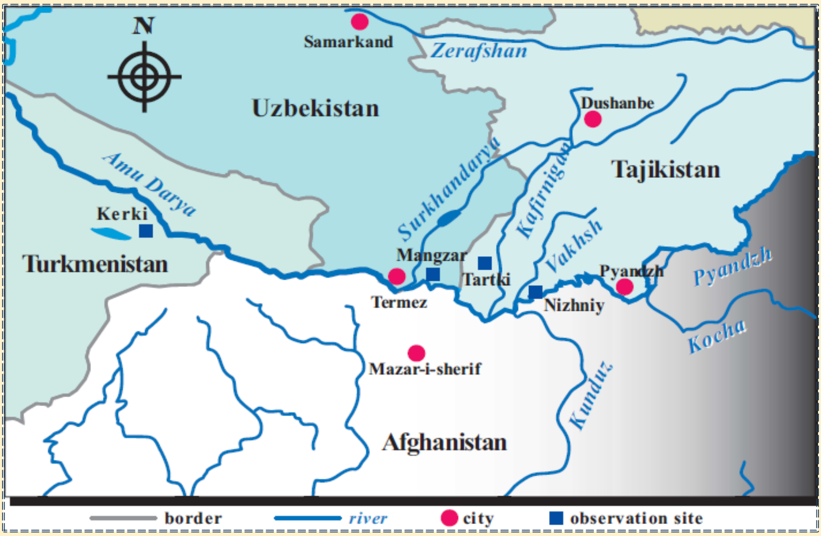

انځور ۶. ۱۳۱ څېره شکل ۰۷-۶: د امو سين د سينو ولايتونه او مرستيالان (پوچينو، ټاسو کاټاني، ټوډريچ ۲۰۰۲).

د پروژې له پاره د ډېرو مناسبو معلوماتو لړۍ په اړه پرېکړه کولو له پاره، د کلدارې په نيولو کې د پخوانۍيو او وروستي جريان ريکارډونو څخه د اړيکو شننه ترسره شو.

په پخوانۍ دوره کې (له ۱۹۴۰ څخه تر ۱۹۸۰) پورې د افغانستان په سيمه کې د امو سيند د اوبو د جريان څارنه د کوندوز او کوکچې سين په اوږدو کې ترسره شوه، پرته له دې چې د پنج سيند په غاړه وه. په هرصورت، په دې وروستيو کې (د ۲۰۰۵ څخه)، د پنج سيند د جريان څارنه پراخه شوې. په دې توګه، د کلدارې د کښتونو د جريان پخوانۍ او وروستي ريکارډونه يوازې د کوندوز او کوکچه رېوندې څمکو کې د ريکارډونو پر بنسټ پرتله کې دی شي.

د پرتله کولو له پاره، په کوندوز او کوکچه فرعي کيچمنټونو کې تر ټولو لاندې د ګيج ستيشنونه (د بيلګې په توګه په ترتيب سره د کلوخ تيپې او خوجه غار ګيج ستيشنونه، شکل ۰۷-۱۱) په دې شرط چې د کيچمينټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړني.

هايدرولوژي کې د پورته جريان بدلونونه / بدلونونه معمولا د دوی په جريان کې نيول کېږي.

شکل ۷۰-۷ او ۷۰-۸ شکل په اوږدون (ترتيب) سره د کوندوز او کوکچه سيندونو په اوږدو کې د کولخ تپې او خوجغر اوبو مېچې اډې (ګيج ستېشنونو) کې د زاړه او وروستي مانا مياشتني جريان پلاټ ښيې. دا په داسې حال کې ليدل کيدی شي.

د کلوخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې، ټيټ جريان کم شوي او لوړ جريان زيات شوي.

برسېره پر دې، شکل ۷۰-۹ او ۷۰-۱۰ شکل په اوږدون سره د کولخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې د زاړه او وروستي مياشتني جريانونو ويشونکي پلاټونه ښيې. پلاټونه ښيي چې د زاړه او وروستي جريان ډېټا (د بيلګې په توګه R۲ د ۰.۰۲ او ۰.۱۶ په اوږدون سره) تر منځ خورا خراب اړيکه شتون لري.

د ۱۹٦٥ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ د کولخ تپې او خوجه غار ګيج ستېشنونو کې د کلنی منځني کلنی جريان په اوږدون سره ۳.۳ او ۶.۲۱ بېليون مکعب مېتره و. دا د ۲۰۰۹ او ۲۰۱٤ ترمنځ په اوږدون سره ۲.۶۳ او ۵.۹۳ بېليون د مکعب مېتره ته راټيټ شو.

په اوږدون سره له سلو ۴.۵۴ ٪ او ۲۰.۵۴٪ کمښت. په دې توګه، وروستي معلومات د پروژې د هايدروولوژيکي تحليل له پاره غوره شوي دي. په دې شرط چې دوی کولی شي په جال کې د اوبو موجوده شتون په ښه توګه انځور کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

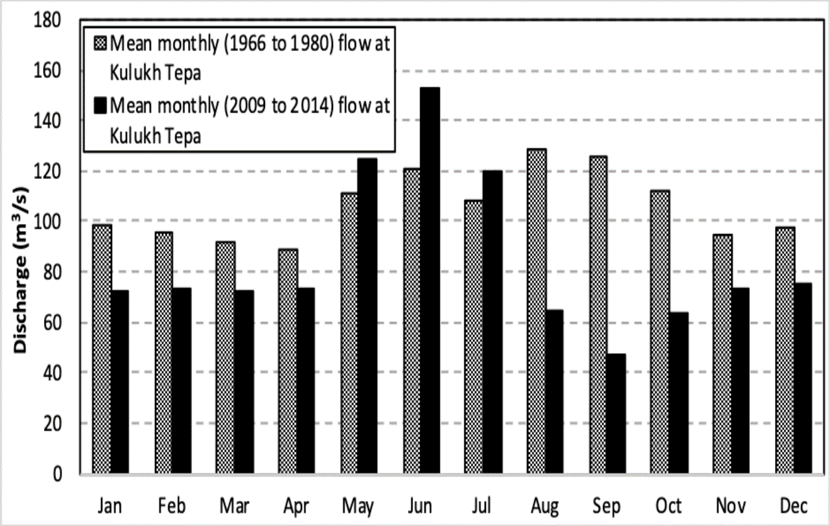

ښېره ۶. ۱۶ شکل ۰۷-۷: د کوندوز سين په کلوخ تپې کې د پخوانی يو (۱۹۶۶ ښخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ ښخه تر ۲۰۱۴) سيندونو پرتله کول.

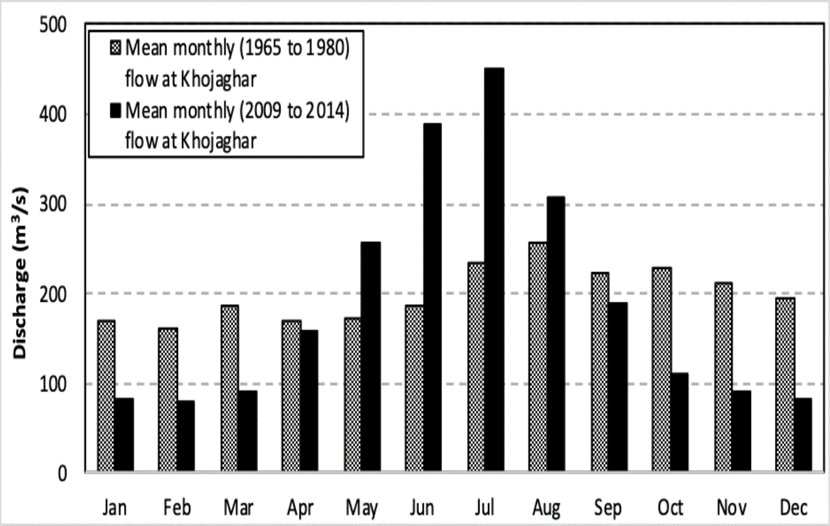

ښېره ۶. ۱۷ شکل ۰۷-۸: د کوکچې سيند په خواجغر کې د پخوانی يو (۱۹۶۶ ښخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ ښخه تر ۲۰۱۴) سيندونو پرتله کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

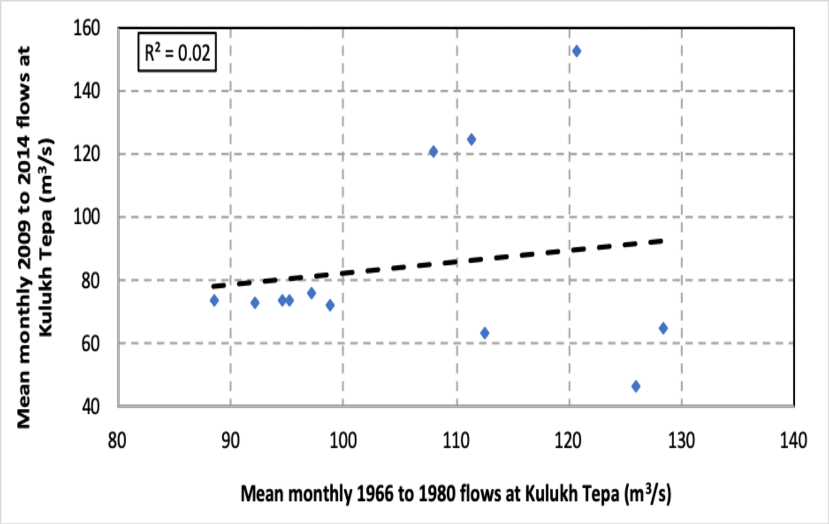

څېره ٦. ١٨ شکل ٠٧-٩: د سکريټر پلاټ زوړ (١٩٦٦ تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د کوندوز سين په کولخ تپې کې د سيند جريان ډيټا.

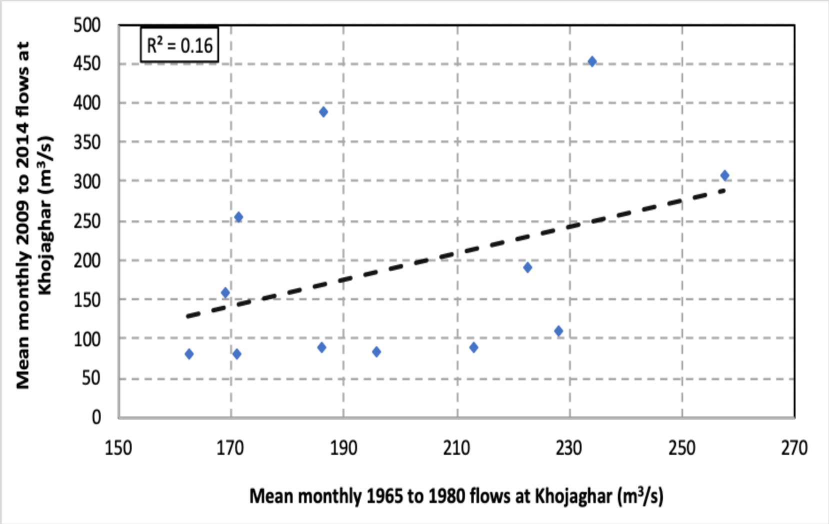

څېره ٦. ١٩ شکل ٠٧-١٠: د کوکچې سين په خوجه غار کې د زاړه (١٩٦٥ څخه تر ١٩٨٠) او خورا وروستي (٢٠٠٩ څخه تر ٢٠١٤) د سين جريان ډيټا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډېدنو ته د فردوس ځنډېدنې.

۶. ٤٠ د اوبو نېولو موډل بوړولو کړنلار (د کيچمينټ ماډلينګ ميتودولوژي)

د امو سين په جريان کې بېلابېل رېونده جايدادونه د اوبو لګولو يوه شمېر عملياتي کانالونه، بندونه او پولونه لري.
دا په مستقيم ډول د سينو په جريان باندې په داسې حال کې اغېزه کوي چې په پنځي ډول د سينو (سيندونو) جريان نه کوي. دا د هايدروولوژيکي ماډل په اوډون او پيرامېټر کولو مستقيم تاثير لري چې کولی شي، د کيچمينټ هايدرولوژي تقليد وکړي.
دا ډول ماډل يوازې هغه پېر د امکان وړ دی چې د جريان بدلونونه (انحراف) / کچو مېچو اندازه کول په بېلابېلو اصلي ويالو، بيراجونو او بندونو کې شتون و لري. دا معلومات شتون نه لري؛ د دې مانا دا ده چې دا شونې نه ده چې د کيچمينټ پر بنسټ ماډل کيليبريټ / پيرامېټريز کړي، هغه چې کولی شي په مانا سره د کيچمينټ اوسني حالت انډول کړي.
په دې توګه، په کلداره کې د امو دريا سيند د جريان اټکل کولو له پاره، د هرې فرعي غصب ونډه اندازه / اټکل شوې وه چې په هر فرعي زېرمو کې د ډېرې لاندې د ګيج سټيشن د جريان پر اساس. تر ټولو لاندې د ګيج سټيشن غوره شوی ځکه چې د پورته سين انحراف / مقرراتو اغېزې د مخه په دې کې شتون دې.
شکل ۰۷ـ ۱۱ افغانستان د کلدارې د ځېلو په سيمه کې د ډېرې ښکته ګيج سټيشنونو (د اوبو مېچې اډې) موقعيتونه ښيې، چې په کې د کلوخ تپې ګيج شامل دي.
د کوندوز په فرعي کيچمنټ کې سټيشن، د کوکچې فرعي کيچمينټ کې د خوجه غار ګيج سټيشن او د پنج فرعي کيچمينټ کې د شغنان ګيج سټيشن. د وخش او کافرنيګان د فرعي نيول کيدو له پاره د جريان ډاټا شتون نه لري ځکه چې د ګيج سټيشنونه په افغانستان کې نه دي بلکه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډي تاجکستان کې دي. له همدې امله په افغانستان کې د ګيج ستېيشنونو څخه د وخش او کافرنيګان سيندونو د ونډې اټکل کولو له پاره په دې انګيرنه کې کارول کې ده چې د کلدارې جال يوه شان دي او د سيندونو انحراف او مقررات په بيلابيلو فرعي څمکو کې يوه شان دي. برسېره پر دې، دا انګېرنه چې د څړولو د ساحې په زياتوالي سره د کښت جريان زياتيږي.

په دې توګه، د څغاستې په غېر منظم ځايونو کې د سين د جريان اټکل کولو له پاره د لېړد کړنلار غوره شوه. دا کړنلار د هايدرولوژيکي پلوه ورته، ورته واټرشيډونو (يعنې همجنسي) او د لوړو خارجونو له پاره د تطبيق وړ ده، هغه چې په عمومي ډول د کيچمين جيولوژي څخه خپلواک دي (ميک مهون او ال.، ۲۰۰۲).

برسېره پر دې، د توزيع تناسب د ځينې برېښنا سره د نيول شويو ساحو د تناسب سره مساوي ګڼل کيږي.

ب. په رياضي کې، د لېږد کړنلار په لاندې ډول بيان شوي:

چېرته چې Qu او Qg په اوډون سره په ناګګ شوي او ګنډ شوي سايټونو کې خارجيږي (m۳/s)؛ Au او Ag اړوند سيمې دي په پراخه کچه توپير لري او راپور شوي (km۲). exponent b ارزښتونه له ۰.۵ څخه تر ۰.۸۵ پورې دي. د ۰.۶ ارزښت لکه څنګه چې د مک ماهون (۱۹۸۲) لخوا وړانديز شوی و.

په پايله کې، په کلداره کې د امو سين جريان په ۰۷-۱۲ شکل کې د سکيميک په پلې کولو سره اټکل شوی. په هرراز، د سکيميک پلې کولو د مخه، د کولخ تپې او شيغنان ګيج ستېشنونو کې مشاهده شوي جريان د دوه کلن جريان ريکارډونو لومړنې مشاهده شوي (د بيلګې په توګه د اکتوبر ۲۰۱۲ څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤) څخه پنځو کلونو (د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپټمبر ۲۰۱٤) پورې غځول شوي. د خوجه غار ګيج ستېشن کې ليدل شوي جريان مودې غځولو (تمديد) ته اړتيا نه لري ځکه چې دا ټول پنځه کلنه موده پوښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ۲۰۱۲ پورې د جريان ريکارډونو غځول د کلوخ تپې او شيغنان ګيج سټيشنونو او د دوی د سمدستي بر د اوبو مېچې (اپ سټريم ګيج سټيشنونو) ترمنځ د ارتباط په ټاکلو سره ترسره شوي چې د ۲۰۰۹ کال د نومبر څخه تر سپتمبر ۲۰۱٤ پورې د جريان ريکارډونه درلودل. د چار دره او اشکاشم ګيج سټيشنونه ۰۷-۱۱) په اوږدون سره د کولخ تپې او شيغنان ګيج سټيشنونو کې د ښکاره شوي جريان د اړېکې په جريان کې ګمارل شوي. شکل ۰۷-۱۳ او ۰۷-۱٤ شکل په اوږدون سره د کلوخ تپې / چار درې او شيغنان / اشکاشم ګيج سټيشنونو کې د جريانونو ترمنځ اړيکې ښيي. په ټوله کې، ګرافونه ښيي چې غوره فټ د ټيټ جريان په جريان کې ترلاسه کيږي.

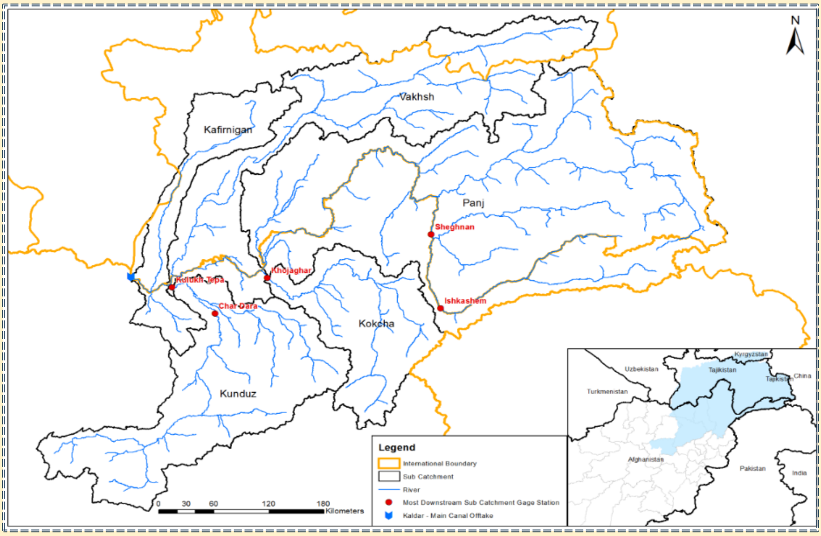

انځور ٦. ۱۳۲ شکل ۰۷-۱۱: د کلدارې په اخستو (کيچمنټ) کې د سيند د ګيج سټيشنونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

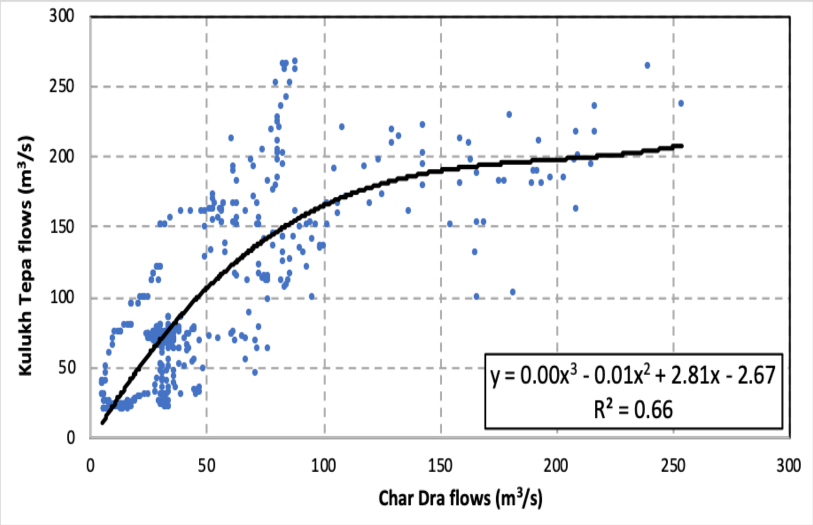

څېره ٦. ٢٠ شکل ٧٠-١٣: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې ادې کې د لیدل شوي جریانونو ترمنځ اړیکه.

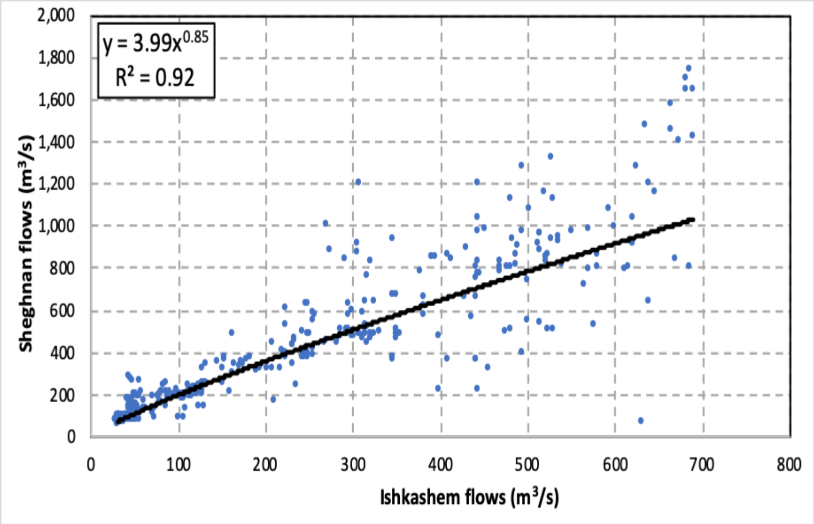

څېره ٦. ٢١ شکل ٧-١٤: د شیغنان او اشکاشم اوبو مېچې ادې کې د لیدل شوي جریانونو ترمنځ اړیکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

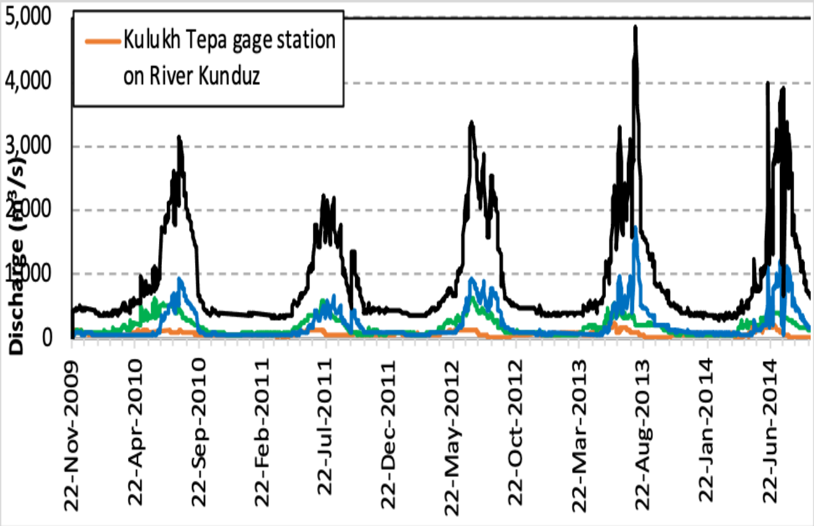

څېره ٦. ۲۲ شکل ۰۷-۱۵: د امو سين د سين جريان اټکل د کلدارې په وړانديز شوي لويې وياله کې.

٦. ٤١ په کلدارې کې د اوبو پرتلنې شننه

په هايدرولوژي کې، د اوبو پرتلنې تولوالي دننه او بهر د اوبو جريان تشريح کولو له پاره کارول کيږي. د غوره تاکلې پايلې سره. په کلداره کې د پروژې د ساحې له پاره يکړ تولواله وړانديز شوې، لويې وياله څخه د لړ پورته څخه سمدستي لاندې ته غځول کيږي.

په کويه کې د تولوالې له پاره د اوبو پرتلنې مېچه په لاندې ډول روښانه کې دی شي:

چېرې چې کين = د امو سين د لويې وياله څخه پورته بهيږي؛ زورنه يا قوت = د امو سين د لويې وياله د جريان لاندې جريان او د چاپېريال جريان / غوښتنې شاملې دي؛ Qd = د پروژې د اوبو غوښتنه چې د اوبو لګولو، د کورنۍ يو او څارويو عرضه په کې شامله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښکړنو ته د فردوس څښکړنې.

۶. ۴۲ د اوبو لګولو غوښتنه

د وړانديز شوي ۶۰۰,۰۰۰ اېکتاره غوښتل شوې سيمې له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په جدول ۸ کې لنډيز شوي.
د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۱،۱۰۱.۴۳ مکعب مېتره پر ثانيه ده او د غبرګولی (جون) په مياشت کې پېښېږي.
په ټوله کې تر ۱۳،۰۱۶.۴۳ مېليون مکعب مېتره (يا ۱۳،۰۱ بېليون درېنګلې مېتره) د امو سين جريان به په کال کې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره بشپړې شي.

مياشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه	
	مکعب مېتره پر سانيه	مېليون مکعب مېتره
وری	۳۱۱.۸۹	۸۰۸.۴۱
غويی	۸۵۵.۴۹	۲۲۹۱.۴۳
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۲۸۵۴.۹۲
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۲۳۸۷.۴۳
زمری	۷۷۴.۸	۲۰۷۵.۲۴
وږی	۵۳۰.۸۲	۱۳۷۵.۸۸
تله	۲۷۳.۷۷	۷۳۳.۲۸
لړم	۵۶.۷۸	۱۴۷.۱۷
ليندی	۰.۵۶	۱.۵
مرغومی	۰.۱۸	۰.۴۸
سلواغه	۱۷.۴۸	۴۳.۷۹
کب	۱۱۰.۸۹	.۲۹۷
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنۍ غوښتنه		۱۳۰۱۶.۴۳

لښتيليک ۶. ۱۰ د ۶۰۰،۰۰۰.۰۰ اېکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو مياشتنۍ غوښتنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ۴۳ د کورنۍيو اوبو غوښتنه

د پروژې د کورنۍ يو اوبو کلنۍ اړتيا ۳۱ مېليون درېنګلي مېتره ده، چې د ۰.۹۸ درېنګلي مېترو ته ژباړل کېږي، که اټکل کېږي يوه کال ۳۶۵ ورځې وي. د کورنۍ يو اوبو اړتيا په دې انګېرنه سره اټکل شوي چې د پروژې په ساحه کې به د ولايت د ټولې ګڼې ګونې له سلو ۴۰٪ به د کانال څخه ګټه پورته کړي. په دغو ولايتونو کې کوندوز، جوزجان او بلخ شامل دي.

۶. ۴۴ د څارویيو د اوبو غوښتنه

د پروژې د څارويو د اوبو کلنۍ غوښتنه ۴۸.۸ مېليون درېنګلي مېتره ده، چې ۱.۵۵ مکعب مېتر پر ثانيې ته ژباړل کېږي يا ده، ګڼل کېږي چې يوه کال ۳۶۵ ورځې وي. په دې اټکل کې د غواګانو بېلابېل څاروی يو، وزې، پسونه، قره قل، خره، اوښان، اسونه، بيانکو (د اس بچې)، ټټو(کچر)، مرغان، فيل مرغان او مرغان شامل وو.

۶. ۴۵ د چاپېريال غوښتنې

د چاپېريال اوبو بهېدل (جريان) د سين د جريان هغه برخه ده چې په اړين نورمال ډول د سين ټولواله کې د سين ټولوالي د ښکلا او ايکولوژيکي پيداوارو (محصولاتو) له پاره پرېښودل شي. په بله وينا، اړينه ده چې وچې، مخډبې يا خلاص نه شي. د چاپېريال جريان د کلنۍ اوبو بهېدلو منځني کچې له سلو ۱۰٪ ده (۹۲۶.۲۹ مکعب مېتر پر ثانيه څخه له سلو ۱۰٪ اخيستل کېږي)؛ د ۹۶.۲۳ مکعب مېتر پر ثانيه يا په کال کې ۳.۰۴ بېليون مکعب مېتره ارزښت ورکوي. د له سلو ۱۰٪ يکړ کارول شوی وو، ځکه چې د هغې لاندې، د چاپېريال شرطونو د خرابيدو په اړه پرېکړه (قضاوت) کېږي (وولکر، ولف کريستين او ولټر، ۲۰۰۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۶. ٤٦ په کلدار کې د امو سين د اوبو د پرتلنې په اړه پايله

په کلدار کې ټوله غوښتنه په لنډيز کې ده،

۹ لښتيليک په ياد و لرئ چې د چاپيريال جريان د پروژې غوښتنې برخه نه ده، ځکه چې دا به خلاص نه شي (د بيلګې په توګه دا د اوبو د توازن په معادله کې د لاندې جريان يا Qout برخه جوړ وي.) پروژې لوړ اړتيا ۱،۱۰۳.۹۶ مکعب مېتر پر ثانيه د غبرګولی (جون) په مياشت کې پېښيږي. تر ۱۳،۰۹۶.۴۶ مېليون مکعب مېتر (يا ۱۳.۱۰ مېليارد مکعب مېتر) د امو سيند جريان به په کال کې د پروژې غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

د پروژې غوښتنې په اوږون سره په کلداره کې د امو سين د ټولو لوړې کچې، منځنی او لږ تر لږه اټکل شوي جريان (له سلو ۴۱.۰٪، ۴۵.۳٪ او ۵۶.۹٪) ده. دا په دې مانا ده چې د ۹.۹۳ څخه تر ۱۸.۸۶ بېليون مکعب مېتر) يا په منځنی کچه ډول (۱۵.۸۴ بېليون مکعب مېتر) به په کال کې د لاندې کاروونکو له پاره شتون و لري ، د چاپېريال د اړتيا سره چې په کال کې ۳.۰۴ مېليارد مکعب مېتر اټکل شوی.

مياشتې	د کروندو خړوبولو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	کورنۍ يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ښاروی يو غوښتنه (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېتره پر سانيه)	ټول ټال (مکعب مېليون)
وری	۳۱۱.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۳۱۴.۴۲	۸۱۴.۹۸
غويې	۸۵۵.۴۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۵۸.۰۲	۲۲۹۸.۱۲
غبرګولی	۱۱۰۱.۴۳	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۰۳.۹۶	۲۸۶۱.۴۶
چنګاښ	۸۹۱.۳۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۸۹۳.۹	۲۳۹۴.۲۲
زمری	۷۷۴.۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۷۷۷.۳۳	۲۰۸۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

وری	۵۳۰.۸۲	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۳۳.۳۵	۱۳۸۲.۴۴
تله	۲۷۳.۷۷	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۷۶.۳	۷۴۰.۰۴
لړم	۵۶.۷۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۵۹.۳۱	۱۵۳.۷۳
ليندی	۰.۵۶	۰.۹۸	۱.۵۵	۳.۰۹	۸.۲۸
مرغومی	۰.۱۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲.۷۱	۷.۲۶
سلواغه	۱۷.۴۸	۰.۹۸	۱.۵۵	۲۰.۰۱	۵۰.۱۴
کب	۱۱۰.۸۹	۰.۹۸	۱.۵۵	۱۱۳.۴۲	۳۰۳.۷۸
د کوش تپې لويې ويالې پروژې کلنۍ غوښتنه					۱۳۰۹۶.۴۶

لښتيليک ٦. ١١ کلداري (کوش تپې لويې ويالې) د ټولو اړتيا کچې اوبو غوښتنې لنډيز

شکل ۰۷-١٦ کلداري د امو سين له پاره د Weibull د وېشلو (Weibull, ۱۹۳۹) پر بنسټ د جريان دورې وکر (FDC) ښيي . FDC د پېر له سلو ښيي چې د سيند جريان ګونډې د ګټو ارزښت سره برابر يا ډېر وي. دا ليدل کې دی شي چې د پروژې غوښتنې د ډېرى مودې له پاره ټل ترتله پوره کړې، پرته له هغه پېر څخه چې د امو سين جريان له سلو ۳۱ ٪ څخه تر ۳۵٪ او ٤١ ٪ څخه تر ٤٣٪ سره برابر يا ډېر شي.

نومورې موده ترډېره د غويي (مى) په مياشت کې د عادي کال له پاره وي؛ او په وري، غويى، غبرګولى، چنګاښ، زمرى يا (اپريل، مى، جون، جولای او سپتمبر) کې د وچ کال له پاره (شکل ۰۷-۱۷ او ۰-۱۸ شکل). سره له دې، د پروژې غوښتنې به په دوامداره توګه د يوه لنډبل کال په ټولو مياشتو کې پوره شي (شکل ۰۷-۱۷).

د پروژې مياشتنى غوښتنې کسر په ۱۰ جدول کې لنډيز شوي دي. د عادي کال له پاره، ټول کسر ۰.۶۰ بېليون (مېليار) مکعب مېتره دى او د غويي (مى) په مياشت کې پېښېږي؛ د وچ کال له پاره ټول کسر ۴.۰۶ بېليون مکعب مېتره دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر څرګندونې ته د فردوس ځوابونه.

۴.۰۶ بېليون مکعب مېتره ترټولو لوړ (اعظمي) کمښت د کوندوز ولايت په قلعه ذال کې د وړانديز شوي، د سروندي (بند) ژوندۍ زېرمې سره ورته دی.

مياشتې	د پروژې غوښتنه کمښت په (بېليون مکعب مېتر)		
	په وچ کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت Billion (M³/Month)	په نارمل يا عادي کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion (M³/Month)	په لوند کال کې د امو سين د جريان کمښت (بېليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion (M³/Month)
وری	۱.۱۹	۰	۰
غويی	۱.۴۷	۰.۶۰	۰
غبرکولی	۱.۲۲	۰	۰
چنګاښ	۰.۸۴	۰	۰
زمری	۰	۰	۰
وږی	۰.۳۵	۰	۰
تله	۰	۰	۰
لړم	۰	۰	۰
ليندۍ	۰	۰	۰
مرغومی	۰	۰	۰
سلواغه	۰	۰	۰
کب	۰	۰	۰
ټول ټال کالنی (هر کالي يا يوه فصل) کچه	۴.۰۶	۰.۶۰	۰.۰۰

لښتيليک ۶. ۱۲ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د مياشتنی پروژې د غوښتنې کمښت لنډيز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

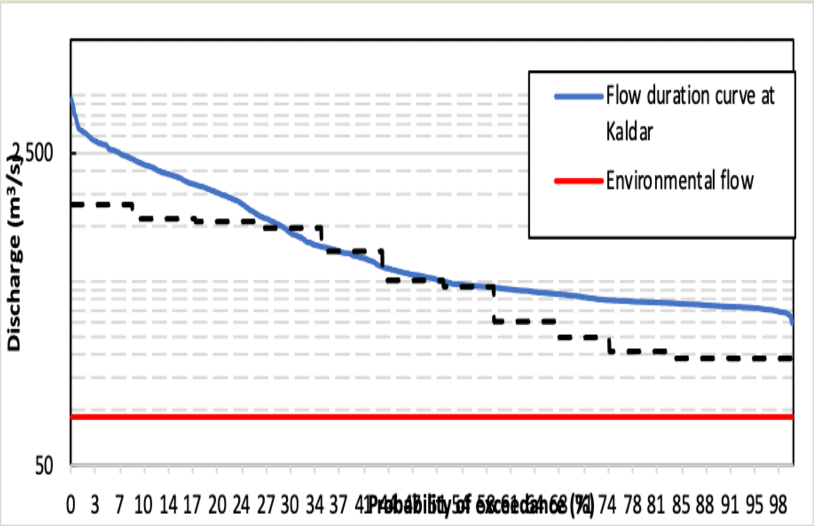

ښېره ٦. ٢٣ شکل ٠٧-١٦: په کلداره کې د امو سین د جریان دورې وکر، په
عمودی محور سره په ټاکلي تلې.

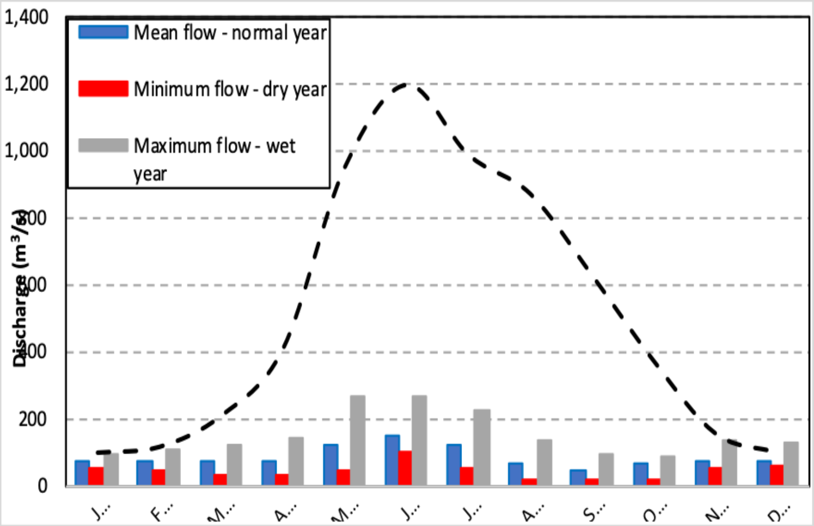

ښېره ٦. ٢٤ شکل ٠٧-١٧: بنستيز کربنې د لږ تر لږه او ډېرې منځنۍ کچې د میاشتې
په کلداره کې د امو سین د جریان دورې وکر، په عمودی محور سره په
ټاکلي تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپېریال اوبو بهېدو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

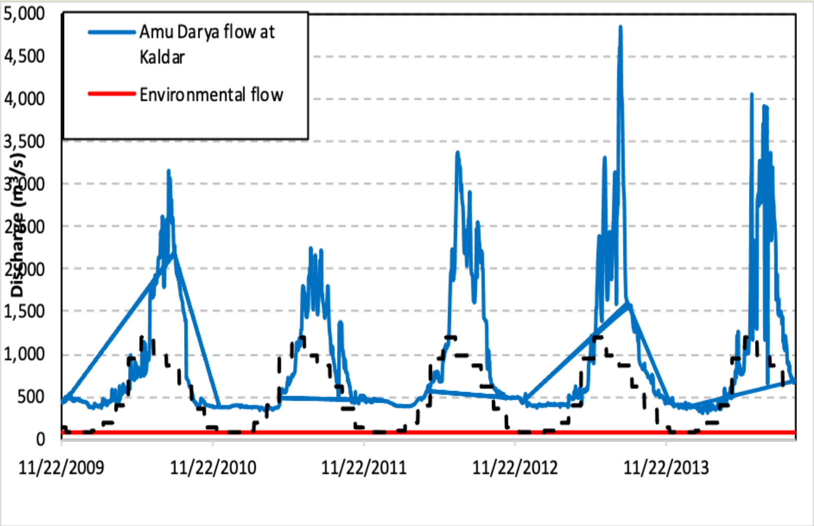

ښېره ٦. ۲۵ شکل ۰-۱۸: د امو سين هايدروګراف پلاټ (د ځمکي توټه، د اوبو تېردو کېسه، ناول يا افساني بنسټيزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپيريال جريان.

۶. ۴۷ په کلداره کې د امو سين جريان د جريانونو شننه

د سينو (سيندونو) په ټولواله (سيستمونو) کې د سيلابونو دېرېدل د هيدروليک جوړښتونو په ډيزاين کې لومړنی غوراوی لري. له بلې خوا، د سين خورا ټيټ جريان د غوښتنې پوره کولو له پاره ډار (وېره يا خطر) رامنځته کوي. په دې توګه د اوبو ټولوالو د پلان کولو، ډيزاين او مديريت له پاره د دوی د تکرار نرخونو پوهېدلو ته اړتيا ده.

د خورا ارزښت شننه مانا په لويه کې د اوبو وېشلو په ټاکلو کې کارول کېږي چې د خورا لويو پېښو احتمالي تشريح کوي. د هيدرولوژي په اړه، د خورا ارزښت شاخص سره د خورا ارزښت وېش (y =۰) او y > ۰ دېري واري پېښېږي (د بېلګې په توګه په اوډون سره سپړنې او ټوټو وېش). برسېره پر دې، د بېرته راستنېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

موده (T)، چې د تکرار دمه (وقفه) هم ويل کېږي، د يوې ځانګړې سختې پېښې څخه اټکل کې دی شي:

T [Year]= n/t *۱/۱-G(x)

چې G(x) د xt حد څخه پورته د حدونو احتمالي ويش استازيتوب کوي، په n دوره کې (د بيلګې په توګه کلونو) کې د t کتنو له پاره حساب شوی. په رياضي کې، G (x) په لاندې ډول ځرګند شوی:

$$G (x)= ۱- (۱+ y * x-x_t / β)^-۱/y \quad if\ y ≠ ۰$$

$$G (x)= ۱- exp(- x-x_t / β) \quad if\ y = ۰$$

β يوه پيراميټر دی چې د ځانګړي ويش له پاره ځانګړی دی.

ويليمز (۱۹۹۸) د اوبو ټولوالې هايدرولوژيکي خورا ارزښت شننې وسيله جوړه کړه، ECQ. ECQ، د ايکسل پر بنسټ پروګرام يا برنامه، د وېش بنسټيزو توکو (پيراميټونو) په ټاکلو پام کولو سره د درځې او ستې وېش اندونه کاروي.

y، β او داسې نورو. د لوړ ټکي (حد) حد (POT) ارزښتونه/ ښکاربدنې، پېر t، په ويټسپرو (WETSPRO) کې د ليدل شوي يا ماډل شوي اوږد مهاله وخت جريان د پېژند شننې (ډيټا تحليلونو) څخه ترلاسه کېږي (Willems ,۲۰۰۸).

په دې توګه، په کلداره کې د امو سين اټکل شوی جريان په WETSPRO کې د ورکړل شوې پېژند (اېن پټ ډيټا) په توګه ګمارل شوی و. لاسته راغلې WETSPRO POT ارزښتونه بيا په ECQ کې د ورکړل شوې پېژند په توګه ګمارل شوي.

لوړ جريان د شمېرو وېش سره ښه وړ دی، په داسې پېر کې چې ټېټ جريان د وېش له پاره وړ وو.

تېروتنه (ايرور)! د حوالې سرچينه ونه موندل شوه. او تېروتنه (ايرور)! د حوالې سرچينه ونه موندل شوه. په اوډون سره، د بېرته راستنيدو د مودې په ګډون د اخستل شوي لوړ او ټيټ جريان ښودل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

د ټاکل شوي راستنيدو دورې له پاره سيلاب او ټيټ جريان په ۱۰ لښتيليک کې لنډيز شوي. د سيلاب جريان ته د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي. چې دا د ډيزاين جريان دی، چې ډېری وختونه په افغانستان کې د هيدروليک جوړښتونو له پاره وړانديز کېږي (لينډيل ملز لميټډ، ۲۰۱۷؛ لينډيل ملز لميټډ او موټ مکډونالډ، ۲۰۱٤؛). په دې توګه، د ۷،۷۵۷.۸۱ درېنګلې مېتر پر ثانيې جريان بايد په غوره توګه د پروژې د هيدروليک جوړښتونو په ډيزاين کې و کارول شي. ډېری پېر په افغانستان کې د هيدروليک جوړښتونو ډيزاين کولو له پاره د سيلاب تېرېدلو منده (جريان) د ۱۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي.
د لينډيل ملز لميټډ ۲۰۱۷ زېږدي او د موټ مکډونالډ ۲۰۱۴ زېږدي يادونو سره سم لکه څنګه چې دوی وايي ۷،۷۵۷.۸۱ مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو منده اړينه ده چې په غوره توګه د پروژې د هيدروليک ودانۍيو يا جوړښتونو له پاره په ډيزاين کې و کارول شي.
په بله مانا چې هره هيروليکي ودانۍ د نوموړې کچې اوبو منډې په وړاندې خوندېتوب و لري او ټاکلې کچه ته يې ډيزاين و شي.
او هغه ژۍ چې د امو سيند په دوې برخو وېشې او نبغ په نيغ د امو سيند د بېلولو جوګه ګرځي اړينه ده چې د هيدروليک جوړښتونو ډيزاين کولو له پاره د سيلاب تېرېلو منده (جريان) د ۱۰،۰۰۰ کلونو بېرته راستنيدو دورې په پام کې نيولو سره پاملرنه کېږي. چې د ۱۸،۲۹۲.۰۰مکعب مېتر پر ثانيې د اوبو تېرېدلو منډې ته يې ډيزاين اړين دی.

لښتيليک: د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوي مودې له پاره ټيټ جريان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸۸ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

د بېرته ستنيدو موده په (کلونه)	د اوبو تېرېدلو لوړه کچه يا لوړ جريان (m^3/s)	د اوبو تېرېدلو ټيټه کچه يا ټيټ جريان (m^3/s)
۱	۳،۲۹۰	۳۵۴
۲	۴،۷۴۴	۳۲۰
۵	۴،۴۴۰	۲۸۳
۱۰	۵،۰۵۲	۲۶۰
۱۵	۵،۴۴۹	۲۴۹
۲۵	۵،۷۴۸	۲۳۶
۵۰	۶،۸۱۸	۲۲۰
۱۰۰	۷،۷۵۸	۲۰۶
۲۰۰	۸،۸۲۷	۲۰۶
۵۰۰	۱۰،۴۷۰	۱۸۰
۱،۰۰۰	۱۱،۹۱۳	۱۷۰
۱۰،۰۰۰	۱۸،۲۹۲	۱۴۵

لښتيليک ۶. ۱۳ د امو سيند سيلاب او د بېرته راستنيدو د ټاکل شوې مودې له پاره ټيټ جريان.

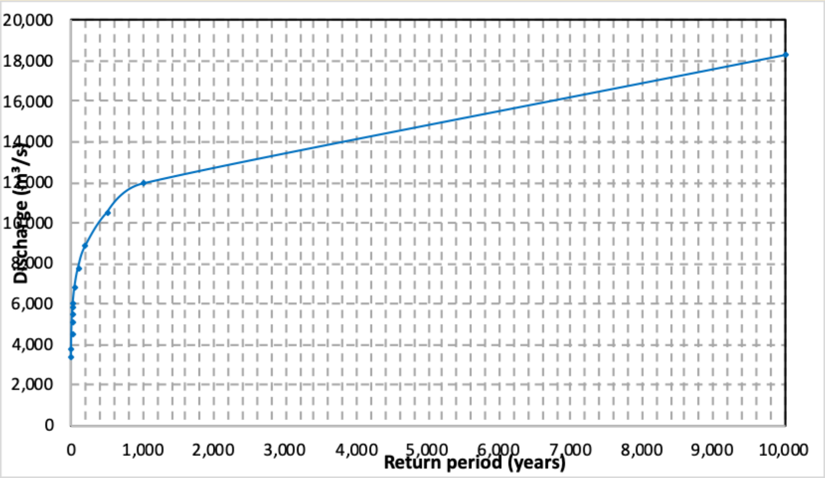

ښېره ۶. ۲۶ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سين ډېرو اوبو تېرېدولو د بېرته راګرځېدو موده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندي د اوزبېکېستان ولسمشر ښتېکرنو ته د فردوس ښتېکړني.

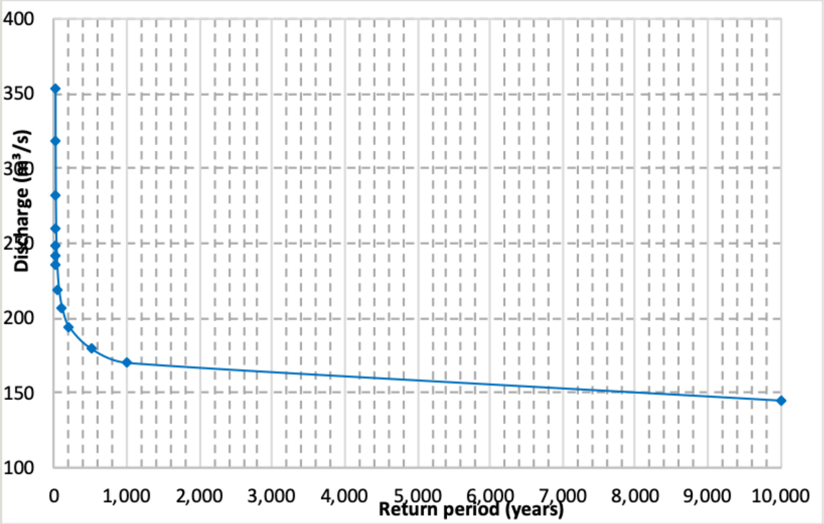

ښېره ٦. ٤٧ په کلداري ولسوالۍ کې د اموسين د تېټو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بيرته راګرځيدل.

٦. ٤٨ د اوبو لګولو او اوبو ايستلو تولوالي

د اوبولګولو تولوالي ډيزاين لومړنۍ موخه د خالص اوبولګولو وړ سيمه کې د ځمکي هر کونج ته اوبه رسول دي. دا د سيمي د ويش په کچي د اکمالاتو او اوبو ايستلو له پاره د ويالو ښاخونو (کانالونو شبکي) د وړ پلان جوړوني او ډيزاين کولو له لاري ترلاسه کې دی شي. د ويالو (کانالونو) کتنې (معاينې)، ساتنې او همدارنګه د کرنيزو کتنو د تګ له پاره اړينه ده چې د ويالو په اوږدو کې د سړک شاخونو (شبکو) له پاره شرطونه هم شتون و لري.

د پروژې سرکونه بايد د غوښتل شوي کروندو څخه بهر له لوی لارو سره و تړل شي.

د دي له پاره غوښتل شوي کروندو کې تولي تولوالې په داسې ډول ډيزاين شي چې په داسې شونتيا سره به وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

- کرونده ته د اوبولګولو، اوبو رسولو او سرباري (اضافي) اوبه په اغېزمنه توګه د ایستلو له پاره ګټور وي؛
- د ساتنې لګښت د ټولوالې ټول لګښت په ساتلو سره، سره له وتیز پامه ګټور وي.
- د اسانه خوځیدا او ساتنې له پاره د منلو وړ.

د پروژې د هر اړخ له پاره د غوره ډیزاین د ټاکلو له پاره د شونتیا لوستې (امکاناتو مطالعې) اړتیاوو سره سم، ټرون کونکي د امو سیند څخه د کوش تپې لویې ویالې له پاره د ترلاسه کولو ترټولو وړ ځای غوره کولو له پاره د غوره روغولو لړۍ ترسره کړه.

په هر راز، د کرنې وزارت له خوا چمتو شوي معلومات د ټرون کونکي له خوا نیغ په نیغ ډول د امو سین په کوش تپې کې ثبت شوی، د اوبو له کچې سره سمون نه خوري.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) له خوا چمتو شوي د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر وه، بیا هم کله چې ټرون کونکي (مشاور) د مارچ په ۲۰۱۹ زېږدي کې په سیمه کې کچه و کتله (معاینه) کړه، دا ۳۰۷ مېتره وه. د دې په رڼا کې، د کوش تپې لویې ویالې (کداري یا اصلي کانال) له پاره ټول سمونونه به خورا توپیر و لري که چېرې د اوبو لګولو کړنلاره منځې (ثقل) ته اړتیا و لري.

وروسته، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) وړاندیز و کړ چې په کوش تپې کې WL د ۳۱۱.۰ مېتره په توګه و ګڼل شي. مشاور د ډېرې سمونونو او ترلاسه کولو نقطو له پاره روغوی (اصلاح) ترسره کړې (د کاري پروګرام فعالیت ۲,۲,٤). په پای کې پرتله کول په دوې اختیارونو پورې و ټاکل شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹۱ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

۱. د کوش تپې څخه د لويې ويالې سروندي اوډون له پاره د MAIL له خوا وړانديز شوی د ۳۱۱.۰ مېتر WL سره؛

۲. د کلدارې څخه د د لويې ويالې سروندي اوډون (د کوش تپې څخه شا او خوا ۳۰ کيلومېتره لاندې) د ۳۰۴.۰ ۰ مېتر WL کچه او د هغې پرلېکه کېدلو سره.

لاندې انځور د دوو سروندو ځايونه او د دوی د لويې ويالې اوډون (اصلي کانال ترتيب) په ګوته کوي.

انځور ۶. ۱۳۳ ژېړ ګل مېخ د کلدارې لويې ويالې سروندی (اېنټيک، سربند) ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لويې ويالې سروندی ځای نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياլې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځنډکړنو ته د فردوس ځنډکړنې.

۶. ۴۹ په سروندي کې د اوبو کچه

د امو سين يوه پنځي (طبيعي) سين دی چې د سيلابونو په جريان کې د منځني جريان دورې او لږ تر لږه جريان په موده کې په توپير سره تېرېږي.

د دې جريان هره دوره په ټاکلي پېر کې د ورته اوبو کچه لري چې هر کال توپير لري.

د کوش تپې پروژې ډيزاين کولو له پاره لږ تر لږه اړتيا د ۵۰ کلونو په اوږدو کې د جريان او کچې اندازه کول او همدارنګه د سيندونو تېرېدو (کراس) برخې دي.

د مشاور په اټکل کې، د داسې يوې لويې پروژې د خبرولو له پاره د بنسټيزو معلوماتو نشتوالی شتون درلود. مشاور دا مسله د تصور پروژې راپور (مارچ ۲۰۱۹) په مسوده کې راپور کړې، هغه چې د ۲۰۱۹ په می کې پای ته رسيدلی و.

يوه ځل بيا، مشاور د ۲۰۱۹ کال د اګست په ۳۱ نېټه د دې ډول معلوماتو ليست د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت ته وړاندې کړ، مګر بيا هم (MAIL) ادعا و کړه چې ټرونکونکي کمپنی (مشاور) نيمګړې چال چلند (بېوسه درو درمل، ناوړه سلوک، کافي درملنه) نه ده کړې.

د سرچينې شننه په پايله کې د ۲۰۱۹ زېږدي د اکتوبر په ۲۱ او د ځېړنې له پيل څخه تر ۱۱ مياشتو زيات وخت وروسته، د افغانستان اسلامي جمهوري دولت (GIRoA) د امو سين د اوبو د اوارې (سطحې) او تېرېدو (کراس) برخې معلومات وړاندې کړل.

د ټرونکونکي (مشاور) اوبوپېژندونکي (هيدرولوژيسټ) خپله لوستې او ماموريت د اګست په ۲۰۱۹ کې پای ته ورساوه، له همدې امله د دې وروستۍ يو چمتو شوي معلوماتو شننې له پاره کافي پېر (وخت) نه و، سره له دې چې ټرونکونکي د دې راپور له پاره ګټور معلومات غوره کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

د يادولو وړ ده چې دلته د اوبو کچه په پام کې نيول شوې، د امو سين د اوبو لږ تر لږه د اوبو غړوپکولو په ځای کې ده، چې په ټول کال کې په دې اواره (سطحه) يا له هغې پورته اوبه وي. دا غوره ده چې د دې کچې لاندې د لويې ويالې (اصلي کانال) اوارې (سطحې) ډيزاين کړي ترڅو تضمين شي چې اوبه لويې ويالې (اصلي کانال) ته جريان لري.

۶. ۵۰ د اوبو کچه د ټرونکونکي (مشاور) له خوا په پام کې نيول شوې

يوه لوی سند په هر پېر(وخت) او پېر کې د امو سين د اوبو کچه ده. ټرونکونکي (مشاور) يوازې يوه ځل د وړانديز شوي سروندي (اينټک، بند، سربند يا استخراج) ځايونو کې د اوبو کچه مېچه و کړه. ټرونکونکي (مشاور يا کنسلټينټ) د کوش تېپې او کلدار په ځايونو کې د امو سيند د اوبو کچه اندازه کړه.
په دې پېر کې، د سين د اوبو کچه په اوډون سره ۳۰۷.۰ مېتر او۳۰۴.۰ مېتر وه. د ډيم – ۳۰ مېتره (DEM-۳۰m) معلومات سروندې سيمې (ډيټا سيټ) پورې اړه لري چې د کرنې، مالداری او اوبولګولو وزارت MAIL او google Earth ګول ايرث ايپ څخه ترلاسه شوي، مشاور و موندل چې دا اندازه کول د اعتبار وړ نه دي.
په هرصورت، مشاور ځان مکلف و موند چې د خپلو ماهرېنو سړې تودې (متخصصينو تجربې) او شته معلوماتو پر بنسټ يوه څه اټکل ترسره کړي، ترڅو د ورک شوي معلوماتو رامنځته کولو له پاره نومورې مېچه کول برابر يا تنظيم کړي.

د پرتله کولو موخو له پاره او د کوش تېپې غوره کولو له پاره غوره مسله، د کلدارې غوره کول له پاره ترټولو بد حالت له پاره، دلته د اوبو کچه ۳۱۱.۰ مېتره په کوش تپه کې د MAIL له خوا وړانديز شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څرګړنو ته د فردوس څرګړنې.

او ۳۰۴.۰ په کلداره کې د مشاور له خوا د نېغ (مستقيم) په سيند کې اندازه کول څخه ترلاسه شوي.

۶. ۵۱ په کوش تپې کې د بربېښنا کچه د ب د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت له خوا ورکړل شوې

د لوستې د دوېيم پړاو له پاره د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) رسمي لاربښوونې د نووړې وزارت له لورې ورکړل شوي رسمي لاربښوونې د دې شمېرې له خوا وړاندې کېږي الته چې په کوش تپې کې د اوبو کچه ۳۱۶.۰ مېتر ده (په پورتنۍ بنۍ خوا کې ژېړ سيوري).

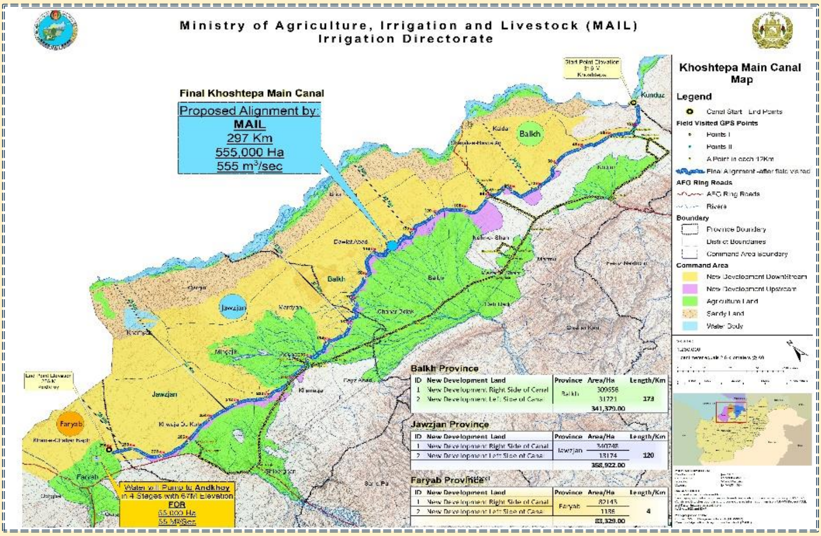

انځور ۶. ۱۳٤ کوش تپې لويې ويالې نخښه.

تړونکونکي (مشاور يا کنسلتينټ) د دې لاربښوونې تر شا سرچينه نه پوهېږي، په هر صورت، د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ په غونډو کې، MAIL بيا مختلف لاربښوونې وړاندې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

په کوش تپې (KT) کې د اوبو د کچې له پاره د MAIL له لوري نوې لارښوونې د MAIL رسمي لارښوونې د مشاور او MAIL ترمنځ د همغږۍ غونډو وروسته بدلې شوې.

په دې غونډو کې، د کرنې او مالدارۍ وزارت مشاور ته لارښوونه وکړه چې په کوش تپې کې د اوبو کچه (WL) د ۳۱۶.۰ مېتر پر ځای ۳۱۱.۰ مېتر په پام کې و نیسي.

دا ارزښت بدل شو ځکه چې د شوروي نخښې (نقشې) چې د ۱۹۷۰ او ۱۹۸۰ کلونو ترمنځ خپرې (صادرې) شوې وې، پخوانۍ ګڼل شوې. له همدې امله، مشاور د شوروي نخښو ځېرتیا (نقشو دقت) باندې تکیه نه کوي لکه څنګه چې لاندې سپړل (توضیح) شوي:

١. الف- هغه معلومات چې د نخښې په واسطه چمتو شوي دي زاړه دي ځکه چې دا ٤٠ کاله دمخه رامنځته شوي او په پنځې توګه د نن ورځې کچه اوس ورته نه ده.

٢. ب- په دې موده کې د سین مورفولوژي په ډراماتیک ډول بدلون موندلی دی. ادبیات ښهيي چې په دې اړه لويې ناسته (عمومي اجماع) شته چې د امو سیند په څنډو کې بهیدنه روانه ده او لا هم په کمېدو ده. د امو سیند په اوړدو کې د جریان کمښت له ١٠٪ سلو څخه تر ٣٠٪ پورې اټکل شوی. نور بحثونه (د حوالې سره) د شونتیا وړ لوستې راپور کې د هایدرولوژیکي لوستې کې موندل کې دی شي. لاندې شمېرې ښهيي چې د سین جریان څنګه د پیر (وخت) په تېرېدو سره کمېږي، له همدې امله د WL زاړې کچې سره ربښتنې نه برېښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

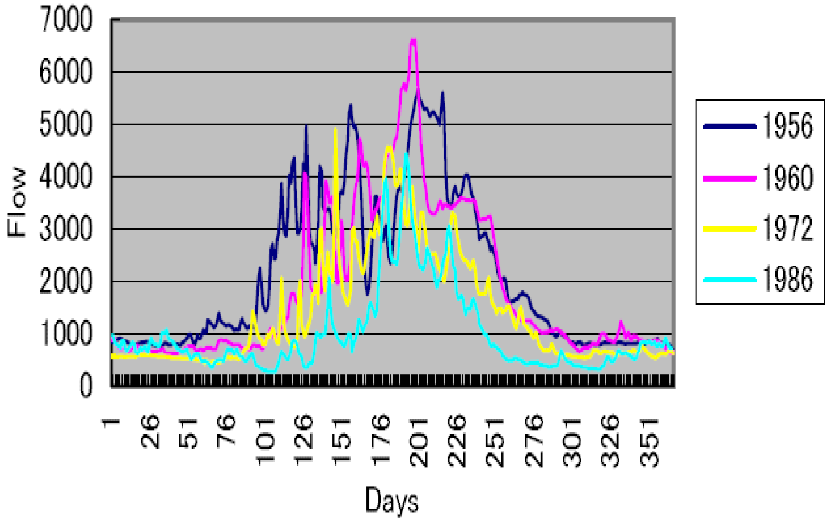

ښېره ٦. ۲۸ شکل ۰۳ ۲۵: د امو سين اوبو تېرېدلو کچه په (۱۹۵۶ – ۱۹۸۶) زيږدي کلونو کې.

۳. ج- په نخښه کې څرګند شوي د اوبو کچه استدلالي (منطقي) نه دي. لکه ښنګه چې لاندې ليدل شوي، لاندې دوې ګڼې چې په نخښه کې ښودل شوي په ۲ ټکي (نقطه) کې د اوبو کچه ۳۱۲.۵ مېتره ښنه يي چې د ۱ ټکي (نقطې) ښخه شا او خوا ۱.۵ کيلومېتره ښکته ده، په داسې پېر کې چې د ۱ ټکی د اوبو کچه ۳۱۱.۳ مېتره ټيټه ده. د نخښې له مخې د اوبو جريان به د پنځې سين جريان سره مخالف وي، کوم چې منطقي نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

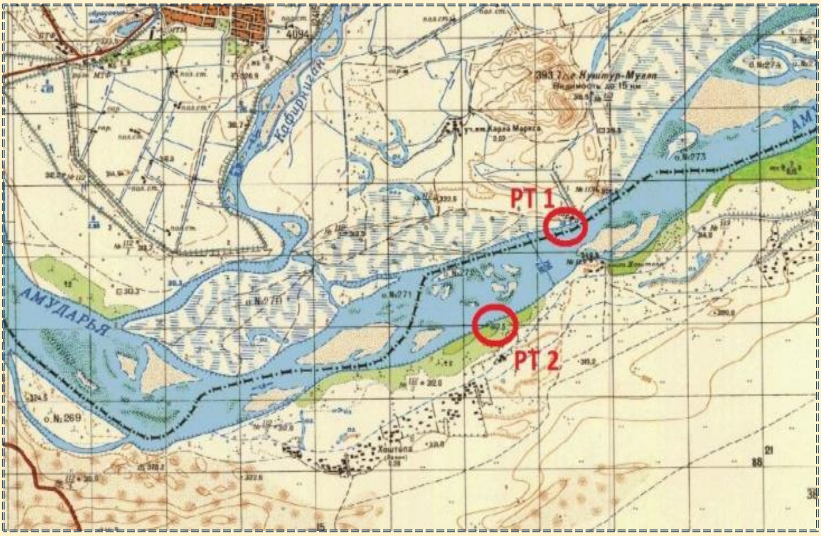

انځور ۶. ۱۳۵ روسیانو د پېر لومړي ټکي او دوېیم ټکي امو سیند د اوبو اوارې (واټر لیول، د اوبو سطحې) نخښنه.

انځور ۶. ۱۳۶ روسیانو د پېر لومړي ټکي او دوېیم ټکي امو سیند د اوبو اوارې (واټر لیول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منطق د دې څرګند نه شتوالي له پاره یوه سپړنه دا کې دی شي چې د کچې مېچې پېر یوه شان نه وو. د ښکته جریان ټکی (نقطه) د یوې مودې په جریان کې اندازه شوې الته چې د اوبو کچه به د ۱ ټکي ځای جریان څخه په بل پېر کې اندازه شوې وي.
بیا تیوري د مشاور د اندازه کولو سره ورته راځي کله چې سین د کم جریان په موده کې و، ثبت شوې کچه ۳۰۷.۰ مېتره وه، په داسې پېر کې چې د سیلاب جریان په جریان کې اټکل شوی زیاتوالی شاوخوا ۳-۴ مېتره (شا او خوا ۳۱۱.۰ مېتر) و.

د MEW ریکارډونه او د سیند برخې په اکتوبر ۲۰۱۹ کې ترلاسه شوې

مشاور د اکتوبر په ۲۰۱۹ کې د MAIL څخه د وروستۍ یو کلونو (۲۰۱۳ څخه تر ۲۰۱۹) پورې پېژند (ډاټا) ترلاسه کړې. د ګڼو څخه دا لیدل کې دی شي چې په دې برخه کې د اوبو کچه د ځمکې له اوارې (سطحې) ۳۰۸.۰ مېتر څخه ښکته ده.
په برخه کې د اوبو لاندې د سین غولي (د لومړي بستر) کچه ۳۰۷.۱۶ مېتره ده. دا په ګوته کوي چې د اوبو کچه د ۳۰۸.۰ او ۳۰۷.۱۶ مېتر ترمنځ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياله جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

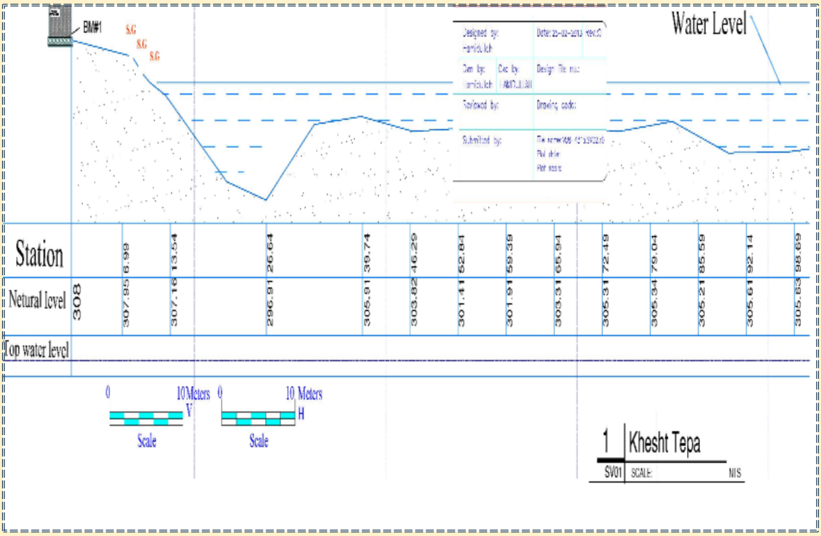

نخښه (ډراوينګ) ۶. ۱ کوش تپې لويې د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې).

۶. ۵۲ د اندخوی په پروژه کې د اوبو اوارې تېرېدل

د کرنې او اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د دوې دليلونو له پاره د کوش تپې ترلاسه کولو ته د لومړيتوب ورکولو ليوالتيا ښودلې.
لومړی:. دا سکيم به د کلدارې اختيار په پرتله شا او خوا ۱۰,۰۰۰ اېکتاره ځمکه کې د خړوبولو له پاره ډېر کار و کړي.
او دوېيم، اندخوی ته په لوړه سطحه د اوبو رسول چې دا به د پمپ اډو (ستېشنونو) د پورته کولو سر کم کړي چې د اندخوی سيمه خړوبوي.
لکه څنګه چې بحث و شو، د کوش تپې په سروندې (اينټيک يا استخراج) کې د اوبو کچه تر شک لاندې ده او مشاور ډاډمن دی چې د کلدارې په سروندې (اينټيک يا استخراج) کې د اوبو کچه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازې ۳ مېتره لوړه ده. په عين حال کې، MAIL باور لري چې توپير ۸ مېتره دى.

د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت (MAIL) د انګېرنې (WL په لويه وياله کې ۳۱۱،۰ ده)، د کوش تپې اوبو لګولو او برېښنا توليد پروژې (KTISPG) اوړدوالي کې شا او خوا ۳۷ کيلومېتره زياتوالى شتون لري، د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت په اوډون سره چې شا او خوا ۲.۵ مېتر د اوبو سر له لاسه ورکوي.
د کرنې، مالدارۍ او اوبولګولو وزارت د انګېرنې په څار، د اوبو په سر کې زياتوالى په پاى کې يوازې ۵.۵ مېتره دى. له همدې امله، د کرنې وزارت د غوره توب له مخې، د دې ۵.۵ مېتره سر د ترلاسه کولو له پاره به د ۳۷ کيلومېتره اوږد کانال اوږدوالي له پاره د ودانيز لګښت ډېروالى وي.
له بده مرغه، KTISPG FS MAIL ته خبر ورکړ چې د کلدارې څخه د کوش تپې لويې ويالې په پاى کې د اوبو کچه ۲۹۰.۰ مېتره وه او لويې ويالې د غځولو په پاى کې د اوبو کچه ۲۷۵.۰ مېتره ده، چې دا به د يوه کمښت سره مخ شي.
شا او خوا ۱۵.۰ مشاور وړانديز و کړ چې د کلدارې څخه د کوش تپې لويې ويالې پاى ټکى بايد د اندخوى پروژې د پيل نقطه وي ترڅو د ۱۵.۰مېترو په اوږدو کې د اوبو سر له لاسه ورکولو څخه مخنيوى و شي. سره له دې، د کرنې وزارت د مشاور د سپارښتنې له منلو ډډه و کړه.

۶. ۵۳ د پيسو په شرطونو کې د دوو غوراوى يو ترمنځ پرتله کول

د روښانه انځور ترلاسه کولو له پاره، ټول هغه اړخونه چې کې دى شي د بل غوراوي په پرتله د يوه غواروي په غوراوي کې اغېزمن شي په سمې سپړنې سره و څېړل شي. دا برخه د دې پرتله کولو په اړه بحث کوي.
د پرتله کولو بنسټ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

پرتله کول په کوش تپې ۳۱۱،۰۰ مېتره او کلدارې ۳۰۴،۰۰ مېتره کې د اوبو د کچې پر بنسټ ولاړ دی. پرتله کول، يوازې د روغولو (اصلاح) دنده ده او نه ژوره پرتله کول.

په دوې غوراويو کې بېلا بېل اړخونه ګډ شوي نه دي، شامل شوي او د دې لګښتونه له پامه غورځول شوي. لکه څنګه چې د پرتله کولو لښتيليک د پروژې ټول لګښتونه نه وړاندې کوي.

د کوش تپې د غوراوې په پېر کې ګټه د يوه څه زياتې خړوبولو ځمکې چمتو کولو پورې اړه لري. دا زياتوالی به دوې چنده وي.

لومړی هغه لفټ چې د کلدارې په کروندو کې د ځمکو د خړوبولو له پاره کارول کېږي، اړينه ده د ثقل په واسطه خړوب شي.

دا توکي د کلدارې په کروندو کې د لګښت په توګه حساب شوي. دوېيم، د دوې برخو تر منځ يوه اضافي تنګ دهليز چې د کوش تپې غوښتل شوې کروندو کې شا او خوا ۱۰,۰۰۰ اېکتاره زياتوالی راولي.

په دې پرتله هېڅ وتيز يا مالي شننه نه کارول کېږي.

که د E&F شننې ترسره شي، دوی به د پرتله کولو څخه څرګند توپير زيات کړي.

۶. ٥٤ د لګښت او ګټې پرتله کولو لنډيز

د دې راپور په ۱ ټومبوني کې د دوې غوراويو ترمنځ د پرتله کولو له پاره يوه بشپړ لښتيليک بنودل شوی، په داسې پېر کې چې لاندې لښتيليک لاندې لنډيز وړاندې کوي.

د پرتلنې ښاخونه (پيراميټرونه)	د کوش تپې وړانديز		د کلدارې وړانديز	
	لګښت (مېليون ډالره)	ګټه (مېليون ډالره)	لګښت (مېليون ډالره)	ګټه (مېليون ډالره)
ټولنيز- اقتصادي	-	۲,۱۸۸.۸۰	-	۲،۱۱۲.۰
د چاپېريال	۵۳.۷	-	۳۷.۶	-

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

بیا ژونګړکېدنه (بیا میشتېدنه)	۱۷۰.۳۰	-	۱۳۰.۸۸	-
د اوبو لګولو په لېفټ باندې	۰.	-	۱۲۶.۰۴	-
د لویې ویالې جوړول (یوازې لومړی پل یا فاز یا برخه)	۶۷۹.۱۲	-	۲۶۵.۷۹	-
د پرتله کولو ټول توکې	**۹۰۳.۱۲**	**۲۱۸۸.۸**	**۵۶۰.۳۱**	**۲۱۱۲.۰**

لښتیلیک ۶. ۱٤ د کوش تپې او کلدرې غوراوي پرتله کولو.

لکه څنګه چې په تېر لښتیلیک کې لیدل شوي، د کوش تپې غوراوي د (۹۰۳.۱۲ - ۵۶۰.۳۱ = ۳۴۲.۸۱) مېلیون ډالرو سرباري (اضافي یا ډېر) لګښت ته اړتیا لري ترڅو یوازې (۲۱۸۸.۸ ـ ۲۱۱۲.۰ =) ۷۶.۸ مېلیون ډالره په لسو کلونو کې ترلاسه کړي.
د لسو کلونو وروسته، د پروژې نغدي جریان به لاهم منفي وي.

په بل مانا، د کوش تپې غوراوي سره د لګښت زیاتوالی ۳۴۳ مېلیون ډالره دی چې په کال کې د ۷.۷ مېلیون ډالره ګټې سره.

که وتېزې او شتو (اقتصادي او مالي) شننې ترسره شي، IRR به د ۱.۵٪ له سلو څخه لږ وي. هغه چې ډېر پام وړ نه ګڼل کېږي.

مشاور باور نه کوي چې دا به د پام وړ وي چې د برابرونکي (خرچې کونکي یا تمویل) اداره پیدا کړي چې د دې یا لږه له سلو څخه سره پوروونه چمتو کړي.

۳۰۳ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

میاشتې	خالص سازښ (توټیه کولو) اوبولګولو د اوبو اړتیا (مکعب میټر پر ورځ) (mm/day)	د غوښتل شوې کروندو له پاره خالص سازښ (توټیه کولو)؛ اوبولګولو د اوبو اړتیا (لیټر پر ثانیه پر ایکتاره) (l/s/ha)
وری	۲.۲۱	۰.۲۶
غویی	۵.۷۱	۰.۶۶
غبرګولی	۶.۷۳	۰.۷۸
چنګاښ	۵.۱۸	۰.۶۰
زمری	۳.۹۴	۰.۴۶
وږی	۲.۶۱	۰.۳۰
تله	۱.۹۱	۰.۲۲
لړم	۰.۵۱	۰.۰۶
لیندی	۰.۰۲	۰.۰۰
مرغومی	۰.۰۱	۰.۰۰
سلواغه	۰.۱۴	۰.۰۲
کب	۰.۷۳	۰.۰۸

لښتيليک ٦. ۱۵ کروندو د ټول فصلونه مياشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتيا.

۶. ۵۵ هايډرولوژي يا د اوبو پېژندنه

د دې پروژې له پاره د اوبو سرچينه د امو سين څخه راځي. سين غاړې د سروندي جوړښت هېڅ دايمي جوړښت نه لري، لکه د سين په اوږدو کې د سروندي ستېه (بيراج يا ويير)، ځکه چې دا يوه په پوله تېرېدونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

سين دی چې موږ له لوړې نورو ګاونډيانو ته ورکړل شوې پوله ده او لکه ښتګه چې د کرنې وزارت له خوا وړانديز شوی.

د پروژې د اوبو لګولو اړتياو پوره کولو له پاره د اوبو شتون شننه د يوې بېلې لوستې (جلا مطالعې) له لارې ترسره شوی. د امو سيند جريان د کلدارې سره نږدې د سروندي ځای ته نږدې اټکل شوی و.

د وړانديز شوي کروندو له پاره د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې په دې برخه کې تر شننې لاندې نيول شوې، ۷ ښېره و ګورئ. د اوبولګولو لوړې کچې غوښتنه ۶۰۱ مکعب مېتره پر ثانيه ده او د غبرکولې (جون) په مياشت کې پېښېږي. په لويه کې، د امو سين جريان به په کال کې تر ٦ بېليون مکعب مېتره پورې د پروژې د اوبو لګولو غوښتنې پوره کولو له پاره خلاص شي.

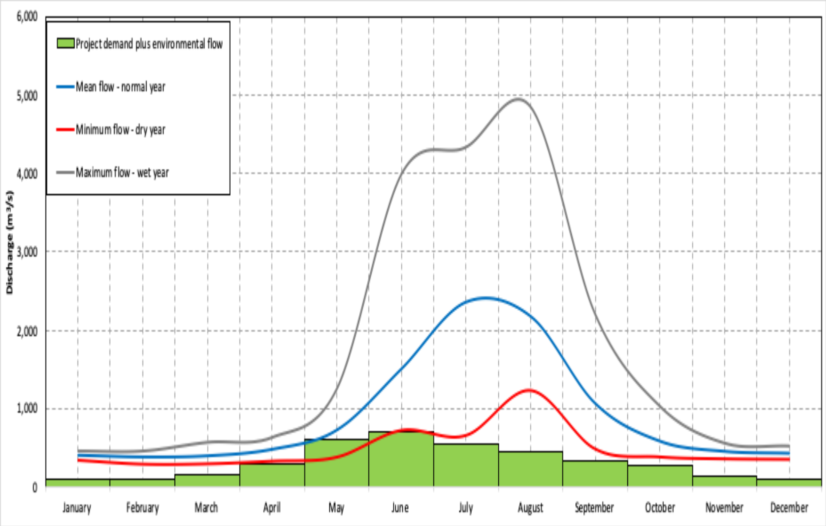

ښېره ٦. ٢٩ د پروژې د غوښتنې او د چاپېريال د جريان په تړاو د امو سين د منځنی، لږ تر لږه او ترټولو لوړ مياشتنې جريان پلاټ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په ورانډې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

مياشتې	په وچ کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په نارمل يا عادي کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month	په لوند کال کې د امو سين د جريان کمښت (بليون مکعب مېتر پر مياشت) Billion) (M³/Month
ورى	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
غويى	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰
غبرکولى	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
چنګاښ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
زمرى	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
وږى	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
تله	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
لړم	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
ليندۍ	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
مرغومى	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
سلواغه	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
کب	۰.۰۰	۰.۰۰	۰.۰۰
ټول ټال کالنى (هر کالي يا يوه فصل) کچه	۰.۵۷	۰.۰۰	۰.۰۰

لښتيليک ۶ . ۱۶ ج ۸-۵: د امو سين د جريان کمښت (ميليارد مکعب مېتر پر مياشت)

لکه څنګه چې د پورتنۍ شمېرې او لښتيليک څخه ليدل کې دی شي، د پروژو غوښتنه به په دوامداره توګه د عادي او لوند کال په ټولو مياشتو کې پوره شي، په داسې پېر کې چې په وچ کال کې به د ۰.۵۷ بېليون يا (۵۷۰ مېليون) مکعب مېتره ترټولو لوړ غورځيدنه (کمښت يا کسر) شتون و لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

دا هم لیدل شوي چې د هایډرولوژي څېړنې د امو سین د اوبو اوسنۍ یا راتلونکي برخه او د لاندې (لر) اوبو د کاروونکو له خوا کارول په پام کې نه نیسي. دا نور هم پوهېدلي چې د شننې دا برخه د معلوماتو د کمښت یا هېڅ ډول معلوماتو له امله نه وه ترسره شوې.،، (سویم، ۲۰۱۹ زیږدی، ۸۲ چوپړی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ٥٦ د کوش تپې لويې وياليې د لوړو کروندو د لفټ اوبولګولو له پاره د لمريزې انرژۍ کارول:

پېژندنه

د اوبولګولو بارونه د څنډولو وړ دي څکه چې دوی د ورځې په هر پړر (وخت) کې ورکول کې دی شي. نه په ځانګړي ۳ ساعتونو کې، له همدې امله، د لمريزو شيشو (PV، له لمره د مړې بربښنا پيداوار) پمپ کولو ټولوالې (سيسټم) ورځني منځنی سموليشن به د دې ټولوالو (سيستمونو) بشپړولو ډاډ ترلاسه کولو له پاره پوره وي، د ساعت سموليشن ٤ پرځای. وروسته، په نبغ پورته کولو کې د مياشتني منځني ورځني وړانګو پر ځای د-PV جنراتور په نبغ پورته کولو کې د ټول ورځني وړانګو کارول به د-PV جنريټر په اخېستول (اېنفټ) کې د لمريزې انرژي سمې اندازې پايله و لري.

د اوبو پمپ مارکيټ د جوړښت (تشکيلاتو) لوی ډول وړانديز کوي، چې هر يوه يې ځانګړي غوښتنليکونه او ځانګړتياوې لري. پمپونه د دوی د ډيزاين ډول (ګرم يا مثبت بې ځايه کيدونکي پمپونه)، د دوی موقعيت (سطح يا زېرمو)، يا د هغه موټور ډول چې دوی کار وي (DC يا AC) ٥,٦ له مخې ډلبندی کې دی شي.

څرخيدونکي پمپونه (د مثال په توګه سنترفيوژال پمپونه) په لويه کې د ژورو ښاګانو يا بورهولونو او لويو اوبو اړتياو له پاره غوره کيږي.

د بې ځايه کولو پمپونو کارول په لويه کې د ټيټ حجم پورې تړاو لري. د مثبت بې ځايه کېدنې پمپونه (د بېلګې په توګه د ډايفراګم پمپونه، د پسټون پمپونه او پرمختللی کيويټ پمپونه) په لويه کې د پورته کولو ښه وړتيا لري مګر د چاپېريال (محيطي) پمپونو په پرتله لږ د لاسرسي وړ دي او په اوبو کې د چټلی (ناولی يا کثافاتو) سره ډېر حساس دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پمپ چلولو له پاره د ثابتې يا مړې برېښنا DC او متناوبې يا ژوندۍ برېښنا AC موټرو تر منځ غوراوی به په ډېرى فاکتورونو پورې اړه و لري. د بيې سره، باور او تخنيکي ملاتړ شتون لري.

د DC موټورونه په لويه کې خورا اغېزمن دي او د فوټوولټيک سرې سره ميچ کول اسانه دي. AC موټورونه، له بل پلوه، ارزانه او په اسانۍ سره شتون لري، مګر دوى يو انورټر ته اړتيا لري ترڅو د صف سره وصل شي.

انورټرونه ارزانه او اغېزمن شوي دي، د ډېرى نوي سولر پمپ کولو ټولوالو سره د ځانګړي برېښنايي کنټرول شوي بدلېدونکي فريکونسۍ انورټرونو څخه کار اخلي چې د-PV جنريټر يا سولر تختې او پمپ ترمنځ ورته والى غوره کوي.
د وړو اوبو پمپ ډول غوره کول د اوبو سر او د ورځني اوبو اړتياو پراساس دى.
انځور ۱ د نوي PV پمپ کولو اوبولګولو ټولوالې له پاره د لويې نخښې اوډون ښيي. دا اوډون په دې پروژه کې منل شوى.
د سولر PV - ټولوالې اندازه د بېلابېلو فاکتورونو په کره ميچې او د پينل توليد فاکتور (PGF) پورې اړه لري.

ټوبونى (ضميمه) ۱، او ۲:. د سولر شيشې PV- د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سيستمونو او د PGF ټوليز فاکتور اټکل کولو سپړنې (توضيحات) وړاندې کوي. دا معلومه شوه چې:
په ټوليزه توګه د کمولو فکتور = ۰.۶۲
د هرپې کورنۍ فاکټور يا (PGF) = ۲.۰۱۵ کيلوواټ ساعت يا کيلوواټ انرژي (kWh/kWp) ورځ د ټول کال له پاره.
د هرپې کورنۍ فاکټور يا (PGF) ≅ ۴ د ډيزاين مياشت د جون له پاره.

۳:. Dahl، په مصر کې د دوامدار صحرا کرنې له پاره د هايبريډ برېښنا سيستمونو اقتصاد، انرژي ۳۰ (۲۰۰۵) ۱۲۷۱-۸۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤ .: M. EL-Shimy: د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سيستمونو له پاره د يوون يا واحد فوتوولټيک جنراتورونو اندازه کول.
د دوامدارې انرژی نړی وال ژورنال ۲۰۱۲/۰۱; ۳۲(۵):۱-۱۸،
DOI:۱۰,۱۰۸۰/۱٤۷۸٦٤٥۱,۲۰۱۲,٦۹۷٤٦۳
۵ .: محمد الشيمی، محمد نور، طه عبدو: د اوبو لګولو د ځنډولو بارونو باندې تمرکز سره د پمپ کولو سيستمونو عمومي کتنه.

د بريښنا د توليد له پاره د متغير تجديد وړ سرچينو اقتصاد، د محمد له خوا ايډيټ شوی. د پروژې په ساحه کې د اوبو لګولو د پمپ کولو اړتياوې:.

- د وړانديز شوي پورته ستيشن ځای: [۳۷,۰۷۲۸۵۲۷۸o N, ٦۷,٥۱۲۹٥۰۰۰o E]
- د وړانديز شوي پمپ ستيشن او غوښتل شوي کروندې (کمانډ ايريا) ترمنځ د لوړوالي توپير ۱۵ ميتره دی.
- په هر ايکټار کې د اړتيا وړ مياشتني اخراج په لاندې لښتيليک کې ښودل شوي.

مياشتې	د خړوبولو کروندو په هر هکتار کې د مياشتني اخراج اړتياوې Q (/s / ha۳M^)
وری	۰.۰۰۱۰۳۱
غويی	۰.۰۰۲۹۲۳
غبرکولی	۰.۰۰۳۶۴۰
چنګاښ	۰.۰۰۳۰۴۵
زمری	۰.۰۰۲۶۴۷
وږی	۰.۰۰۱۷۵۵
تله	۰.۰۰۰۹۳۵
لړم	۰.۰۰۰۱۸۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

ليندۍ	۰.۰۰۰۰۰۲
مرغومی	۰.۰۰۰۰۰۱
سلواغه	۰.۰۰۰۰۵۸
کب	۰.۰۰۰۳۷۹

لښتيليک ٦. ۱٤ په هر هېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارج) اړتياوې

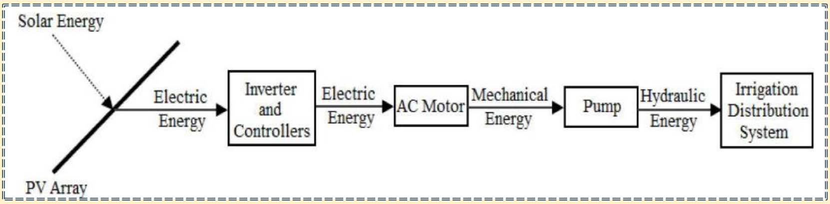

ځېره ٦. ۳۰ په توله کې د لمريزې برېښنا پمپ کولو اوبولګولو تولوالي هډ (سکيميک يا جلاکېدنې، بيلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) يا د بلاک ځېره (ډياګرام).

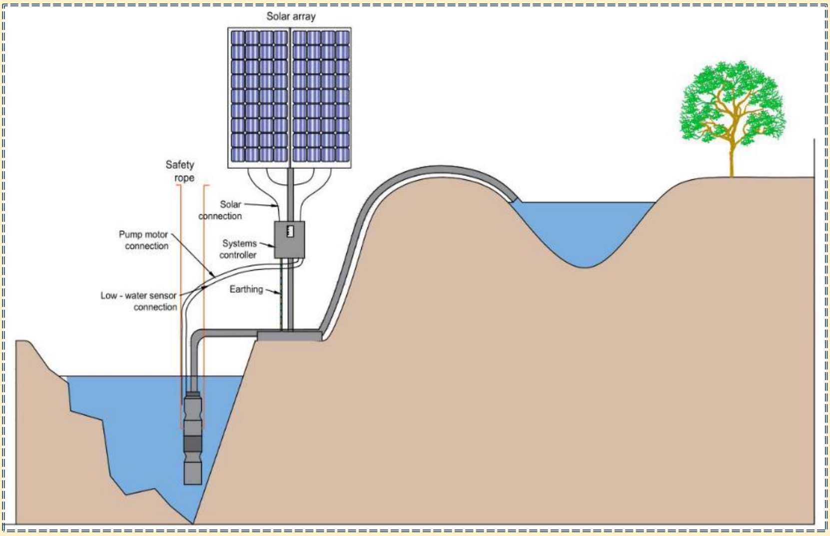

انځور ٦. ۱۳٤ دوې لمريزې ښېښنې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولر PV) د اوبولګولو تولواله د لويو پروژو له پاره د سبمرسيبل پمپ سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

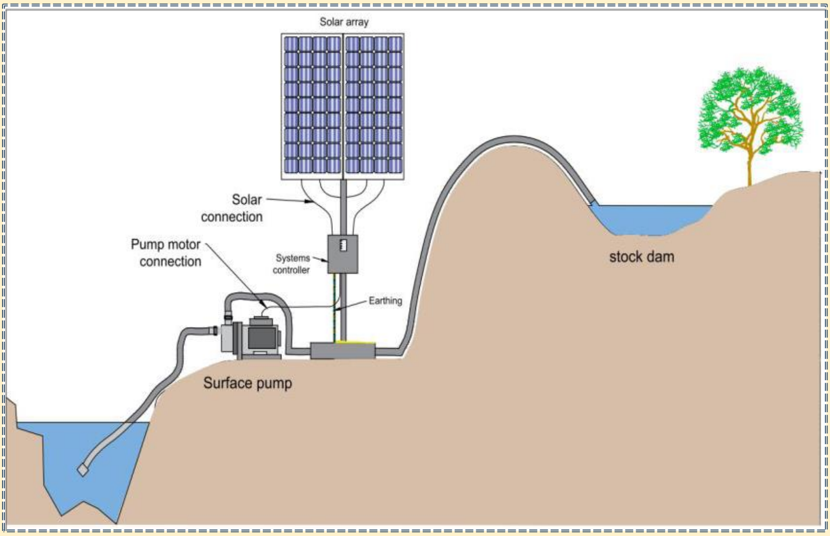

انځور ٦. ۱۳۸ دوې لمرېزې ښېښې (لمريزه دړه، سولر تختې، عادي سولرPV) د مونوسيټ پمپ سره (د بزګرانو له پاره).

- د ورځني کاروني موده = د ټولو بدیلونو له پاره ۱۲ ساعته، د بېلګې په توګه په ورکړل شوي خارج کې د ځنډولو وړ بار موده، د ګټور برېښنا توليد له پاره د ورځې رڼا شا او خوا ۱۰ ساعته ده. ,, دا په څېره ۶. ۳۱ کې ښودل شوي چېرې چې د مياشتنۍ منځنۍ ورځې د رڼا موده او د په ورېځو ورځو کې د رڼا کچې ښودل شوي،، (https://power.larc.nasa.gov/)

د مېچې پايلې ښخه څرګنده ده چې د اوړي لمريزې انرژۍ شتون، د نورو موسمونو په پرتله خورا لوی دی. په خوشبختۍ سره، د اوبو لګولو د پمپ کولو بار د دوبي لوړ بار دی، په داسې حال کې چې د ژمي ارزښت يې نږدې صفر دی. لکه څنګه چې په (په هر اېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارج) اړتياوې) لښتيليک: کې ښودل شوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۱۲ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتېکړنو ته د فردوس ځتېکړنې.

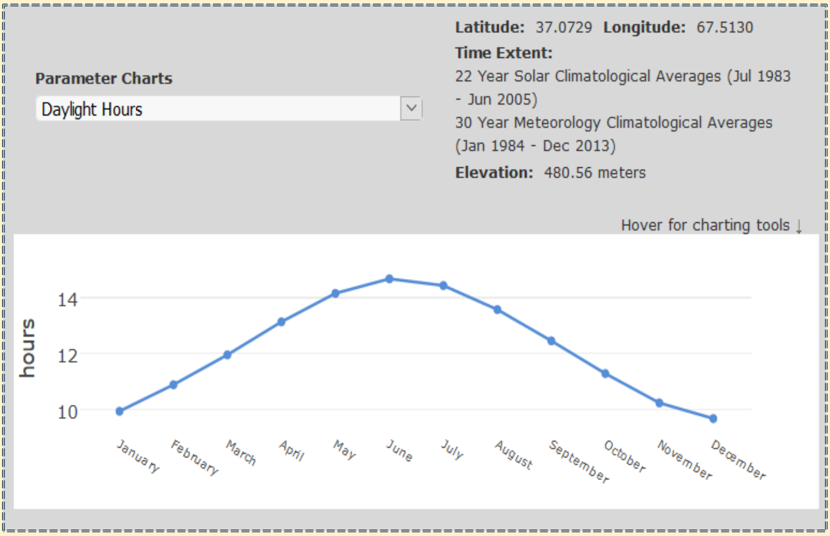

ځېره ٦. ۳۱ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه.

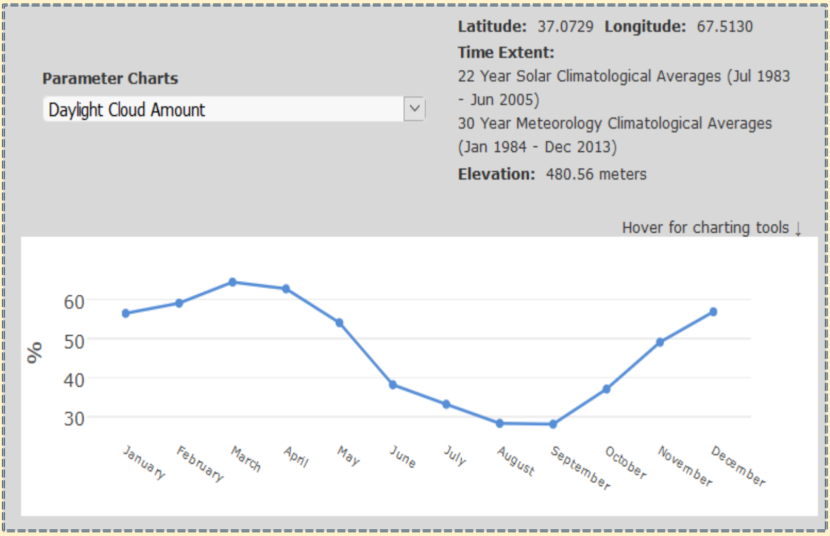

ځېره ٦. ۳۲ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په وريځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته معلوماتو پر بنسټ، دوې بڼې په پام کې نيول شوي دي. نوموړې بڼې په لاندې ډول سره لېست شوي او دا د اوبو لګولو د اوبو پمپ کولو سيستم ملکيت او د قوماندې ساحې پر بنسټ دي.

۶. ۵۷ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره د بېل غوراوي سپړنه

بل غوراوی (يا پر ځای يې)	ښتن	غوښتل شوې کروندې (ابکتاره)	لوړوالی (مېټره)	د ځړوبولو کروندو په هر هکتار کې د لوستې مياشتني اخراج يا ډيسچارچ (M^۳ / s / ha)
۰	دولت	۲۰۰۰۰	۱۵	۰.۰۰۰۳۶۴۲
۱	دولت	۲۰۰۰	۱۵	
۲	کروندګر	۲۰	۱۵	

لښتيليک ۶. ۱۸ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوي

د ټولو بل غوراوی (پر ځای يې يا ځايناستي) له پاره چې په (انځور د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په ورېځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه) کې بشودل شوي، پمپ ته د پايپ اوږدوالی ۵ مېټره دی.

د پايپ ټوټونی (قطر) د زيانونو کمولو له پاره نا څرګند دی. په ټولو مسلو کې د موټور پمپ اغېزمنتيا په منځنی ډول شا او خوا له سلو ٪۶۰ دی.

د انرژي پيداورو شمېرنه د PV لمريزو ډرو يا سولري برېښنا ټولوالو پوستکالي او PGF ميتود په کارولو سره ترسره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

۶. ۵۸ د پمپونو اندازه کول، د PV لمريزې شيشې اوډنه او انورټرونه ټاکل.

پايلې په ۱۹,۱٦ لاندې لښتيليک کې ليست شوي دي. د خوځېدونکي (متحرک) سر، پمپ برېښنا (توان) د PV لمريزې برېښنا په کاراچونه (ځيرېدونه، يوه شی په بل شي غوړونه، اپليکيشن) په کارولو سره اټکل کيږي.

په داسې پېر کې چې پاتې حسابونه د پرمختللي PGF ميتود (لاندې ځبرې) په کارولو سره ترسره کيږي.

1 .لمريزې برېښنايي ښېښنو لړ؛ ۲. لمر اخيستونکی؛ ۳. لوړې برېښنا ټکي اخيستونکی تولواله؛ ۴. برېښنا د برابرولو تولواله؛ ۵. د برېښنا زېرمه کولو؛ ۶. خرچه (مصرف).

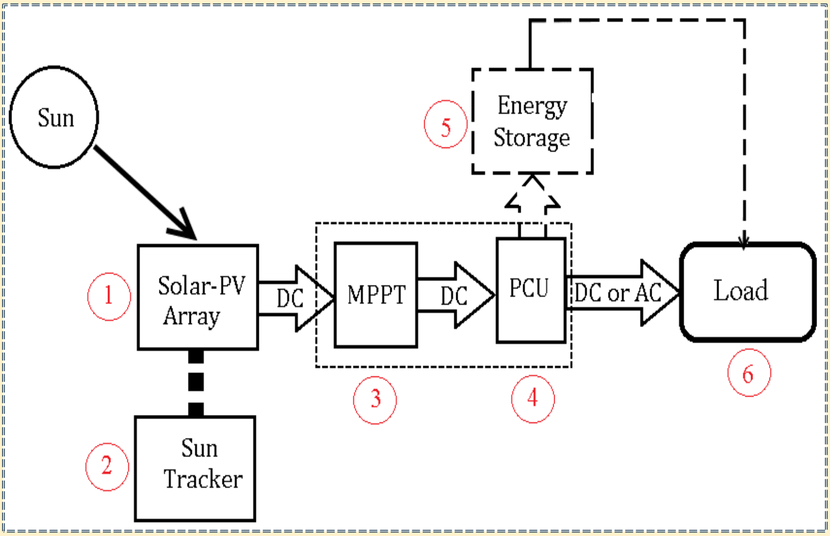

ځبره ٦. ۳۳ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) تولوالي اوډون. د شبکې سره تړلې (وصل) د لمريزې برېښنا پيداور ځبره د ستې بلاک پرتلنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

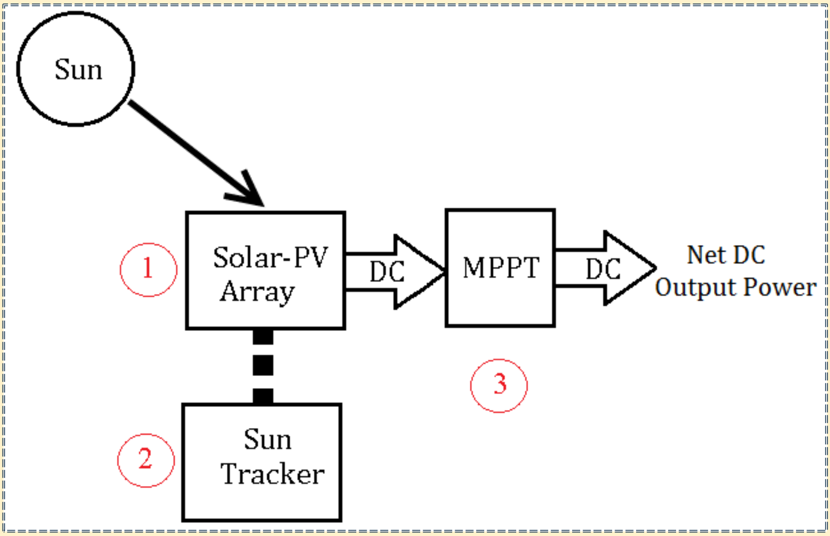

ځېره ٦. ۳٤ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) تولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوی) د لمريزې برېښنا پيداور ځېره د ستې بلاک پرتلنه.

د پمپ ډول په ۳ ضميمه کې ښودل شوي چارټ سره سم غوره شوی. انورټر بايد د اوبو پمپ (موټرو انرش) جريان په پام کې و نيسي.

د دې ښکاروندې کچه په لاندې ډول ده:

- انورټر يوازې د ژوندی برېښنا AC باروښو رسولو له پاره کارول کيږي، د بېلګې په توګه د اوبو پمپ (موټرو).
- انورټرونه بايد د MPPT سره د انرژي لوړې کچې ترلاس کولو له پاره په کاريږي.
- د انورټر اخيستلو کچه ≤ د وسايلو ژوندی برېښنا تول واټ سره برابر دی.
- که باروښه ځرخي (موټر يا کمپرسور باروښه):
  - د انورټر اندازه ≤ ۰.۳ × د ځرخيدونکي وسايلو ژوندی برېښنا تول سره برابر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څرګندونې ته د فردوس ځیکړني.

- دا د موټرو د روښانولو پرمهال د جريان، سرج جريان اداره کول دي.
- اړينه ده چې لمريزو ښپښنو په ليکه کولو کچې سره برابر وي.

بل غوراوی (يا پر ځای يي، ځای ناسته)	۰ (دولت:. ۲۰،۰۰۰ هېکتاره کروندي)	۱(دولت:. ۲،۰۰۰ هېکتاره کروندي)	۲ (کروندګر:. ۲۰ هېکتاره کروندي)
د پمپ کولو ټول ځواک په کيلو واټ (kW).	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱,۷۸٦,٤۰۱۰۰	۱۷,۸٦٤۰۱
د برېښنا انرژی د ډيزاين مياشتنی اړتياوې، کيلو واټ ساعت پر ورځ (ورځ / کيلو واټ ساعت)	۱۷۸,٦٤۰,۱۰	۱۷,۸٦٤,۰۱	۱۷۸,٦٤۰۱۰
د لمريزو ښپښنو لړ (اريس) ټول ګنجايش يا ظرفيت کيلو واټ څوکه (kWp)	٤٤,٦٦۰,۰۲	٤,٤٦٦,۰۰۲٥۰	٤٤,٦٦۰۰۳
د لمريزو ښپښنو د ګټني بنه	سويل (جنوب)	سويل	سويل
د لمريزو ښپښنو ځای پرځای کولو زاويه درجه	۳۱	۳۱	۳۱
۱۳۰ واټ څوکه (پيک واټ) ښپښنو ګڼه	۳٤۳,٥٤۰,۰۰	۳٤,۳٥٤	۳٤٤
د لمريزې ښپښنو د بلاک ګڼه (د پمپونو له ګڼې سره برابره ده)	٤۰	٤	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

په یوه بلاک کې په هر تار کې د لمریزې ښېښنو لړۍ تړل شوي ګنه	٤٨	٤٨	٢٤
په هر بلاک کې د موازي تارونو ګڼه (شمېر)	١٧٩	١٧٩	١٥
د هر یوې لمریزې ښېښنې (یکړ یا واحد سولر-PV) بلاک ظرفیت (Kwp).	١,١١٦,٥٠	١,١١٦,٥٠	٤٤,٧٢
د لمریزې ښېښنې برېښنا برابرولو سیمه مربع متېره (٢m)	٦٢٥,٢٤٣,٠٠ (٦٢,٥٢٤٣ ha)	٦٢,٥٢٥,٠٠ (٦,٢٥٢٥ ha)	٦٢٦,٠٠ (٠,٠٦٢٦ ha)
د اینورټر اډې (سټېشن) خوندي ټوله اندازه په کیلو واټ (kW)	٥٣,٥٩٢,٠٠	٥,٣٦٠,٠٠	٥٤,٠٠
د یوه اینورټر کچه (اندازه) کیلو واټ (kW)	١,٣٤٠,٠٠	١,٣٤٠,٠٠	٥٤,٠٠
د اصلي اینورټر ګڼه	٤٠,٠٠	٤,٠٠	١,٠٠
د ملاتړ(سټینډ بی) اینورټر ګڼه	٤٠,٠٠	٤,٠٠	١,٠٠
د اړتیا تولو اینورټر ونو کچه (اندازه) کیلو واټ (kW)	٨٠,٠٠	٨,٠٠	٢,٠٠
د یوه اینورټر کچه کیلو واټ (kW)	١,٣٤٠,٠٠	١,٣٤٠,٠٠	٥٤,٠٠
د پمپ ډول (بڼه).	سبمیرسیبل سینټرپیوژل پمپ		
ساده اوډون		دریمه څېره:. اي او بي	څلورمه څېره:. اي او بي

لښتیلیک ٦. ١٩ د پمپ او PV فوتوولتیک (لمریزې ښېښنې) په لیکه کلولو مېچه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انرژی د خوندیتوب له پامه (د بېلګې په توګه د بادونو له امله په سیمه ایزه سیمه کې د لمریز وړانګو د ناڅاپي نشتوالي له امله رامینځته شوي، احتمالي پېښو څخه مخنیوي له پاره) او بله پام (۲۰،۰۰۰ اېکتاره دولتي پمپ سټیشن د دې لوستې له پاتې برخې څخه ایستل شوی دی).

دا د پورتنې لښتیلیک ۶. ۱۹ څخه روښانه ده چې د لمریزې ښېښو په لیکه کولو کچې (او نور ارزښتونه یا د کالب ظرفیت) د غوښتل شوې کروندې سره نېغ په نېغه تړاو لري. لاندې اړیکې پلې کېږي:

- د لمریزې ښېښو په لیکه کولو کچې یا د کالب ظرفیت له ۲.۲۳۳ کیلوات برېښنا پر اېکتاره (kWp/ha) سره برابره ده.
- د انورټر خوندي کچه له ۲.۶۷۹۶ کیلوات پراېکتاره (kW/ha) سره برابره ده.

بل لورې ته د کوشنۍ یو ویالو پر سره، یا شاخونو پر سر شونې د چې د لمریزې ښېښو په لیکه کولو یا کالب ځای پر ځای کړو. خو د لویې ویالې پر سر چې په منځنۍ کچه ۱۲۰ مېترو پورې دي، د کالبونو لوړې خرچې له اړخه نه شو کولی لمریزې ښېښې ځای پر ځای کړو.

ټولې لمریزې ښېښې اړینه ده چې د برېښنا نړیوال ښکاروندي ۶۱۷۳۰ IEC پر بنسټ وې، ودانیزې اړتیاوې یې د دوېیمې برخې د خوندیتوب وړتیا له پاره د ازموینې اړتیاوې
(testing to identify quality solar modules ۶۱۲۱۵IEC۱۹)
پوره کړې او څه رنګوالی یې اړخ په اړخ و لیدل شې چې ټکې درز او ماتوالی، کړوپوالی، کرښه شوې، خنډ، د سست ټنګښت او د لینونو ناسمه څه رنګوالی و نه لرې چې بیا تر ۲۵ کلونو پورې ګټور کړنه نه شې ورکولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

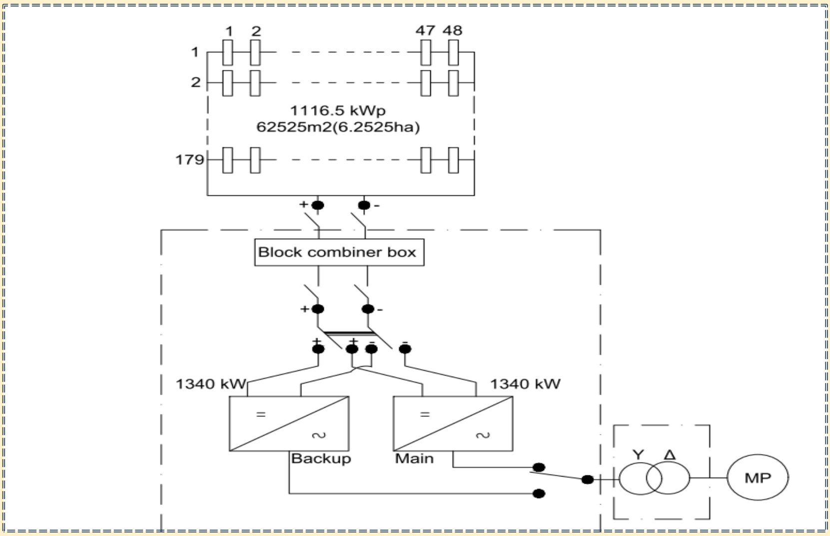

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (٢٠٠٠ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

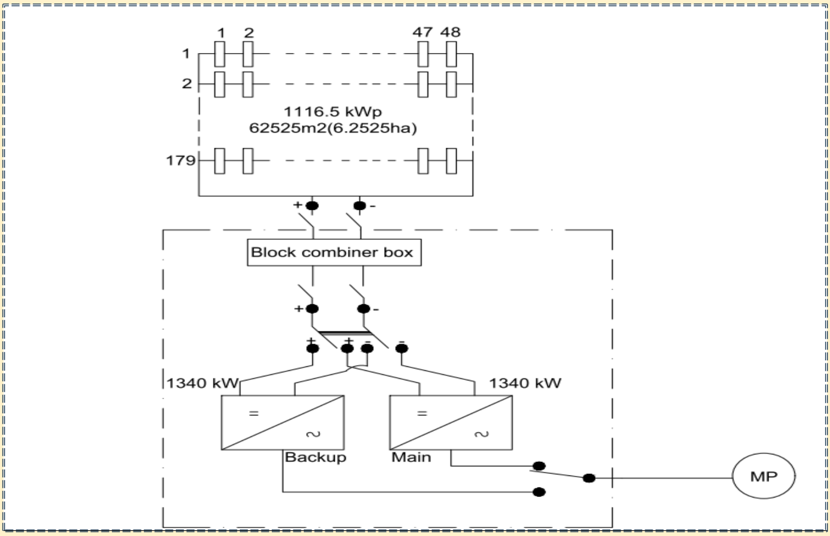

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٣ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (٢٠٠٠ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

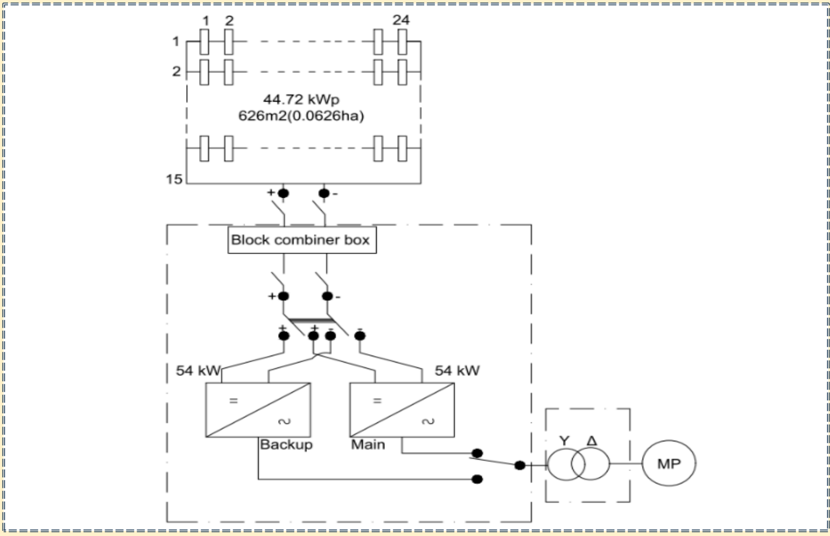

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټيشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.

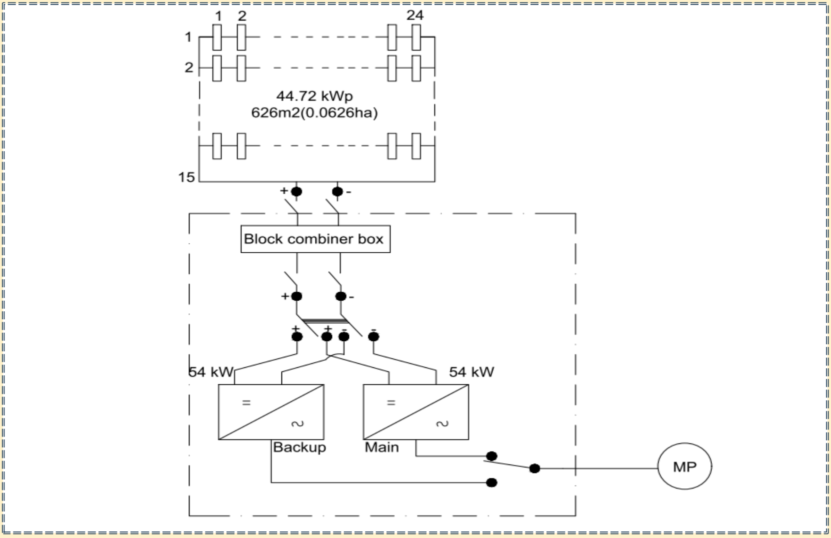

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٥ د دولت د لمريزې برېښنا پيداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو سټيشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲۱ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس ځټکړنې.

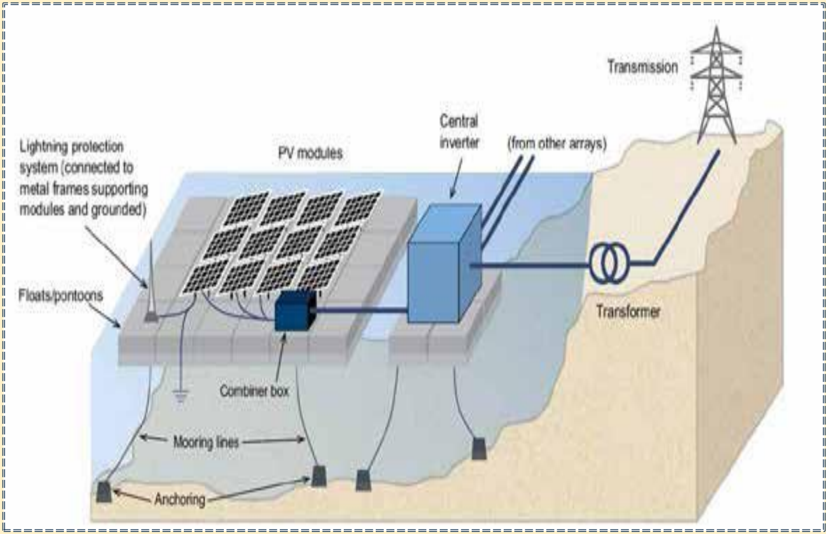

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٦ د يوه عادي لويه پيمانه فلوټينګ PV تولوالي سکيماتيک ښودنه د دې له کليدي برخو سره.

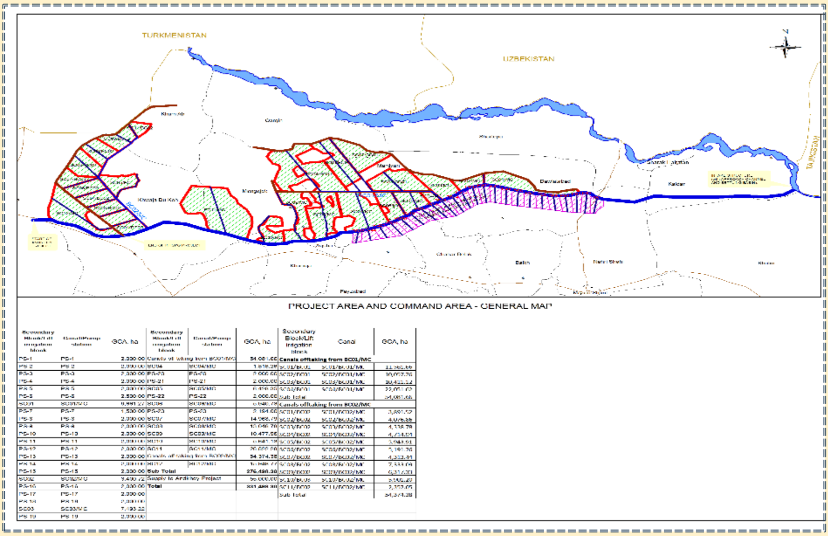

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٤ د پروژې (کوش تپې لويې ويالې) سيمه او د غوښتل شوې سيمې لويه نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

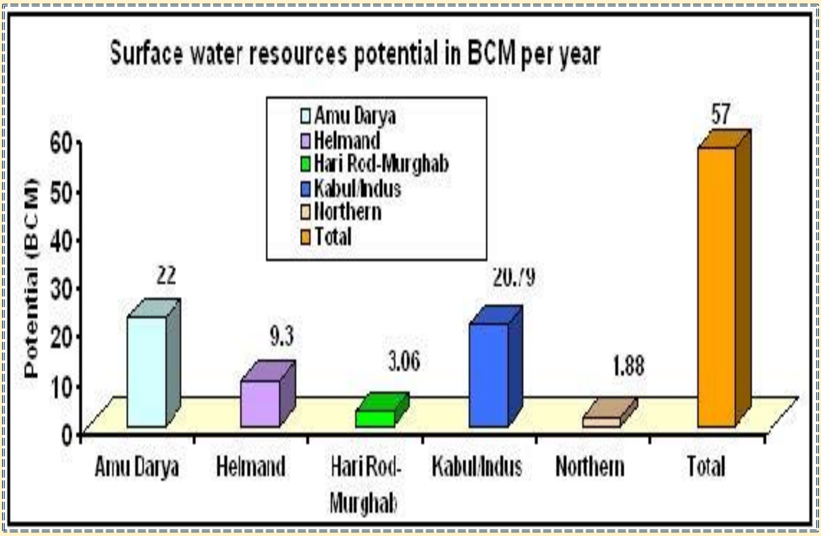

څېره ٦. ۳۵ د سویم په سته د ټاټوبي پر مخ د بهېدلي اوبو لړ تر لړه کلنی کچه په مکعب بېلیون مېتره.

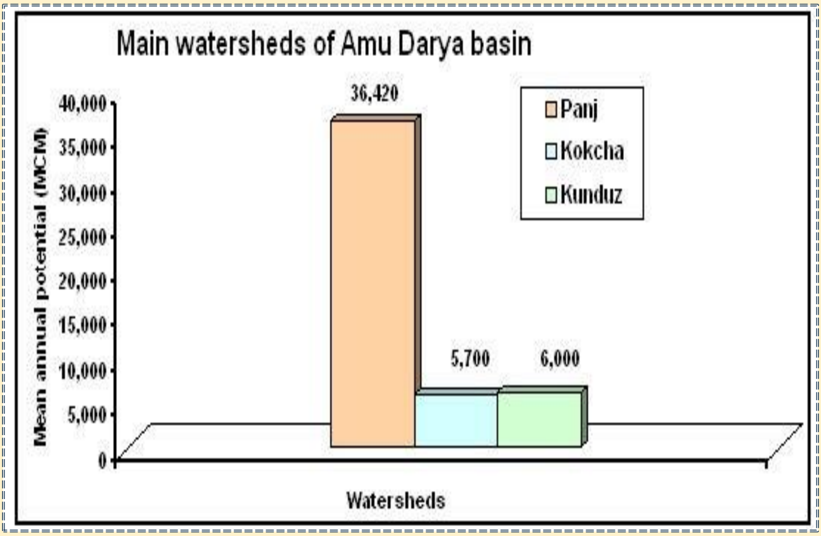

څېره ٦. ۳٦ د سویم په سته د اموسین تتي پر مخ د بهېدلي اوبو لړ تر لړه کلنی کچه په مکعب مېلیون مېتره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکرنو ته د فردوس ښتکرنې.

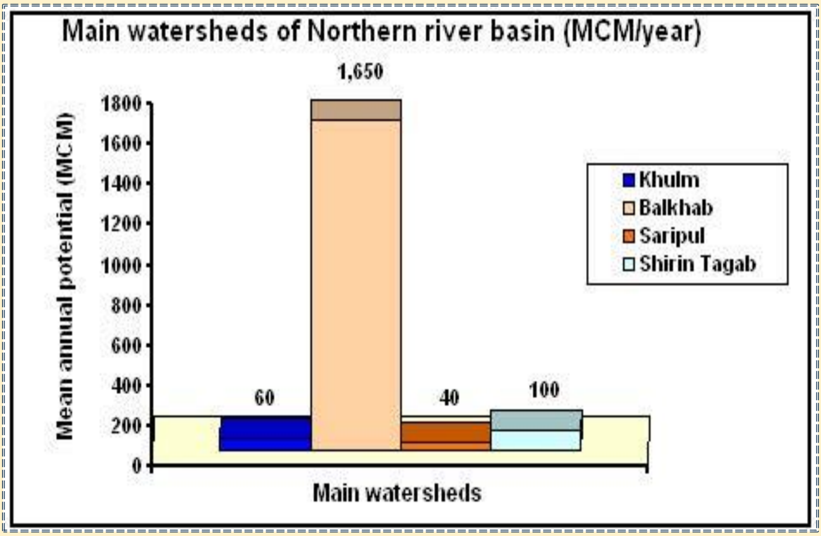

ښېره ٦. ۳٤ د سويم په سته د شمال سينيزي سيمې تتې پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنی کچه ۱،۸۵۰ مکعب مېليون مېتره.

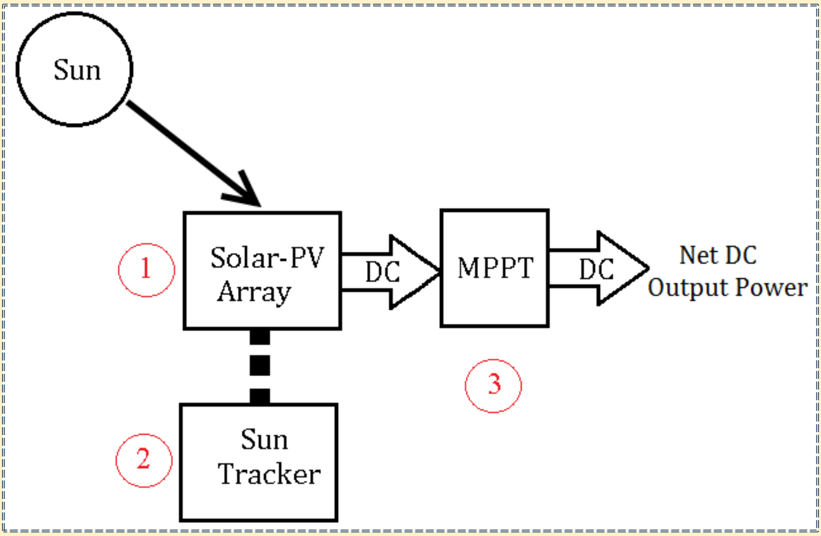

ښېره ٦. ۳۸ د کېنې يا ليفتې ابوکولو کروندو له پاره د لمريزي برېښنا ښېره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲٤ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

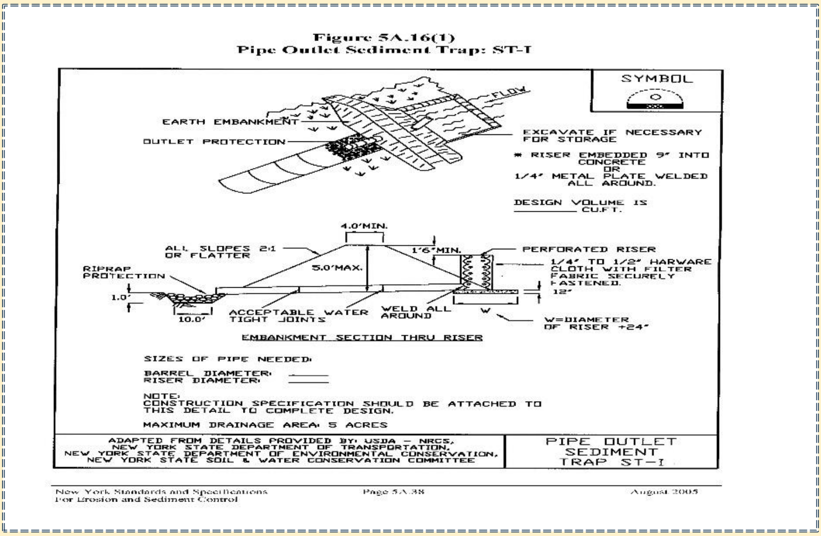

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٨ کنوبی، رسوبي مواد (د اوبو یا باد پواسطه)، خړه یا تل ته کښیناستونکی موادو په پیپ باندې وېستلو نخښه.

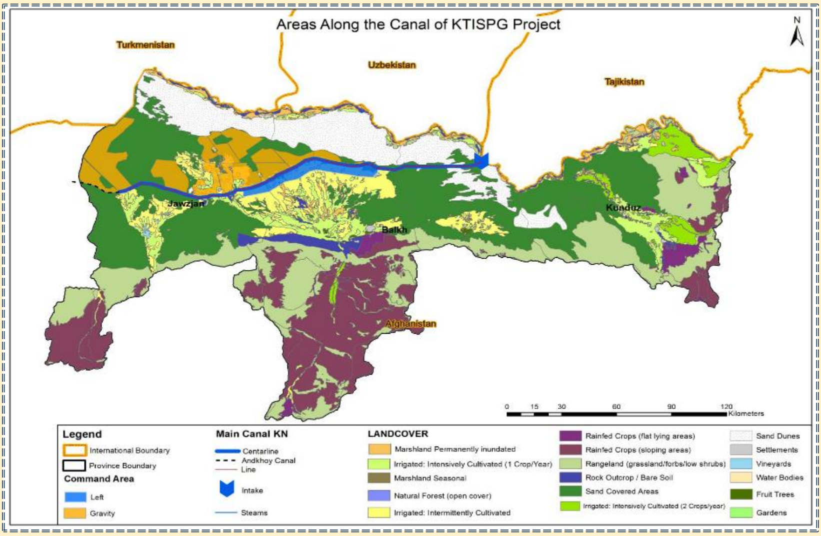

انځور ٦. ۱۳۹ د کوش تپې لویې ویالې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲۵ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتېکړنو ته د فردوس ښتېکړنې.

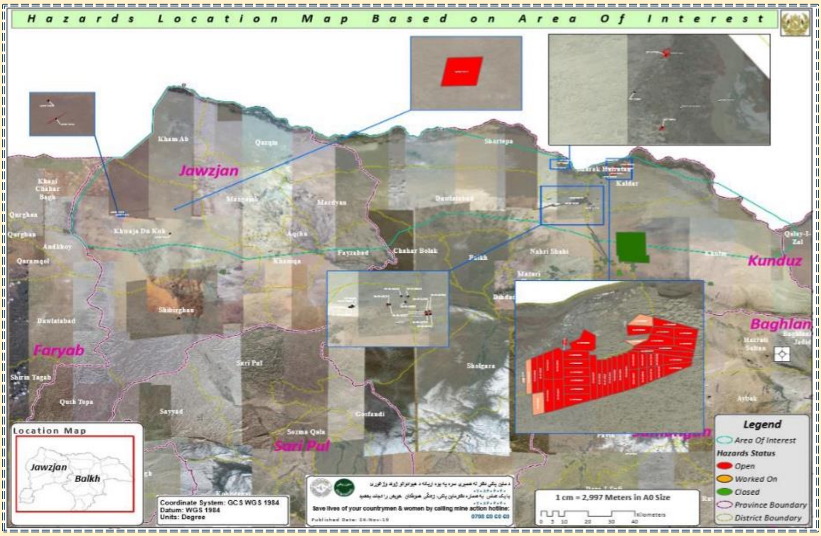

انځور ۶. ۱۴۰ خواجه دوکوه ولسوالۍ کې د ناچودي توکو (ماينونو) د وېرې پاملرنې بشپړه نخښه.

S#	BUFF_DIST	Region	Province	District	Village	Hazard_ID	Hazard Name	Hazard Area Sqm	Status of hazards	Survey Agency	Roads	Agricultur	Grazing	Blockages	Hazard Type	Latitude	Longitude	Hazard Classification
1	0	North	Balkh	Kaldar	Towz Bulaq	Hz-ID-20065	AF/1613/14583/BF0005	707564	Open/active	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.1989	67.47458	CHA
2	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Hz-ID-21084	B/3121	51511	Closed	HT			Grazing	Grazing	BF	37.20077	67.43697	CHA
3	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	Hz-ID-21601	B/3123	262397	Worked on	HT			Grazing	Grazing	BF	37.19943	67.43375	CHA
4	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21778	AF/1602/14813/BF0098	291400	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02452	67.3288	CHA
5	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21772	AF/1602/14813/BF0097	246555	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02452	67.3288	CHA
6	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21766	AF/1602/14813/BF0095	219164	Worked on	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02811	67.32797	CHA
7	0	North	Balkh	Nahri Shahi	Nauwarid	Hz-ID-21769	AF/1602/14813/BF0096	259049	Open/active	DDG			Grazing	Grazing	BF	37.02811	67.32797	CHA
8	0	North	Balkh	Khulm	Deh Now	Hz-ID-21898	B/3127	1660	Closed	HT				Housing	BF	36.89921	67.34314	CHA
9	0	North	Jawzjan	Khaniqa	Kafgir	MF-NA-599	17/1706/16053/001	41845	Closed	MCPA				Housing	MineField	36.836111	66.097222	SHA
10	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1312	AF/1602/14799/MF0045	65160	Closed	MDC	Road			Road	MineField	37.03419	67.18527	SHA
11	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-544	AF/1613/32068/MF0015	46100	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.202167	67.499583	SHA
12	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-137	H/2612	1600	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.94854	67.30839	SHA
13	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-500	H/860	5900	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.202011	67.396273	SHA
14	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-149	H/2607	12000	Closed	HT		Agriculture	Grazing	AgricultureGrazing	MineField	36.93001	67.32287	SHA
15	0	North	Jawzjan	Qargin	Kawk	MF-NA-488	H/842	6000	Closed	HT				Water	MineField	37.347784	66.24893	SHA
16	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-547	AF/1613/32068/BF0016	398600	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201972	67.434306	CHA
17	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-567	AF/1613/32068/BF0019	374800	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207222	67.43575	CHA
18	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-393	16/1613/14581/006	332909	Closed	MCPA		Agriculture		Agriculture	BF	37.207617	67.410617	CHA
19	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-559	AF/1613/32068/BF0018	143400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.2028	67.4416	CHA
20	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-367	16/1613/14581/002	414600	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22895	67.438067	CHA
21	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-398	AF/1602/14930/MF0015	195574	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.033	67.1718	SHA
22	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-281	16/1602/14930/014	35306	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.052667	67.290167	SHA
23	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-1200	H/2604	78500	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.05856	67.34583	SHA
24	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-351	16/1613/14581/Res004	223300	Closed	MCPA				Housing	ASP	37.226528	67.436611	CHA
25	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-990	H/4044	1400	Closed	HT			Grazing	Grazing	MineField	37.07639	67.31514	SHA
26	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-344	B/890	380000	Closed	HT				Housing	BF	37.202319	67.40635	CHA
27	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-403	H/669	9154	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	37.175	67.419439	SHA
28	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-795	H/3041	8420	Closed	HT		Agriculture		WaterAgriculture	MineField	37.20298	67.3923	SHA
29	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-352	16/1613/14581/005	147200	Closed	MCPA				Housing	BF	37.22185	67.434083	CHA
30	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-585	AF/1613/32068/BF0021	319500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201417	67.434861	CHA
31	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-HT-1421	H/2602	7000	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.97132	67.30907	SHA
32	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-687	AF/1602/00000/MF0031	28800	Closed	MDC	Road		Grazing	RoadInfrastructureGrazing	MineField	37.028161	67.30927	SHA
33	0	North	Jawzjan	Aqcha	Qara Boien (1)	MF-NA-662	H/1452	1600	Closed	HT		Agriculture		Agriculture	MineField	36.853811	66.210661	SHA
34	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-579	AF/1613/32068/BF0020	394500	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.201722	67.43475	CHA
35	0	North	Balkh	Shortepa	Hazareh Togha	MF-NA-769	H/2605	34585	Closed	HT					MineField	37.1789	67.22419	SHA
36	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-557	16/1613/32068/017	349900	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.208083	67.443361	CHA
37	0	North	Jawzjan	Aqcha	Bati Kot	MF-NA-609	AF/1706/16071/MF0003	18300	Closed	MCPA				Water	MineField	36.87	66.202917	SHA
38	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Taghir Pata	MF-NA-833	H/2610	2000	Closed	HT					MineField	37.134511	67.300661	SHA
39	0	North	Balkh	Shortepa	Bazarak	MF-NA-944	AF/1604/32067/MF0002	500	Closed	DDG		Agriculture		Agriculture	MineField	37.32991	66.82238	SHA
40	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-661	AF/1613/32068/Pk-HnPL/0	14000	Closed	MCPA				Infrastructure	MineField	37.217889	67.432167	SHA
41	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Jeyretan	MF-NA-345	16/1613/14581/003	179800	Closed	MCPA				Housing	BF	37.227367	67.448783	CHA
42	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-545	AF/1613/32068/BF0014	394400	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.207139	67.436722	CHA
43	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-663	AF/1613/32068/Pk-Hn-PL/0	122700	Closed	MCPA			Grazing	Infrastructure Grazing	MineField	37.217139	67.430778	SHA
44	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-1347	AF/1602/14799/MF0047	26000	Closed	MDC	Road			RoadHousing	MineField	37.057444	67.309972	SHA
45	0	North	Balkh	Shortepa	Hazareh Togha	MF-NA-756	H/3042	14500	Closed	HT					MineField	37.160486	67.286672	SHA
46	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-421	16/1613/32068/007	7102	Closed	MCPA				Housing	MineField	37.222583	67.435278	SHA
47	0	North	Balkh	Sharak Hairatan	Hayratan	MF-NA-531	AF/1613/32068/BF0012	246000	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	BF	37.22025	67.438306	CHA
48	0	North	Balkh	Shortepa	Tash Guzar	MF-NA-477	16/1604/15227/MF0001	15064	Closed	MCPA			Grazing	Grazing	MineField	37.159722	67.283167	SHA
49	0	North	Balkh	Kaldar	Sarwan Tepa(D	MF-NA-834	H/2603	6500	Closed	HT					MineField	36.981467	67.310697	SHA
50	0	North	Balkh	Dawlatabad	Khairabad	MF-NA-542	16/1602/14930/MF0017	86970	Closed	MCPA	Road			Road	MineField	37.0257	67.1526	SHA

لښتيليک ۶. ۲۰ د کوش تپې ويالې په اوږدو د ماين ښخه د ځان ژغورنې، ساتنې او پاملرنې اووه ځايونو معلومات.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

انځور ٦. ۱٤۱ ځمکې د یکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځایونه. په تاکلو ۱۳۰ ځایونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوي.

انځور ٦. ۱٤۲ په اکچې ولسولۍ کې ځمکې د یکړ نخښه او ځمکې د پوړونو په نښه شوي ځایونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

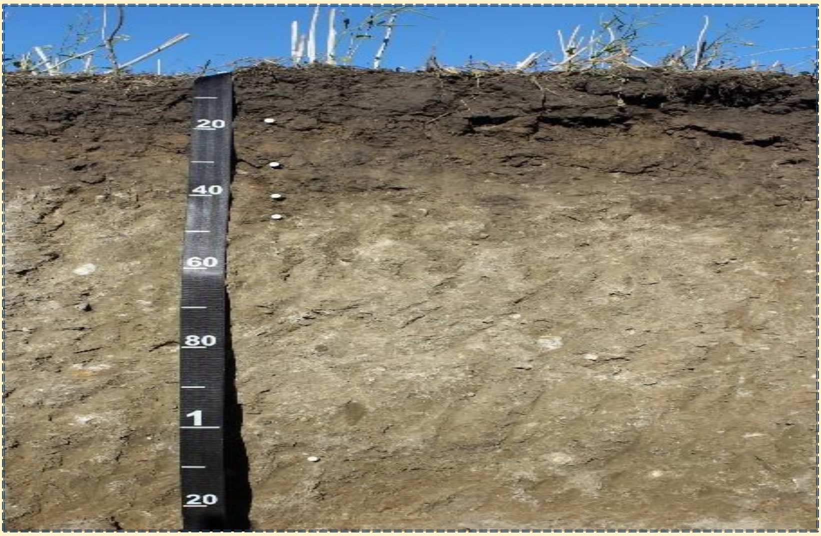

انځور ۶. ۱۴۳ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ يې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده.

انځور ۶. ۱۴۴ په بلخ کې ځمکې د يکړ نخښنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړنو ته د فردوس څېړنې.

انځور ۶. ۱۴۵ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکي د يکړ نخښه او ځمکي د پوړونو په نښه شوي ځايونه.

انځور ۶. ۱۴۶ د لويې ويالې په اوږدو لوري د خاورې د ازموينې ځاه ښېلګې ښه. لېږد را لېږد غواګۍ په مرسته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٦. ١٤٧ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازموينې څاه بېلګې بڼه. لېږد را لېږد تېپتپی يا موټرګاډ په مرسته.

انځور ٦. ١٤٨ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازموينې څاه بېلګې بڼه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڵې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

انځور ٦. ١٤٩ وياڵې څخه د شګو مخنيوي د کړکو او لښتو ديوالونو ټولواله.

انځور ٦. ١٥٠ د شګو توپانونو د مخنيوې ټولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

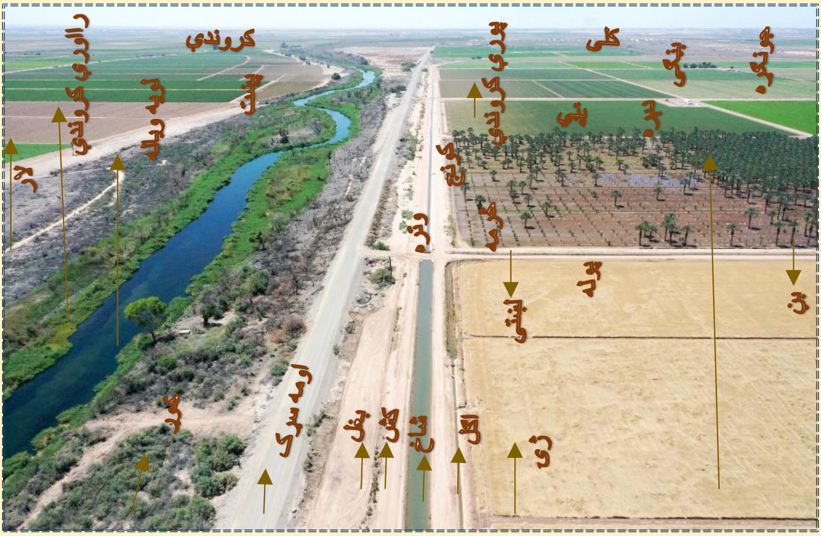

انځور ٦. ۱۵۱ کولو رادو سیند او د کرکیلې کروندو پېژند لیبل. له لار، پوري کروندې، لويه وياله، کروندې، پښت، خوړ، اومه سرک، بغل، کښ، وتره، شاخ، اګل، ژی، لښتی، پوله، بڼ، خرمه، کونج، پوري کروندې، کلی، پتی، دبره، بڼګی او جونګړه په ګوته کوي. د وی یا ويکيي له پامه وياله (کانال) هغه سر لوسې تخينکې الې (پلان، نخښې یا CONTRIVANCE) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای ځخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهيږي. په اصطلاح کې د هر يوه پنځې او شلخې ډنډ، تتې، ويالې، ښاخ، ښپلې، لښتې، وترې (چې پتې ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالی په لښتې کې ډېرېږي او پتې ته اوبه اوړي.)، پتې (پټ تې)، هډی (اډی)، اګل (د پتې دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، خرمې (د اګل پای او پاينی اډی چې ورسته خړوبېږي)، کروندې (خوپتيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE ته وياله وايي چې ټول نومورې په مايعاتو پند وي. لکه د کوش تپې وياله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تېپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

انځور ٦. ١٥٢ د یوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوړ وي.

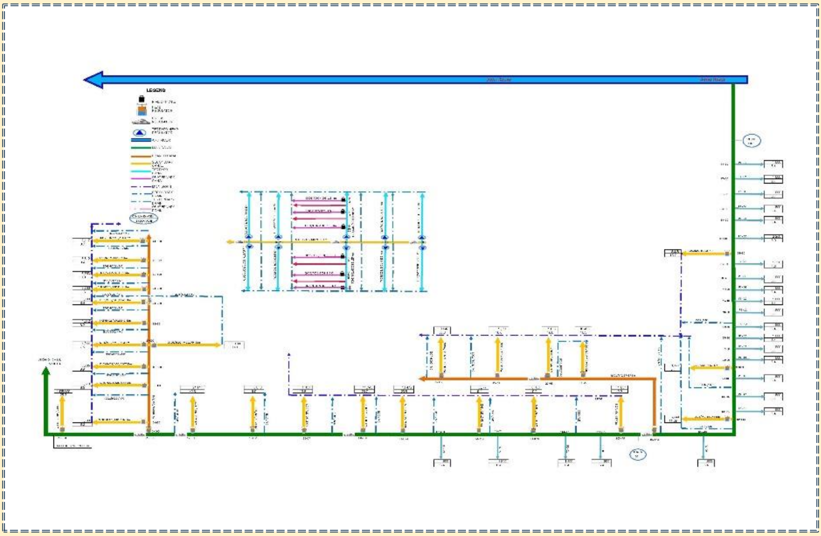

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٩ د کوش تېپې لویې ویالې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سکلیټ، شیما) تولواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځتکړنو ته د فردوس ځتکړنې.

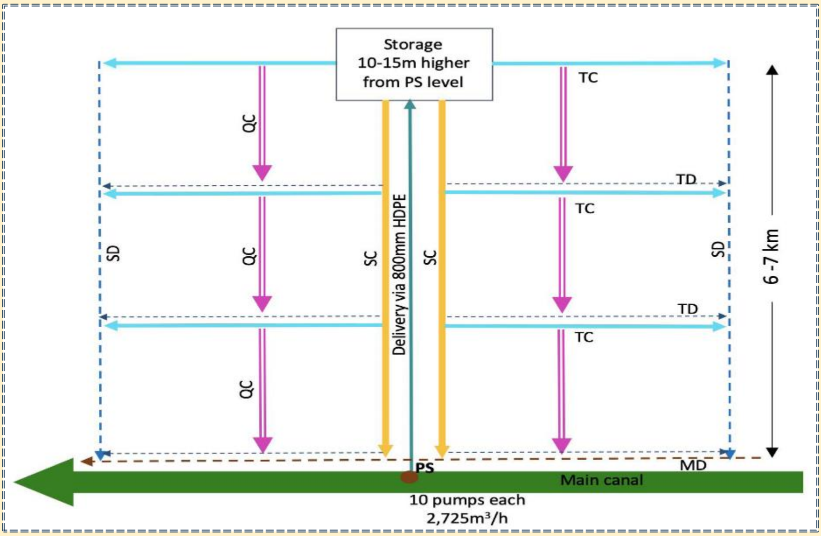

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ١٠ کوش تپې لويې ويالې تندر يا تنې لوري غشی په زرغون رنګ، په کينې خړوبولو لمري اډې او زېرمې لوري غشی په تت اسماني رنګ، کوشنۍ ويالې نخښنه لوری په ژېړ رنګ، ويالې غشی په بانجاني رنګ، شاخ غشی په بانجاني رنګ، بنسټېزه خړوبونکې ويالې غشی رنګ په قهوه يي، خړوبونکې کوشنۍ ويالې غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلې کروندو د پټۍ يو خړوبولو او اوبووېستلو کينې يا ليف اېرېګيشن ټولولې بنې نخښنه.

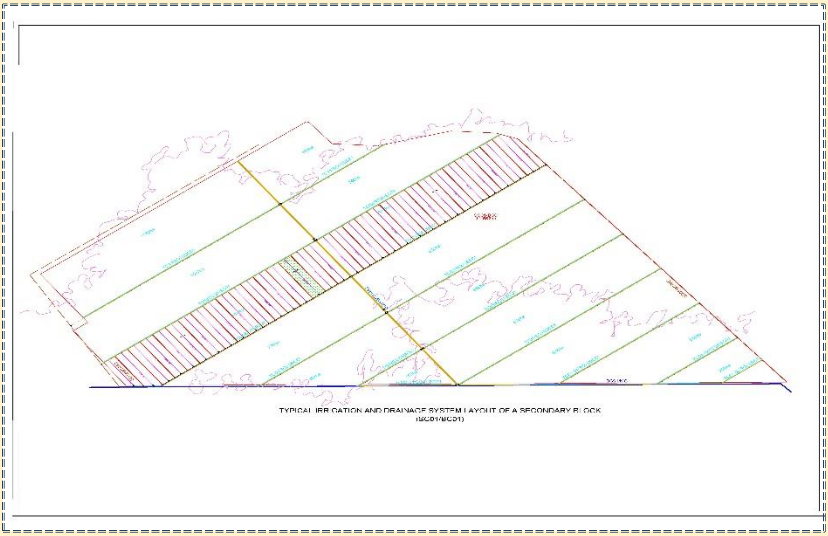

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳٤ چوپړی

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١١ کوش تپې لویې ویالې پروژې د کرکېلې کروندو د پټۍ یو خړوبولو او اوبووېستلو تولولې بڼې نخښه.

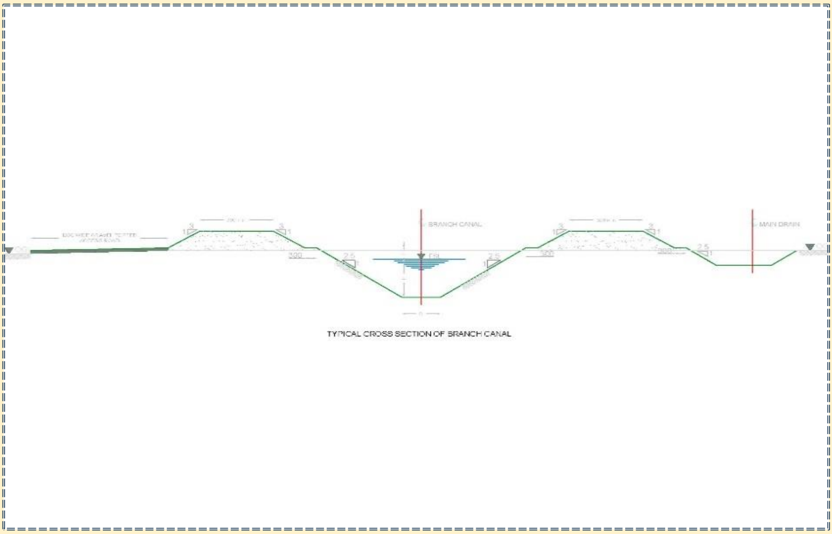

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١٢ د ویالې د توتې نخښه.

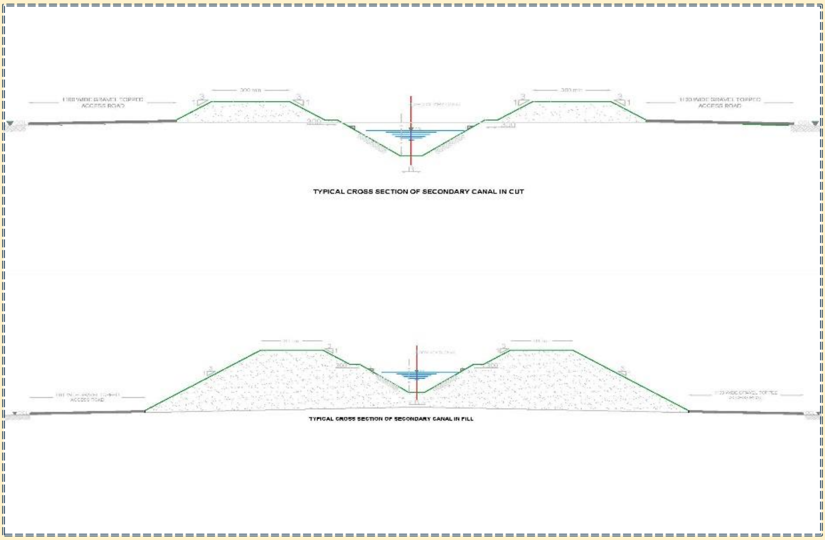

نخښه (ډراوینګ) ٦. ١٣ د کېندني کوشنۍ ویالې د توتې نخښه او د ډککړي کوشنۍ ویالې د توتې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېړکړنو ته د فردوس څېړکړنې.

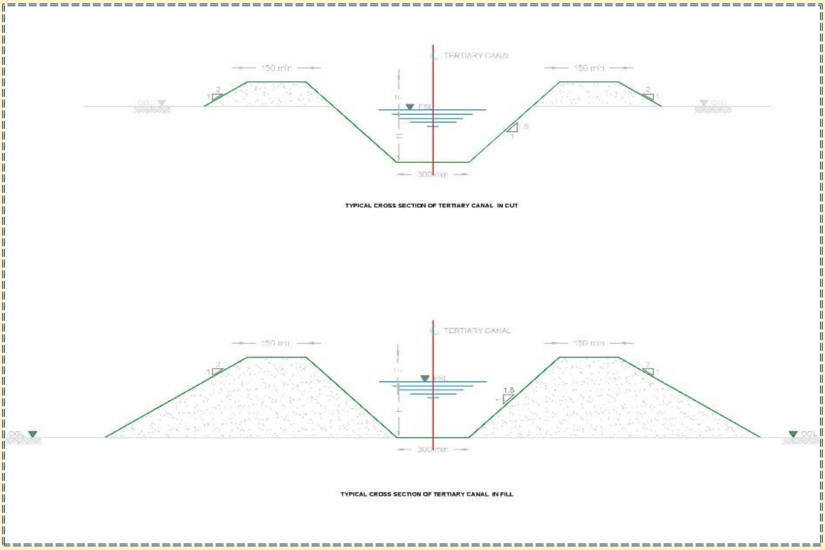

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٤ د کېندني ښاخ د توټې نخښه او د ډککړي ښاخ د توټي نخښه.

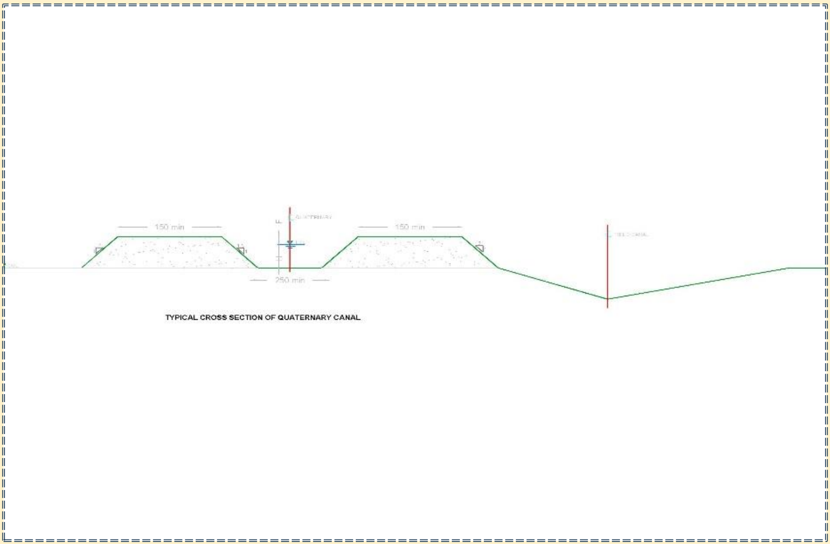

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٥ د لښتي يا د پټۍ يو د خړوب لښتۍ يو د توټې نخښه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېټکړنو ته د فردوس ځېټکړنې.

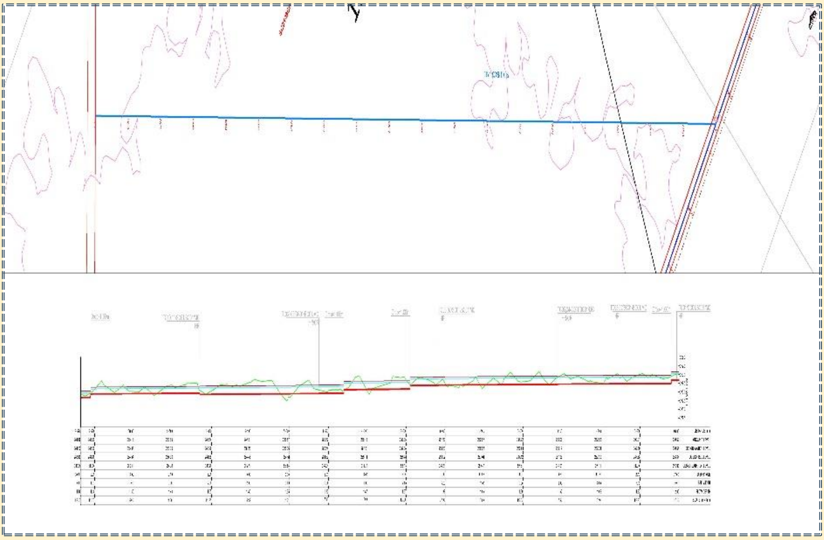

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ۱٦ د کوشنۍ ويالې پر لېکه شوی لوری او د نيم مخ نخښنه (د يوه اړخ نخښنه ايستل، پروفايل يا د پېژندنې ځېره).

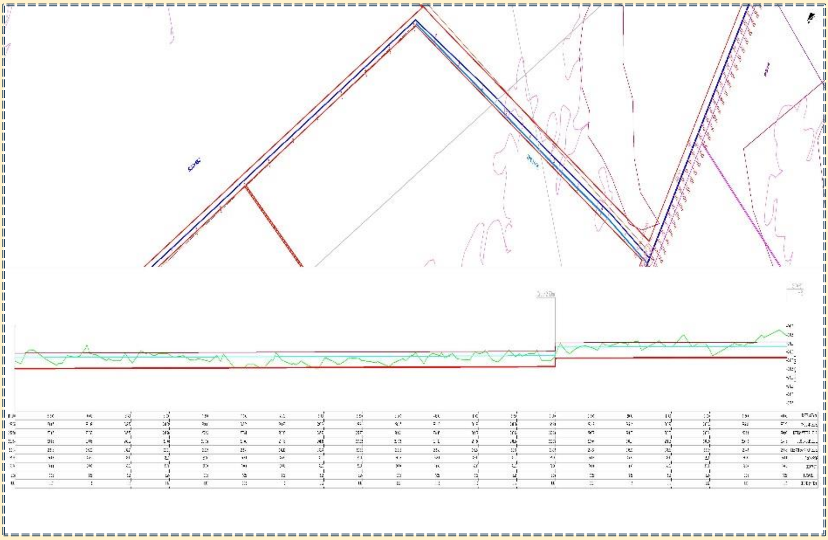

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ۱۷ د لويې ويالې د لومړې پل پر لېکه شوی لوری،ويالې، ښاخ او کوشنۍ ويالې پرلېکه کولو پلان او د نيم مخ نخښنه (د يوه اړخ نخښنه ايستل، پروفايل يا د پېژندنې ځېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۷ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

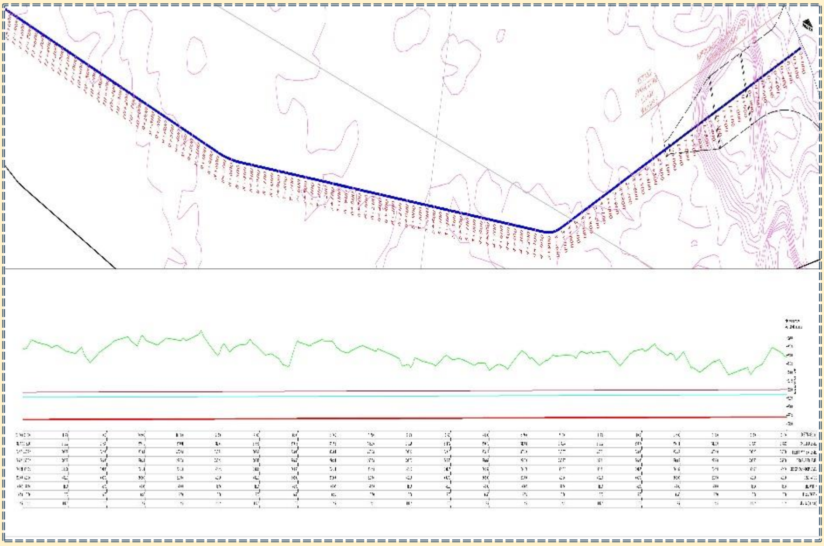

نخښه (ډراوينګ) ٦ .١٨ د لويې ويالې د لومړي پل پر لېکه شوی لوری، د لويې ويالې بوتلې کېدل يا کوشني کېدلو نخښه او د نيم مخ نخښه.

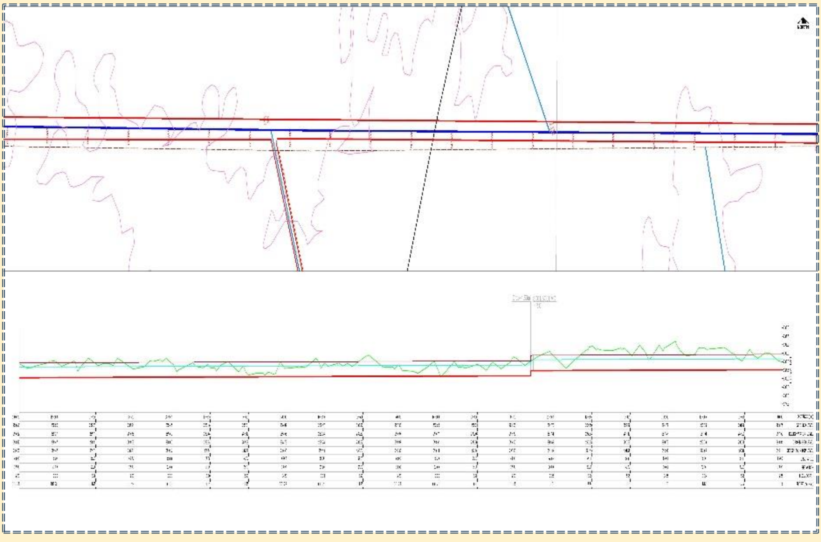

نخښه (ډراوينګ) ٦. ١٩ د لويې ويالې څخه د کوشنی ويالې بناخ، بناخ توتې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندنې څېره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۳۸ چوپړی

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

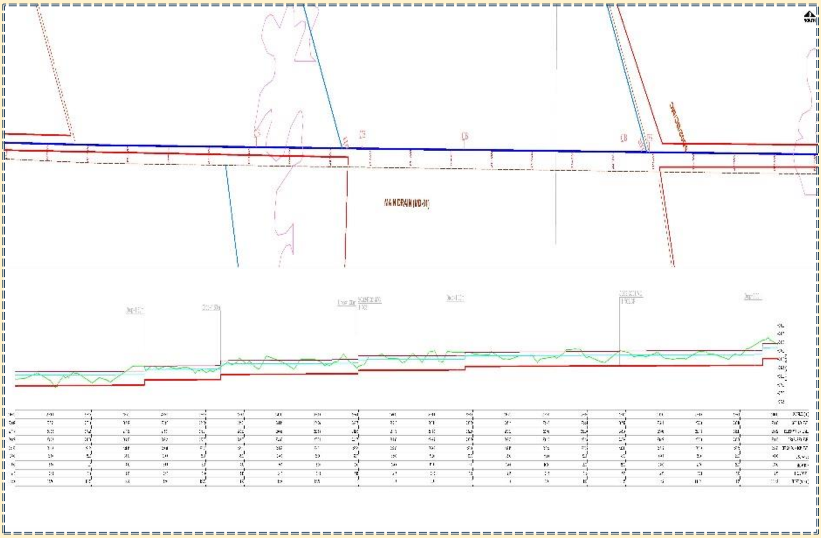

نخښه (ډراوينګ) ٦ . ٢٠ د لويې ويالې څخه د ويالې ښاخ، د ښاخ تيوتې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پيژندنې څېره).

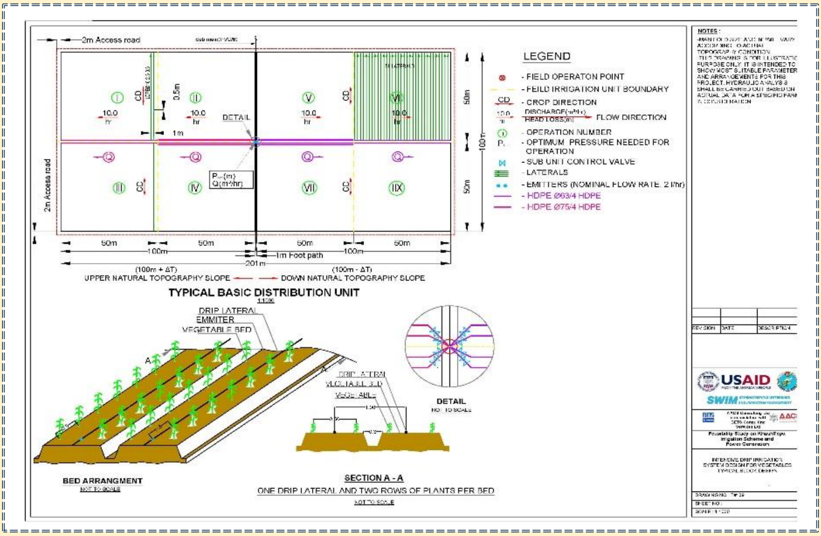

نخښه (ډراوينګ) ٦. ٢١ د کوش تپې ويالې د کروندو د يوه لښتي او دوې پټی يو غولې نخښې برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېټکړنو ته د فردوس څېټکړنې.

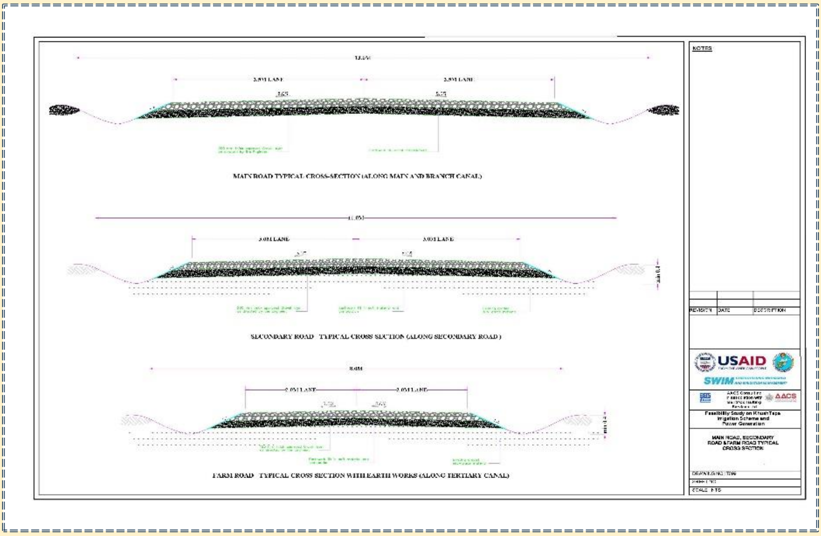

نخښنه (ډراوينګ) ٦. ٢٢ د کوش تپې لويې ويالې د سړکونو پر لنډو پرې شوې ټوټې.

انځور ٦. ١٥٣ تاتوبي د سترو بنسټيز پروژو تخنيکي پنځې رښت پرېکړو دولس کسيزه مېز.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷.   د انځورونو، څېرو، نخښو او لښتیلیکو (جدولونو) لېست:

انځور ٤. ۱ واخان، بدخشان افغانستان ۱۵

انځور ۴. ۲ هېندوکوش، بدخشان، افغانستان ۱٦

انځور ۴. ۳ هېندوکوش غرونه یا هومالیا غرونو لړی، بغلان، افغانستان....... ۱۷

انځور ٤. ٤ د اکسوس یا جیهون یا امو سین انځور، چې د روسیې ځواکونو له لورې امو سین ته غورځول شوی ټانک دی، اوس د بلخ ولایت، حیرتان ښار، د حرتانو پله سره د امو سین پر ژۍ کې پروت دی چې د یوه لوی ځواک پاتېشوني څرګندونه کوي...... ۲۲

انځور ٤. ٥ د پنج سین پر سر د خان اباد پول، خان اباد ولسوالی، کوندوز، افغانستان.. ۲۲

انځور ٤. ٦ د انجمن څلېر، نورستان، پنجشیر، بدخشان یوه ځای کېدو ژۍ کې، د هېمالیا غرونو لړۍ هندوکوش غرونه، افغانستان........ ۳۱

انځور ٤. ۷ د کوش تپې لویې ویالې د سروندي (اینتیک، وییر یا د پیل ټکي سېمه)، کالدارې ولسوالی، بلخ ولایت، افغانستان. ٤۰

انځور ٤. ۸ د کوش تپې لویې ویالې د کېندنې د پیر شیبې، کالدارې ولسوالی، بلخ ولایت، افغانستان. ٤۰

انځور ٤. ۹ د لوړ پنج سیند، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان. ٤۱

انځور ٤. ۱۰ د لوړ پنج سیند، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان.................. ٤۱

انځور ٤٤. ۱۱ واخان ځغاستی (کوریدور) کې د افغان کېرغېز ټبر کېږدی، د لوړ پنج سیند تر څېرمه، پامیر، بدخشان ولایت، افغانستان. ... ٤۲

انځور ٤. ٤. ۱۲ د کوز پنج سیند، خیخک، بدخشان ولایت، افغانستان. ٤۲

انځور ٤٤. ۱۳ د لوړ امو سیند، کلداره ولسوالی، بلخ ولایت، افغانستان......... ٤۳

انځور ٤٤. ۱٤ د لر یا کوز امو سیند، اورال سمندرګی، کېرغېزېستان. ٤۳

انځور ٤. ۱۵ د کوز امو سیند، د اوزبېکېستان په مونیاق کې د اورال سمندرګي د کب نیولو پخوانی بیړی زنګ وهونکي ګولۍ په شګو کې پرتې دي.. ٤٤

انځور ٥. ۱٦ افغان کان کیندونکی مراد علي د بغلان ولایت د قره زغان کلي ته څېرمه په یوه غره کې ګرځي، افغانستان......................... ٦۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ۵. ۱۷ افغان شپه ميرى (پوليس)، سروزرو کان ساتنه کوي، د قره زغان کلى، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان. ٦٨

انځور ۵. ۱۸ د افغان زرو کان اېستونکي، سروزرو کان د زرو ډبرې اوباسي، د قره زغان کلى، هېماليا غرونه، بغلان ولايت، افغانستان. ٦۹

انځور ۵. ۱۹ د افغان زرو کان اېستونکى ښتک او پانه په لاس له غره ښخه د سرو زرو کوشنى ډبرې پرخې کوي ٦۹

انځور ۵. ۲۰ د افغان زرو کان اېستونکى غلبېل چاڼ ښخه درنې ډبرې سره زر، بېلچې باندې د هېندوکوش (هېماليا) د سروزرو کان ښخه د سرو زرو کوشنى ډبرې اوباسې او زېرمې ته يې وړي. ۷۰

انځور ۵. ۲۱ د قره زغان کلى، بغلان ولايت، د افغانستان هېماليا غرونو اوومه سره زر پلور ته چمتو دي. ۷۰

انځور ۵. ۲۲ د اورال سمندرگي تتى (باسين) او مرستيالانو (کلنک ورکونکي، باج، تابع) سردريا تتي سيمه سپينچکي او امو سين تتي سيمه ژيرچکي رنگ سره. ۷۱

انځور ۵. ۲۳ سر سين (دريا) او امو سيند د کوز برخې اوبو غورځيدونکي سمندرگي د لويديځې غاړې انځور (د اورال سمندرگي لويديځي غاړه). ۷۲

انځور ۵. ۲۴ د تاتوبي شبرغان ولايت، کرگين ولسوالۍ کې د امو سيند د ژۍ انځور چې د سيمې اوبو وړې برخه په گوته کوي. ۷۴

انځور ۵. ۲۵ ازبېکستان په اورغينچ کې د امو سين له پاسه د پله انځور. ۷۵

انځور ۵. ۲۶ د امو سين تتى، مرستيالانو (کلنک ورکونکي، باج، تابع) سينو سره چې د راغون بند، ناورک بند او تويمويان اوبو نغښتى ښېره په ډاګه کوي. ۷٦

انځور ۵. ۲۷ کوز امو سيند د اوزبېکېستان ستر بند ځاى، اړوند بندونونو نومونه او ځاى پر ځاى شوى تتي تويموين د اوبو نغښتى (تويموين هايدرو کامپلکس يا THC) ۷۷

انځور ۵. ۵۲۸ پخواني افغانستان د سيندونو ټولوالي نخښه (نقشه، مپ) چې د سر سين، امو سين او اباسين (اندوز سين) سيمه بين النهرين (د سينو په منځ کې يا خوراسان) له ايسکي کول، اورال او اېند سمندر پورې روښانه کوي. ۸۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

انځور ۵. ۲۹ امو (جیهون، اکسیوس) سین د تتی انځور، د تاټوبو له ځینو سیندونو په ژېړ شوي سیمې کې په تورو کرښو سره ښودل شوي دي. ۸۲

انځور ۵. ۳۰ پامیر سین د ژی انځور، پامیر ولسوالی، بدخشان، افغانستان. ... ۸۳

انځور ۵. ۳۱ پنج سین بدخشان ولایت د تاجیکیستان او افغانستان پوله. ۸۳

انځور ۵. ۳۲ واخان ځغاستی، کوز واخان سین انځور، بدخشان، افغانستان. ... ۸٤

انځور ۵. ۳۳ امو د مرستیال سین د تتی انځور، چې له وارو ډک غرونه د نوموړې سین د پندولو ځرګندونه کوي. ۸٤

انځور ۵. ۳٤ تاټوبي نخښه چې له سلو ۸۰٪ سینو اوبو د لیږد سیمې په تولله کې ځرګندوي. پامیر د ځوکې سین چې ۵۰ کیلو مېټره په پامیر کې بهېږي او بیا تاجکیستان ته دننه کېږي د اوکسو سین یا سپیني اوبو سین چې مرغاب او برتینګ سین ترې بوړېږي او کوز پنج امو ته غور ځېږي نه دي ښودل شوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳۵ د پخواني افغانستان یوې برخې یا د اوسني تاجکیستان د سیندونو نخښه چې د امو سین مرستیالانو په ډاکه کوي. ۸۵

انځور ۵. ۵۳٦۵۵ د پخواني افغانستان یوې برخې یا اوسني تاجکیستان د سیندونو او وربنت مېچې نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۷ د پخواني افغانستان د ځینو برخو یا اوسني تاجکیستان، اوزبېکستان سمرکند او د کېرغیزیستان او کزاکېستان د سیندونو نخښه. ۸٦

انځور ۵. ۳۸ پخواني افغانستان یوې برخې یا د تورکمېنېستان د سینو تولوالي انځور، چې پېنځه یې له افغانستان او یوه یې له اوزبېکېستان ځخه پندیږي. ۸۷

انځور ۵. ۳۹ د کېرغیزېستان او کزاکېستان د سیندونو نخښه...................... ۸۷

انځور ۵. ٤۰ د پخواني افغانستان د ځینو برخو یا اوسني اوزبېکېستان سمرکند او د کېرغیزېستان او کزاکېستان د سیندونو نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۱ د پخواني افغانستان د ځینو برخو یا اوسني اوزبېکېستان سمرکند د سیندونو تولوالي نخښه. ۸۸

انځور ۵. ٤۲ د افغانستان، تاجیکیستان، اوزبېکېستان، کېرغیزېستان او کزاکېستان د سیندونو نخښه چې د اورال سمندرګی پندوي. ۸۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۴۳ پخواني افغانستان يوې برخې د سينو ټولواله، د اباسين سين مرستيالان انځور چې په اوبرنګه بانجاني کرښو سره ښودل شوي دي. ۸۹

انځور ۵. ۴۴ د مرکزي اسيا هېوادونو ټولواله، چې په راتلونکي کې د غوره پرمختګ، يوه والي د پنډوسکي د وګړو سوکالۍ، بډاينې، ودنې، رمټتيا، بشرې زېرمو زېرمه ده............................... ۹۰

انځور ۵. ۴۵ هريرود ـ مرغاب د سيندونو ټولواله چې ۱۳ سينونه لري، تورکمېنېستان او ايران ته لوړېږي او التـه په کروندو کې وچېږي، چې ستر ښاخونه يې دا دي: د مرغاب سيند ۱۳۵۰ مکعب مېليون مېتر؛ کاشان، کوشاخ ورود سينونه ۱۱۰ مکعب مېليون مېتر؛ هريرود سيند ۱۶۰۰ مکعب مېليون مېتر چې ټول ټال په منځنۍ کچه ۳۰۶۰ مکعب مېليون مېتر اوبه لېږدوي. ۹۰

انځور ۵. ۴۶ هريرود سيند انځور مرکزي، اسيا، لوديځ افغانستان.............. ۹۱

انځور ۵. ۴۷ هېلمند سيندونو ټولواله چې ۱۱ سينونه لري، ايران ته لوېږي... ۹۱

انځور ۵. ۴۸ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له اوبرنګه کرښو سره، چې اوبو د مېچه کولو سېمو سره چې اوبو کچه په سويل د ټاټوبي کې څرګندوي. ۹۲

انځور ۵. ۴۹ هېلمند د کجکي ډنډ د يوې څنډې انځور، کجکي ولسوالۍ، هېلمند، افغانستان. ۹۳

انځور ۵. ۵۰ هېلمند سين ناوې ولسوالۍ کې د يوه شړل شوي امريکايي انځور. ۹۳

انځور ۵. ۵۱ ارغنداب سين انځور، چې سرې اوبه د هېلمند سيند ته لېږدوي... ۹۴

انځور ۵. ۵۲ هېلمند سين د تتي انځور، د سيندونو له کرښو سره، چې اوبو د لېږد سېمو په منځ او سويل د ټاټوبي او ايران ګاونډي هېواد سره څرګندوي. ۹۴

انځور ۵. ۵۳ اوروزګان سيند، ترينکوټ ولسوالۍ، اوروزګان، افغانستان. ۹۵

انځور ۵. ۵۴ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، قلات، زابل ولايت، افغانستان.. ۹۵

انځور ۵. ۵۵ ترانک سين، د هېلمند سين مرستيال، پنجوايي ولسوالۍ، کندهار ولايت، افغانستان. ۹۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويي وياڼي جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۵٦ پلازمینې (کابل) د سیندونو ټولواله چې ۱۹ سینونه لري، تر ټولو اوږ سیند دی چې د هند سمندر ته لوېږي. ۹٦

انځور ۵. ۵۷ کونړ سیند، په منځنۍ کچه لږ تر لږه په کال کې کونړ ۱۵۲۵۰ مکعب مېلیون مېتر اوبه د کابل سیند ته غورځوي، کوز کونړ ولسوالۍ، کونړ... ۹۷

انځور ۵. ۵۸ پلازمینې (کابل) سین تنۍ، نغلو سر، سروبي ولسوالۍ، کابل افغانستان... ۹۸

انځور ۵. ۵۹ پلازمینې (کابل) سین، عبدالرحیمزي سیمه، سرخکانو پله سره د مازدیګري انځور، قرغه یي ولسوالۍ، لغمان، افغانستان..... ۹۸

انځور ۵. ٦۰ د الېنګار سین له دوې سیندونو څخه پندیږي چې یوه یې رامګیل او کولیم سینونه دي.. ۹۹

انځور ۵. ٦۱ د الیشنګ سین، تیرګړیو سیمه، تیرګړیو پله سره د مازدیګري انځور، مهترلام ولسوالۍ، لغمان، افغانستان. ۱۰۰

انځور ۵. ٦۲ د لغمان سیند چې د الېنګار او الېشنګ سیندونو له یوه ځای کېدو څخه جوړېږي. عزیز خان کڅ، معروفخیلو کلي سره درنتې بند سرته د کابل سین سره یوه ځای کیږي چې د ایندوس سین تنی یې څښني.. ۱۰۱

انځور ۵. ٦۳ وازه خوا، پکتیکا، د ګومل سین پنډولو یوه له واورو ډکه سېمه چې ۱۰۱

انځور ۵. ٦٤ ټاټوبي د سړوبو (یخچالونو) او دسیندونو لویېکچې ټولواله. .. ۱۰۲

انځور ۵. ٦٥ ټاټوبي د سړوبو (یخچالونو) او دسیندونو لویېکچې ټولواله. .. ۱۰٤

انځور ۵. ٦٦ د ټګریس ایوپورټس تني ستېلیکې ۲۰۴۰ زیږدي کال له پاره په سناریو (د فلم کیسه) د ابورسولو پروژه کې بدلون راغی. ۱۰۷

انځور ۵. ٦۷ ایران هېواد د اوبو اندېښنو د ستې لیکه............................ ۱۰۷

انځور ۵. ٦۸ د ټاټوبي جیومورفولوژي (ځمکې پېژندلو نښه ۱۹۸۴ زیږدی.) ۱۰۸ ....

انځور ۵. ٦۹ ټاټوبي ځمککجونو له پامه په پرتو (۳۰ ـ ۳۸) او ودرېدو (۶۰ ـ ۷۸) درجو کې ځای پر ځای شوې نخښه. بل لورې ته له دې اوبو پېژندلو یا هایدرولوژي نخښې څخه د ډاکار موسسه هم ګټنه اخلي.. ۱۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ۵. ۴۰ ټاټوبي د ځمکو پېژندلو يا جيولوژي نخښه. ۱۰۹

انځور ۵. ۴۱ ټاټوبي د سينونو توبولو (بهول، څښول، خپرول، خورول، شېندل، اچول، غورځول. لکه ورګ او پوستکي) نخښه. ۱۱۰

انځور ۵. ۴۲ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د ځينو سينو له پيله تر پايه خودل شوي دي، پرته له ځينو څخه لکه د پامير اکسو سين (سپينو اوبو سين چې ۵۰ کېلومېتره د پامير په ځوکه، ځوکه کې بهېږي او بيا تاجيکستان ته ننوځي نه دی خودال شوی او داسې نور). ۱۱۰

انځور ۵. ۴۳ ټاټوبي د اوبو مېچې تولوالې جال او د سينو تتو نخښه، د انرژۍ او اوبو وزارت بېړنۍ اوبوخړوبولو بيارغوني پروژو کار ځاي روښانه وي. ۱۱۱

انځور ۵. ۴۴ ټاټوبي د سينيزو سيمو (سينديزو حوزو) نخښه چې د شپږو سينيزو سيمو ځرګندونه کوي، ۱. د اموسين تتو سينيزه سيمه؛ ۲. شمال د تتو سينيزه سيمه؛ ۳. کابل (اېندوس) تتو سينيزه سيمه؛ ۴. هرېرود او مرغاب تتو سينيزه سيمه؛۵. هېلمند تتو سينيزه سيمه او ۶. سويې خړوب شوې سيمه..... ۱۱۱

انځور ۵. ۴۵ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي. ۱۱۲

انځور ۵. ٤٦ هندوکش د غرونو لړۍ واورين غرونو انځور چې اموسين له اوبو پنډوي. ۱۱۲

انځور ۵. ۴۷ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) او د هندو کوش غرونو لوېيکچې تولواله.. ۱۱۳

انځور ۵. ۴۸ د پامير غرونو سړوبي چې د ټاټوبي ځوان تېرو ځوکو لرونکي واورين غرونه دي، په واخان څغاسته کې، پامير ولسوالی، بدخشان افغانستان.. ۱۱۳

انځور ۵. ۴۹ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) يا د هندوکوش دوبيمې لړۍ انځور. ۱۱۴

انځور ۵. ۸۰ باميان هزاره جاتو واورين غرونو انځور چې امو سين ته اوبه لېږي. ۱۱۴

انځور ۵. ۸۱ ټاټوبي د سړوبو (يخچالونو) واخان غرونو لوېيکچې تولواله.. ۱۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

انځور ۵. ۸۲ هندوکوش غرونو واورين له واوريژونو (د واورې توپان) ځخه ورسته انځور، سالنګونه، بغلان ولايت، افغانستان ۱۱۵

انځور ۵. ۸۳ تاتوبي بدخشان ولايت، پامير ولسوالی، واخان ځغاستي په واورو کې د کرغيز تبر کيږدی انځور. ۱۱۶

انځور ۵. ۸٤ واخان ځغاستي په واوره کې د کرغيز تبر غويانو انځور چې په سوړ ژمي کې د ورځې ۱۲ بجې تودي هوا له پاره پيتاوي ته له کيږدی د باندې ودرولي دي.................................... ۱۱٦

انځور ۵. ۸۵ واخان ځغاستي کې ځوان واورين غرونه (هغه غرونه چې ډېرې تېرې څوکې لري) مالچر انځور چې د کېرغيز تبر څارويو ګلي په کې څرېږي.. ۱۱۷

انځور ۵. ۸٦ امو سيندېزې سيمې کې ځانګړی ډنډ دی چې واورين غرونه په څوکو کې پنځې ځای پر ځای دی له ځانګړې ښکلا سره چارپېريال هوا ويچه اوبښتی ساتې................................ ۱۱۷

انځور ۵. ۸۷ امو سين د ژی دلتا انځور. (هغه خړه چې د سيل په اثر سين په شا او خوا کې ډپ شوې وي يا د امو، جيهون يا اکسوس سيند دلتا) ۱۱۸

انځور ۵. ۸۸ امو سين پانوراميک (پانوراما) انځور........................... ۱۱۸

انځور ۵. ۸۹ د اکسو سين (يا د سپينو اوبو سين (AKSU OR BARTANG) انځور. چې ۵۰ کيلو مېتره په بر واخان کې بهيږي، د تاجيکېستان له پولې اوړې تاشقرغان ته ۴۷۸ کيلو مېتر په کې مزل وهي او ټول اوږد والی يې ۵۲۸ کيلومېتره دی لر پنځ سره ګډيږي؛ واټر شيټ سيمه يې ۲۴،۷۰۰ مربع کيلومېتره د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۲۸ درېکلې مېتر پر ثانيې دی، کلنۍ کچه يې ۴.۰۳۹ ببليون درېکلې مېتر پر کال کيږي. ۱۱۹

انځور ۵. ۹۰ د وخش (يا وخشې اوبو سين (VAKHSH) چې په تاجيکېستان کې ۱۱۹

انځور ۵. ۹۱ کوفارنيهان د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۵۸ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴.۹۸۵ ببليون درېګلې مېتر پر کال کيږي. ۱۲۰

انځور ۵. ۹۲ پنج سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۰۰۰ درېنګلې مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۳۱.۵۵۶ ببليون درېګلې مېتر پر کال کيږي. ۱۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۵. ۹۳ امو سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۱۴۰۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۴۴.۱۷۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹۴ کابل سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۵۶ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲۳.۸۵ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي. ۱۲۱

انځور ۵. ۹۵ اليشنګ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱.۱۹۹ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹۶ الېنګار سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۷.۶۶۲ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۵۰ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي. ۱۲۲

انځور ۵. ۹۷ کونړ سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۶۷ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۱۱.۵۸۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۸ هېلمند سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۷۸ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۲.۴۶۱ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي. ۱۲۳

انځور ۵. ۹۹ هرې سين د اوبو بهېدنې کچه يې ۳۰ درېنګلي مېتر پر ثانيې دی، چې کلنۍ کچه يې ۰.۹۴۶ بېليون درېګلي مېتر پر کال کېږي. ۱۲۴

انځور ٦. ۱۰۰ د کوش تپې لويې ويالې ماستر پلان (۱، ۲، ۳ پل) د کوش تپې لويې ويالې کوش تپې خړوبولو تولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګټې نومونه او کچو څرګندولو نخښې انځور. ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۱ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې بشپړ انځور. ۱۳۳

انځور ٦. ۱۰۲ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی.) بشپړه انځور. ۱۳۴

انځور ٦. ۱۰۳ د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلنې پلان يوې برخې (چې د کوش تپې لويې ويالې په نوم دی. د کروندو ګټې؛ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل ځاني غځولو د اوبو (په خپل سلوپ) او د کېنۍ (ليفټ ايريګشن) خړوبولو له لارې) بشپړه انځور. ۱۳۴

انځور ۶. ۱۰۴ د نوې سيمې مورګه (خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سيند)، کانتور) نخښه. ۱۳۵

انځور ۶. ۱۰۵ کوش تپې لويې ويالې نوې پر ليکه نخښه. ۱۳۵

انځور ۶. ۱۰۶ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو پيلني پلان اندخوی برخې انځور (کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار غوښتل شوې سيمه). ۱۳۶

انځور ۶. ۱۰۷ کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې غوښتل شوې سيمه، د لويې ويالې درې پلونو (فازونو، پړاونو) او کروندو ګڼې نومونه او کچو ځرګندولو نخښې انځور. ۱۳۶

انځور ۶. ۱۰۸ ټاټوبي د سويې خړوب شوې سيمې د خړوبولو کلي او د ويالې پر ليکه کول او اوږدوالی. ۲۳۸ کېلو مېتره بانجاني رنګه د کلدارې او ۲۹۷ کيلو مېتره ګلابرنګه د کوش تپې (خواره واره کول، تيتول، تس نس کول، بشپړه ماتې ورکول، ويالـه پـه لاره برابرول، په لار روانول، لارټاک) نخښې انځور. ۱۳۷

انځور ۶. ۱۰۹ د پروژې جيلوژي برخه، د ټاټوبي جيولوژي سيمه ييزې برخې اړوند نخښه.. ۱۳۷

انځور ۶. ۱۱۰ ټاټوبي د خاورې سيمه ييزه نخښه. ۱۳۸

انځور ۶. ۱۱۱ د کلدارې ويلې په غځيدلې لورې د جيلوژيکي ساګانو ځايونو نخښه چې د لويې ويالې د ځمکې خاورو ازموينو څېړلو له پاره ترې ګتنه اخستې او داسې سپينې ته را اوباسې چې ټوله غوښتل شوې سيمې کروندې د کرکيلې او خړوبولو وړ دې او ويالـه د اوبو لېږدولو وړ ده. ۱۳۸

انځور ۶. ۱۱۲ کوش تپې خړوبولو ټولوالې او برېښنا پيداوار پروژې د لوستې سيمې ډيموګرافيک نخښه. (چې د چارپېريال ساتنې ټولوالې له پامه د څېړنو په پايله کې لاسته راغلې، پر سيمه، باندو، کلو او وګړو ګټوره اغېزه په ګوته کوي.) ۱۳۹

انځور ۶. ۱۱۳ لکه څنګه چې د ملګرو ملتونو د خوړو او کرنې برخې (ايف اې او) په ۲۰۱۶ زېږدي کې ويل په همدې بڼه زموږ له پامه د نومړې سيمې د پوښنلو ټولګی هم دي......................... ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياړلې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

انځور ٦. ۱۱٤ ځمکې د يکړ بشپړ (په پاملرنه تر سره شوی) پوړونه نخښنه. ۱٤۰

انځور ٦. ۱۱۵ ځمکې د يکړ نخښنه او ځمکې د پوړونو په نښه شوې ځايونه. په تاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوې دي چې هره يوه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېړوالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ يې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي او پيله يې د ګتنې او + ده. ۱٤۰

انځور ٦. ۱۱٦ کلدارې اوبو ښنلو (ګوتېکولو) د خاورې سرچينې نخښنه. چې د خاورې؛ ختينه خاورې؛ نرمه خاورې يا د کرنې بڼې خاورې چې ورستې پانې ورسره ګډې وې؛ شګلنه نرمې خاورې؛ شګلنې خاورې؛ سړوبې (يخچالونه) او اوبو رنګ شوې نخښو ځايونه په ګوته کوي. ۱٤۱

انځور ٦. ۱۱۷ کلدارې اوبو ښنلو (ګوتېکولو) سروندی (اوفتيک، اينتيک يا بند) چې د کوشنی يو او لويو سينو (سيندونو) څېره څرګندوي، د تولو اوبه په همدې ځای کې سره يوه ځای کېږي. ۱٤۲

انځور ٦. ۱۱۸ کلدارې لويې وياړلې اوبو ښنلو (ګوتېکولو يا نيولو) خاورې له سمندر څخه د لوړوالې پېژندنې څېرې نخښنه.................... ۱٤۲

انځور ٦. ۱۱۹ دا حرکت د الاسکا په يوکتات خليج کې د HUBBARD GLACIER په ترمينس کې د کاليو کولو پروسه ښيې - . اعتبار :کينيت کول شنايډر / فلکر ۲۲۸

انځور ٦. ۱۲۰ دا ګرافيک ښيي چې څنګه ګليشيرونه د واورې او يخ په شکل ډېله ايز لاسته راوړي يا له لاسه ورکوي. دوامداره اقليمي بدلونونه به په پای کې د ګليشير پرمختګ يا شاتګ لامل شي. - اعتبار :ريکارډو پرويتوني GRID-ARENDAL/ . ۲۳۱

انځور ٦. ۱۲۱ د آيسليند په ساحل کې د نيمې شپې لمر لاندې يوه يخ برګ روښانه نيلې سوځوي - .اعتبار :توماس فالکوسکي، NSIDC يا د واورې او يخ ملي شمېرو مرکز................. ۲٤۲

انځور ٦. ۱۲۲ يوه سړی د ګرينليند يخ شيټ داخلي ته ګوري - .اعتبار :انډريو سول/اميجيو. ۲٤۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٦. ۱۲۳ ساینسي وسیلې د الاسکا د لی کانټ ګلیشیر په څنده کې ډاټا راټولوي. غورځېدلې واوره د ډېرو کلونو په اوږدو کې د یخ په لویو برخو کې فشار راوړي چې د ګلیشیر په نوم یادېږي. د یخ په ډله کې د جاذبې ځواک، د هغې د بشپړ وزن سره سره د یخ د ورو سیندونو په څېر د ګلیشیرونو د جریان لامل کېږي. اعتبار: Twila مون، NSIDC ۲۴۳

انځور ٦. ۱۲٤ د Randolph Glacier Inventory د نړی د ټولو . ۲۴۳

انځور ٦. ۱۲۵ د کیمیا معدني جوړښت او د ډېرو فزیکي ځانګړتیاوو تشریح د لیتوولوژی په نوم یادېږی (شګه، ختې، شګه، خټه) په دوېیم مانا کې د لیتوولوژی بېلګې د شګو ډبرې، سلیټ، بیسالټ، یا د چونې ډبرې شامل دي. ۲٤۹

انځور ٦. ۱۲٦ د کوش تپې لویې ویالې د پیل څخه تر ۴۲ کیلو مېترۍ پورې د خاورو ازمویني او خړې لوستې پایلې له پاره په ستاریټا اېنجېنرۍ لابراتور کې په ۲۵ د اکتوبر د ۲۰۲۳ زېږدي کې تر پلټنې لاندې نیولی وو، د ۴، ۸ او ۱۲ مېلې خړې په لاس راوړلو بېلګو انځور.. ۲۵۰

انځور ٦. ۱۲۷ د کوش تپې لویې ویالې پر لیکه غځولو نخښه؛ د شونتیا لوستې لوړ مدیریت له لوړې خپل لوړ پېرې سره څېړل کېږي؛ د کرنې اوبو لګولو او مالداۍ وزارت مرستیال وزیر غفوري د ویالې پای په ګوته کوي؛ په پلازمېنه کابل کې د نوموړی وزارت په ۲۳ د ډیسمبر د ۲۰۱۹ زېږدي کې د لویې ویالې د شونتیا لوستې (څېړنو) پاینی راپور لمنه ترې؛ انځور یې پلوشې کاظمیار اخستی. ۲۵۱

انځور ٦. ۱۲۸ د خړې (سلاد یا رسوباتو) سپارلو ډولونه. ۲۵۲

انځور ٦. ۱۲۹ کلدارې د شګو بڼه.. ۲۶۵

انځور ٦. ۱۳۰ کلدارې د شګو غونډۍ بڼه.. ۲٦٦

انځور ٦. ۱۳۱ څېره شکل ۰۷-٦: د امو سین د سینو ولایتونه او مرستیالان (پوچینو، ټاسو کاټاني، ټوډریچ ۲۰۰۲). ۲۷۰

انځور ٦. ۱۳۲ شکل ۰۷-۱۱: د کلدارې په اخستو (کیچمنټ) کې د سیند د ګیج ستېشنونه. ۲۷٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ۶. ۱۳۳ ژېړ ګل مېخ د کلدارې لويې ويالې سروندی (اپنتيک، سربند ځای او بانجاني ګل مېخ کوش تپې لويې ويالې سروندی ځای نخښنه. ۲۹۱

انځور ۶. ۱۳۴ کوش تپې لويې ويالې نخښنه.. ۲۹٤

انځور ۶. ۱۳۵ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې (واټر ليول، د اوبو سطحې) نخښنه. ۲۹۷

انځور ۶. ۱۳۶ روسيانو د پېر لومړي ټکي او دوېيم ټکي امو سيند د اوبو اوارې(واټر ليول، د اوبو سطحې) نږدې شوې نخښنه. ۲۹۷

انځور ۶. ۱۳۷ دوې لمرېزې ښېښنې (لمريزه دره، سولر تختې، عادي سولر PV) د اوبولګولو ټولواله د لويو پروژو له پاره د سبمرسيبل پمپ سره. ۳۱۰

انځور ۶. ۱۳۸ دوې لمرېزې ښېښنې (لمريزه دره، سولر تختې، عادي سولر PV) د مونوسيت پمپ سره (د بزګرانو له پاره)............... ۳۱۱

انځور ۶. ۱۳۹ د کوش تپې لويې ويالې پروژې په اوږدو د پرتو کروندو نخښنه ۳۲٤

انځور ۶. ۱٤۰ خواجه دوکوه ولسوالۍ کې د ناچودي توکو (ماينونو) د ويرې پاملرنې بشپړه نخښنه. ۳۲۵

انځور ۶. ۱٤۱ خمکي د يکړ نخښنه او خمکي د پوړونو په نښنه شوي ځايونه. په ټاکلو ۱۳۰ ځايونو کې د خاورو پوړونو کتلو له پاره ساه ګانې کېندل شوې. ۳۲۶

انځور ۶. ۱٤۲ په اکچې ولسولۍ کې ځمکي د يکړ نخښنه او ځمکي د پوړونو په نښنه شوي ځايونه. ۳۲۶

انځور ۶. ۱٤۳ هره يوه ساه يې لږ تر لږه ۲ مکعب مېتره خاوره اخستل شوې وه، ۱.۲۵ اوږدوالی، ۰.۸ پېروالی او ۲ ژوروالی وو له سلو ۵۰٪ يې تر ۵ مېتره ژوروالی درلوده چې خاورې يې په لابراتور کې ازمويل شوې دي، پيله يې د ګټنې او + ده. ۳۲۷

انځور ۶. ۱٤٤ په بلخ کې ځمکي د يکړ نخښنه ۳۲۷

انځور ۶. ۱٤۵ په دولت اباد ولسولۍ کې ځمکي د يکړ نخښنه او ځمکي د پوړونو په نښنه شوي ځايونه.............................. ۳۲۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور ٦. ١٤٦ د لويې ويالې په اوږدو لوري د خاورې د ازموينې ځاه ښېلګې بڼه. لېږد را لېږد غواګۍ په مرسته. ۳۲۸

انځور ٦. ١٤٧ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازموينې ځاه ښېلګې بڼه. لېږد را لېږد ټيټپۍ يا موټرګاډې په مرسته..................... ۳۲۹

انځور ٦. ١٤٨ د لويې ويالې په اوږدو لوري، خاورې د ازموينې ځاه ښېلګې بڼه.. ۳۲۹

انځور ٦. ١٤٩ ويالې څخه د شګو مخنيوي د کړکو او لښتو ديوالونو ټولواله. ۳۳۰

انځور ٦. ١٥٠ د شګو توپانونو د مخنيوې ټولواله. ۳۳۰

انځور ٦. ١٥١ کولو راډو سيند او د کرکيلې کروندو پېژند لبيل. له لار، پورې کروندې، لويه وياله، کروندې، پښت، ځوړ، اومه سړک، بغل، کش، وتره، شاخ، اګل، ژۍ، لښتی، پوله، بڼ، څرمه، کونج، پورې کروندې، کلی، پتی، دېره، بڼګی او جونګړه په ګوته کوي. د وی يا ويکيي له پامه وياله (کانال) هغه سر لوسي تخينکي الي (پلان، نخښې يا CONTRIVANCE) ته وايي چې له يوه ټاکلي ځای څخه بل ټاکلي ځای ته په کې مايع شيان بهېږي. په اصطلاح کې د هر يوه ېنځي او شلخي ډنډ، تتي، ويالې، ښاخ، ښېلې، لښتي، وترې (چې پتي ته اوبه ترې خوشي کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو دب کوي د اوبو لوړوالی په لښتي کې دېرېږي او پتي ته اوبه اوړي.)، پتي (پټ تي)، هدی (اډی)، اګل (د پتي دننه د پولې ترڅنګ لښتی چې هرې اډی ته ترې د اوبو لار باسي)، څرمې (د اګل پای او پاينی اډی چې ورسته څروبېږي)، کروندې (څوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې (د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې (RECOURSE, CONTRIVANCE, EXPEDIENCE ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پند وي. لکه د کوش تپې وياله. ۳۳۱

انځور ٦. ١٥٢ د يوې نوې کرونده پېژند چې کروندهګر د خپل کوښښ له پاره بوړ وي. ۳۳۲

انځور ٦. ١٥٣ ټاټوبي د سترو بنستيز پروژو تخنيکي پنځي رښت پرېکړو دولس کسيزه مېز. ۳۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې کېښلې کې د ښېرو (ګراپونو) لېست

ښېره ۵. ۱ امو سین کلني اوبو تېرېدنې د کچو مېچه د ځینو ښېرنو پیلو پر بنسټ ٥٤

ښېره ۵. ۲ امو سین د بنسټیزو اوبو اډو (سټیشن) کې د اوبو د تېرېدو کچه ٥٥

ښېره ۵. ۳ له ۱۹۹۲ زېږدي ښخه تر روانپېره پورې امو سین ته د لاس رسیدو اوبو کچې او ګټې اخستل شوې اوبو کلنی کچه........................ ٥٦

ښېره ۵. ٤ په کوز برخه د امو سین کې د ابو تشونه یا غورځوني منځنی میاشتنی کچه چې په دړغناټا سټیشن کې له ۱۹۸۱ ښخه تر ۲۰۰۶ زېږدي پورې ثبت شوې. ٤٦

ښېره ۵. ٥ د ناورک سیند د اوبو ورځنی کمښت تاثیر په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې (د تاجیکیستان انرژي وزارت له خولې په ۲۰۰۴ زېږدي کې.) ٤٧

ښېره ۵. ٦ د ناورک سیند بند د اوبو کمښت تاثیر په ۲۰۰۳ او ۲۰۰۴ زېږدي کې.. ٤٨

ښېره ۵. ٧ په وچکالی پېر کې تویموین د اوبو نغښتی (تویموین هایدرو کامپلکس یا THC) بند کې د کوز امو سیند کې د اوبو لوړالي کچه، د وخش سین په دوې کلونو کې له سلو ۲۵ ٪ ګډېږي. ٤٨

ښېره ۵. ۸ تګلارې پېښېدنه، په زور کې د توښې یوه ځای کېدل د اوبو توښې او د اوبو تولوالي له پاره له ۱۹۳۰ ښخه تر ۲۰۱۸ پورې. ۱۰٦

ښېره ٦. ۹ د کلدارې اوبو ګوټکولو سرغندوي سینو د اوبو مېچې تولوالي کوز سیمې کې بیلون کچې د اوبو تمځایونو (اډې) نخښنه. ۱٤۱

ښېره ٦. ۱۰ په اوبو کې د کوشنی یو بڅرو پروالی ۲۵۴ ملي مېتر ښخه نیولي تر ۰.۰۰۰۲۵۴ تر میلي مېتر پورې کوشني (۱۰ اېنچو ښخه نولي تر ۰.۰۰۰۱ اېنچ) له پورې او د بڅرو (زرو) د کچې سلنه له ټکي ښخه (۰ تر ۱۰۰ له سلو پورې) او د روسوباتو ازموینه اله هایدرو مېتر. ۲٤۹

ښېره ٦. ۱۱ په کلدارې ولسوالی کې د اموسین میاشتنی د خړې بار اټکل شوې بڼه. ۲٥٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځېره ۶. ۱۲ په کلدارې ولسوالی کې د کلدارې (کوش تپې) لويې ويالي کې د مياشتني د خړې زونې (بار)کچې اټکل شوې ګڼه................ ۲۵۸

ځېره ۶. ۱۳ د کوندوز په وړانديز شوي بند کې د خړې راټوليدلو کچه. د غوښتل شوي بند کچه. ۲۶۱

ځېره ۶. ۱۴ شکل ۰۷-٤: په نيزني کې د پنج سين د جريان د کميدو رجحان – جريان په M۳/S کې دی (فوچينو، سوکاتاني او توديريچ، ۲۰۰۲). ۲۶۹

ځېره ۶. ۱۵ شکل ۰۷-۵: په کرکي کې د امو سين د جريان د کميدو رجحان، د وړانديز شوي آفتيک نقطي نور ښکته جريان (بهيدنه په مکعب مېتره پر ثانيه کې ده) (پوچينو، ټاسو کاټاني، تودريچ ۲۰۰۲). ۲۶۹

ځېره ۶. ۱۶ شکل ۰۷-۷: د کوندوز سين په کلوخ تپې کې د پخوانی يو (۱۹۶۶ ځخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ ځخه تر ۲۰۱٤) سيندونو پرتله کول.. ۲٤۲

ځېره ۶. ۱۷ شکل ۰۷-۸: د کوکچې سيند په خواجغر کې د پخوانی يو (۱۹۶۶ ځخه تر ۱۹۸۰) او وروستي (۲۰۰۹ ځخه تر ۲۰۱٤) سيندونو پرتله کول. ۲٤۲

ځېره ۶. ۱۸ شکل ۰۷-۹: د سکريټر پلاټ زوړ (۱۹۶۶ تر ۱۹۸۰) او خورا وروستي (۲۰۰۹ ځخه تر ۲۰۱٤) د کوندوز سين په کولخ تپې کې د سيند جريان ډيټا.. ۲٤۳

ځېره ۶. ۱۹ شکل ۰۷-۱۰: د کوکچې سين په خوجه غار کې د زاړه (۱۹۶۵ ځخه تر ۱۹۸۰) او خورا وروستي (۲۰۰۹ ځخه تر ۲۰۱٤) د سين جريان ډيټا... ۲٤۳

ځېره ۶. ۲۰ شکل ۰۷-۱۳: د کولخ تپې او چار دره اوبو مېچې اډې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه. ۲٤٤

ځېره ۶. ۲۱ شکل ۰۷-۱٤: د شيغنان او اشکاشم اوبو مېچې اډې کې د ليدل شوي جريانونو ترمنځ اړيکه. ۲٤٤

ځېره ۶. ۲۲ شکل ۰۷-۱۵: د امو سين د سين جريان اټکل د کلدارې په وړانديز شوي لويې ويالې کې....................................... ۲٤۸

ځېره ۶. ۲۳ شکل ۰۷-۱۶: په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکر، په عمودی محور سره په ټاکلي تلې. ۲۸٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

څېره ٦. ٢٤ شکل ٠٧-١٧: بنستيز کرښې د لړ تر لړه او ډېرې منځنۍ کچې د مياشتنې په کلداره کې د امو سين د جريان دورې وکړ، په عمودی محور سره په ټاکلې تلې کې د پروژې غوښتنې او د چارپېريال اوبو بهېدو سره. ٢٨٤

څېره ٦. ٢٥ شکل ٠-١٨: د امو سين هايدروگراف پلاټ (د ځمکې ټوټه، د اوبو تېردو کېسه، ناول يا افسانې بنسټيزه خاکه)، د اوبو لګولو غوښتنه او د چاپېريال جريان. ٢٨٥

څېره ٦. ٢٦ په کلداره ولسوالۍ کې د امو سين ډېرو اوبو تېرېدولو د بيرته راګرځېدو موده. ٢٨٨

څېره ٦. ٢٧ په کلدارې ولسوالۍ کې د اموسين د ټېټو / وچکالۍ اوبو تېرېدلو بيرته راګرځېدل.. ٢٨٩

څېره ٦. ٢٨ شکل ٠٣ ٢٥: د امو سين اوبو تېرېدلو کچه په (١٩٥۶ – ١٩٨۶) زېږدي کلونو کې. ٢٩٦

څېره ٦. ٢٩ د پروژې د غوښتنې او د چاپېريال د جريان په تړاو د امو سين د منځنۍ، لړ تر لړه او ترټولو لوړ مياشتنې جريان پلاټ. ٣٠٤

څېره ٦. ٣٠ په ټوله کې د لمريزې برېښنا پمپ کولو اوبولګولو ټولواليې هډ (سکيميک يا جلاکېدنې، بيلتون، ګرځېدنې، اوښتنې) يا د بلاک څېره (ډياګرام)... ٣١٠

څېره ٦. ٣١ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې د ورځې د رڼا ساعتونه مېچه. . ٣١٢

څېره ٦. ٣٢ د کال هرې مياشتې په اوږدو کې په ورېځو ورځو کې د رڼا ساعتونه مېچه.. ٣١٢

څېره ٦. ٣٣ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولواليې اوډون. د شبکې سره تړلې (وصل) د لمريزې برېښنا پيداور څېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٤

څېره ٦. ٣٤ د لمريزې برېښنا (سولر-PV) ټولوالو اوډون. ډب (بند، له شبکې سره نه ده تړل شوی) د لمريزې برېښنا پيداور څېره د ستې بلاک پرتلنه. ٣١٥

څېره ٦. ٣٥ د سويم په سته د ټاټوبې پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنۍ کچه په مکعب بېليون مېتره. ٣٢٢

څېره ٦. ٣٦ د سويم په سته د اموسين تتې پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنۍ کچه په مکعب مېليون مېتره... ٣٢٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځېره ٦. ۳۷ د سویم په ستېه د شمال سینیزي سیمې تتې پر مخ د بهېدلې اوبو لړ تر لړه کلنی کچه ۱،۸۵۰ مکعب مېلیون مېتره. ۳۲۳

ځېره ٦. ۳۸ د کینې یا لیفتې ابوکولو کروندو له پاره د لمریزي برېښنا ځېره.... ۳۲۳

په دې کېنلې کې د نخښې (مفس، نخشو یا ډراوینګونو) لېست

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۱ کوش تپې لویې د اوبو اوارې(واټر لیول، د اوبو سطحې). ۲۹۹

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۲ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې. ۳۱۹

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۳ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰۰۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته. ۳۱۹

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٤ دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول د ټرانسفارمر له لارې.......... ۳۲۰

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٥ د دولت د لمریزې برېښنا پیداوارو نارمال اوډون (۲۰ اېکتاره) کروندې له پاره، د پمپ کولو ستېشن د موټرو پمپ مړول له ټرانسفارمر پرته............ ۳۲۰

نخښه (ډراوینګ) ٦. ٦ د یوه عادي لویه پیمانه فلوټینګ PV ټولوالې سکیماتیک ښودنه د دې له کلیدي برخو سره. ۳۲۱

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۷ د پروژې (کوش تپې لویې ویالې) سېمه او د غوښتل شوې سیمې لویه نخښه. ۳۲۱

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۸ کنوبی، رسوبي مواد (د اوبو یا باد پواسطه)، خړه یا تل ته کښېناستونکی موادو په پیپ باندې وېستلو نخښه. ۳۲٤

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۹ د کوش تپې لویې ویالې پروژې د بشپړې اوبو خړوبولو هډ (سکلیټ، شیما) ټولواله............. ۳۳۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱۰ کوش تپې لويې ويالي تېدر يا تنې لوري غشی په زرغون رنګ، په کېن خړوبولو لمري ادې او زېرمې لوري غشی په تت اسماني رنګ، کوشنی ويالي نخښه لوری په ژېړ رنګ، ويالي غشی په بانجاني رنګ، شاخ غشی په بانجاني رنګ، بنستېزه خړوبونکې ويالي غشی رنګ په قهوه يي، خړوبونکي کوشنی ويالي غشي په ژېړ رنګ روښانه شوي، د کرکېلې کروندو د پټی يو خړوبولو او اوبووېستلو کېن يا ليف اېرېګيشن تولولې بنې نخښه. ۳۳۳

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱۱ کوش تپې لويې ويالي پروژې د کرکېلې کروندو د پټی يو خړوبولو او اوبووېستلو تولولې بنې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱۲ د ويالې د توتې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱۳ د کېندني کوشنی ويالي د توتې نخښه او د ډکګړي کوشنی ويالې د توتې نخښه. ۳۳٤

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱٤ د کېندني ښاخ د توتې نخښه او د ډکګړي ښاخ د توتي نخښه. ۳۳٥

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱٥ د لښتي يا د پټی يو د خړوب لښتی يو د توتې نخښه. ۳۳٥

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱٦ د کوشنی ويالې پر لېکه شوی لوری او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندني څېره). ۳۳٦

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱۷ د لويې ويالي د لومړې پل پر لېکه شوی لوری،ويالي، ښاخ او کوشنی ويالي پرلېکه کولو پلان او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل، پروفايل يا د پېژندني څېره)........................ ۳۳٦

نخښه (ډراوينګ) ٦ .۱۸ د لويې ويالي د لومړي پل پر لېکه شوی لوری، د لويې ويالي بوتلې کېدل يا کوشني کېدلو نخښه او د نيم مخ نخښه. ۳۳۷

نخښه (ډراوينګ) ٦. ۱۹ د لويې ويالي څخه د کوشنی ويالي ښاخ، ښاخ توتې او د نيم مخ نخښه (د يوه اړخ نخښه ايستل يا د پېژندني څېره). ۳۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نخښه (ډراوینګ) ٦ . ۲۰ د لویې ویالې څخه د ویالې ښاخ، د ښاخ توتې او د نیم مخ نخښه (د یوه اړخ نخښه ایستل یا د پېژندنې څېره).. ۳۳۸

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۲۱ د کوش تیپې ویالې د کروندو د یوه لښتې او دوې پټی یو غولې نخښې برخه.................................. ۳۳۸

نخښه (ډراوینګ) ٦. ۲۲ د کوش تیپې لویې ویالې د سړکونو پر لنډو پرې شوې توتې. ۳۳۹

په دې کېنلې کې د لښتیکیو لېست

لښتیلیک ٥. ۱ د ۲۰۲۳ زېږدي د تاتوبي کلنی د ځمکې پر سر او لاندې د اوبو بهېدنې کچې مچه.. ۱۳۰

لښتیلیک ٦. ۲ کوش تیپې ویالې د کاري وسایلو او توکو لړې کچې لېست. ۱٦۲

لښتیلیک ٦. ۳ د کوش تیپې لویې ویالې پروژې د خرچو او ګټو لښتیلیک...... ۱۸۸

لښتیلیک ٦. ٤ د کوش تیپې لویې ویالې پروژې څخه نړی والو هېوادونو ته لړ تر لړه کلنی ګټو رسیدلو لښتیلیک ۱۹۰

لښتیلیک ٦. ٥ په کلداره کې د اصلي لویې ویالې د خړې بارولو اټکل شوی. . ۲٥٦

لښتیلیک ٦. ٦ د وینتورت له پامه سره سم چې په ۱۹۲۲ زېږدي کې د کوندوز په وړاندیز شوي اوبو مېچې اډې کې د خړې زورنې (بار) کچې شننې او د خړې دانو مېچې سپړنې لښتیلیک. ... ۲٥۸

لښتیلیک ٦. ۷ د کوندوز ولایت په کلا ذال کې د وړاندیز شوي بند له پاره د خړې کچې اټکل.. ۲٦۰

لښتیلیک ٦. ۸ د خوجه غار د اوبو مېچې اډې (ګیج سټېشن)، کوکچې سین فرعي اخستو ځای کې د خړې بار لیدل شوې کچه. ۲٦٤

لښتیلیک ٦. ۹ په کلداره (د کوش تیپې لویې ویالې د امو سین سروندي) کې د خړې اټکل شوې کچې زورنه (بار). ۲٦٥

لښتیلیک ٦. ۱۰ د ۰۰.۰۰۰،۰۰۰،٦۰۰ اېکتاره غوښتل شوې کروندو له پاره د اوبولګولو میاشتنی غوښتنه. ۲۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

لښتيليک ۶. ۱۱ کلدارې (کوش تپې لويې ويالې) د ټولو اړتيا کچې اوبو غوښتنې لنډيز ۲۸۲

لښتيليک ۶. ۱۲ په کلداره کې د لوند، نورمال او وچ کال له پاره د مياشتنۍ پروژې د غوښتنې کمښت لنډيز. ۲۸۳

لښتيليک ۶. ۱۳ د امو سيند سيلاب او د ببرته راستنيدو د ټاکل شوې مودې له پاره ټېټ جريان.. ۲۸۸

لښتيليک ۶. ۱۴ د کوش تپې او کلدرې غوراوي پرتله کولو..................... ۳۰۲

لښتيليک ۶. ۱۵ کروندو د ټول فصلونه مياشتني خالص اوبولګولو د اوبو اړتيا. ۳۰۳

لښتيليک ۶. ۱۶ ج ۸-۵: د امو سين د جريان کمښت (ميليارد مکعب مېتر پر مياشت) ۳۰۵

لښتيليک ۶. ۱۷ په هر هېکتار کروندې کې د اوبو لګولو له پاره د مياشتني وېستلو (خارج کولو يا ډيسچارچ) اړتياوې..................... ۳۱۰

لښتيليک ۶. ۱۸ د اوبو لګولو د پمپ کولو ټولوالو له پاره بېلابېل غوراوي.. ۳۱۳

لښتيليک ۶. ۱۹ د پمپ او PV فوټوولټيک (لمريزې ښېښې) په ليکه کلولو مېچه. ۳۱۷

لښتيليک ۶. ۲۰ د کوش تپې ويالې په اوږدو د ماين ښخه د ځان ژغورنې، ساتنې او پاملرنې اووه ځايونو معلومات. ۳۲۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياڼې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتګړنو ته د فردوس څښتګړنې.

۸. د کره ليکنې پښتو په پښتو تشريحي وييکو چوپړي، د پښتو ابېڅې په ستېه په لاندې لښتيليک کې کښل شوي:

بېلګې:-	
وئ د ابېڅې په ستېه	مانا، د چوپړي ګڼه له ټکې لرونکې کامې او ټکي نه ورسته په شمېر باندې ښودل شوي.
۱. اې (ا، الف)	
اټکلونو	براوردونو، اېستميشنس. ؛. ۳، ۱۷۲، ۱۸۸، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۳ او ۳۸۵
اړمنو:	اړتيا لرونکو، وچکالئ ځپلو. ؛. ۱۴۸
اړنګلاندې:	اړنګمن، مشکوک، د اشتباه لاندې، اړنګ برېنګ، شک او ترديد. ؛. ۱۹۲
اړيکه:	رابطه. ؛. ۴۵، ۱۸۰، ۲۷۱،۲۷۷ او ۳۵۴
اسبابو:	وسايلو. ؛. ۶۱ او ۲۲۰
اغېزښنندنې:	اثرلرونکې، يکړ يې اغېزښنندنه کيږي. ؛. ۳۹۱
انځور:	رسم، تصوير، صورت. ؛. ۲، ۳۵۲، ټول ۴۰۵ واري راغلی دی.
الواک:	نظر، تيوري. ؛. ۳۹۰
اواره:	سطحه. ؛. ۶، ۷۵، ۱۳۱، ۱۹۴، ۲۰۰، ۲۳۶ او ۲۹۳
اوبانې:	ميرو. ؛. ۱۷۸
اوبونه:	پنه، خړوبول يا ايريګيشن. ؛. ۳۲ او ۳۹، ټول ۲۴ واري راغلی دی.
اوبو دروهه:	اوبو توطئه. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
اوږدپېرى:	اوږد پړاوى. ؛. ۳، ۱۳ او ۵۹
اوږدمنګى:	اوږد عمرى. ؛. ۳
اوډون:	د دري ژبې مانايې ترتيب. ؛. ۳ او ۳۵۶ ، ټول ۵۰ واري راغلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اېنجينېر:	يوه فرانسوي وىٔ ده. هغه څوک چې طبيعت په خبرو راولي، د طبيعت ژبه ده چې زې روح شيان په خبرو راولي،برداښت، طاقت، ظرفيت، څرګند والي او ځانګړنې يې معلوموي. او په اصطلاح کې هغه متخصص ته وايي چې د يو شي په باره کې په زهن کې پلان جوړوي او بيا يې د خطونو په واسطې سره ترسيم او تياره وي. ؛. ۳۶۸، ۱۷۴ او ۱۹۳، ټول ۸ واري راغلی دی.
۲. آ	
آر:	اصل. ؛. ۳، ۶ او ۱۸۶
آړوتی:	شرطی. ؛. ۳
آند:	فکر، نظر ، اند. ؛.۱۱ او ۱۳
۳. بې (ب)	
برابرول:	تنظيم. ؛. ۶۱، ۲۲۵ او ۳۸۴ ، ټول ۱۴ واري راغلی دی.
بلواګر:	شورشي. ؛. ۱۷۷
بنستيزه:	زيربنا، اېنفراستراکچر. ؛. ۷ او ۲۲۳ ټول ۹ واري راغلی دی.
بوړ:	راټول. ؛. ۶۲ او ۳۵۲
بوړوڵې:	راټول کړې، راټولولې. ؛. ۴۷
بوړول:	راټولول، جوړول. ؛. ۶۰، ۶۱، ۲۵۹، ټول ۱۷ واري راغلی دی.
بوړم:	جوړوم، واروم، تروکوم. ؛.۳۶۱
بوړوم:	راټولوم. ؛. ۱۸۸
بولن:	معقول، بولنې (معقولې). ؛. ۱۹۷
بېديا:	ټټنګ، بيابان، دښته، صحراء. ؛. ۱۶۶ او ۳۶۴
بېلګه:	نمونه، ورته بنه، مثال. ؛. ۱۲، ۱۰۴ او ۱۹۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېلیون:	زر مېلیون، امریکایان او بانکي ټولواله کې بېلیون کاروي، اېنګلیسان ورته مېلیارد وايي. ؛. ۱۴ او ۳۵۵، ټول ۱۵۰ واري راغلی دی.
٤. پې (پ)	
پار:	ساعت، وار. ؛. ۲۴۸
پټې يو سروندي	۴ درجه وياړې سروندي. ؛. ۱۵۰
پرلغښتی:	سېستماتیک.؛. ۲۱
پړ:	چپه، نسکور، ژېړمخی، زېړمخی، ملامت. ؛. ۳۶۲
پښت:	نسل . ؛. ۲، او ۳۵۲
پلوه:	اړخه. ؛. ۱۹۷، ۱۸۹، ۲۷۵ او ۳۰۸
پلونو:	فازونو، پړاونو، کدمونو. ؛. ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۶، ۳۴۷ او ۳۴۸
پله:	پړاونه، فازونه يا کدمونه. ؛. ۸۰، ۹۸، ۱۳۲، ۱۴۹، ۲۴۰، ۲۴۱ او ۲۴۴
پوړ:	منزل. ؛. ۲۲۹
پوستکالي:	سافټویرونه، پروګرامونه. ؛. ۱۰۰ او ۲۲۰
پيداينښت:	زوکړه. ؛. ۲۰ او۳۶۵
پينځ:	کائينات. ؛. ۱۴ او ۱۸۰ ، ټول ۱۵ واري راغلی دی.
٥. تې (ت)	
تتی:	تشت، کنډول، تغاره، ډنډوکی يا باسين. ؛. ۲۹ او ۴۸
تشول:	ايستل يا ډيسچارچ. ؛. ۴۸
توکي:	مواد. ؛. ۷، ۱۲، ۱۹، ۱۴۷، ۱۵۴، ۲۰۸ او ۲۲۰
توکي:	تجهيزات. ؛. ۲۵۲، ۳۰۱ او ۳۰۲
تېريدوني خاروندي:	کراس ريګوليټورې يا د اوبو لېږد چټکتيا په لنډو برابرونکي. ؛.۱۵۰ او ۱۵۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶. ټې (ټ)	
ټول:	واړه، درست. ؛. ۳ او ۳۶۳ او ۵۵۱ واري نور.
ټولواله:	سیستم. ؛.۲، ۳۶۲ او ۵۵
ټېټه:	سويي لوړې، کوزې، لاندې. ؛. ۱۴۴، ۱۸۰، ۱۹۷ او ۱۹۸
۷. جې (ج)	
جرګه:	د پښتنو دود مجلس چې هلته فیصله کېږي. ؛. ۳۷۰
جغات:	کوشش، ربړ، زیار، زحمت . ؛. ۱۱، ۱۷۸، ۱۷۹ او ۳۶۸
جګړې:	جمع وی ده جنګونه، مفرده وییکي یې جګړه. ؛. ۲۰، ۵۹، ۱۰۵،
جوړښت:	ستركچر، ؛۲) اداري تشکیل. ؛. ۲، ۳۷۶ او ۲۴ واري نور ټول ۲۷ واري راغلی دی.
۸. چې (چ)	
چټکتیا:	سرعت. ؛. ۶۵، ۳۶۴ او ۱۰ واري نور ټول ټال کښل شوی.
چوپړي:	چوپړی یا مخ، پاڼه ، ورقه، صفحه یې یکړ وی ده، لکه د کتاب او داسې نورو چوپړی. ؛. ۹، ۱۱، ۳۶۰، ۳۷۱ او ۳۸۸
۹. ځې (ځ)	
ځاځ:	غصه، قهر. ؛. ۳۶۳
ځانګړې:	خاصه. ؛. ۲، ۳۴۶ او ۱۲ واري نور.
ځغاستې:	کوریډور، دهلیز. ؛. ۴۲، ۸۴، ۳۴۰ او ۳۴۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. څې (څ)	
څارل:	تعقيبول . ؛. ۱۰، ۲۰۳ او ۲۲۵
څاروندي:	ريګوليټورې يا د اوبو چټکتيا برابرونکي. ؛. ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۶۴ او ۳۶۲
څڅېکی:	ګړندی، چټک، تيز، ژر،رټ، بيړه. جمع وی يې څڅېکي ؛. ۳۶۵
څلېر:	د بېديا تالاو، د صحرا تالاب، د مېرې ډنډ، د سارا حوض، د صحرا ډنډ، د ټټنګ حوض، د ښتې ډنډ، په دشته کی ډنډ په تيټنګ کې ډنډ په بيديا کې تالاو، جوور، ترپلی، اود . ؛. ۴، ۳۴۰ او ۱۷ واړې نور.
څلورڅنډی مېتر:	څلور په څلور مېتر، مربع مېتر يا سکوير مېتر ؛. ۱۲۰
څورلېخ:	څورلېخی، چورلېخ، لټ، محور. ؛. ۳۶۴
څرنګوالی:	په کوم رنګ، په کومه بڼه . ؛. ۶ او ۱۹۵
څه رنګوالی:	کيفيت، کوالټي. ؛. ۶۳، ۲۱۹، ۲۲۰ او ۳۱۸
۱۱. خې (خ)	
خونډې کول:	ثبتول يا راجستر کول. ؛. ۲۲۵
۱۲. دي (د)	
دا په دا:	په دې سبب، په دې وجه، په دې خاطر. ؛. ۲۰۱
داني:	ګڼه. ؛. ۲۹ او ۳۹۱ (ټول ټال ۳۷ واړې نور.)
درېنګلی مېتر:	درې انګلې مېتره، مکعب مېتر. ؛. ۱۲۷ او ۱۲۷
دلتا:	هغه خړه چې د سيلاب په اثر د سين په شا او خوا کې روغه شوې وي. ؛. ۷۳، ۱۱۸ او ۳۴۶
دود:	دستور، د ژوند تګلاره، رواج . ؛.۱۳، ۳۶۳ او ۹ واړې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوسيو:	فايلونو. ؛. ۲۲۵
۱۳. ډې (ډ)	
ډاډ:	مطمعين، باوري . ؛.٦١، ۳۰۷ او ۹ وارې نور.
۱٤. رې (ر)	
رټ:	تيز، ګړندی، څڅبېکی . زړور، په زړه ببر، تکړه سر تېره: بې باکه: څرګنکد، بر جسته، وتلی ؛. ۱۷۹ او ۳۵۰ او ۷۰
رغاوه:	صنعت. ؛. ۱۹۱
۱۵. ړې (ړ)	
۱٦. زې (ز)	
زده کړه:	تحصيل. ؛. ۱۲، ٦۷، ۲۱۰، او ۲٤٤
زرغون:	شين ، سمسور، زراع، شنه. ؛. ۳۳۳ او ۳۵۷
زوکړه:	پيداينت ؛. ۱۳، ۱٦۷ او ۳٦۸
۱۷. ژې (ژ)	
ژمنه:	وعده. ؛. ٤۹
ژی:	غاړه، کناره، جی، پيڅه، څنډه، ۲) ژی: د اوبو مشک، ۳) ژې: د پښتو الفاباء ليکل شوی او کاپي شوی ۲۰ حروف، ۲۰ حوف . ؛. ۲۲، ۳۱، ۲۳٦ او ۲۳۱ او ٤۹ وارې نور.
۱۸. ږې (ږ)	
۱۹. سې (س)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپړنه:	تشريح، توضيحات، ډله، ډول يا د غتوغتو ټکو ځرګندونه، خلاصونه. ؛. ۹ او ۳۱۳ او ۹ وارې نور.
سرونډې:	اينتيک، وبير، سربند يا د پيل ټکي سېمه. ؛. ۴۰، ۴۶، ۳۶۷ او ۴۰ وارې نور راغلی دی.
سړوبی:	ګليشير، يخچال. ؛. ۲۲۶
سړې تودې:	تجربه. ؛. ۵۹، ۱۵۲، ۱۸۱، ۲۳۸، ۲۵۳ او ۲۹۳
سکالو:	موضع، مضمون، مطلب، مسله. ؛. ۲، ۹، ۶۵... ۳۷۷ . (ټول ټال ۶ وارې نور)
۲۰. شې (ش)	
شاخونه:	دوېيمه درجه لويې ويالې. ؛. ۱۵۰، ۱۵۱ او ۲۱۲
شلخې:	ديسي، سويې پنځې، مصنوعي، بدل يا عدمي طبيعي. ؛. ۴۵، ۶۳، ۶۴، ۱۳۱، ۱۸۲، ۳۳۱، ۳۵۲ او ۳۷۰
شمېرلو:	محاسبې، حساب کتاب. ؛. ۶۶، ۲۱۹ او ۲۲۰
شننه:	تحليل. ؛. ۳، ۷، ۸، ۱۲، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱، ۲۵۲، ۲۵۳، ۲۷۰، ۲۷۸، ۲۸۵، ۲۹۲، ۳۰۱ او ۳۰۴
شننو:	تحليلونو. چې شنونکی يې کوي؛. ۲۱۹ او ۲۳۴
شنونکی	تحليګر. ؛. ۳۶۶
۲۱. ښې (ښ)	
۲۲. غې (غ)	
غړک:	حسد. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
غورځاوې:	د يوې ډلې غړی. ؛. ۲۳۶
غونډې:	ورته؛. ۲۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څښتکړنو ته د فردوس څښتکړنې.

۲۳. کې (ک)	
کړنه:	کار. ؛. ۲۴، ۹۷، ۱۴۶، ۱۵۲، ۲۵۳، ۲٦۷، ۲۱۲ او ۳۱۸
کارځایونه:	دفترونه. ؛. ۲۲۰
کټ مټ:	یوه شان، ورته، هم شکل. ؛. ۱۰، ۳۷۲
کروندو سروندي	د پټیو لویو وترو له کوشنۍ یو پولونو او کلورټونه (۳ درجې ویالې سروندي له پولچکونو یا سورج او کلورټ بېخې کوشنې پولچکونه سره) . ؛. ۱۵۰
کړۍ:	حلقه، دایره . ؛. ۲۰۸
۲۴. ګې (ګ)	
ګر:	ظلم، ستم. ؛. ۱۱ او ۲۰
ګس:	کین، چپ. ؛. ۱٦۵، ۳٦۹
ګسټ:	کینې، چپې. ؛. ٦٦، ۷۳ او ۱٦۵
ګواښونه:	ګواښنه، ګوت څنډنې، خبرداري، اخطارونه. ؛. ۷، ۲۱۰، ۲۱۱ او ۳۷۲
۲۵. لې (ل)	
لښې:	شرحې، جزیات، ډیټیلونه، توضیحات. ؛. ۲۱۵ او ۳۷۳
لښول:	ډیټیلول، توضیحات . ؛. ۲۱۵ او ۳۷۳
لرلید:	دوربین. ؛. ۳٦۹
لرلید:	ورستۍ ګنه، راتلونکې بنه . ؛. ۵۲، ٦۷ او ۱۰۵
لړۍ:	پروسه . ؛. ۱۴، ۱۷، ۲٦، ... . او ۳۴۵ (ټول ۲۳ وارې نور راغلی دی.
لغمانی:	هغه کس چې په لغمان سیمه کې زوکړه شوی وي، هغه تن چې په لغمان سیمه کې پیدا شوی وي، د نوموړې سیمې ژوند ګړ. ؛. ۱۷۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډمنګې:	لنډ عمري؛. ۴ او ۲۸
لنډون:	مخففات، چې د اصلي کلمو پر ځای يې د سر، پيل ابېڅی يا د پيل پېژند ابېڅي راځي. لکه: ت. و (تخنيکي وی)، ا. غ ،، و. غ ،، (اقتصادي غونډله يا وټيزه غونډله)، اېنج (اېنجينېر)، س (ساينسي)، ک (کيميا)، ر (رياضي)، ح (حساب)، ا.ا.ا (افغانستان اسلامي امارت).. . ؛. ۳۷۲
لوستې:	مطالعات. ؛. ۲، ۳، ۶۱ ... . او ۳۵۰ (ټول تال ۳۲ وارې نور)
لوري:	سمتونو، طرفونو، له اړنه، د لوری يې مفرده وی ده. ؛. ۶۵، ۳۲۸، ۳۲۹، ۳۳۳، ۳۵۲ وا ۳۵۷
لوړ پام:	ځېر تيا، دقت. ؛. ۲۱۱ او ۲۱۹
لويي ويالي ښخوبی:	ډراپ يا لويه وايله له خپل ستري بنې ښخه کوشني کيدلې بنې ته غورځيدل . ؛. ۱۵۰
لېيل:	هڅول، جغات ورکول، تشويق کول. ؛. ۳۳۱ او ۳۵۲
ليکونو:	مکتوبونو. ؛. ۲۲۵
۲۶. مې (م)	
مسجد:	د لونځ ځای، چې يوازې الله تعالی ته په کې عبادت کيږي. ؛. ۴۹ او ۳۸۴
مل:	بده، ملګری، انډېوال، دوست، اشنا، يار. ؛. ۳۶۸
منځه:	منځی، هسته. ؛. ۲۵، ۶۷ او ۱۰۴
مورګه:	خاکه: طرح: په ليکو يا کرښو کې ايسار شوې يا احاطه شوې، څنډه، غاړه (لکه د سيند)، کانتور. ؛. ۱۳۵ او ۳۴۸
مير:	مشر، سالار، ښاغلی. ؛. ۳۴۲
۲۷. نې (ن)	
نغوتنه:	عشاره، تلميح، کنايه. ؛. ۳۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

نګېرني:	حس، مونث جمع وويکی يې نګېرنې ده. ؛. ۳۶۹
نټه:	انکار، نه منل. ؛. ۱۹
نوموړې:	مېړنی، سرغندوې، سرلوړې، سرفرازه . ؛. ۱۳۱
نېنګتيا:	طمعې. ؛. ۵۳ او ۱۸۲
نی:	هفته. ؛. ۳۶۹
نياو:	عدل، داد. ؛. ۲۶
۲۸. نې (ڼ)	
۲۹. وې (و)	
واړه:	ټول، درست، ګرسره . ؛. ۱۳۲، ۱۹۲، ۲۰۷، ۲۳۶، ۲۲۸ او ۲۳۶
واند:	تخيل، شېرې خيال، د شعر پيېلی انځور. ؛. ۱۳
وخت:	پېر، زمان، سهولتونه، ګرځيدنه، څرخا، تاويدنه، چورليدنه داعصابو پاريدنه، ګبنی اخيستنه، ترله وتنه: چکروهنه: بدليدنه: کړ ليچ: پيښه: کار، چوپړ، خدمت: وار، روڼ: سينګار: څيره، جوله، بڼه: طرز، چم: ميلان. ګرځول، چورلول: بڼه ورکول: راپه زړه کول: تاوول: اړول: ستنول: په بل مخ اړول: بې ځايه کول: بدلول: تنبول، په شاکول: مخ کول، توجه کول، سپارل: ترجمه کول، ژباړل: جوړول: ګرځيدل، تاويدل، څرخيدل، چورليدل، ستنيدل: اوښتل. لکه: زه به لوبغالې ته په يوه نی ، منځنی (يک شنبه، سه شنبه،) تلم په يکی باندې، لرليد داره بادې ټوپک مې و، په نبنه ويشتو کې ګسمتې يمه ځکه کېڼ لورې سترګه مې عادت د پټېدو نه لرې. کلې کې مو ځای نه و، په بيړنيو شيبو کې به يوه بل ته چمتو وو؛ په خپل منځو کې به مو ښې لوبوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.

	کولې، لکه دبادب، کيکيشن کاى کراتې، کرکټ، خوسى. ؛. ۳، ... . ۳۰۷. (ټول ټال ۴۴ وارې نو)
ولس:	قوم، د سيمې وګړي، د سيمې ژوندګړ، جرګه، د مشررانو ناسته (اجلاس). ؛. ۳۷۰
ولوله:	احساس، عاطفه. ؛. ۱۳، ۵۱ او ۲۲۵
وګړيو:	خلکو، ولس. ؛. ۲۳۳
وپلاړ:	تصميم، عزم، اراده. ؛. ۲۰
وی:	لغات، وييکى. ؛. ۲۹، ۴۵ او ۳۶۸. (۱۴ وارې نور)
وی:	د حيرانتيا اوز، بې برکته ناره يا غږ، پارنويکى دى. ؛. ۳۷۰
وياله:	کانال ويالې تعريف (څرګندونه، ښکارونه، ويالې يا کانال د يوه توري يا مو ضوع تشريح کول.) په لاندې ډول کوي. د وی يا ويکيې له پامه وياله هغه سر لوسي تخينکي الې (پلان، نخښې يا Contrivance) ته وايي چې له يوه ټاکلې ځاى څخه بل ټاکلي ځاى ته په کې مايع شيان بهيږي. او په اصطلاح کې د هر يوه پنځي او شلخي ډنډ، تتي، ويالې، ښاخ، بيلې، لښتي، وترې (چې پټي ته اوبه ترې خوشې کوي، د اوبو مخه په بوټو، چمانو ډب کوي د اوبو لوړوالى په لښتي کې ډېرېږي او پټي ته اوبه اوړي.)، پټي (پټ تي)، هدى (اډى)، اګل (د پټي دننه د پولې ترڅنګ لښتى چې هرې اډى ته ترې د اوبو لار باسي)، څرمې (د اګل پاى او پاينى اډى چې ورسته خړوبيږي) کروندې (څوپټيه) د اوبو مرستې غوښتنې) د مرستې منبع، غوښتنې زېرمه، چارې، وسيلې Recourse, contrivance, expedience) ته وياله وايي چې ټول نوموړي په مايعاتو پنډ وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

	لکه د کښور ویاله، کوکران ویاله. ؛. ۲۱۱، ۳۹۲ او (۱۲۴ وارې نور)
ویالو:	کانالونو، ویالې. ؛. ۳ او ۳۹۲ چوپړي کې شتون لري، ټول ټال ۲۲ وارې نور هم راغلی دی.
۳۰. هې (ه یا هـ)	
همغږي:	انسجام. ؛. ۵۷، ۵۸ او ۲۰۳
هامینې یو:	پیسو. ؛.۲۲۵
۳۱. يې (ې)	
۳۲. ي	
یخ شیتونه:	ایسبرګونه، د یخ ښادرې، د یخ دړې، یخ پټونه. ؛.۲۲۶، ۲۲۷، ۲۳۴ او ۲۴۱
یکی:	بیسکل. ؛.۳۶۹
یوه نی:	یک شنبه. ؛. ۳۶۹
یپبرور:	بارور، حاصلخېزه. ؛. ۱۷۱
یپبره:	ابره، اېبره، حاصل، ثمره. ؛. ۳، ۷ او ۲۰۳
۳۳. ی	
یوون:	یکړ، واحد، یونټ. ؛. ۳۰۹
۳٤. ۍ	
۳۵. ئ	

دا لاندې نې په هغه ویکیو کې ترې ګټنه اخستل کیږي چې کټ مټ د عربي ژبې لغات وي، په پښتو ژبه کې دا توری نه کارول کیږي، خپلې ژبې وی لرو ورته.

۳٦. ثي (ث)	

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۷. حې (ح)	
۳۸. ذې (ذ)	
۳۹. صې (ص)	
صفی الله: (صفي الله)	زما نوم دی یا د لیکوال نوم دی، د عربي ژبې وی ده، د الله ربښتینی ملګری، د الله صادق دوست، ۲:) د حضرت آدم ع تخلص دی. ؛. ۱۷۸
۴۰. ضې (ض)	
۴۱. طې (ط)	
۴۲. ظې (ظ)	
۴۳. عې (ع)	
۴۴. فې (ف)	
۴۵.ق	
لنډون	
په دې ټولګه کې مخففات د اصلي کلمو پر ځای یوازې دغه لاندېنی راغلی دی.	
اېنج. ص. ف:	اېنجینېر صفي الله ,, فردوس ،،. ؛. ۶۶ چوپړی
ځې.کې.فې.ګې:	ځواک. کموزورتیا. فرصتونه. ګواښونه. ؛. ۷، ۲۱۰ او ۲۰۱۱
اي بي سي:	افغانستان د ودانی یو (ودانیو) ملي کوډ (Afghanistan Building Code). ؛. ۲۱۴ او ۲۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

اي اي سي:	افغانستان د معماری کوډ (Afghanistan Architectural Code, AAC). ؛. ۲۱۴ او ۲۱۹
ای بي سي:	د ودانی يو نړی وال کوډ (International Building Code). ؛. ۲۱۴، ۲۱۵ او ۲۱۹
نيوفيرټ:	د نيوفيرټ معماری ښکاروندي (NEUFERT Architects Data). ؛. ۲۱۴
اين ايف پي اي يوه سلويوه:	د اور وژنې اتحاديې ښکاروندي او واګي National Fire Protection Association) ۱۰۱). ؛. ۲۱۴
اي سي ای ۳۱۸:	ودانی يو د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (سترکچر کانکريټ) له پاره. ؛. ۲۱۵ او ۲۱۸ Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸).
اي سي ای ۹۹-۳۱۵:	لښې (شرحې، جزيات، ډيټيلونه، توضيحات) او لښول (ډيټيلول، توضيحات) د کانکريټو پياوړتيا له پاره (ACI۹۹-۳۱۵). ؛. ۲۱۵ چوپړی Details and Detailing of Concrete Reinforcement (ACI ۳۱۵-۹۹).
اي ايس ټي ايم:	د ودانيو او نورو جوړښتونو له پاره لږ تر لږه ډيزاين بار او اړونده معيارونه (ASCE۷) د ازموينې موادو له پاره امريکايی معيار (ASTM). ؛. ۲۱۵ چوپړی Minimum Design Loads and Associated Criteria for Buildings and Other Structures (ASCE ۷) American Standard for Testing Materials (ASTM)
اي ای ايس سي:	امريکا انستيتيوټ د اوسپنو (فولادو) جوړولو له پاره (AISC). ؛. ۲۱۵ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	American Institute for Steel Construction (AISC)
این ای سي:	ملي برېښنا کوډ یا نیک او یا NEC-۷۰ (National Electrical Code)؛. ۲۱۶ چوپړی
ای اي سي:	نړی وال الکترونیکي کمېسیون ؛. ۲۱۶ چوپړی IEC (International Electrotechnical Commission)
یو ایف سي:	د ګډو اسانتیاوو واګي.؛. ۲۱۶ چوپړی UFC (Unified Facilities Criteria)
بي ایس:	د بریتانیا ښکاروندی. ؛. ۲۱۶ چوپړی BS (British Standard)
این ایف پي اي اووه سوه او اتیا:	د تالندې (الماسک) ساتنه. ؛. ۲۱۶ چوپړی (Lightning Protection)۷۸۰NFPA-
این اي ایم اې:	ملي برېښنا د فابریکو ملګرتیا (اتحادیه) . ؛. ۲۱۶ چوپړی NEMA (National Electrical Manufacturers Association)
این ایف پي اې یوه سلو یوه:	د ژوند ژغورنې (خوندیتوب) کوډ. ؛. ۲۱۶ چوپړی (Life Safety Code) NFPA- ۱۰۱
آی ایم سي:	نړی وال میخانیکي کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Mechanical Code (IMC)
اشرې:	امریکا د اینجینېرانو ډله (ټولنه) د تودوخې، سړوبو (یخچالونو) او سړبوړمې (ایر کندیشن) له پاره. ؛. ۲۱۷ چوپړی American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers (ASHRAE)
این ایف پي اې:	د اور وژنې ملي ټولنه. ؛. ۲۱۴، ۲۱۶، ۲۱۷ او ۲۷۳ چوپړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

	National fire Protection Association (NFPA)
ای ايف سي:	نړی وال د اور کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fire Code (IFC)
آی زي سي:	نړی وال زونبوړلو (زونجوړل) کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Zoning Code (IZC)
اي ايف جي سي:	نړی وال د تيلو او ګاز کوډ. ؛. ۲۱۷ چوپړی International Fuel Gas Code (IFGC)
سمکنا:	د اوسپنيزو پاڼو او سرېوړمې (اير کنډيشن) تړونکو ملي ډله. ؛. ۲۱۸ چوپړی Sheet Metal and Air Conditioning Contractors' National Association (SMACNA)
اې اي ډي:	د افغانستان اینجينېري ولسوالی. ؛. ۲۱۸ چوپړی Afghanistan Engineering District (AED)
آشتو:	د امارتي لويو لارو او لېږد را لېږد (وړو را وړو، ټرانسپورټ) چاروکو امريکايي ټولنه . ؛. ۲۱۸ چوپړی AASHTO (American Association of State Highway and Transportation Officials)
ای سي ای ۳۱۸:	ودانی يو (ودانيو) د کوډ اړتياوې د جوړښت سيمټو (سترکچر کانکريټ) له پاره. ؛. ۲۱۸ چوپړی Building Code Requirements for Structural Concrete (ACI ۳۱۸)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ايس بي ار – اي ايم:	د متحده اياالاتو د هسکو (بورو) بيارغوني اېنجينېرۍ. ؛. ۲۱۸ چوپړی USBR-EM (United Stat Bauru of Reclamation of Engineering)
دوې زره ايچ سي ايم:	لويې لارې د وړتيا لارښود. ؛. ۲۱۹ چوپړی Highway Capacity Manual (۲۰۰۰HCM)
ايل بي:	د کارګرو بيلونه يا لايحه طاقت کار. ؛. ۲۱۹ چوپړی Labor bills

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹. بيبلو ګراپې Bibliography د هغو ليکونو لېست چې په يوه سکالو يا بوړونکې او کېښونکې پورې اړه و لري.

۱. ٤ **Authers (Group Reasearch): OLIVER OLSSON* AND MELANIE BAUER** (Water Management Center – WMC, Bauer-Olsson GbR-Engineers, Am Kleinen Felde ۳۰, D-۳۰۱٦۷ Hannover, Germany, Leuphana University Lüneburg), **Malika Ikramova** (Central Asian Scientific Research Institute of Irrigation (SANIIRI), h. ۱۱, Karasu-٤, Tashkent, Uzbekistan, ۷۰۰۱۸۷ or Scientific-Research Institute of Irrigation and Water Problems)**, and Jochen Froebrich** (Centre for Water and Climate (CWK), Wageningen UR, Droevendaalsesteeg ٤, P.O. Box ٤۷, ٦۷۰۰ AA, Wageningen, Netherlands, Wageningen University & Research)**,** *The Role Of The Amu Darya Dams And Reservoirs In Future Water Supply In The Amu Darya Basin,ResearchGate website*, Chapter in NATO Security through Science Series C: Environmental Security · January ۲۰۰۸, DOI: ۱۰,۱۰۰۷/۹۷۸-۱-٤۰۲۰-۸۹٦۰-۲_۲۰ , *PAGE # ۲۷۸ up to 290* [https://www.researchgate.net/publication/۲۲۷۲۰۷٤٦۱], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

۲. **David Michel,** (August ۱۹, ۲۰۲۰), *Water Conflict Pathways and Peacbuilding Strategies*, United

(c) ketabton.com: The Digital Library

States Institute of Peace, *Page # 1*, [https://www.usip.org/publication/۲۰۲۰/۰۸/water-conflict-pathways-and-peacbuilding-strategies], *see on 3:33 AM, 18,9, 2023.*

۳. **Joe Sexton,** (*2013*), *Snow Water Equivalent Calculator – Convert Snow to Water Volume,* Calculate the equivalent water volume for snow pack for an area by entering the dimensions of the area and depth of the snow, *Page # 1* [https://www.inchcalculator.com/snow-water-equivalent-calculator/], *see on 11:43 AM, 30,9, 2023.*

٤. **WorldData.info,** (*2023*), *Afghanistan, presidential Islamic republic, webside, Page # 5* [https://www.worlddata.info/asia/afghanistan/index.php], *see on ٤:٠٥ PM, ٢٥,٩, ٢٠٢٣.*

٥. **Svetlana.Shele. SAS,** (*2023*), *Afghanistan, article on Peakvisor.com webside, Page # 4,* [https://peakvisor.com/adm/afghanistan.html], *see on 4:07 PM, 25,9, 2023.*

٦. **Gerry Shih,** (*August 20, 2023 at 2:00 a.m. EDT*), *Taliban bringing water to Afghanistan's parched plains via massive canal, Page # 2* [https://www.washingtonpost.com/world/۲۰۲۳/۰۸/۲۰/afghanistan-taliban-canal-amu-darya]

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷. **Masood Ahmad and Mahwash Wasiq,** (*2004), Water Resource Development in Northern Afghanistan and Its Implications for Amu Darya Basin, world Bank working paper No. 36, Page # ٤٩ and Page # 28.*

۸. **Muhammad A. Al-Zahrani,** *(August ۲۰۰۸), Characterizing water resources and trends of sector wise water consumptions in Saudi Arabia, Page # ۱*, Irrigation water requirements for ۱ ha of land for different types of crops (modified after FAO, ۱۹۹۸; SSYB, ۲۰۰۸). [https://www.researchgate.net/figure/rrigation-water-requirements-for-۱-ha-of-land-for-different-types-of-crops-modified_tbl۲_۲۵۹۱٤۰٦۹۱], seen on ۳:۱۹ PM, ۳۰/۹/۲۰۲۳

۹. **Rajib Chakraborty,** (*06, 06, 2021), Panj Amu River Basin Sector Project – a step towards self-reliance for Afghanistan*, Technical Director- Water Resources Dept., Eptisa India Private Limited, in International Research Journal of Engineering and Technology (IRJET), Volume: ۰۸, page # ۱۵۲.

۱۰. **Santosh Kumar. Garg,** *(August 1976 and 27th revised edition, July 2014), Irrigation Engineering and Hydraulic Structures*, Water Resources Engineering (Vol. II), *Page # xxxi.*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* Table-۳: Benefit cost stream analysis of KTISPG project - Economic, Annex G - Financial and Economic Evaluation (Volume-۳), Page # ۵ & ۱۷.

۱۲. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019), Dewatring*, Annex M - Technical Specifications, easibility study Project Volume-۵, *page# 19*

۱۳. **SWIM Strengthening of Watershed and Irrigation Management,** (Irrigation and Livestock program of Ministry of Agriculture Kabul Afghanistan) *(25, 12, 2019),* BOQ of Pump Station (Electromechanical Part) BOQ of Solar Powered Pump Station (Electro Mechanical Part), Annex O - Bill of Quantities, easibility study Project BOQ of Electro Mechanicals (Volume-۸), *page# 7*

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱٤. **Naim. Haie,** *(April 2020), Transparent Water Management Theo Sefficiency in Sequity*, Water Resources Development and Management, University of Minho, Guimarães, Portugal, *Page # 9-12*, [http://www.springer.com/series/۷۰۰۹]

۱٥. **NSIDC (**National Snow and Ice Data Center**),** *(September 2th, 2020), glacier-quick-facts, What is a glacier?,* National Snow and Ice Data Center, a part of CIRES at the University of Colorado Boulder, *Page # 7,* [https://nsidc-org.translate.goog/learn/parts-cryosphere/glaciers/glacier-quick-facts?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ps&_x_tr_hl=ps&_x_tr_pto=sc], seen on ۱۰:۰۲PM, ۲۸/۹/۲۰۲۳

۱٦. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), how to Solve water-Related Conflicts*, world Resources Institute, *Page # 5,* [http://www.wri.org/insights/how-water-related-conflicts]

۱۷. **Charles. Iceland,** *(September 2th, 2020), Water Resources Research-Wiley Online Library, Page # 5,* [http://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/journal/۱۹٤٤۷۹۷۳], seen on ۳:۳٦PM, ۹/۱۸/۲۰۲۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۸. **Mohammad. Abdul.Jalil,** *(2019), Report on Procurement and Contract Management Practices, Ministry of Agriculture, Irrigation and Livestock, Kabul Afghanistan.* KTISPG Project under Strengthening of Watershed and Irrigation Management (SWIM); Contract and Procurement Specialist, KTIPSG feasibility study project under SWIM. Final Report, *page 145*.

۱۹. **NDDOT (North Dakota Department of Transportation),** (August ۲۰۰۲), *Module 3: Temporary & Permanent Erosion & Sediment Control Measures*, Standard Drawing D-۷۰۸-٦, D-۲٥٦-۱ & D-۲٦۱-۱, *Page # ۲٥, ۳۲, ٤٥, ۱۲۰ and ۱۲۷*

۲۰. **NYSSESC (New York Standards and Specifications For Erosion and Sediment Control),** (August ۲۰۰٥), *standard and specifications for turbidity curtain*, Figure ٥A.۱٦(۱), Pipe Outlet Sediment Trap: ST-I, Page ٥A.۳۸

۲۱. **University of Nebraska Omaha,** (*2023*), Center for Afghanistan Studies, *Distance learning Module 3 – Rivers of the Hindu Kush, Pamir and Hindu Raj, , Page # 2,4,8, and 28*

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څېکړنو ته د فردوس څېکړنې.

[https://www.unomaha.edu/international-studies-and programs/center-for-afghanistan-studies/academics/transboundary-water-research/DLM۳/DLM۳.php], *see on 9:49 AM, 28,9, 2023.*

۲۲. **ابن کثير عماد الدين ابوالفداء اسماعيل بن عمر قرشی دمشقی شافعی. شيخ القران و الحديث** (۷۵۱ څخه تر ۶۸۰ لېږدي يا ۱۳۰۲-۱۳۷۳زېږدي)، عمدة التفسير عن الحافظ ابن کثير، د احمد محمد شاکر له لورې په ۵ ټوکه کې له چاپه تېر کړی، د ابن کسير له مرګ څخه ورسته قاهره کې، ۱۳۵۳ لېږدي (۱۹۷۵ زېږدی) له چاپ څخه تېر کړی دی. د ليکوال له مرګه ۶۰۲ کاله ورسته د احمد محمد شاکر له چاپه سلامت تېر کړی دی، ۳ برخه، د حجرات سورت، ۶ ايت له ابن کثير څخه، ۳۵۵ چوپړی. (د ګډ برخې۲۰۸۳چوپړی). او [۲ برخه، د انبيا سورت، ۳۰ ايت له ابن کثير څخه، ۵۵۴ چوپړی. (د ګډ برخې۱۴۲۳چوپړی).] [https://quranpedia.net/book/١٤٦٤٤]

۲۳. **افغانستان د عالمانو علمي استازي (هيئت). کابل.** (۱۳۲۳ لېږدی يا ۱۹۴۵ زېږدی)، کابلی تفسير، د افغانستان غوره علمانو هيئت تر نظر لاندې د شيخ الهند مولانا محمود حسن ديوبندي او شيخ الهند مولانا شبير احمد ديوبندي په ګډه د ,, فوائد موضع الفرقان ,, اردو ترجمه او تفسير، له اردو ژبې په پښتو ژبې او درې ژبې ته په ښه روانه ژبه و ژباړه او په دې نېټه يې ۱۰/۵/ ۱۳۲۷ بشپړ کړه، ۱۳۳۳ لېږدی کې لومړی ځل له چاپه سلامت تېر شوی. دوېيم ځل چاپ ۱۳۶۰ /۲/۲ لېږدي کې په شپږ ټوکو کې شوی دی، درېيم ځل چاپه يې د مکي مکرمې اسلامي اړېکو عالم د پښتو ژبې ماهر مولانا عبيد الله شاه له پلټنې ورسته ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني زاړه او پېچلو لغاتونو سره نږدې په دوې ليندیو کې يې ورته خوا په خوا نوي ماناوي وليکي. د لوی الله په مرسته او توفيق سره لومړی او دوېيم ټوک قرآن کريم سره له ترجمې او تفسير (کابلی تفسير) چاپ د بيت الله او محمد رسوالله مسجدونو خدومتګار باچا فهد د قرآن کريم په چاپځای کې د سعودي عرب د حج او اوقافو د وزارت د اشراف او مشرئ تر څار لاندې چاپ ته په ۱۳۷۲ لیږدي (۱۴۱۴ سپوږميز ليږدی - ۱۹۹۳ زيږدی) ورسېده. ګڼه: (۴۰۰۰/ د ۲۲) (۴) (۰۱)، (ص ب ۳۵۶۱) مدينه منوره. ۱۲۰۷ چوپړی.

۲٤. **القران الکريم.** (۲۰۰۳ م کال)، د الله ج کتاب، يا کتاب الله، زما قران چې وايم يې (بعون الله وحمده تمرطبع هذا المصحف الشريف فی مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشريف بالمدينة المنورة باءشراف وزارة الحج والاوقاف المملکة العربية السعودية عام ۱۴۰۶ق ، مجمع الملک فهد لطباعة المصحف الشريف المراقبة البائية رقم ۱۰۹۰۱، ج - ۰۱۷-۳۰۰۴)، (قران کريم، ۲۶ سيپاره، ۴۹ سورت يا حجرات سورت ، ۶ ايت، چوپړی ۵۱۶).

۲۵. **حشمت الله. اتمر. ډاکټر. ماستر. معمار.** (۲۰۲۳ زيږدی لمريزکال)، بديل کشت کوکنار در افغنستان، افغان جرمن آنلاين اوبیانې له پاره ليکنه، پېخليک ۰۵. ۰۷. ۲۰۲۳، ګڼه ۱۵۷، ګوډ ګڼه ۳۷۳۱۷، د پيلنی برخې ۲ چوپړی او د پاينی برخې ۱، ۲ او ۳ چوپړی.[https://www.afghan-german.net/upload/Tahlilha_PDF/Atmar_h_badel_koknar_dar_afg۲.pdf]

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۶. **نعمت الله. مطمعين. اېنجينېر.** (۱۴۰۱)، تحليل و بررسي وضعيت پنج آمو، وزارت انرژي و آب، معينيت آب، رياست عمومی تنظيم امور آب، رياست آبهای فرامرزی، آمريت تخنيکی، ۸۴ صفحه.

۲۷. **عتيق الله ساپی. اېنجينېر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۰، منځنۍ يا درېنی، ۱۹ د سيپتمبر ۲۰۲۳ زيږدی)، د اټکلونو څانګې (براورد ډيفارټمنټ) فريزنټيشن، سلاد (رسوبات) Sedimental / Sediment of precious stones,] Estimation Department, Page#۱٦, Atiqullah Safi [son of Brigade General Baloth khan ، ۱۶چوپړی.

۲۸. **محمد. رضا. ضيائی. بيکدلی. داکتر.** (۱۴۰۲ شمسی ويرايش جديد چاپ اول اين کتاب به سال ۱۳۵۷)، حقوق بين الملل عمومی، ناشر گنج دانش ، ۳٤۲ صفحه.

۲۹. **محمود. سالار. ډيپلوم. اېنجينېر.** (مخکې له وخته ۹:۰۷:۱۳، منځنۍ يا درېنی، ۱۹ د سيپتمبر ۲۰۲۳ زيږدی)، د کوش تپې د کرنيزو ځمکو د ابياری پروژه، افغان آلان اوبپانه کې ليکنه، ۱۷ چوپړی.

۳۰. **مسعود.** (۲۱ د اکتوبر ۲۰۲۲ زيږدی)، د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟، افغان آلان اوبپانه کې ليکنه، ۱ چوپړی.
[/د افغانستان تازه نفوس څومره دی؟
[https://afghannow.net/]، [۲۱,۹,۲۰۲۳]، ۸:٤۰ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳۱. **ويکيپيډيا – افغانستان.** (دا مخ وروستی ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، افغانستان، امو سين تتی، وړيا

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنغونډ ويکيپېډيا کې ليکنه، ٤٠ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Afghanistan]،
[۲۸,۹,۲۰۲۳]، ۱۲:۴۹ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳۲. **ويکيپېډيا – سردريا (سرسين).** (دا مخ وروستى ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د امو سين، امو سين تتی، وړيا پوهنغونډ ويکيپېډيا کې ليکنه، ۱ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Syr_Darya]، [۲۸,۹,۲۰۲۳]،
۱۱:۵۹ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳۳. **ويکيپېډيا – امو سين.** (دا مخ وروستى ځل په ۰۹:۴۰ ، ۱۱ اګست ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د امو سين، امو سين تتی، وړيا پوهنغونډ ويکيپېډيا کې ليکنه، ۱ چوپړی.
[https://en.wikipedia.org/wiki/Amu_Darya]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۱۱:۵۹ ورځې مخکې له وخته د ليدنې پېر.

۳٤. **ويکيپېډيا ـ ميرويس هوتک.** (دا مخ وروستى ځل په ۱٤:۱۹، ۲ نومبر ۲۰۲۱ بدلون موندل)، د ميرويس هوتک، ميرويس نيکه يا حاجي اميرخان ميرويس هوتک، وړيا پوهنغونډ ويکيپېډيا کې ليکنه، ۶ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/ميرويس_هوتک]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۲:۳۷ ورځې ورسته له وخته د ليدنې پېر.

۳۵. **ويکيپېډيا – لغمان ولايت.** (دا مخ وروستى ځل په ۰۹:۵۶، ۲۹ جنوري ۲۰۲۲ بدلون موندلی)، د لامپاکا، لغمان، مهترلام، الينګار، وړيا پوهنغونډ ويکيپېډيا کې ليکنه، ۲ چوپړی.
[https://ps.wikipedia.org/wiki/لغمان_ولايت]،
[۱۷,۹,۲۰۲۳]، ۲:۲۶ ورځې ورسته له وخته د ليدنې پېر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. لیکي پوهه

سرلیک:.	د کوش تپې لویې ویالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکستان ولسمشر ښتکړنو ته د فردوس ښتکړنې.
لیکوال:.	ماستر اېنجینېر صفي الله فردوس
د محصول اوږدوالی، سوروالی او پېړوالی:.	۲۹۰ * ۲۱۵ * ۲۳.۵ میلي میتر.
د کښلې غټ ټکي:.	۱۱ ښېرکي
کښلې د چوپړو ګڼه:.	۲۹۲ چوپړي (مخه)
وړلو وزن:.	۹۵۲ ګرام
وت نه یا پرته له وته د ابېښو ځای نیونه لري ,, منشور: د رسمي سند ور کونه مستعمراتو ته د حقوقو ور کونه: دربست نیونه (د ابېښو او نورو) پرانت.،، .:	۲۸۱،۴۰۲ داني
منشوره یې له وت سره:.	۳۵۶،۴۷۹ داني
پراګرافه:.	۳،۹۶۵
لینونه (خطه، کرښې له لیکي هرپې، لاندنۍ یادونې او پاینۍ یادونې سره، سره) ګڼه:.	۱۳،۰۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

وييزپرمه (پښتو په پښتو وی یا ويويکي يا لغاتونه، ويکي) ګڼه:.	۷۳،۹۷۶
د کښلې د ابېڅې پيل او پای:.	د دې کښلې پيل په دې ,, د ،، سره شوی او پای يې په هې ,, ه ،، سره شوی دی.
ګڼه:.	څلورم کتاب
ليکوال استوګنځای:.	بغل، تره خيل، کچور شمتی، مهترلام، لغمان، افغانستان
خپرندوی:.	مومند خپرندويه ټولنه
اېډېټور:.	ماستر اېنجينېر صفي الله فردوس
طراح او ډيزان:.	ماستر اېنجينېر صفي الله فردوس
کښلې د پيل پېر:.	پيلنی وار: ودانيزو چارو د طرحې او ډيزاين رياست، د وېزې او کنترولو څانګه، د چارو اداره، ارګ، کابل افغانستان؛ وری ۵۲، ۱٤۰۲ لېږدی (زېږدی ۲۰۲۳ September ۱٦)، دويم وار: د چارو اداره، ارګ، کابل؛ تلې ۵، ۱٤۰۲ لېږدی (زېږدی ۲۰۲۳ September ۲۸)، دريم وار: جوهريزاده سړک، ميدګاردوک، دوشنبې، تاجيکېستان؛ کب ۲۰، ۱۴۰۲ لېږدی (زېږدی ۲۰۲٤ March ۱۰)،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې ويالې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر څټکړنو ته د فردوس څټکړنې.

کښلې د پای پیر.:	جوهريزاده سړک، ميدگاردوک، دوشنبې، تاجيکېستان؛ ورى ۱، ۱۴۰۳ لیږدی (زیږدی ۲۰۲٤ March ۲۰)
خپرېدو نېټه.:	ورى ۱، ۱۴۰۳ لیږدی (زیږدی ۲۰۲٤ March ۲۰)
چاپ نېټه.:	پسرلی، ورى ۱، ۱۴۰۳ لیږدی
چاپشمېر.:	۱۰۰۰ ټوکه
چاپ وار.:	لومړی
ډول.:	اېنجينېري
ژبه.:	پښتو
ژباړونکی.:	هېڅ يوه
پوخ بڼه.:	اساسي
تړ.:	تازه
رپ ځای.:	A٤
يادونه.:	د ګډون کولو بېلګه
بيیه.:	۵۰۰ افغانۍ
له پاره.:	د ټول پښتون پښت (نسل) له پاره دی چې لر او بر ټول پښتنو له پاره کښل شوی، يانې د ۷۰۰۰۰۰۰۰ اويا ميلونو وګړو له پاره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوش تپې لويې وياليې جوړولو په وړاندې د اوزبېکېستان ولسمشر ځېکړنو ته د فردوس ځېکړنې.

کېښلې د ګڼتنې ګور:. زر ټولګي دی، ټول پښتون پښت به ترې ګټه پورته کړي چې د یوه تود بخړي (پرتون) په اندازه هم د یوه پښتون د پرمختګ سبب شي؛ نو اويا میلونه تنه پښتون پښت ته يې ګټه ور رسيږي.

يادونه: د پښتون پښته! زما ګټه په کې نه شته؛ په ۵۰۰ افغانۍ يې له ماليې سره را وباسم، ۵۰۰ داني يې وړيا وېشم او پاتې نور پلورم.
په ۵۰۰ افغانۍ چې له یوه کرډيټ کارټ سره برابرېږي بيبه يې ده.
ګټه خو يې نه شته که دا لړ پيسې په لاس راغلې نو بل کتاب به پرې چاپ کړم.
د پښتو ورم دی چې د ليکوال ګټه د شپانه ګټه ده.
که مو ډېره ورته روغه وه د خپرولو له پاره يې و دريږئ. (له چاپ روغ تېر شوی نه دی.)

د اي في اي (APA) کالب په بڼه د اخځوک يا ريفريس له پاره ترې ګټنې اجازه شته.

زما د الواک اغېزښندني په څېړنه کې څلور ستني شاملې دي: خلاص ډېټا، خلاص کوډ، کاغذونو ته خلاص

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسرسی او خلاصه (وازه) بياکتنه. د خلاص ساينس د ودې له پاره د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د بنسټيزې اېنجېنرۍ، د ويالو، اوبو، چاپېريال څېړونکو او کارمندانو:
د معلوماتو ټيوټوريلونه کوربه کړئ، ترڅو و ګړو سره مرسته و کړي چې پوه شي چې څنګه د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبسټيزې اېنجېنرۍ، د ويالو، اوبو ، چاپېريال څېړونکو او کارمندانو ډيټا کارول کيږي.
د وګړو سره د د ټاټوبي ټولو پوګړو وګړو، د نبسټيزې اېنجېنرۍ، د ويالو، اوبو ، چاپېريال څېړونکو او کارمندانو ډيټا کارولو او پوهيدو کې د مرستې له پاره وسيلې رامنځته او کوربه کړئ، لکه د کوش تپې لويې وياله، د نخښې کولو وړيا وسيلې چې د چارو ادره متمرکز (متمرکزکولو، را غونډولو، په يوه ځای کی سره ټولولو: خنډولو، ټينګولو يا غليظولو) څېړنې ملاتړ کوي.

د چاپ ربښت له ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي، بې اخځ ښوونې ترې د ګټې اخيستنې اجازه نه شته!

FIRDOWS' REACTION TO THE PRESIDENT OF UZBEKISTAN'S RESPONSE TO THE CONSTRUCTION OF THE KHOSH TEPA CANAL

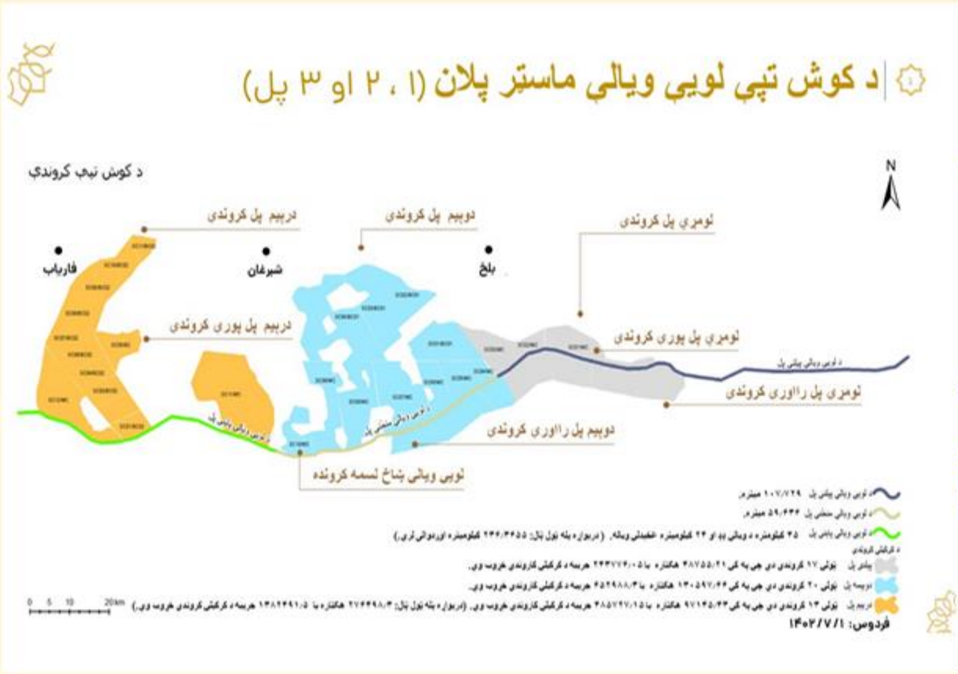

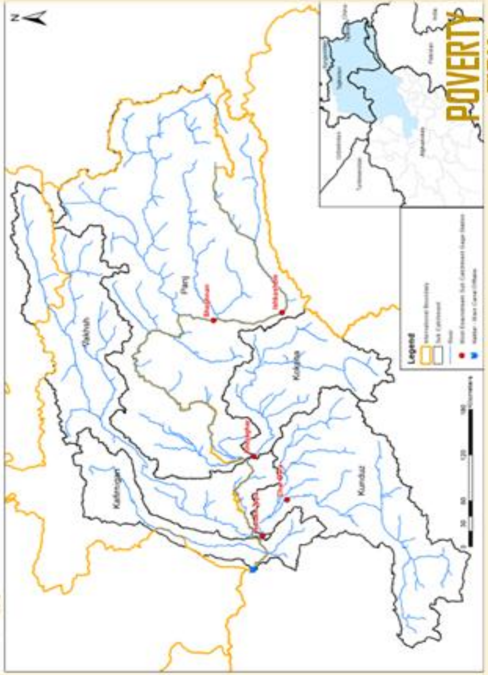

POVERTY TIDY

CAPITAL KABUL, AFGHANISTAN

MARCH 20, 2024

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library